

Universitet och högskolor

ÅRSRAPPORT 2017

Universitet och högskolor

ÅRSRAPPORT 2017

Universitet & högskolor
Årsrapport 2017

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2017

Rapportnummer: 2017:8

Redaktörer: Marie Kahlroth, Johan Gribbe

Trender och tendenser i högskolan: Marie Kahlroth

Introduktion till den svenska högskolan: Aija Sadurskis

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå: Aija Sadurskis, Sofia Berlin Kolm,
Helen Dryler, Julia Elenäs, Niklas Karlsson, Staffan Nilsson, Fredrik Svensson

Utbildning på forskarnivå: Ingrid Pettersson, Sofia Berlin Kolm

Internationell studentmobilitet: Tomas Egeltoft, Anders Viberg

Utbildning och arbetsmarknad: Staffan Nilsson, Anders Viberg, Fredrik Svensson

Högskolans personal: Annika Haglund, Jacob Severin

Högskolans ekonomi och finansiering: Johan Gribbe, Marie Kahlroth

Internationella jämförelser: Marie Kahlroth, Niklas Karlsson

Nyckeltal: Jan - Åke Engström

Tabeller: Eva - Marie Larsson

Grafisk form: AB Typoform

Collage: Yann Robardey/AB Typoform

Tryck: TMG Tabergs, Växjö, juni 2017

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Förord

Sveriges universitet och högskolor omsatte 69 miljarder kronor 2016. Mätt i antal anställda är högskolan den största statliga sektorn och engagerar många. Med Årsrapporten vill Universitetskanslersämbetet bidra med ett faktsäckat uppslagsverk om högskolesektorn. Här presenteras utvecklingen det senaste året, men också i ett längre perspektiv. Årsrapporten beskriver den nationella bilden, men skillnaderna mellan lärosätena kan vara betydande. För den som är intresserad av dessa skillnader finns även ett omfattande tabellverk med uppgifter per lärosäte.

Utvecklingen som beskrivs i Årsrapporten kan också peka på några utmaningar som väntar i framtiden:

- Resurserna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå utnyttjas nu till fullo och söktrycket till högskolan är betydligt högre än under den förra högkonjunkturen. Hur kommer konkurrensen om platserna att förändras den dag konjunkturen vänder?
- Under många år har andelen i den svenska befolkningen som påbörjar en forskarutbildning minskat. Hur stor behöver utbildningen på forskarnivå vara?

Rapporten inleds med en sammanfattande bild av de viktigaste trenderna och tendenserna inom högskolan. Sedan följer en introduktion till den svenska högskolan och därefter kapitel som beskriver olika delar av högskolan: utbildning på olika nivåer, internationell studentmobilitet, övergången från utbildning till arbetsmarknad, högskolans personal och verksamhetens ekonomi, samt ett kapitel där vi sätter den svenska utvecklingen i ett internationellt perspektiv. Rapporten avslutas med presentation av ett antal nyckeltal och en tabellbilaga. Dessutom kan en separat tabellbilaga med ytterligare fakta laddas ned från UKÄ:s hemsida.

Mycket nöje!

Annika Pontén

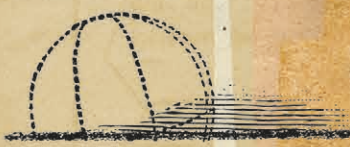
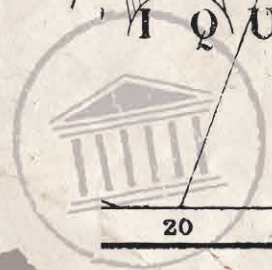
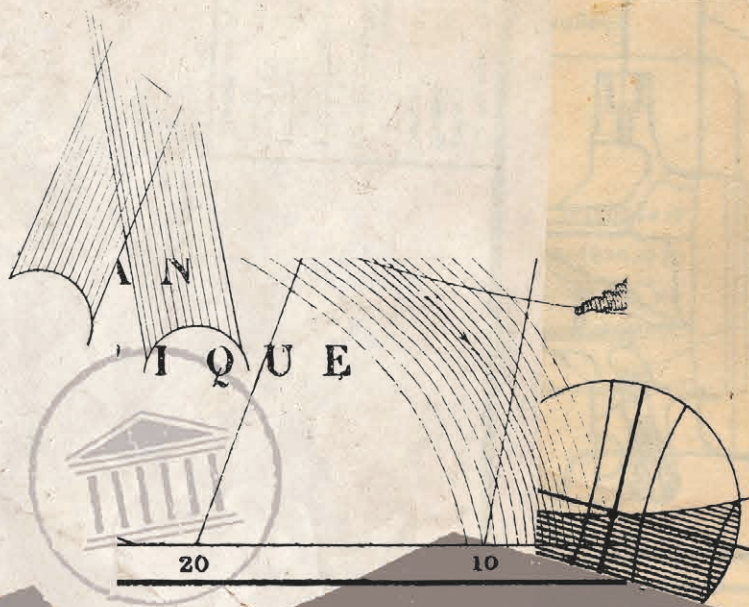
Tf. myndighetschef

Innehåll faktarutor

Lagstiftning på högskoleområdet	14	Okänt land	75
Kvalitetssäkring av högre utbildning	17	Stipendier och studieavgifter	78
Basår	31	Internationella studenter	84
Vilka är distansstudenterna?	34	Om att mäta etablering	97
Studentspegeln	35	Fakta om personalstatistiken	100
Uppföljning av utbildningar med omdömet bristande kvalitet	40	Anställningskategorier	101
Erkännande och behörighetsprövning av utländsk utbildning	41	Meriteringsanställningar	103
Studenter med funktionsnedsättning	52	Rekrytering av forskande och undervisande personal	107
Kvinnor och män i högskolan	55	Medellöner	110
Examenstillstånd på forskarnivå	58	Olika typer av intäkter	118
Efterrapportering	60	Myndighetskapital och balanserad kapitalförändring	123
Försörjningsformer	60	Resurstilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	124
Forskarskolor för yrkesverksamma lärare	63	Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning	127
Doktoranders aktivitet	66	Resurstilldelning för forskning och utbildning på forskarnivå	130
Doktorandspegeln	67	ISCED – Internationell klassning av utbildning och utbildningsnivå	138
Pilotomgång av utvärderingar av utbildningen på forskarnivå	70		
Inresande och utresande studenter	74		

Innehåll

Trender och tendenser i högskolan	7	Utbildning och arbetsmarknad	87
En introduktion till den svenska högskolan	13	Högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden	88
Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare	14	Svensk arbetsmarknad i ett internationellt perspektiv	93
Högskolans verksamhet	14	Prognostiserad personalbrist och utbyggnad av högskoleutbildning	95
Vad är högskoleutbildning?	14	Högskolans personal	99
Vem får studera?	15	Den forskande och undervisande personalen	101
Lärosätenas forskning	16	Kvinnor och män	108
Vem beslutar om högskolan?	16	Utländsk bakgrund och internationell mobilitet	112
Hur säkras kvaliteten i högre utbildning och forskning?	17	Högskolans ekonomi och finansiering	117
Lista över svenska lärosäten	19	Lärosätenas ekonomi	118
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	21	Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå	123
Sökande och antagna	22	Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå	129
Nybörjare i den svenska högskolan	26	Internationella jämförelser	137
Det totala antalet studenter i svensk högskoleutbildning	33	Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna	139
Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter	36	Nybörjarnas studieinriktning	141
Examinerade	38	Investeringar i eftergymnasial utbildning	142
Genomströmning	43	FN:s och EU:s utbildningsmål	144
Läroarbete	48	Nyckeltal för lärosäten	149
Breddad rekrytering till högskolan	51	Nyckeltal för yrkesexamensprogram	161
Utbildning på forskarnivå	57	Tabeller	167
Nybörjare på forskarnivå	59	Kvalitetsdeklaration	184
Breddad rekrytering på forskarnivå	64		
Doktoranderna	65		
Examina och examinerade på forskarnivå	68		
Genomströmning	69		
Internationell studentmobilitet	73		
Fler nya inresande studenter hösten 2016	74		
Nya inresande studenter läsåret 2015/16	75		
Totala antalet inresande studenter	78		
Utresande studenter	79		
Skillnad i antalet inresande – utresande studenter ..	82		
Allt fler internationella studenter	83		

Trender och tendenser i högskolan

Högskolans utbildningskapacitet på grundnivå och avancerad nivå utnyttjas nu till fullo. Sedan flera år utbildar universiteten och högskolorna fler studenter än anslagen täcker och tidigare balanser av outnyttjade anslag har i stort sett förbrukats. Den permanenta utbyggnad av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå som inleddes 2015 och utökades 2016 har ännu inte lett till någon ökning av antalet helårsstudenter, eftersom tillfälliga utbyggnader samtidigt har upphört.

Antalet sökande ligger på en historiskt hög nivå, trots en liten nedgång de senaste åren. Intresset för högskolestudier är alltså fortsatt stort trots de senaste årens gynnsamma utveckling på arbetsmarknaden. Under den förra högkonjunkturen minskade efterfrågan på utbildning och det fanns ledig kapacitet i högskolan. Några sådana tecken ser vi inte nu.

En lägre andel av dem som sökte till högskolan hösten 2016 blev antagna jämfört med hösten 2015. Söktrycket ökade därför något, till 2,4 sökande per antagen av dem som inte tidigare studerat i högskolan. Även om många sökande antas till sitt förstahandsval är konkurrensen stor till många utbildningar. Många yrkesexamensprogram har betydligt fler sökande än som kan erbjudas plats. Det är också relativt många som läser utomlands på utbildningar som det är svårt att komma in på i Sverige: Läsåret 2015/16 studerade 2 740 svenskar till läkare vid ett lärosäte i ett annat land, 330 till tandläkare och 290 till veterinär.

Oförändrat antal nybörjare – men fler på program och färre på fristående kurser

Efter flera år med minskande antal nybörjare på grundnivå och avancerad nivå skedde en stabilisering läsåret 2015/16, då antalet var 86 000. Antalet svenska nybörjare fortsatte dock att minska för sjätte året i rad; de minskade med 1 300, medan antalet inresande nybörjare ökade lika mycket.

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå är det huvudsakligen de statliga anslagen och utbildningsvolymens sammansättning som sätter ramar för den övergripande dimensioneringen av antalet helårsstudenter.

Staten har tillfört medel för att lärosätena ska kunna bygga ut lärarutbildningar och utbildningar inom hälso- och sjukvård. Lsåret 2015/16 ökade antalet nybörjare på alla dessa utbildningar, nämligen de fyra programmen mot lärarexamen samt sjuksköterske- och specialist-sjuksköterskeprogrammen. Utbyggnader pågår också i mindre skala (huvudsakligen finansierade via omfördelningar) på yrkesexamensprogram mot läkare, civilingenjör och högskoleingenjör. Lsåret 2015/16 ökade antalet nybörjare på program mot läkare, men minskade på ingenjörsutbildningarna. Fler nybörjare resulterar dock inte självklart i fler examinerade. Exempelvis har antalet nybörjare på programmet mot sjuksköterskeexamen ökat under flera år men det har inte lett till någon ökning av antalet examinerade.

Svensk högskola har ett stort inslag av kurser som kan läsas fristående. Under flera år har antalet nybörjare på yrkesexamensprogram och generella program ökat, medan antalet nybörjare på fristående kurser har minskat. Antalet helårsstudenter har minskat sedan 2010, då en tillfällig utbyggnad gav lärosätena möjlighet att utbilda fler studenter än någonsin. Samtidigt som utbildningsvolymen har minskat har flera utbildningsprogram byggts ut de senaste åren. Resultatet är att andelen helårsstudenter på fristående kurser har minskat kontinuerligt. Lsåret 2015/16 minskade antalet helårsstudenter på fristående kurser med 4 060. Samtidigt ökade antalet på yrkesexamensprogram med 2 310 och på generella program med 1 150 helårsstudenter. Sammantaget innebär det en minskning med 760 och att läsåret 2015/16 fanns det totalt 294 000 helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå.

Ökad genomströmning på grundnivå och avancerad nivå

Det faktum att andelen studenter på fristående kurser (där genomströmningen är relativt låg) har minskat de senaste åren har bidragit till att genomströmningen på grundnivå och avancerad nivå har ökat.

De senaste åren har studenternas genomsnittliga prestationsgrad ökat. Studenterna tar i allt högre grad de högskolepoäng de har registrerat sig för. De senaste uppgifterna avser läsåret 2013/14 och då var den genomsnittliga prestationsgraden 82 procent, vilket var en ökning med 0,7 procentenheter jämfört med året innan. Kvinnorna presterar generellt bättre än männen: läsåret 2013/14 var prestationsgraden i genomsnitt 84 procent för kvinnor och 79 procent för män.

Studenterna presterar också olika beroende på studieform. Högst var prestationsgraden läsåret 2013/14 på konstnärliga program (93 procent) samt på yrkesexamensprogram, oavsett om de bedrevs på campus (90 procent) eller på distans (87 procent). Studenter som läser generella program på campus hade också hög prestationsgrad (86 procent), men betydligt lägre på distans (71 procent). Allra lägst är prestationsgraden för de studenter som läser fristående kurser på distans: 53 procent. För campusstudenterna på fristående kurser var prestationsgraden 70 procent läsåret 2013/14.

Under flera år har antalet examinerade på grundnivå och avancerad nivå ökat, vilket förmodligen är ett resultat av att antalet nybörjare ökade i slutet av 00-talet. Lsåret 2015/16 stabiliserades antalet examinerade och uppgick till 68 170 (varav 64 procent kvinnor). Antalet som tog sin första examen i högskolan minskade med 600 det senaste läsåret efter att tidigare ha ökat. Förmodligen kommer vi att se en nedgång i antalet examinerade de närmaste åren eftersom antalet nybörjare har minskat under flera år.

Vi kan också konstatera att andelen examinerade med en total utbildningstid på fem år eller mer har ökat från 4 procent läsåret 2008/09 till 23 procent läsåret 2015/16. Studenterna stannar alltså längre i högskolan än tidigare, något som påverkar lärosätenas kapacitet att ta emot nybörjare.

Merparten av de studenter som tar en examen går direkt ut på arbetsmarknaden, men en del fortsätter att studera på forskarnivå.

Etablering på arbetsmarknaden

Lärosätenas dimensionering av utbildningar ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Ett sätt att följa upp i vilken utsträckning de examinerade fyller arbetsmarknadens behov är att följa upp hur de etablerar sig på arbetsmarknaden.

De senaste åren har andelen etablerade av dem som tog en examen på grundnivå eller avancerad nivå ungefär ett år tidigare legat på drygt 80 procent. Tittar man i stället på sysselsättningen, dvs. andelen som hade haft ett jobb under hela eller del av året, så var andelen sysselsatta 97 procent. Etableringsgraden 1–1,5 år efter examen är högst bland dem som tagit en yrkesexamen, 87 procent, jämfört med 72 procent för dem som tagit en generell examen.

Många som invandrat till Sverige är välutbildade, men behöver komplettera sin utbildning för att ha större möjligheter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Sedan flera år ger svenska lärosäten högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning för jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare. Av dem som genomgått kompletterande utbildningar var i genomsnitt 66 procent etablerade ungefär ett år efter examen. Andelen etablerade bland dem som genomgått motsvarande yrkesexamensprogram inom den ordinarie utbildningen var betydligt högre (85 procent), men tre år efter examen var skillnaderna inte lika stora längre. Det tar alltså lite längre tid för dem som genomgått en kompletterande utbildning att etablera sig, men över tid når de nästan upp till samma andel etablerade.

Fortsatt minskad omfattning av utbildningen på forskarnivå

För utbildning på forskarnivå är det lärosätena själva som beslutar om dimensioneringen. Det finns inga öronmärkta resurser eller annan statlig styrning av hur omfattande utbildningen på forskarnivå bör vara.

De senaste 20 åren har antalet nybörjare på forskarnivå pendlat mellan 3 000 och knappt 4 000 och sedan 2013 är trenden nedåtgående. En förklaring till minskningen är att utbildningsbidragen har fasats ut och ersatts av doktorandanställning – och doktoranderna har därmed fått bättre studiesociala villkor. Det har inneburit högre kostnader per doktorand för lärosätena.

Antalet doktorsexamina har dock ökat något sedan 2013 som resultat av en tidigare ökning av antalet nybör-

jare. Förmodligen kommer det minskade antalet nybörjare att leda till att även antalet examinerade på forskarnivå inom något år börjar minska.

Andelen i den svenska befolkningen som påbörjar en utbildning på forskarnivå senast vid 30 års ålder har minskat från 1,6 till 0,8 procent under den senaste tioårsperioden. Detta samtidigt som det inte har skett någon ökning av antalet nybörjare på forskarnivå medan andelen utländska doktorander har ökat betydligt.

Ett mått för genomströmning på forskarnivå är examensfrekvens, som anger hur stor andel av nybörjarna ett visst år som har avlagt doktorsexamen efter ett visst antal år. Examensfrekvensen ökar med tiden efter examen. Av nybörjarna 2008 var det 48 procent som hade avlagt doktorsexamen inom fem år, medan 63 procent hade doktorerat inom sex år och 75 procent inom åtta år. I samma nybörjarkull hade 7 procent istället avlagt en licentiatexamen, vilket innebär att 18 procent inte hade avlagt någon examen alls inom åtta år.

Examensfrekvensen har ökat betydligt sett över en längre tidsperiod. Andelen doktorandnybörjare som hade avlagt doktorsexamen inom fem år var till exempel 40 procent bland doktorandnybörjarna 1998, vilket alltså kan jämföras med 48 procent bland dem som var nybörjare 2008. Att examensfrekvensen har ökat hänger sannolikt samman med 1998 års forskarutbildningsreform, som bland annat innehöll krav på säkrad finansiering under utbildningen.

Fortsatt snedrekrytering till utbildning på grundnivå och avancerad nivå

De senaste tio åren har mellan 43 och 45 procent av 24-åringarna påbörjat högskolestudier; för födda 1991 var andelen 43 procent 2015. Men den sociala bakgrunden har stor betydelse för benägenheten att påbörja högskolestudier. Ju högre utbildning föräldrarna har, desto större är sannolikheten att börja studera i högskolan. Den sociala snedrekryteringen har varit relativt oförändrad för dem som föddes mellan 1981 och 1991. Men det är inte bara lärosätenas arbete som har betydelse för om en person börjar studera i högskolan eller inte. Redan före övergången till högskolan etableras mönstren i och med att personer med skilda ursprung delvis läser på olika gymnasieprogram, som i olika hög grad förbereder för högskolestudier.

I övergången från grundnivå och avancerad nivå till forskarnivå förstärks snedrekryteringen ytterligare. Det beror till största delen på att studenter med högutbildade föräldrar i högre utsträckning läser långa utbildningar som ger behörighet till utbildning på forskarnivå.

Tidigare var personer med utländsk bakgrund underrepresenterade i högskolan. På totalnivå har dock denna snedrekrytering jämnats ut. Av dem som föddes 1990 hade 44 procent av dem med svensk bakgrund och 42 procent av dem med utländsk bakgrund påbörjat

högskolestudier senast vid 25 års ålder. Men utvecklingen skiljer sig för olika grupper med utländsk bakgrund. Bland dem som själva är födda i Sverige av utländska föräldrar, eller har invandrat före skolåldern är övergången till högskolan sedan några år tillbaka högre (47–48 procent) än bland dem med svensk bakgrund. Men bland dem som invandrat efter skolåldern (7–18 år) är övergången betydligt lägre, 31 procent, och dessutom avtagande.

I utbildningen på forskarnivå är personer med utländsk bakgrund väl representerade. Andelen med utländsk bakgrund var 25 procent läsåret 2015/16, jämfört med 22 procent på grundnivå och avancerad nivå.

Stora könsskillnader i svensk högskoleutbildning

En annan aspekt av breddad rekrytering är könsfördelning. Men det finns stora könsskillnader i högskolan. Till att börja med är det en betydligt högre andel av kvinnorna som påbörjat högskolestudier senast vid 24 års ålder, 51 procent jämfört med 36 procent av männen i årskullen födda 1991. Av nybörjarna läsåret 2015/16 var 57 procent kvinnor och 43 procent män. Därtill är kvinnornas prestationsgrad genomgående betydligt högre (84 procent) än männens (79 procent), dvs. kvinnorna tar i högre grad än männen de poäng de registrerat sig för. Det innebär att kvinnorna är i ännu större majoritet bland de examinerade på grundnivå och avancerad nivå; läsåret 2015/16 var fördelningen 64 procent kvinnor och 36 procent män. Därmed är det en betydligt högre andel av kvinnorna än av männen i Sveriges befolkning som har en examen på grundnivå eller avancerad nivå. Könsskillnaderna har förstärkts över åren.

Även i ett internationellt perspektiv är skillnaden i utbildningsnivå mellan svenska kvinnor och män stora. År 2005 var det inom OECD-länderna ungefär lika hög andel av kvinnorna respektive männen i den vuxna befolkningen som hade minst två års eftergymnasial utbildning, 27 respektive 26 procent. År 2015 var motsvarande andelar 38 procent för kvinnor och 32 procent för män. I Sverige var kvinnorna mer välutbildade än männen redan 2005. 34 procent av kvinnorna och 25 procent av männen i den vuxna befolkningen hade minst två års eftergymnasial utbildning. År 2015 var motsvarande andelar 47 procent för kvinnorna och 33 procent för männen. Skillnaden i utbildningsnivå mellan könen hade alltså ökat med fem procentenheter. Utvecklingen är generell: i alla OECD-länder har utbildningsnivån stigit mer bland kvinnorna än bland männen.

Kvinnorna är i majoritet på de flesta utbildningar. På endast fyra av de stora yrkesexamensprogrammen är könsfördelningen i intervallet 40–60. Det gäller programmen mot civilekonomexamen, juristexamen, läkarexamen och ämneslärarexamen. Mest ojämnt ställt är programmet mot barnmorskeexamen; bland nybörjarna läsåret 2015/16 fanns det inga män. Med undantag för

teknik domineras de flesta ämnesområden av kvinnor och andelen kvinnor ökar dessutom inom mansdominerade områden.

I utbildning på forskarnivå är däremot könsfördelningen relativt jämn och så har det varit under många år.

Högre andel kvinnor på höga chefsposter än bland professorer

Kvinnorna är underrepresenterade bland professorerna, men bland anställda på lärosätenas högsta chefsposter är könsfördelningen relativt jämn. Bland rektorer, rektors ställföreträdare och vicerektorer varierar andelen kvinnor mellan 39 och 45 procent. Bland förvaltningschefer är 48 procent kvinnor.

Könsfördelningen bland den undervisande och forskande personalen blir allt jämnare – och det gäller även professorerna. För andra året i rad ökade antalet kvinnor bland professorerna, medan männen blev färre. Det innebär att andelen kvinnor ökade med en dryg procentenhet, och 2016 var 27 procent av professorerna kvinnor. På tio år har andelen kvinnor bland professorerna ökat med 10 procentenheter.

De tre senaste åren har antalet anställda vid universitet och högskolor varit i stort sett oförändrat. Antalet lärare och forskare har dock ökat något, medan anställda som har andra arbetsuppgifter har blivit något färre. Under 2016 var det främst lektorerna och meriteringsanställda som blev fler. Samtidigt har andelen lärare och forskare med tidsbegränsad anställning minskat betydligt de senaste åren. Under 2016 minskade andelen med två procentenheter, till 28 procent.

Bland dem som har en meriteringsanställning är det dock enbart de tvååriga anställningarna som postdoktor som har ökat i antal. De har ökat kontinuerligt under den senaste tioårsperioden och uppgick till 2 100 år 2016. Antalet anställda på fyraåriga meriteringsanställningar ökade tidigare, men är sedan några år tillbaka ungefär lika många som de var för tio år sedan, omkring 1 000.

Få fyraåriga meriteringsanställningar i relation till antalet disputerade

Om man ställer antalet meriteringsanställningar i relation till de knappt 3 000 som årligen tar en doktorsexamen framgår att konkurrensen är hård för dem som vill fortsätta en forskarkarriär inom högskolan.

Antalet postdoktorer var 2 100 år 2016 och av dem blir ungefär hälften av anställningarna lediga under ett år, dvs. drygt 1 000. Av de 1 020 fyraåriga meriteringsanställningarna blir knappt 200 lediga varje år. Med nuvarande volym på forskarnivå respektive meriteringsanställningar ser vi att antalet anställningar som postdoktor räcker till ungefär en tredjedel av dem som tagit en doktorexamen. Om vi antar att karriärvägen är doktorexamen–postdoktor–fyraårig meriteringsanställning kan vi konstatera att konkurrensen hårdnar ytterligare i det sista steget.

Internationell mobilitet

Läsåret 2015/16 fanns det totalt 23 110 inresande studenter bland nybörjarna på grundnivå och avancerad nivå. Av dem var 13 750 utbytesstudenter och 9 360 var free-mover-studenter, dvs. studenter som ordnar sina studier på egen hand. Av dem var en tredjedel betalande studenter. Utbytesstudenterna har minskat i antal under ett par år, men läsåret 2015/16 ökade antalet igen. Antalet free-mover-studenter har ökat kontinuerligt efter den kraftiga minskningen i samband med att studieavgifter för inresande från länder utanför Europeiska samarbetsområdet infördes läsåret 2011/12.

I och med att de svenska nybörjarna blev färre läsåret 2015/16 medan antalet inresande nybörjare ökade steg andelen inresande till 27 procent av det totala antalet nybörjare. Det är nästan lika hög andel som läsåret 2010/11, alltså innan studieavgifterna infördes. Då var andelen 28 procent. Av de inresande studenterna är 60 procent utbytesstudenter som bara studerar i Sverige under en kort tid. Det innebär att andelen inresande av den totala studentpopulationen är betydligt lägre, 8 procent.

Sedan många år är de inresande utbytesstudenterna vid svenska lärosäten nästan dubbelt så många som antalet utresande utbytesstudenter. Lsåret 2015/16 var det 7 260 svenska studenter som studerade vid ett utländskt lärosäte inom ramen för ett utbytesprogram.

Av dem som tog en examen samma läsår hade 14 procent studerat utomlands, 13 procent av kvinnorna och 16 procent av männen. Det är dock stora skillnader mellan examinerade på olika utbildningsprogram. Av dem som tog en civilekonomexamen hade 50 procent studerat utomlands och bland dem som tog en masterexamen i samhällsvetenskap, juridik handel och administration var andelen 43 procent. Bland dem som tog en sjuksköterskeexamen, socionomexamen eller lärarexamen var det betydligt lägre andel som hade studerat utomlands, 5 procent eller under.

Samtidigt som studieavgifterna infördes skapades statliga stipendieprogram och flera lärosäten har dessutom byggt upp egna stipendieprogram. Lsåret 2015/16 hade 20 procent av de betalande studenterna stipendium som täckte hela studieavgiften och 11 procent hade stipendium som täckte del av avgiften.

Även om det är en hög andel inresande nybörjare på grundnivå och avancerad nivå är utbildningen på forskarnivå i ännu högre grad internationellt präglad. På grundnivå och avancerad nivå är över hälften av de inresande nybörjarna utbytesstudenter som bara studerar i Sverige en kortare period. Men på forskarnivå är närmare 40 procent av det totala antalet nybörjare utländska doktorander (inresande studenter) som kommit till Sverige för att genomföra en hel forskarutbildning.

Mellan 2006 och 2012 ökade antalet utländska doktorandnybörjare kraftigt, medan antalet svenska nybörjare i stort sett var oförändrat. Det ledde till att andelen

utländska doktorandnybörjare ökade från 25 till 40 procent. Sedan 2013 har dock både de svenska och utländska doktorandnybörjarna minskat i antal. Därmed har andelen utländska doktorander legat på ungefär samma nivå som tidigare.

Den internationella mobiliteten bland lärarna och forskarna är relativt hög. År 2015 hade 33 procent vistats utomlands under minst en vecka för att forska eller undervisa, eller både och, under kortare eller längre perioder. Bland professorerna är detta vanligast; bland både kvinnor och män hade ungefär hälften varit internationellt mobila 2015. I övriga anställningskategorier är andelen högre bland männen än bland kvinnorna.

Högskolans ekonomi

Lärosätenas totala intäkter var 69 miljarder kronor 2016. Av dessa var 55 miljarder statliga medel, vilket innebär att 79 procent av finansieringen var statlig. Jämfört med 2015 har intäkterna ökat med 2,1 miljarder kronor och huvuddelen av ökningen (1,8 miljarder) gäller forskning och utbildning på forskarnivå.

Utvecklingen har varit liknande under den senaste tioårsperioden. Lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ökat med 7 procent, medan intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå har ökat med 40 procent. Nästan 60 procent av intäkterna avsåg forskning och utbildning på forskarnivå 2016.

Staten har tillfört forskningen betydande resurser under det senaste decenniet, dels direkta statsanslag, dels via forskningsråd och andra myndigheter. Andelen statlig finansiering har dock varit konstant eftersom intäkterna från icke-statliga finansierare har ökat i samma utsträckning.

Samtidigt har andelen externfinansiering ökat. Det beror på att de statliga medel som kanaliseras via forskningsråd och andra myndigheter har ökat snabbare än de direkta statsanslagen. Bland de externa finansierarna har lärosätenas intäkter från Wallenbergstiftelserna ökat kraftigt, både under det senaste året och under det senaste decenniet.

Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har den ökade programinriktningen inneburit att anslagen räcker till att finansiera färre studenter. Det beror dels på att merparten av programmen är inom utbildningsområden med högre ersättning, dels på att prestationsgraden på program är högre än på fristående kurser.

År 2015 inledde staten en permanent utbyggnad av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Utbyggnaden har ännu inte lett till någon ökning av antalet helårsstudenter, huvudsakligen på grund av att tillfälliga utbyggnader samtidigt har upphört. Om utvecklingen fortsätter som hittills – mot en allt mer programinriktad högskola – kommer utbyggnaden att resultera i en mindre ökning av antalet helårsstudenter än planerat.

En introduktion till den svenska högskolan

Högskolans verksamhet omfattar både utbildning och forskning. Högskoleutbildning är både hela utbildningsprogram som kan lägga en grund för yrkeslivet och kortare utbildningar som kan vara vidareutbildning för yrkesverksamma. Högskolan ger också forskarutbildning och utför större delen av den offentligt finansierade forskningen i Sverige.

Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare

Den absoluta merparten av den högre utbildningen ges av statliga universitet och högskolor, men det finns också ett antal enskilda, icke statliga, utbildningsanordnare. Universitet och högskolor kallas med en gemensam term för *lärosäten*. Uttrycket *högskolan* används ofta både för den verksamhet som bedrivs (högre utbildning och forskning) och för dem som bedriver verksamheten, dvs. lärosätena.

Universitet och högskolor skiljer sig huvudsakligen åt genom att bara universitet har generellt tillstånd att utfärda examen på forskarnivå, medan högskolor måste ansöka om tillstånd för specifika områden. Beteckningen "universitet" är inte skyddad i lag utan huvudmannen, i de allra flesta fall staten, avgör när beteckningen får användas. Ett universitet behöver inte ha ordet "universitet" i sitt namn. Karolinska institutet och Kungl. Tekniska högskolan har universitetsstatus men har behållit sina namn som sedan länge är kända och inarbetade.

Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping var tidigare statliga lärosäten men har ombildats till stiftelser. De flesta enskilda utbildningsanordnare är dock små och har bara utbildning inom ett eller ett par områden, framför allt vårdutbildning eller teologisk utbildning.

En förteckning över samtliga lärosäten återfinns i slutet av kapitlet. Där redovisas under rubriken Universitet även de enskilda utbildningsanordnare som har generellt tillstånd att utfärda examen på forskarnivå.

Högskolans verksamhet

Högskolan ska bedriva utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund, samt på beprövad erfarenhet, enligt högskolelagen. Högskolan ska också utföra forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har också en tredje uppgift, att bedriva fortlöpande miljöanalys.

I högskolans uppgifter ingår det att samverka med det omgivande samhället, och samverkan framställs ofta som något som bör präglade hela verksamheten. Det kan till exempel handla om verksamhetsförlagda inslag i utbildningen, att undervisningen behandlar frågor med relevans för arbetslivet, att anordna arbetsmarknadsdagar eller att popularisera forskning och verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Det kan också vara att erbjuda uppdragsutbildning och uppdragsforskning.

Det finns stora skillnader mellan lärosäten både i storlek och grad av specialisering. De flesta lärosäten är breda men några är profilerade, till exempel Karolinska institutet som främst är inriktat mot utbildning och forskning inom medicin och vård.

Vad är högskoleutbildning?

Med högskoleutbildning menas utbildning på eftergymnasial nivå som regleras i högskolelagstiftningen. Utbildningen definieras alltså bland annat av placeringen i utbildningssystemet (efter gymnasieskolan), och av kravet att utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Högskoleutbildning är inte den enda formen av eftergymnasial utbildning, utan andra exempel är utbildning inom ramen för Yrkehögskolan och folkhögskoleutbildning.

LAGSTIFTNING PÅ HÖGSKOLEOMRÅDET

Den statliga högskolan styrs av högskolelagen (1992:1434) som är instiftad av riksdagen. Lagen ger en ram för organisation och styrning, som att ange att varje lärosäte måste ha en styrelse och en rektor, men den är för övrigt inte detaljerad. Av lagen framgår också vad som ska känneteckna högre utbildning, samt exempelvis att högskolan ska främja jämställdhet och bredda rekryteringen av studenter.

Högskolelagen kompletteras av högskoleförordningen (1993:100), förordning (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet och förordning (2007:1164) för Försvarshögskolan, som är beslutade av regeringen. Där finns till exempel regler för anställning av lärare och doktorander, behörighetsregler för dem som söker till högre utbildning samt regler för kursplaner och betyg. I bilagor till förord-

ningarna finns så kallade examensordningar som innehåller beskrivningar av och mål för alla examina.

Motsvarande lagstiftning för enskilda utbildningsanordnare är lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det finns också ofta avtal med regeringen där krav på de enskilda utbildningsanordnarna framgår.

På bemyndigande av regeringen utfärdar Universitets- och högskolerådet föreskrifter som kompletterar och förtydligar de bestämmelser som finns i högskolelagen och förordningarna.

Högskolan styrs också av regeringens årliga regleringsbrev till varje lärosäte. Av regleringsbrevet framgår bland annat storleken på anslagen och specifika uppdrag.

Högskoleutbildningens struktur

Högskoleutbildning organiseras i kurser som är placerade på antingen grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, där nivåerna ska bygga på varandra. På forskarnivå ingår, utöver kurser, ett vetenskapligt arbete (kallat avhandling) som motsvarar minst halva studietiden. Nivåindelningen av den svenska utbildningen är en del av anpassningen till den så kallade Bologna-processen, som syftar till att göra högskoleutbildning mer jämförbar i de stater som ingår i processen.

Utbildningens omfattning uttrycks i högskolepoäng. Ett akademiskt år är normalt 40 veckor, vilket motsvarar 60 högskolepoäng vid heltidsstudier. Högskolepoängen mellan den svenska utbildningen kan jämföras med the European Credit Transfer and Accumulation System credits (ECTS credits), där 60 credits motsvarar ett års heltidsstudier.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå består av kurser som kan vara sammansatta till utbildningsprogram, och studenter kan antingen följa ett program eller läsa kurser fristående. Ett utbildningsprogram eller en kombination av fristående kurser kan ligga till grund för en examen på grundnivå eller på avancerad nivå.

Jämfört med högskolesystemen i många andra länder är det svenska högskolesystemet förhållandevis flexibelt, bland annat eftersom utbildningsutbudet har ett stort inslag av fristående kurser av olika omfattning. Fristående kurser och program används bland annat som fort- och vidareutbildning men oavsett syfte är utbildningen avgiftsfri. Av tradition har svensk högre utbildning därmed inte bara omfattat utbildning av ungdomar efter avslutad gymnasieskola utan också vidareutbildning av yrkesverksamma personer. Många studenter läser kurser utan avsikt att ta ut någon examen och det är vanligt att återkomma till högskolan efter tidigare studier. Det medför att studenternas genomsnittsålder kan vara högre och examensfrekvensen lägre än i en del andra länder.

Betyg

Betyg sätts normalt på genomgången kurs inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, liksom på prov inom utbildning på forskarnivå. Varje högskola beslutar vilket betygssystem som ska användas, och flera olika betygssystem, med olika antal betygsslag, används. Två exempel är VG/G/U respektive A/B/C/D/E/Fx/F. Betyg sätts inte på examen.

Examina

Det finns tre slags examina i högskolan: generella examina, konstnärliga examina och yrkesexamina.

Generella examina och konstnärliga examina ges på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. På grundnivå finns två examina, högskoleexamen (120 högskolepoäng) respektive kandidatexamen (180 högskolepoäng). På

avancerad nivå finns också två examina, magisterexamen (60 högskolepoäng) respektive masterexamen (120 högskolepoäng). Det finns två examina på forskarnivå: licentiatexamen (120 högskolepoäng) respektive doktorexamen (240 högskolepoäng).

Det finns drygt 50 yrkesexamina, varav en del är på grundnivå och andra på avancerad nivå. Många av dessa avser så kallade reglerade yrken, dvs. yrken som det krävs särskilda kvalifikationer för att få utöva, och examen kan då vara kopplad till en legitimation. Yrkesexamina som inte avser reglerade yrken är till exempel ingenjörsexamina. Av de yrkesexamina som utfärdas på avancerad nivå förutsätter några, till exempel barnmorskeexamen, en föregående examen på grundnivå. Övriga yrkesexamina på avancerad nivå utfärdas efter sammanhållna utbildningar som omfattar båda nivåerna. Ett exempel är tandläkareexamen som omfattar studier på både grundnivå och avancerad nivå.

För varje examen finns det mål för vad studenten ska ha uppnått. Examensmålen är av tre slag: kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. Alla generella examina som har samma omfattning (exempelvis alla kandidatexamina eller alla masterexamina) har samma examensmål. Dessa är alltså allmänt hållna och detsamma gäller för alla konstnärliga examina. Däremot har varje yrkesexamen egna mål.

Vem får studera?

För att en person ska få börja studera i högskolan måste vissa behörighetskrav vara uppfyllda. Behörighetskrav finns i högskolelagen, förordningar (framför allt högskoleförordningen) och föreskrifter. För att bli antagen krävs det att den sökande har grundläggande behörighet. Dessutom kan det krävas särskild behörighet. Till de nationella kraven kommer de eventuella lokala behörighetskrav som ett lärosäte ställer.

För tillträde till utbildning på grundnivå finns detaljerade nationella krav för grundläggande och särskild behörighet. De som uppfyller kraven är behöriga men inte garanterade att bli antagna. När de sökande är fler än dem som kommer att antas tillämpas urval. All utbildning på grundnivå, utom sådan utbildning som leder till en konstnärlig examen, använder mer eller mindre samma urvalsgrunder. Grunderna är framför allt betyg från gymnasieskolan och resultat på det så kallade högskoleprovet, men upp till en tredjedel av studenterna kan antas på andra grunder som respektive högskola beslutat. Den helt övervägande delen av antagningsprocessen är samordnad av Universitets- och högskolerådet men det förekommer även att lärosätena antar studenter lokalt.

För tillträde till utbildning på avancerad nivå och forskarnivå är de nationella kraven mindre omfattande. Examen på grundnivå är normalt krav för studier på avancerad nivå. För studier på forskarnivå krävs examen på avancerad nivå, alternativt minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå. Det innebär att det räcker med ett års studier på avancerad nivå för att kunna fortsätta till forskarnivå. Oavsett om studierna på avancerad nivå är i form av fristående kurser eller till exempel ett yrkesprogram, ger de grundläggande behörighet till studier på forskarnivå.

Studieavgifter

Den högre utbildningen är avgiftsfri utom för studenter som kommer från ett land utanför EU/EES-området eller Schweiz och inte studerar inom utbytesprogram. Dessa studenter måste betala både anmälnings- och studieavgifter för studier på grundnivå och avancerad nivå, och lärosätena är skyldiga att ta en studieavgift som täcker den fulla kostnaden för utbildningen, inklusive administrativa kostnader.

Lärosätenas forskning

Merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs inom högskolan. Forskningens frihet regleras både i regeringsformen och i högskolelagen. Enligt högskolelagen ska som allmänna principer gälla att forskningsproblem fritt får väljas, att forskningsmetoder fritt får utvecklas och att forskningsresultat fritt får publiceras.

I genomsnitt består drygt hälften av lärosätenas verksamhet, mätt i pengar, av forskning och utbildning på forskarnivå, men lärosätena varierar i forskningstygnd. Det är främst de äldre universiteten som har omfattande forskning, medan tyngdpunkten ligger på utbildning på högskolorna och de nyare universiteten. Ett lärosäte kan bedriva forskning även om det inte har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå.

Forskningen finansieras dels genom direkta statsanslag, dels genom externa medel som lärosätena till stor del får ansöka om i konkurrens. Av lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå går mer än hälften till områdena medicin och hälsovetenskap respektive naturvetenskap.

Professorer och lektorer ska finnas anställda för utbildning och forskning, men forskning bedrivs till stor del även av andra personalkategorier. På de lärosäten som ger utbildning på forskarnivå så kan doktorander- nas forskning utgöra en betydande del av den forskning som bedrivs.

Vem beslutar om högskolan?

Statliga lärosäten är egna myndigheter, placerade direkt under regeringen. Inom regeringen ansvarar Utbildningsdepartementet för frågor som rör universitet och högskolor samt forskning. Näringsdepartementet ansvarar dock för Sveriges lantbruksuniversitet.

Inom ramen för en övergripande lagstiftning fattar lärosätena de flesta beslut själva. Det gäller bland annat organisation, intern fördelning av resurser, utbildningsutbud, utbildningens innehåll och utformning samt hur många studenter som antas.

Regeringen beslutar om vilka examina som får förekomma och krav för examen, i form av omfattning och mål. Det finns begränsningar för vilka examina ett lärosäte har tillstånd att utfärda. Däremot finns inga begränsningar för vilka kurser som får ges, utöver det allmänna kravet att högskoleutbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.

Statens uppdrag till universitet och högskolor

Utbildningsdepartementet drar upp riktlinjer för de statliga lärosätenas verksamhet i ett årligt regleringsbrev, utom för Sveriges lantbruksuniversitet, som får sitt regleringsbrev från Näringsdepartementet. Regleringsbrevet anger anslag för lärosätets verksamhet och det innehåller de särskilda uppdrag som regeringen kan lägga på ett lärosäte. Vilka utbildningar lärosätena ska ge, och hur många studenter de ska anta, beslutar de själva om i stor utsträckning. Det finns alltså ingen nationellt planerad utbildningsvolym i högskolan. Lärosätena beslutar också själva om vilken forskning de bedriver.

Enskilda utbildningsanordnares verksamhet styrs på olika sätt, till exempel genom avtal med regeringen.

Tillstånd att utfärda examina

Rätt att utfärda en examen kan dels följa av lagstiftning, dels av särskilda tillståndsbeslut som fattas av Universitetskanslersämbetet (UKÄ) eller av regeringen. Statliga universitet får utfärda *generella examina* på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Statliga högskolor har fått allmänt tillstånd att utfärda generella examina på grundnivå och magisterexamen, och kan också efter prövning få tillstånd att utfärda masterexamen och examen på forskarnivå inom specifika områden.

Både universitet och högskolor måste ansöka om tillstånd att utfärda *konstnärliga examina*, oavsett nivå. Detsamma gäller alla *yrkesexamina*.

Enskilda utbildningsanordnare måste söka examens- tillstånd, oavsett typ av examen och nivå på examen, och tillståndet ges av regeringen.

Om ett lärosäte inte längre uppfyller kraven för att få utfärda en examen kan examenstillståndet dras in.

Resurstilldelning

Riksdagen beslutar om resurstilldelningen för utbildning och forskning för respektive lärosäte.

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras ersättningen på antalet registrerade studenter och deras avklarade högskolepoäng, dvs. resurstilldelningen är resultatstyrd. Ett så kallat takbelopp anger den maximala ersättning som lärosätet kan få för genomförd utbildning.

Beroende på utbildningsområde är ersättningsbeloppen olika. De humanistiska, samhällsvetenskapliga, teologiska och juridiska utbildningsområdena, som tillsammans omfattar flest studenter, har lägst ersättning. De konstnärliga utbildningsområdena har högst ersättning, men omfattar en mycket liten andel av studenterna.

Detta ersättningssystem omfattar de statliga universitetet och högskolorna med undantag för Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan, som har egna budgeterings- och rapporteringsprocesser. Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping omfattas också, men inte övriga enskilda utbildningsanordnare. Deras ersättning regleras i stället i allmänhet genom avtal med regeringen.

Större delen av de anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som lärosätena får direkt från staten är i form av fasta basanslag. En mindre del är prestationsbaserad och baseras på indikatorerna publiceringar och citeringar samt externa medel. En betydande del av den statliga finansieringen kommer dock inte direkt till lärosätena utan kanaliseras via forskningsfinansierande myndigheter, till exempel från Vetenskapsrådet, och söks i konkurrens. Forskning finansieras också i betydande utsträckning av andra forskningsfinansiärer än staten, exempelvis privata stiftelser.

Hur säkras kvaliteten i högre utbildning och forskning?

Enligt högskolelagen ska högskolans verksamhet avpassas så att en hög kvalitet nås i utbildningen och forskningen. Ansvaret för utbildningens kvalitet ligger alltså på lärosätena, och kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolans personal och studenterna.

UKÄ gör återkommande utvärderingar av den högre utbildningens kvalitet. Våren 2016 tog riksdagen beslut om en ny modell för utvärderingarna, och utifrån beslutet har regeringen gett UKÄ i uppdrag att vidareutveckla och genomföra ett nytt system för kvalitetssäkring av högre utbildning, som ska börja användas under 2017. I det nya systemet ingår att UKÄ ska granska att lärosätena kvalitetssäkrar utbildningen.

Hösten 2016 lade regeringen fram propositionen *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (prop. 2016/17:50). Där framgår det att regeringen avser att ge UKÄ i uppgift att även ansvara för kvalitetssäkring av forskning, för att få ett sammanhållet system för utvärdering av högskolans hela verksamhet.

KVALITETSSÄKRING AV HÖGRE UTBILDNING

UKÄ gör granskningar för att säkra kvaliteten i den svenska högskolan, på regeringens uppdrag. Granskningarna görs enligt ett system för kvalitetssäkring som tagits fram i dialog med bland andra lärosätena och kommer att pågå under åren 2017–2022. Syftena med UKÄ:s granskningar är dels att kontrollera utbildningarnas resultat, dels att bidra till lärosätenas arbete med kvalitetsutveckling av högre utbildning. Det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning består av följande fyra komponenter:

- ▶ examenstillståndsprövningar
- ▶ granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete
- ▶ utbildningsutvärderingar
- ▶ tematiska utvärderingar.

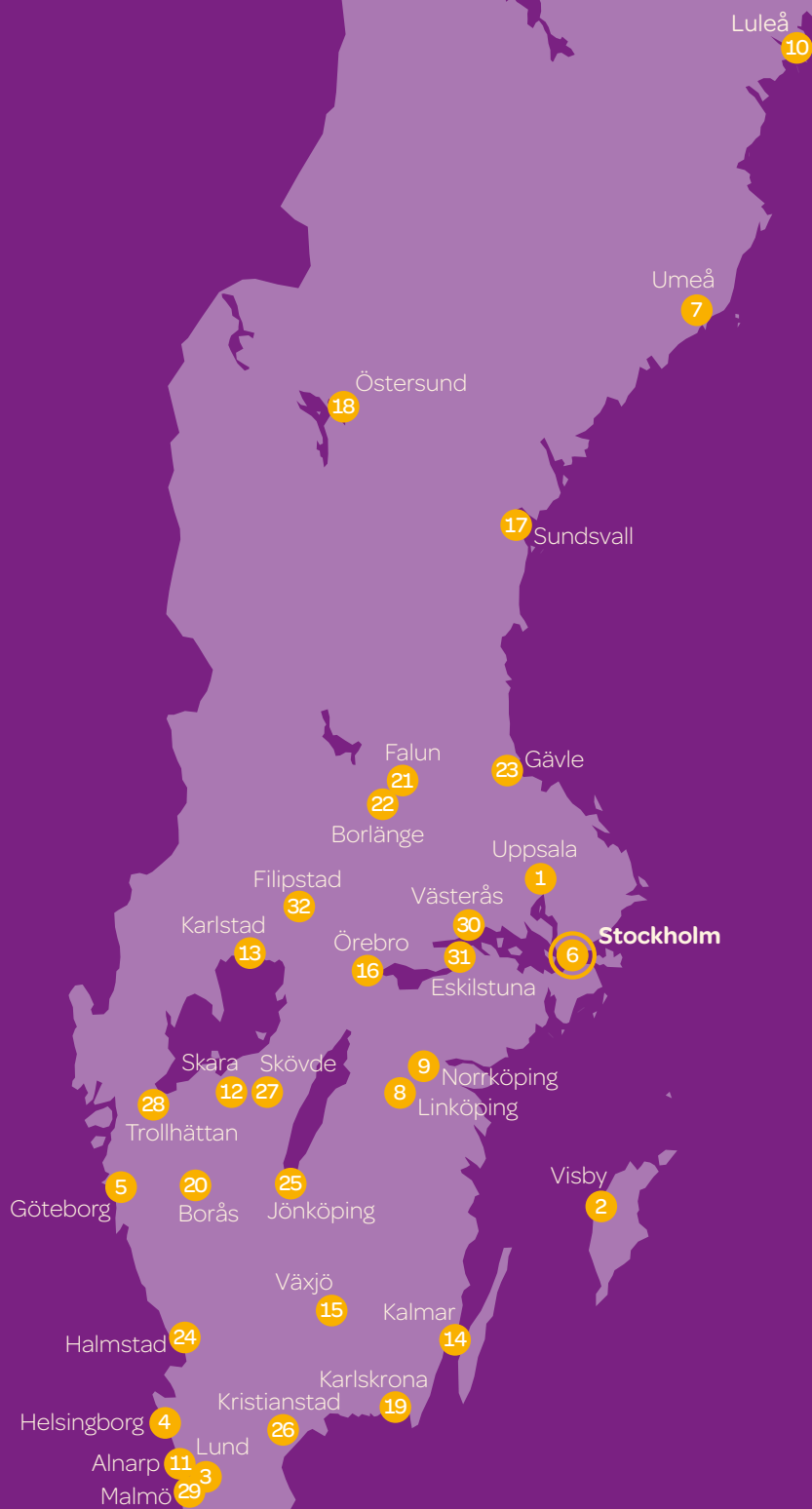
UKÄ:s ambition har varit att utveckla en modell som kan användas för alla fyra komponenter men som också kan vara ett stöd i lärosätenas interna kvalitetsarbete. Modellen är uppbyggd av fyra aspektområden och tre perspektiv som tillsammans utgår från såväl tillämplig svensk lag och förordning som ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area).

Aspektområdena är:

- ▶ styrning och organisation
- ▶ miljö, resurser och område
- ▶ utformning, genomförande och resultat
- ▶ uppföljning, åtgärder och återkoppling.

De tre perspektiven är:

- ▶ studenters och doktoranders perspektiv
- ▶ arbetslivets perspektiv
- ▶ jämställdhetsperspektiv.

Lärosäten

UNIVERSITET

Uppsala universitet **1, 2**
Lunds universitet **3, 4**
Göteborgs universitet **5**
Stockholms universitet **6**
Umeå universitet **7**
Linköpings universitet **8, 9**
Karolinska institutet **6**
Kungl. Tekniska högskolan **6**
Chalmers tekniska högskola (enskild) **5**
Luleå tekniska universitet **10**
Handelshögskolan i Stockholm (enskild) **6**
Sveriges lantbruksuniversitet **1, 7, 11, 12**
Karlstads universitet **13**
Linnéuniversitetet **14, 15**
Örebro universitet **16**
Mittuniversitetet **17, 18**

HÖGSKOLOR

Blekinge tekniska högskola **19**
Försvårshögskolan **6**
Gymnastik- och idrottshögskolan **6**
Högskolan i Borås **20**
Högskolan Dalarna **21, 22**
Högskolan i Gävle **23**
Högskolan i Halmstad **24**
Högskolan Kristianstad **26**
Högskolan i Skövde **27**
Högskolan Väst **28**
Malmö högskola* **29**
Mälardalens högskola **30, 31**
Stiftelsen Högskolan i Jönköping (enskild) **25**
Södertörns högskola **6**

* Regeringen har beslutat att Malmö högskola ska bli universitet den 1 januari 2018.

KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLOR

Beckmans designhögskola (enskild) **6**
Konstfack **6**
Kungl. Konsthögskolan **6**
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm **6**
Stockholms konstnärliga högskola **6**

ÖVRIGA ENSKILDA UTBILDNINGSANORDNARE

Ericastiftelsen **6**
Ersta Sköndal Bräcke högskola **5, 6**
Högskolan Evidens **5**
Gammelkroppa skogsskola **32**
Johannelunds teologiska högskola **1**
Newmaninstitutet **1**
Röda Korsets högskola **6**
Sophiahemmet högskola **6**
Stockholms Musikpedagogiska Institut **6**
Svenska institutet för kognitiv psykoterapi **6**
Skandinavians akademi för psykoterapiutveckling **6**
Teologiska Högskolan, Stockholm **6**
Örebro teologiska högskola **16**

Siffrorna hänvisar till de platser på kartan där respektive lärosäte finns.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Sedan flera år är intresset för högskolestudier högt, men de senaste åren har antalet studenter minskat, trots utbyggnader av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Utbildning av vissa grupper, framför allt lärare, står i fokus för utbildningspolitiken.

Hösten 2016 fanns det drygt 340 000 studenter registrerade i utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Antalet sökande minskade något 2016 men är fortfarande högt. Av dem som antas och påbörjar högskolestudier varierar längden för studierna; många följer ett program och tar en examen efter ett antal år, medan andra bara studerar en kort tid i högskolan. Detta kapitel beskriver inflödet till, närvaron i och utflödet från utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det är en process som omfattar flera olika populationer, sökande och antagna, nybörjare, registrerade studenter och examinerade. Kapitlet följer samma struktur.

Sökande och antagna

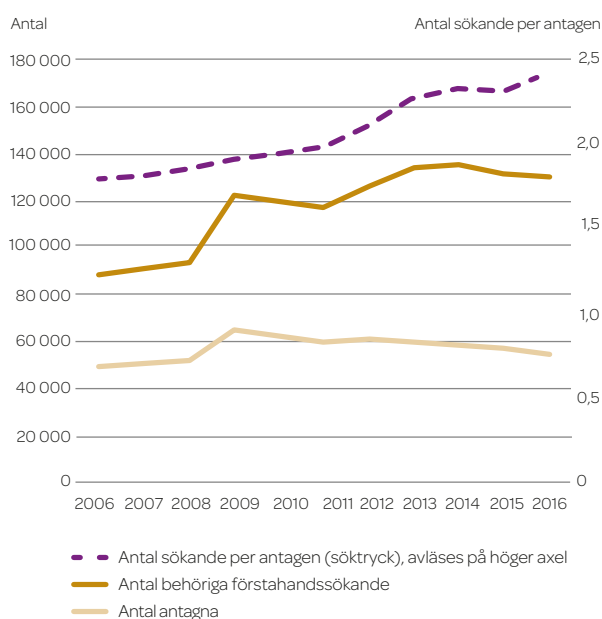
Hur många nya personer är det som söker sig till högskolan varje år? Ett sätt att mäta intresset för högskolestudier i den svenska befolkningen är att studera antalet sökande som aldrig tidigare studerat i högskolan. Utöver dessa finns ett stort antal personer med tidigare erfarenhet av högskolestudier. För att kunna antas till högskolestudier måste personen uppfylla behörighetsvillkoren för den sökta utbildningen, dvs. kursen eller programmet. Men det är många fler än bara de behöriga som söker till högskolan och en person kan vara behörig till en utbildning men inte till en annan. UKÄ avgränsar sökandepopulationen till behöriga förstahandssökande, dvs. sökande som är behöriga på sitt i första hand sökta alternativ. Den absoluta merparten av sökandeprocessen sker via ett centralt antagningssystem som administreras av Universitets- och högskolerådet på lärosätenas uppdrag. Huvuddelen av antagningen till högskolan sker till respektive hösttermin och det är där vårt fokus ligger, men viss antagning sker också till vårterminerna.

Här är syftet att belysa intresset för högskolestudier i den svenska befolkningen, men högskolan rekryterar också internationellt och det finns särskilda antagningsomgångar som riktas speciellt mot internationella sökande. Vi återkommer till detta lite längre fram i avsnittet.

Fortsatt svag minskning av antalet sökande till högskolan

Antalet sökande till högskolan minskade något för andra året i rad, men är fortfarande kvar på historiskt sett höga nivåer. Inför höstterminen 2016 sökte 130 000 personer som inte tidigare hade studerat i högskolan vilket innebär en marginell minskning jämfört med föregående höst då antalet sökande var 131 000. Antalet kan dock också jämföras med början av 2000-talet då antalet sökande var runt 100 000 men sedan minskade fram till 2006 då antalet var nere på 88 000. Därefter ökade antalet sökande långsamt igen och sedan skedde en kraftig ökning av antalet sökande mellan höstarna 2008 och

Figur 1. Sökande och antagna utan tidigare högskolestudier samt söktryck 2006–2016.

2009, till en nivå på runt 120 000 (läs mer i *Sökande och antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå höstterminen 2016*, UF 46 SM 1701, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB). Denna ökning sammanföll med att antalet 19-åringar i befolkningen var stort samtidigt som arbetsmarknadsläget försämrades.

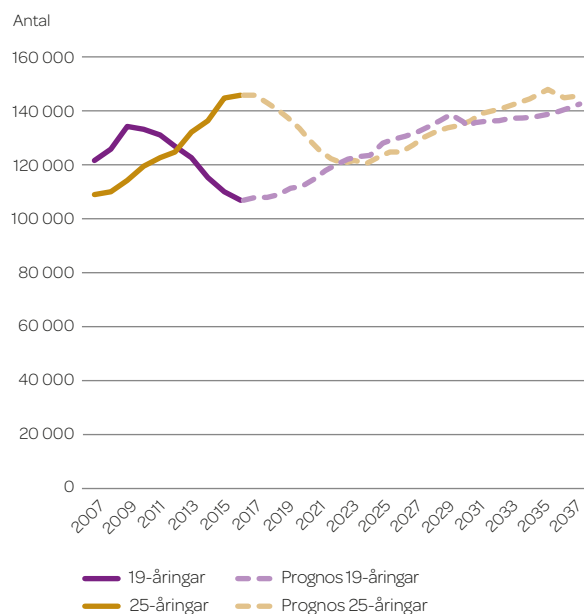
Sedan 2009 har antalet sökande legat på en historiskt hög nivå och även ökat ytterligare till nivåer över 130 000 från höstterminen 2013 och framåt (se figur 1). Detta trots att arbetsmarknadsläget har förbättrats senaste åren (se kapitlet *Utbildning och arbetsmarknad*). Intresset för högskolestudier är alltså mycket högt.

Andelarna män respektive kvinnor utan tidigare högskolestudier som söker till högskolan har med små variationer varit ungefär desamma under en lång tid, omkring 60 procent kvinnor och 40 procent män. Inför höstterminen 2016 var fördelningen 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Andelen 19-åringar minskar

Både när det gäller antal och andel av befolkningen i motsvarande åldersgrupp utgör de som nyligen avslutat gymnasieskolan, dvs. 19-åringarna, den största åldersgruppen bland de sökande utan tidigare högskolestudier. Ålderssammansättningen bland de sökande utan tidigare högskolestudier har dock förändrats en del under de senaste åren. De som söker till högskolan för första gången har blivit äldre. Antalet 19-åringar som sökte till högskolan minskade med 5 procent och antalet 20-åringar minskade med 6 procent mellan höstterminerna 2015 och 2016. Dessa förändringar beror i stor utsträckning på förändringar i befolkningens ålders-

Figur 2. Antal 19- och 25-åringar 2007–2016 och prognos över antalet 19- och 25-åringar 2017–2037. Källa: SCB.

sammansättning. Antalet 19-åringar i befolkningen har stadigt minskat mellan 2009 och 2016 från 134 000 till strax över 100 000. Enligt SCB:s prognoser förväntas dock antalet 19-åringar öka framöver (se figur 2).

Andelen 19-åringar utan tidigare högskolestudier som sökte till högskolan var i förhållande till motsvarande åldersgrupp i befolkningen lika hög, 27 procent, höstterminen 2016 som höstterminen 2010. Bland 20-åringarna har andelen ökat något under samma tidsperiod, från 15,9 procent till 18,0 procent. Totalt sett har antalet och även andelarna av motsvarande åldersgrupp i befolkningen bland de som är 22 år och äldre ökat de senaste åren.

Antalet antagna minskar och söktrycket ökar...

Alla behöriga som söker till högskolan antas inte, eftersom det finns konkurrens om platserna till många utbildningar. Av de sökande utan tidigare högskolestudier antogs 54 000 till höstterminen 2016, vilket är 3 000 färre än föregående hösttermin. Antalet antagna utan tidigare högskolestudier var omkring 50 000 mellan höstterminerna 2004 och 2008 då det skedde en kraftig ökning till 64 000 antagna inför höstterminen 2009. Därefter minskade antalet antagna successivt fram till hösten 2015 då 57 000 antogs och 2016 minskade alltså antalet antagna ytterligare.

Minskningen av antalet antagna mellan höstarna 2015 och 2016 var drygt 5 procent, medan minskningen av antalet sökande var betydligt mindre, 1 procent. Det innebar att söktrycket till högskolan ökade från 2,3 till 2,4 sökande per antagen mellan höstterminerna 2015 och 2016. Söktrycket har ökat stadigt under den senaste

tioårsperioden. Inför höstterminen 2006 var det 1,8 sökande per antagen.

Andelen sökande utan tidigare högskolestudier som antogs till höstterminen 2016 minskade jämfört med föregående hösttermin från 43 procent till 42 procent. Mellan 2000 och 2011 har andelen antagna varierat en del, men hela tiden överstigit 50 procent. Som högst var andelen antagna hösten 2001 då 57 procent av de sökande utan tidigare högskolestudier antogs till högskolan. Sedan 2007 har andelen antagna stadigt minskat till dagens historiskt låga nivå.

... men många antas till sitt förstahandsval

Av de antagna utan tidigare högskolestudier antogs 61 procent till sitt i första hand sökta alternativ hösten 2016, vilket är en kraftig ökning sedan föregående hösttermin då motsvarande siffra var 55 procent. Under den senaste tioårsperioden har andelen som kommit in på sitt förstahandsval bland de som inte tidigare studerat i högskolan varierat mellan strax under 60 procent och som högst höstterminerna 2006 och 2007 då andelen var 71 procent. Det fanns då ledig kapacitet i högskolan och andelen antagna till sitt förstahandsval minskade efter detta stadigt fram till hösten 2014 då trenden vände upp igen.

Antal sökande till olika utbildningsprogram

När vi undersöker intresset för olika utbildningsprogram utvidgar vi den studerade populationen till att omfatta samtliga behöriga sökande till högskolan. Bland de som söker till program finns det nämligen personer som tidigare har studerat i högskolan, på ett annat program eller på fristående kurser.

Inför höstterminen 2016 fanns det totalt 359 700 behöriga förstahandssökande och av dem antogs 236 000. Lite mindre än hälften av det totala antalet sökande sökte till olika utbildningsprogram. Inför höstterminen 2016 var antalet sökande till utbildningsprogram 170 600, vilket innebär en minskning från föregående hösttermin då motsvarande siffra var 173 900.

Yrkesexamensprogram lockade sammantaget nästan 89 800 behöriga förstahandssökande hösten 2016. Förutom yrkesexamensprogram finns ett stort antal program som leder till en generell eller konstnärlig examen vilka 81 300 personer sökte till, varav 66 600 till utbildningsprogram på grundnivå och 14 700 till program på avancerad nivå.

Alltmer av lärosätenas utbildningsutbud erbjuds som distansstudier och efterfrågan på distanskurser ökar. Både antalet sökande och andelen av de sökande som söker till distansstudier har ökat sedan föregående hösttermin. Av de totalt 359 700 behöriga förstahandssökande var det 103 400, eller 29 procent, som hösten 2016 sökte en utbildning som gavs på distans. Detta innebär en ökning från 27 procent av de sökande, eller

93 500 sökande, till distansstudier föregående hösttermin efter att andelen tidigare legat still under fem år. Bland kvinnorna var det 32 procent som sökt en utbildning på distans i första hand jämfört med 23 procent bland männen.

Antalet sökande varierar både mellan olika utbildningsprogram och över tid. Detsamma gäller antalet som antas och söktrycket till olika utbildningar skiljer sig också åt. Bland yrkesexamensprogrammen hade de olika lärarutbildningarna sammantagna flest sökande, totalt 17 800. Antalet kan jämföras med 17 200 sökande till hösten 2015 (läs mer i avsnittet *Lärarytelse*).

Efter lärarutbildningen lockar civilingenjörsutbildningen flest med 12 000 eller 13 procent av de behöriga förstahandssökande. Även detta är en ökning sedan den föregående höstterminen då antalet var 11 800 sökande. Andra utbildningar som lockade många sökande var yrkesexamensprogram som leder till sjuksköterskeexamen (8 600), socionomexamen (7 100) och juristexamen (6 400), se figur 3.

Trenden i antalet behöriga förstahandssökande till utbildningsprogram som leder till examina inom bristområden som lärare, civilingenjör, högskoleingenjör, sjuksköterska och specialistsjuksköterska är ökande sedan höstterminen 2011. Det senaste året minskade dock antalet sökande till sjuksköterskeexamen något.

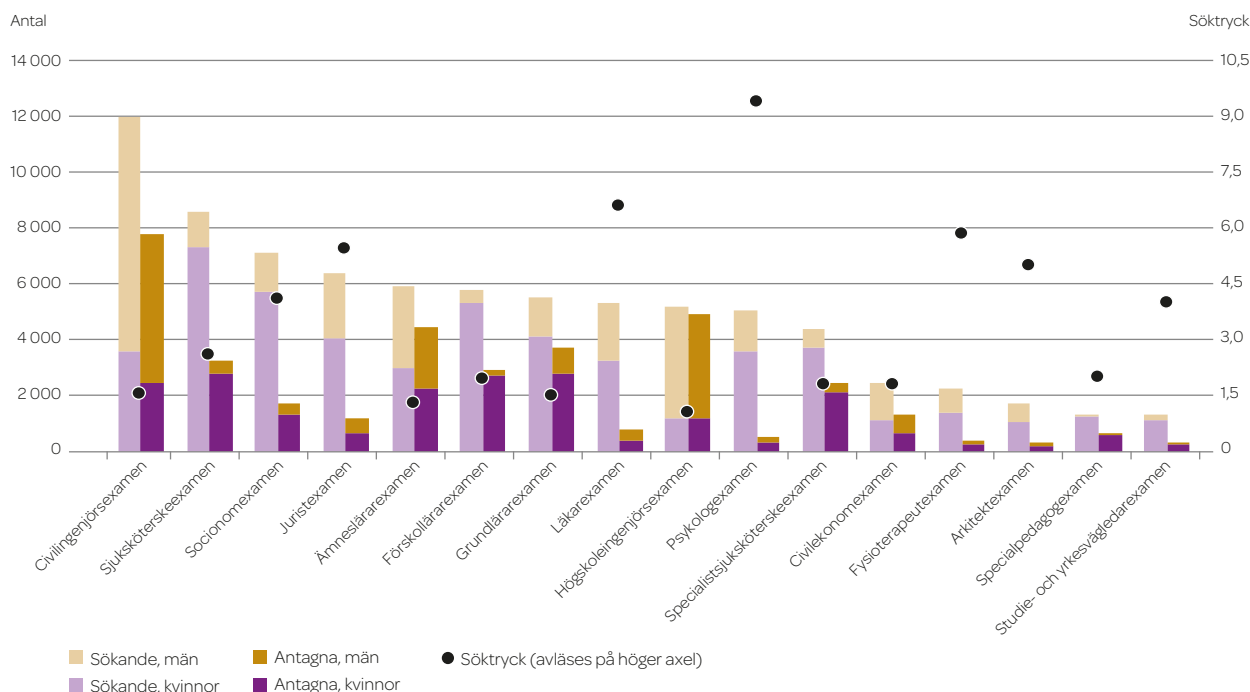
Intresset för olika utbildningar skiljer sig också mellan män och kvinnor. Bland behöriga förstahandssökande till yrkesexamensprogram var 65 procent kvinnor och

35 procent män höstterminen 2016. Inom yrkesexamensprogram med inriktning mot vård och omsorg, undervisning och naturvetenskap var mer än tre fjärdedelar av de behöriga förstahandssökande kvinnor. Även inom yrkesexamensprogram inom juridik och samhällsvetenskap samt medicin och odontologi var det en större andel kvinnor än män. Samtidigt var mer än sex av tio sökande till utbildningsprogram inom teknik män. Endast yrkesexamensprogram inom lant- och skogsbruk hade en relativt sett jämn könsfördelning. Bland de yrkesexamensprogram som hade minst 1 000 behöriga förstahandssökande var könsfördelningen bland de sökande relativt jämn (i intervallet 40–60 procent) endast för ämneslärarexamen, civilekonomexamen och arkitektexamen (figur 3).

Söktrycket varierar för olika yrkesexamensprogram

Söktrycket, dvs. antalet behöriga förstahandssökande per antagen, varierar kraftigt mellan olika utbildningar. Till hösten 2016 var det 1,9 behörig förstahandssökande per antagen till program bland dem som inte tidigare studerat i högskolan. För det totala antalet behöriga förstahandssökande var motsvarande nivå 1,5. Till yrkesexamensprogrammen var det i genomsnitt 2,1 behöriga förstahandssökande per antagen hösten 2016. De stora yrkesexamensprogram (med fler än 1000 sökande) som hade flest sökande per antagen var program som ledde till psykologexamen (9,4), läkarexamen (6,6), fysioterapeut-

Figur 3. Antal behöriga förstahandssökande och antagna samt söktryck på yrkesexamensprogram med fler än 1000 sökande hösten 2016 uppdelat på kön.

examen (5,8), juristexamen (5,4) och arkitektexamen (5,0), se figur 3. Det är också samma utbildningar som har haft ett högt söktryck över längre tid. Ett mindre yrkesexamensprogram som riktas mot ett bristyrke är det som leder till barnmorskeexamen. Höstterminen 2016 var det 590 behöriga förstahandssökande till programmet som leder till en barnmorskeexamen och av dessa antogs 205, vilket resulterade i ett söktryck på 2,9.

Antagning till många yrkesexamensprogram även på våren

De flesta som söker till högskolan gör det inför höstterminen, men det finns även ansökningsomgångar som avser vårterminen. En person kan söka till både höst- och vårterminen. Till vårterminen 2017 var det 45 600 behöriga förstahandssökande vilket innebär en minskning med 5 procent sedan föregående vårtermin. Till yrkesexamensprogrammen var det 33 600 behöriga förstahandssökande. De relativt sett största minskningarna sedan föregående vårtermin noterades för utbildningsprogram till arbetsterapeuter, röntgensjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och sjuksköterskor. Antalet

förstahandssökande minskade även till bland annat fysioterapeutprogrammen, psykologprogrammen, och förskolläraryrkesprogrammen. Till utbildningsprogram mot civilingenjörsexamen, yrkeslärarexamen, högskoleingenjörsexamen, barnmorskeexamen, grundlärarexamen, socionomexamen, tandläkarexamen, ämneslärarexamen och läkarexamen ökade dock antalet förstahandssökande sedan föregående vårtermin.

Sökande och antagna till internationella kurser och program

De internationella antagningarna innehåller internationella kurser och program respektive internationella masterprogram. Det bör dock noteras att ungefär en tredjedel av de sökande i antagningsomgången till internationella masterprogram tillhör den svenska befolkningen. I antagningsomgången med internationella kurser och program har andelen sökande som tillhör den svenska befolkningen varierat mellan en tredjedel och hälften sedan införandet av studieavgifter hösten 2011. När det gäller de internationella antagningsomgångarna saknas information om tidigare studier i annat land och

Tabell 1. Antal behöriga förstahandssökande till några stora yrkesexamensprogram som ges både höst- och vårtermin. Siffrorna är avrundade till tiotal.

Utbildningsprogram	Hösten 2015	Hösten 2016	Förändring ht 15-16 (%)	Våren 2016	Våren 2017	Förändring vt 16-17 (%)
Apotekarexamen	340	350	2	140	130	-5
Arbetsterapeutexamen	780	620	-20	480	310	-36
Barnmorskeexamen	500	590	17	400	520	29
Civilekonomexamen	2 540	2 470	-3	350	330	-6
Civilingenjörsexamen	11 850	11 990	1	120	170	44
Dietistexamen	425	340	-20	430	390	-8
Fysioterapeutexamen	2 530	2 270	-10	1 650	1 480	-10
Förskolläraryrkesexamen	6 110	5 760	-6	3 230	2 920	-10
Grundlärarexamen	5 100	5 510	8	1 580	1 630	3
Högskoleingenjörsexamen	5 210	5 170	-1	140	190	35
Juristexamen	6 720	6 420	-4	3 610	3 480	-4
Läkarexamen	5 500	5 310	-4	3 770	3 790	0
Psykologexamen	5 530	5 060	-8	3 400	3 070	-10
Röntgensjuksköterskeexamen	520	550	6	180	140	-21
Sjuksköterskeexamen	8 900	8 570	-4	7 870	6 790	-14
Socionomexamen	7 040	7 120	1	4 190	4 310	3
Specialistsjuksköterskeexamen	4 080	4 400	8	1 350	1 150	-15
Specialpedagogexamen	1 290	1 360	5	180	170	-7
Tandläkarexamen	960	920	-5	440	450	2
Yrkeslärarexamen	590	630	6	300	430	42
Ämneslärarexamen	5 360	5 890	10	1 300	1 320	1
Alla yrkesexamensprogram (netto)	90 700	89 770	-1	35 560	33 580	-6

Tabell 2. Behöriga sökande respektive antagna till de två internationella antagningsomgångarna höstterminerna 2015–2016.

	Sökande			Antagna		
	Totalt antal	Andel kvinnor	Andel män	Totalt antal	Andel kvinnor	Andel män
2015						
Internationella kurser och program	7 200	44 %	56 %	2 100	46 %	54 %
därav avgiftsskyldiga	2 800	33 %	67 %	700	37 %	63 %
Internationella masterprogram	29 600	46 %	54 %	12 500	45 %	55 %
därav avgiftsskyldiga	10 300	38 %	62 %	4 700	36 %	64 %
2016						
Internationella kurser och program	7 600	45 %	55 %	2 000	46 %	54 %
därav avgiftsskyldiga	2 700	36 %	64 %	900	40 %	60 %
Internationella masterprogram	38 000	44 %	56 %	12 500	43 %	57 %
därav avgiftsskyldiga	17 900	37 %	63 %	6 100	36 %	64 %

därför inkluderas generellt alla behöriga sökande oavsett om de studerat tidigare eller inte.

Antalet sökande till omgången med internationella masterprogram ökade kraftigt mellan höstterminerna 2015 och 2016, från 29 600 till 38 000. Ökningen beror till största delen på fler avgiftsskyldiga sökande, dessa ökade från 10 300 till 17 900 sedan föregående hösttermin. Antalet sökande till internationella kurser och program ökade något från 7 200 till 7 600. Av dessa minskade dock antalet studieavgiftsskyldiga något, från 2 800 hösten 2015 till 2 600 hösten 2016.

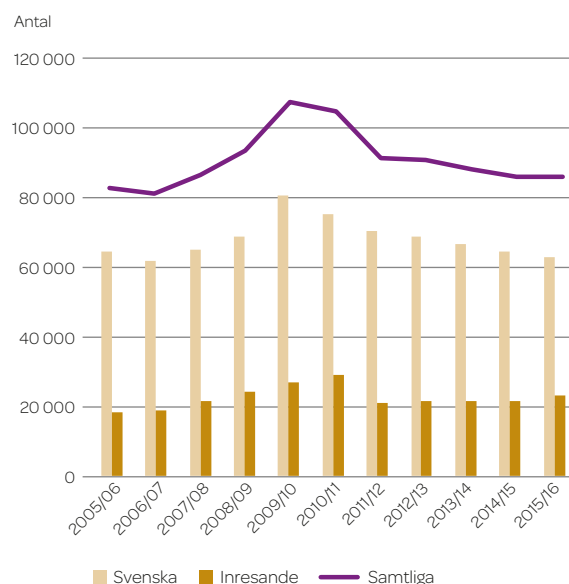
Nyborjare i den svenska högskolan

Av de som sökte till högskolan och inte tidigare har studerat i den svenska högskolan antogs hösten 2016 färre än hälften. Samtidigt är det inte alla som antas som påbörjar sina högskolestudier. Vid den senaste uppföljningen, höstterminen 2015, visade det sig att drygt tre fjärdedelar av de som sökt och antagits också hade registrerat sig och därmed blivit nyborjare i högskolan.

Oförändrat antal högskolenyborjare

Läsåret 2015/16 började 86 000 nya studenter (högskolenyborjare) studera vid svenska universitet och högskolor (figur 4). Av högskolenyborjarna var 57 procent kvinnor och 43 procent män. Efter att ha minskat flera läsår i rad var det totala antalet högskolenyborjare oförändrat läsåret 2015/16 jämfört med föregående läsår. Om man skiljer på svenska och inresande nyborjare konstaterar man dock att antalet svenska högskolenyborjare fortsatte att minska – för sjätte året i rad – och uppgick till 62 900. Jämfört med föregående läsår har antalet minskat med

Figur 4. Antal högskolenyborjare läsåren 2005/06–2015/16.

1 300, dvs. drygt två procent. Samtidigt ökade antalet inresande nyborjare med 1 300, sex procent, och uppgick till 23 100.

Eftersom antalet svenska högskolenyborjare minskar samtidigt som antalet inresande ökar har andelen inresande bland högskolenyborjarna ökat under de senaste åren. Läsåret 2015/16 ökade andelen med två procentenheter. Andelen inresande högskolenyborjare var senaste läsåret 27 procent och utgör alltså en betydande del av den totala populationen högskolenyborjare. De inresande studenterna utgör dock en betydligt mindre andel av det totala antalet studenter i högskolan, eftersom de i genomsnitt studerar kortare tid än svenska

studenter. Mer information om inresande nybörjare finns i kapitlet *Internationell studentmobilitet*.

Från läsåret 2006/07 till 2009/10 ökade antalet högskolenybörjare kraftigt på grund av ökad efterfrågan i samband med konjunkturförsämring i kombination med tillfälliga utbyggnader av den svenska högskolan. Läsåret 2009/10 var antalet nybörjare som flest, 107 000, men därefter har antalet minskat med nästan 20 procent i takt med att lärosätena gradvis har anpassat utbildningsvolymen till förändrade ekonomiska förutsättningar, läs mer om detta i kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*.

Bland de svenska högskolenybörjarna minskade såväl männen som kvinnorna läsåret 2015/16. Antalet män minskade med 3 procent medan kvinnorna minskade med 2 procent. Som en följd av detta minskade andelen män bland de svenska högskolenybörjarna något till drygt 41 procent. Bland de inresande högskolenybörjarna ökade antalet kvinnor något mer än antalet män, med 7 respektive 5 procent, vilket gjorde att andelen kvinnor ökade något till knappt 53 procent. Bland samtliga högskolenybörjare var 57 procent kvinnor och 43 procent män.

Preliminära uppgifter visar att såväl antalet svenska som inresande högskolenybörjare ökar hösten 2016 (*Nybörjare i högskolan 2015/16*, Statistisk analys 2016/09, UKÄ).

Högskolenybörjarnas utbildningsbakgrund

De allra flesta som påbörjar högskolestudier och tillhör den svenska befolkningen har avslutat ett program i gymnasieskolan. Läsåret 2015/16 hade 68 procent av högskolenybörjarna studerat i enbart gymnasieskolan. Det finns dock andra vägar in i högskolan och samma läsår hade 16 procent av högskolenybörjarna både avslutat en gymnasieutbildning och studier i kommunal vuxenutbildning (komvux). Ytterligare 11 procent hade enbart studerat på komvux. För 6 procent av högskolenybörjarna saknades registeruppgifter om utbildningsbakgrund när de påbörjade högskolestudier.

Andelen högskolenybörjare som enbart studerat i gymnasieskolan har sedan början av 2000-talet ökat kraftigt samtidigt som andelen som både avslutat gymnasieskolan och studerat på komvux har minskat betydligt. Detta beror på att möjligheterna att läsa upp gymnasiebetyg har begränsats och att det har skett neddragningar i komvux. Det är något vanligare bland kvinnor än bland män att ha studerat på komvux.

En majoritet av högskolenybörjarna har läst ett högskoleförberedande program på gymnasiet och läsåret 2015/16 var andelen 53 procent. I samband med att de första eleverna avslutade gymnasieskolan enligt den nya gymnasieskolan ("Läroplan, examensmål och

gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011", förkortat Gy 2011), blev det vanligare med denna utbildningsbakgrund hos högskolenybörjarna. Andelen högskolenybörjare som läst ett yrkesförberedande program har i stället minskat. Andelen minskade från 26 procent till 14 procent mellan läsåren 2013/14 och 2015/16. Störst har denna förändring varit bland de yngre studenterna där andelen minskade från 29 procent till 9 procent, en minskning som kan hänföras till införandet av den nya gymnasieskolan 2011. För mer information om högskolenybörjarnas utbildningsbakgrund, se tabell 10 i *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2015/16*, UF 20 SM 1701, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Stora skillnader i övergången till högskolestudier mellan olika gymnasieprogram

Lsåret 2012/13 slutförde 96 400 elever gymnasieskolan och av dessa hade 43 procent påbörjat högskolestudier inom tre år, dvs. senast läsåret 2015/16 (se tabell 3). Det är en liten ökning jämfört med dem som slutförde gymnasieskolan läsåret innan och ökningen avser både kvinnor och män, men med en något större ökning bland kvinnorna. Övergången till högre utbildning var högre för kvinnor, 48 procent, jämfört med 37 procent för män.

Det är stora skillnader mellan olika gymnasieprogram i övergången till högre utbildning. Bland de högskoleförberedande programmen var övergången störst från Naturvetenskapsprogrammet där 82 procent hade påbörjat högskolestudier inom tre år. Från de högskoleförberedande programmen var övergången 63 procent inom denna tidsperiod, medan motsvarande siffra för de yrkesförberedande programmen var 16 procent. Bland de yrkesförberedande programmen var övergången till högre utbildning störst ifrån Medieprogrammet där 32 procent påbörjat högskolestudier inom tre läsår. Störst skillnad i övergång mellan kvinnor och män på högskoleförberedande program var det på Samhällsvetenskapsprogrammet där 62 procent av kvinnorna men endast 49 procent av männen påbörjat en högre utbildning inom tre läsår. Bland de yrkesförberedande programmen var skillnaden störst på Industriprogrammet med 42 procent för kvinnorna och endast 18 procent för männen. Med undantag för Livsmedelsprogrammet var övergången högre för kvinnor på samtliga program.

Lsåret 2014/15 var det andra året som elever slutförde gymnasieskolan enligt den nya gymnasieskolan (Gy 2011) och erhöll gymnasieexamen. Av dessa hade 23 procent påbörjat högskolestudier läsåret därpå, 2015/16. Det är en minskning med knappt 2 procentenheter jämfört med de som slutförde gymnasieskolan året innan.

Tabell 3. Andelen elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2015 / 16 av dem som slutförde gymnasieskolan 2012 / 13, procent. Elever som slutförde gymnasieskolan läsåret 2012 / 13 omfattades fortfarande av den tidigare läroplanen (Lpf 94) och de förändringar som infördes i *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011* (Gy 2011) har således inte fått genomslag i dessa siffror än. Uppgifterna är avrundade till närmaste heltal.

	Fördelning av eleverna som slutförde gymnasieskolan 2012/13 (%)			Andel elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2015/16 (%)		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Samtliga				43	48	37
Högskoleförberedande program	54	59	50	63	65	61
Estetiska programmet	5	7	4	43	45	40
International Baccalaureate	< 1	< 1	< 1	62	62	62
Naturvetenskapsprogrammet	15	14	15	82	83	81
Samhällsvetenskapsprogrammet	28	34	22	57	62	49
Teknikprogrammet	6	2	9	66	68	65
Yrkesförberedande program	40	36	45	16	22	12
Barn- och fritidsprogrammet	3	4	1	24	27	17
Byggprogrammet	5	< 1	9	4	4	3
Elprogrammet	6	< 1	11	20	34	19
Energiprogrammet	1	< 1	2	6	24	6
Fordonsprogrammet	4	< 1	6	1	2	1
Handels- och adm.-programmet	4	5	2	17	18	14
Hantverksprogrammet	4	7	< 1	12	13	5
Hotell- och restaurangprogrammet	3	3	2	8	9	6
Industriprogrammet	2	< 1	3	21	42	18
Livsmedelsprogrammet	< 1	< 1	< 1	7	6	11
Medieprogrammet	4	5	3	32	34	28
Naturbruksprogrammet	3	4	2	20	25	11
Omvårdnadsprogrammet	4	6	2	29	31	20
Övriga program*	5	5	6	32	39	25

* Övriga program inkluderar individuella program, program utan känd anknytning samt waldorfprogram.

Färre 19-åringar påbörjar högre utbildning

År 2015 hade 14 procent av 19-åringarna (födda 1996) och 43 procent av 24-åringarna (födda 1991) påbörjat en högskoleutbildning. För dem som är födda under 90-talet är andelen som påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder större jämfört med de som är födda på 80-talet. Trenden har dock varit nedåtgående och de som föddes i mitten av 90-talet påbörjade högre studier i lägre utsträckning vid 19 års ålder än de som föddes några år tidigare. Andelen som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder minskade med nästan en procentenhet mellan de födda 1995 och 1996 och årskullen födda 1996 hade den lägsta övergången hittills bland de födda på 90-talet.

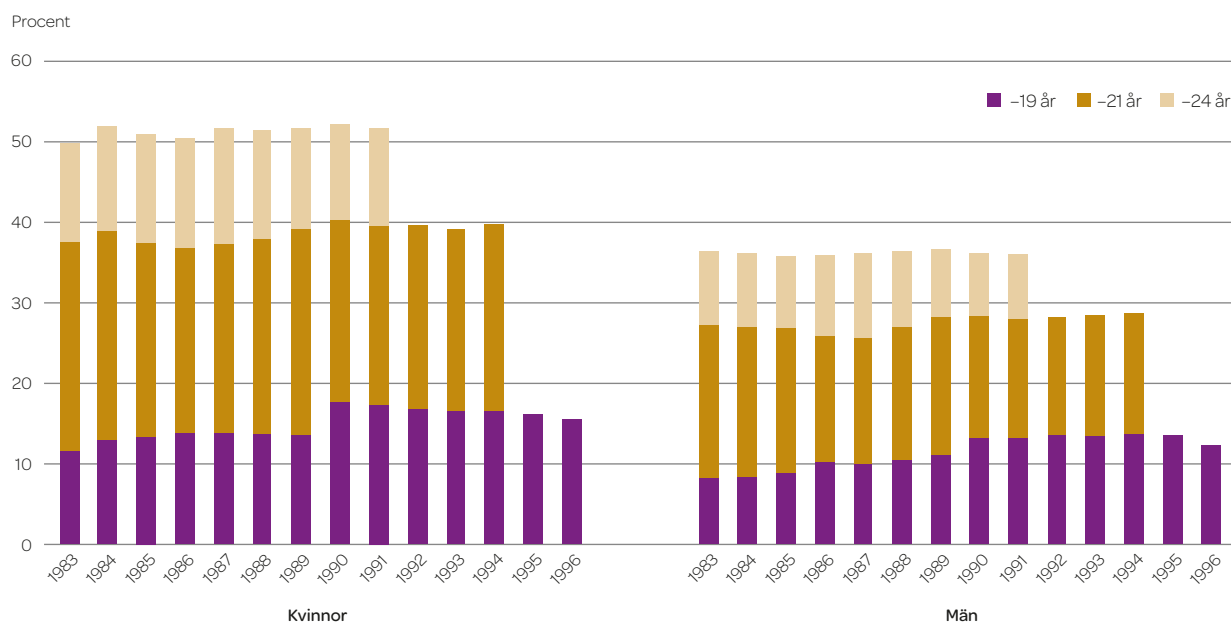
Andelen som påbörjar högskolestudier senast vid 24 års ålder har varierat mellan 43 och 45 procent för dem som är födda på 80- och 90-talen. Även om andelen 19-åringar som påbörjat högskolestudier minskat under de senaste åren så är andelen fortfarande högre än

för dem som föddes på 80-talet. Se även *Färre påbörjar högre utbildning – Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner*, Statistisk analys 2016/7, UKÄ.

Fler kvinnor än män påbörjar högskolestudier

Det är stor skillnad mellan kvinnor och män när det gäller hur stor andel som påbörjar högskolestudier antingen i Sverige eller utomlands, och skillnaden ökar ju äldre årskullen blir (se figur 5). I den årskull som föddes 1991, vilken är den senaste som kunnat följas till och med 24 års ålder, hade 17 procent av kvinnorna påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder jämfört med 13 procent av männen. Senast vid 21 års ålder hade 39 procent av kvinnorna jämfört med 28 procent av männen påbörjat högskolestudier. Vid 24 års ålder hade skillnaden ökat till 16 procentenheter då 51 procent av kvinnorna och 36 procent av männen hade påbörjat högskolestudier. Även i de senare årskullarna

Figur 5. Andelen av årskullarna födda 1983–1996 som påbörjat högskolestudier i Sverige eller utomlands senast vid 19, 21 respektive 24 års ålder.

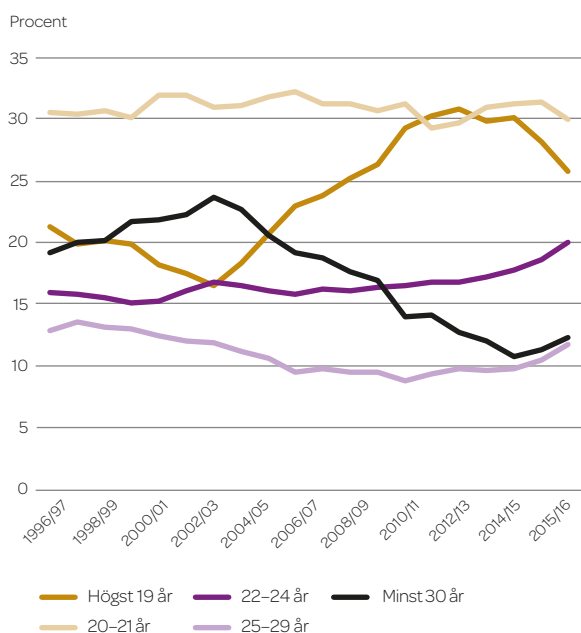
som kan följas upp vid 19 och 21 års ålder är skillnaderna mellan kvinnor och män tydliga. Skillnaderna mellan kvinnor och män har varierat endast med några procentenheter under de senaste åren.

Färre yngre svenska högskolenybörjare

Läsåret 2015/16 var drygt 76 procent av de svenska högskolenybörjarna 24 år eller yngre (se figur 6). Det är en minskning med drygt två procentenheter sedan föregående läsår, vilket betyder att de svenska högskole-

nybörjarna i genomsnitt blivit något äldre. Men andelen unga högskolenybörjare är fortfarande hög i ett historiskt perspektiv. Andelen unga högskolenybörjare (24 år eller yngre) ökade från 64 procent läsåret 2002/03 till 79 procent läsåret 2013/14. Denna ökning berodde främst på en ökning i andelen som var 19 år eller yngre samtidigt som andelen som var 30 år eller äldre minskade. Minskningen av andelen yngre nybörjare de efterföljande läsåren beror framförallt på att andelen högskolenybörjare som var 19 år eller yngre minskat men även på att andelen 20–21 åringar har minskat något. Under samma period har medianåldern för de svenska högskolenybörjarna ökat från 21,1 år till 21,6 år. Mer information om högskolenybörjarnas ålder finns i *Nybörjare i högskolan 2015/16: Färre svenska högskolenybörjare, men fler inresande högskolenybörjare*, Statistisk analys 2016/9, UKÄ.

Figur 6. Andelen svenska högskolenybörjare i olika åldrar under de 20 senaste läsåren.

Fortsatt färre högskolenybörjare på fristående kurser

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ges i form av kurser. Dessa kan antingen vara fristående eller kombineras till program. Programmen kan vara yrkesexamensprogram, generella program eller konstnärliga program och kan leda till yrkesexamen, generell examen eller konstnärlig examen. I högskoleförordningens bilaga 2 framgår vilka examina som får avläggas samt kraven för dessa.

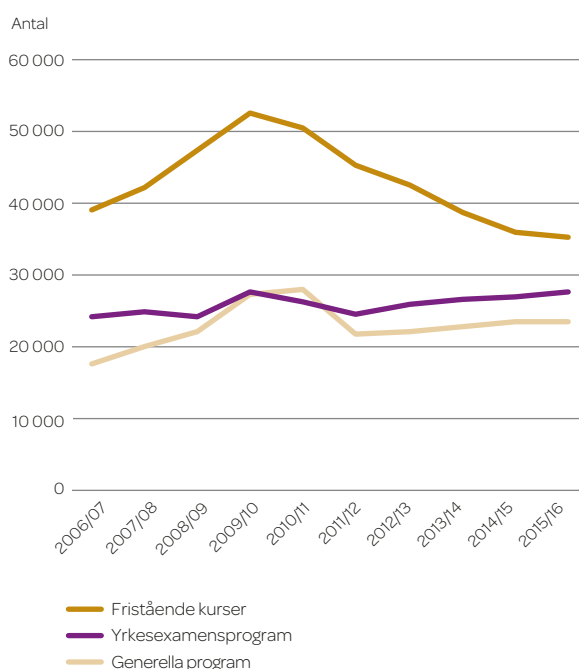
De flesta högskolenybörjare (inklusive inresande) läser fristående kurser (figur 7). Lsåret 2015/16 utgjorde de 41 procent (35 200) av högskolenybörjarna, vilket är en minskning med en procentenhet jämfört med före-

gående år. Högskolenybjörjare på generella program utgjorde 27 procent (23 400) och på yrkesexamensprogram 32 procent (27 400) av högskolenybjörjarna. Under de senaste åren har antalet högskolenybjörjare på fristående kurser minskat betydligt samtidigt som antalet högskolenybjörjare på program har ökat. Minskningen i antalet nybjörjare på fristående kurser läsåret 2015/16 var dock mindre än de tidigare läsåren.

Lsåret 2011/12 skedde en stor minskning av antalet högskolenybjörjare på generella program, vilket framgår av figur 6. Minskningen kan hänföras till införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter hösten 2011, vilket ledde till att antalet inresande studenter minskade kraftigt. Även på fristående kurser minskade antalet inresande högskolenybjörjare i samband med detta. Under de senaste läsåren står dock högskolenybjörjare som tillhör den svenska befolkningen för den största nedgången i antalet högskolenybjörjare på fristående kurser. Det senaste läsåret ökade antalet inresande högskolenybjörjare på fristående kurser med 4 procent samtidigt som svenska högskolenybjörjare på fristående kurser fortsatte att minska och läsåret 2015/16 var minskningen 6 procent.

Under flera år har antalet högskolenybjörjare ökat på såväl generella program som yrkesexamensprogram. Ökningen på generella program består i sin helhet av inresande studenter medan ökningen på yrkesexamensprogram främst består av studenter som tillhör den svenska befolkningen. För inresande studenter är det vanligast att vara högskolenybjörjare på fristående kurser,

Figur 7. Samtliga högskolenybjörjare fördelade efter studieform (fristående kurser, generella program eller yrkesexamensprogram) 2006/07–2015/16.

eftersom merparten är utbytesstudenter, medan yrkesexamensprogram sedan läsåret 2013/14 är den vanligaste studieformen bland nybjörjare som tillhör den svenska befolkningen.

Färre nybjörjare på generella program på grundnivå

Hittills har antalet högskolenybjörjare beskrivits, dvs. studenter som inte tidigare varit registrerade i högskolan. Vi övergår nu till att beskriva det totala antalet nybjörjare på program (programnybjörjare), som inkluderar både högskolenybjörjare och de som har studerat tidigare i svensk högskola. De som påbörjar ett program kan nämligen ha tidigare erfarenhet av högskolestudier. Bland de som påbörjade ett yrkesexamensprogram läsåret 2015/16 hade 44 procent tidigare studerat i den svenska högskolan (se även *Nybjörjare i högskolan 2015/16*, Statistisk analys 2016/09, UKÄ). För nybjörjare på generella program mot magister- eller masterexamen är det nödvändigt att ha studerat tidigare eftersom det är ett behörighetskrav att ha en utbildning på grundnivå för att kunna antas.

Program som leder till en kandidatexamen har störst omfattning bland de generella programmen (se tabell 4). Lsåret 2015/16 var antalet nybjörjare på dessa program 25 100, vilket var en minskning med 2 procent, eller 600 nybjörjare, från föregående läsår. Antalet nybjörjare på program som leder till kandidatexamen har under de två senaste läsåren minskat, totalt med drygt 4 procent vilket motsvarar 1 200 nybjörjare. Det senaste läsårets minskning beror på att antalet svenska nybjörjare minskade med 3 procent (700 nybjörjare). Antalet inresande nybjörjare ökade däremot med 11 procent (knappt 100 nybjörjare) och inresande nybjörjare utgjorde drygt 3 procent av nybjörjarna på program som leder till kandidatexamen läsåret 2015/16.

Sett till antal nybjörjare är program som leder till högskoleexamen de minsta av de generella programmen, och läsåret 2015/16 uppgick antalet nybjörjare till 2 100. Sedan föregående läsår har antalet nybjörjare på dessa program minskat med 18 procent och sedan läsåret 2011/12 har antalet nästan halverats. Av nybjörjarna på dessa program är knappt 2 procent inresande studenter. Både antalet och andelen inresande nybjörjare ökade det senaste läsåret, men i faktiska antal motsvarar det få individer.

På avancerad nivå är program som leder till masterexamen störst med 13 400 nybjörjare läsåret 2015/16, vilket är en ökning med 4 procent jämfört med föregående läsår. Samtidigt ökade programmen mot magisterexamen, med 10 procent till 4 300 nybjörjare. På båda programtyperna på avancerad nivå är andelen inresande nybjörjare cirka 37 procent. Den höga andelen beror på att merparten av de inresande studenterna som läser på

egen hand läser program på avancerad nivå, se kapitlet *Internationell studentmobilitet*. Under det senaste läsåret ökade såväl antalet svenska nybörjare som antalet inresande nybörjare på dessa program. Andelsmässigt var ökningen störst på program som leder till magisterexamen för både svenska nybörjare och inresande nybörjare.

Bland nybörjarna på generella program är antalet kvinnor större än antalet män på program som leder till kandidatexamen och magisterexamen. På program som leder till masterexamen är könsfördelningen jämn. På program som leder till högskoleexamen är männen fler än kvinnorna. Under de senaste läsåren har, som tidigare nämnts, antalet nybörjare på program som leder till högskoleexamen minskat kraftigt. Antalet kvinnor har minskat mer än männen vilket gjort att andelen kvinnor på dessa program minskat med nästan 10 procentenheter sedan läsåret 2011/12.

Fler påbörjar yrkesexamensprogram

Under flera läsår har antalet nybörjare på program som leder till yrkesexamen ökat. Det senaste läsåret ökade antalet med knappt 2 procent till 49 100 (tabell 4). Av dessa hade som tidigare nämnts 44 procent, motsvarande 21 700, tidigare studerat i den svenska högskolan. Det är alltså vanligt att nybörjare på yrkesexamensprogram tidigare studerat i den svenska högskolan. Inresande nybörjare utgjorde endast en liten andel av nybörjarna på program som leder till yrkesexamen. Lsåret 2015/16 fanns det drygt 780 inresande nybörjare på program mot yrkesexamen, vilket motsvarar knappt 2 procent.

De cirka 50 yrkesexamensprogrammen skiljer sig mycket åt storleksmässigt. Program som leder till civilingenjörsexamen är det enskilt största av yrkesexamensprogrammen med knappt 7 100 nybörjare läsåret 2015/16. De olika programmen som leder till lärar-

BASÅR

Genom att följa en basårsutbildning (behörighetsgivande förutbildning) är det möjligt för studenter att komplettera sina gymnasiestudier med kunskaper som motsvarar kraven på särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar på grundnivå. Basårsutbildning är således en förutbildning, och den får omfatta högst ett år. När studenter antas till ett basår vid universitet eller högskola antas de samtidigt till den högskoleutbildning som basåret ska ge behörighet till. Inför antagningen till högskolan hösten 2018 har regeringen föreslagit en förändring av basårsbestämmelserna (se förordning 2007:432 om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor) med innebörden att basåret ska kunna utformas bredare och ge behörighet till fler högskoleutbildningar.

Basåret har funnits i högskolan sedan 1992 och finansieras inom lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Under den första tioårsperioden gavs det enbart som en förutbildning till högskoleutbildningar inom naturvetenskap och teknik, men sedan 2003 kan lärosätena ge basårsutbildning för alla utbildningsprogram på grundnivå där det finns brist på behöriga sökande samtidigt som det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden av examinerade från utbildningen.

Under 2015/16 fanns det 3 960 studenter på basåret, vilket är exakt lika många som för tio år sedan (läsåret 2005/06). Jämfört med förra året har emellertid antalet studerande sjunkit med 10 procent, och ligger lägre i förhållande till samtliga läsår mellan 2007/08 och 2014/15. Utvecklingen av antalet basårsstudenter brukar sammanfalla med utvecklingen av antalet nybörjare i högskolan.

Tabell 5. Uppgifter (avrundade) om registrerade på basår.

Antal registrerade	2013/14	2014/15	2015/16
Totalt	4 750	4 390	3 960
Män	2 910	2 630	2 410
Kvinnor	1 840	1 760	1 550
<22 år	2 720	2 280	1 930
22–25 år	1 410	1 440	1 370
26–30 år	400	470	450
>30 år	220	210	200
Andel män/kvinnor	61/39	60/40	61/39

Fler män än kvinnor studerar på basåret och 2015/16 var fördelningen dem emellan 61 respektive 39 procent. Under den senaste tioårsperioden har kvinnorna som mest utgjort 45 procent (läsåret 2006/07), men vid enstaka lärosäten har kvinnorna varit i majoritet. Det är framför allt unga personer (upp till 25 år) som studerar på basår – läsåret 2015/16 utgjorde de 84 procent av samtliga basårsstudenter.

Lsåret 2015/16 fanns det basårsstudenter vid 23 högskolor och universitet. Kungl. Tekniska högskolan hade flest registrerade basårsstudenter (889) och Mittuniversitetet hade näst flest (316).

Av de 4 390 personer som började på basåret föregående läsår (2014/15) hade drygt 72 procent påbörjat en högskoleutbildning direkt efter basåret, det vill säga till och med läsåret 2015/16. Kvinnor och män hade fortsatt i ungefär samma utsträckning.

examen är dock tillsammans störst med nästan 15 800 nybörjare läsåret 2015/16. Det minsta yrkesexamensprogrammet under samma läsår var program som leder till hortonomexamen med 20 nybörjare. De tolv största programmen (se tabell 4) hade läsåret 2015/16 drygt 80 procent av det totala antalet nybörjare på yrkesexamensprogrammen.

Av de stora programmen som leder till yrkesexamen ökade framförallt antalet nybörjare på lärarutbildningarna. Nybörjare på program som leder till grundlärarexamen ökade med 11 procent medan nybörjare på program som leder till ämneslärarexamen ökade med 8 procent. Även program som leder till examen inom vård och medicin hade fler nybörjare läsåret 2015/16 än föregående läsår. Mest ökade sjuksköterskeprogrammet, med 5 procent. Även program som leder till juristexamen och socionomexamen ökade i antal nybörjare jämfört med föregående läsår.

På vissa yrkesexamensprogram minskade dock antalet nybörjare läsåret 2015/16. Den största minskningen procentuellt sett står det äldre lärarprogrammet för (som ersattes av fyra nya examina) men antalet nybörjare minskade även exempelvis på program som leder till civilekonomexamen (4 procent), civilingenjörsexamen (1 procent) och högskoleingenjörsexamen (5 procent).

Många av yrkesexamensprogrammen har en ojämn könsfördelning

Av samtliga yrkesexamensprogram var det sex program där könsfördelningen var i intervallet 40–60 procent eller jämnare. För de mindre yrkesexamensprogrammen kan dock könsfördelningen variera stort mellan olika läsår. Bland de större yrkesexamensprogrammen som listas i tabell 4 är könsfördelningen 40–60 procent eller jämnare på program som leder till civilekonomexamen, juristexamen, läkarexamen och ämneslärarexamen. Under de senaste läsåren har könsfördelningen varit relativt stabil på program som leder till ämneslärarexamen och juristexamen men på program som leder till civilekonomexamen och läkarexamen har andelen kvinnor ökat något.

De flesta områden domineras generellt av kvinnor med undantag för teknik. På programmen inom området teknik har emellertid andelen kvinnor under de senaste fem läsåren ökat med cirka en procentenhet. Det mest mansdominerade programmet läsåret 2015/16 var programmet som leder till skogsteknikerexamen medan det mest kvinnodominerade programmet var det som leder till barnmorskeexamen, där fanns inga män bland nybörjarna. Se även kapitlet *Nyckeltal för yrkesexamensprogram* samt *Nybörjare i högskolan 2015/16*, Statistisk analys 2016/09, UKÄ.

Tabell 4. Nybörjare på de generella programmen samt på de största yrkesexamensprogrammen (med fler än 1 000 nybörjare läsåret 2015/16). Nybörjarna inkluderar såväl svenska som inresande nybörjare. Uppgiften avser 2015/16 om inte annat angetts. Förändring anger förändring mellan läsåren 2014/15 och 2015/16. Antalsuppgifterna för de enskilda yrkesexamensprogrammen är avrundade till närmaste 10-tal, övriga antalsuppgifter till närmaste 100-tal.

Program mot	Antal nybörjare			Könsfördelning (%)		Andel inresande
	2014/15	2015/16	Förändring	Kvinnor	Män	
Högskoleexamen	2 500	2 100	-18 %	38	62	2 %
Kandidatexamen	25 700	25 100	-2 %	56	44	3 %
Magisterexamen	3 900	4 300	10 %	59	41	37 %
Masterexamen	12 800	13 400	4 %	49	51	37 %
Yrkesexamen	48 000	49 100	2 %	63	37	2 %
<i>varav</i>						
Civilekonomexamen	1 400	1 340	-4 %	51	49	1 %
Civilingenjörsexamen	7 130	7 070	-1 %	32	68	3 %
Förskollärarexamen	3 730	3 890	4 %	92	8	< 1 %
Grundlärarexamen	3 580	3 960	11 %	78	22	< 1 %
Högskoleingenjörsexamen	4 710	4 480	-5 %	25	75	< 1 %
Juristexamen	1 720	1 790	4 %	60	40	2 %
Läkarexamen	1 610	1 640	2 %	57	43	7 %
Lärarexamen	1 150	1 010	-12 %	64	36	2 %
Sjuksköterskeexamen	5 440	5 740	5 %	82	18	< 1 %
Socionomexamen	2 510	2 590	3 %	81	19	< 1 %
Specialistsjuksköterskeexamen	2 270	2 320	2 %	86	14	< 1 %
Ämneslärarexamen	4 280	4 630	8 %	52	48	1 %

Under 2015 inleddes en successiv permanent utbyggnad av högskolan. Staten har tillfört medel för framförallt lärarutbildningar, kompletterande pedagogisk utbildning samt sjuksköterske-, barnmorske-, och specialistsjuksköterskeutbildningar. Antalet nybörjare på dessa utbildningar har som en följd av det ökat under de senaste läsåren. Regeringen har också kraftigt byggt ut kompletterande utbildningar för utländska akademiker, se kapitlet *Utbildning och arbetsmarknad*. I budgetpropositionen 2017 aviserades ytterligare satsningar på lärarutbildningen de kommande åren.

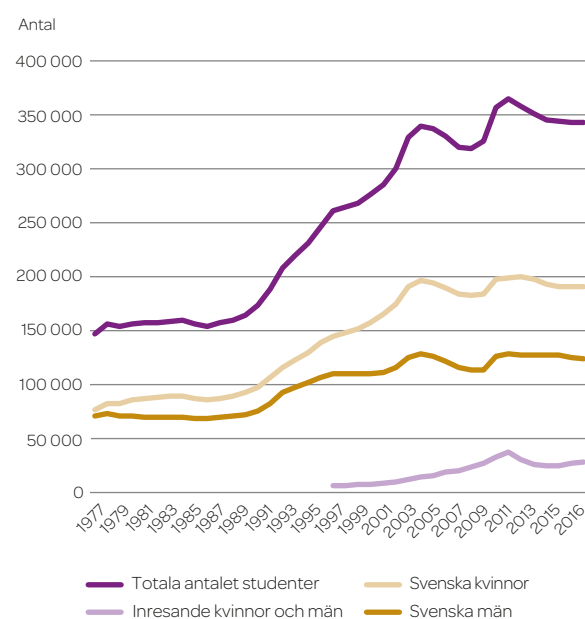
Det totala antalet studenter i svensk högskoleutbildning

I högskolan utgör nybörjarna endast en del av samtliga studenter. Förutom nybörjarna finns det i studentpopulationen som helhet också de som är kvar i studier sedan tidigare och de som återkommit till studier i högskolan efter en tids frånvaro. Totalt studerade 343 200 personer (registrerade studenter) på grundnivå eller avancerad nivå någon gång under höstterminen 2016 (figur 8). Av dessa var knappt 28 000 inresande studenter, vilket motsvarar 8 procent.

Det totala antalet studenter har minskat under de senaste höstterminerna, från som mest 365 000 hösten 2010 till 343 200 hösten 2016, vilket motsvarar en minskning med sex procent. Jämfört med höstterminen 2015 var dock antalet registrerade studenter i stort sett oförändrat. Antalet studenter minskade mest i början av denna period och även om minskningen fortsatt så har den blivit mindre och mindre för varje termin. Den senaste terminen minskade antalet studenter med drygt hundra. Sett till enbart svenska studenter minskade dessa dock med nästan 900, vilket beror på att det är färre svenska män bland studenterna. Bland de inresande studenterna, vilka ökade med nästan 800 studenter jämfört med föregående läsår, ökade antalet kvinnor något mer än antalet män.

Ur ett längre perspektiv är antalet studenter i den svenska högskolan fortfarande högt. På 1950-talet studerade färre än 50 000 personer vid högskolan och i slutet av 1960-talet hade antalet ökat till drygt 100 000. Högskolereformen 1977 innebar att i stort sett all eftergymnasial utbildning fördes in i högskolan och i början av 1980-talet omfattade den nästan 160 000 studenter. Under 1990-talet påbörjades en successiv utbyggnad av högskolan och antalet studenter ökade från 173 000 hösten 1990 fram till hösten 2003 då det fanns 340 000 studenter i högskolan. Sedan följde några år med minskande studentantal på grund av lägre efterfrågan på högre utbildning i samband med en högkonjunktur. I spåren av den ekonomiska krisen ökade efterfrågan på utbildning igen och från hösten 2008 ökade antalet studenter fram till hösten 2010 då det fanns 365 000 stu-

Figur 8. Registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå per hösttermin 1977–2016.

denter. En tillfällig utbyggnad av högskolan gav under några år lärosätena möjlighet att utbilda fler studenter än någonsin. Under de senaste åren har universitetet och högskolorna anpassat sig till förändrade ekonomiska förutsättningar och antalet studenter har därför återigen minskat och hösten 2016 fanns det som tidigare nämnts 343 200 registrerade studenter.

Det är fler kvinnor än män bland studenterna. Andelen kvinnor ökade i samband med 1977 års högskolereform då kvinnodominerade utbildningar som lärar- och vårdutbildningar införlivades i högskolan. Innan 1977 var det fler män än kvinnor som studerade i högskolan. Andelen kvinnor har fortsatt att öka, men könsfördelningen bland de svenska studenterna har sedan början på 2000-talet hållit sig kring 38–40 procent män och 60–62 procent kvinnor.

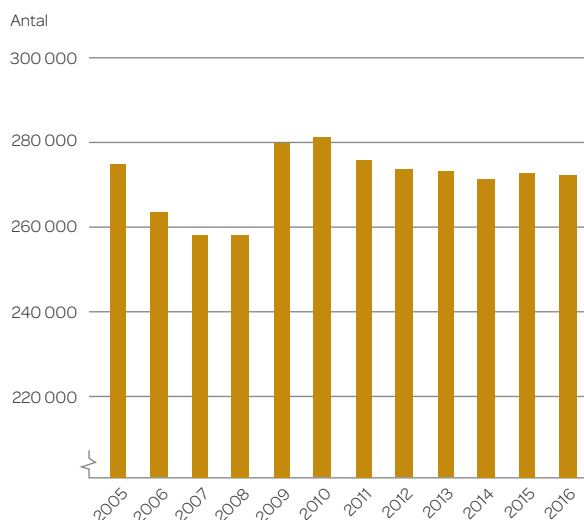
Vanligast att studera på campus, men fler studerar på distans

Det vanligaste sättet att bedriva studier på i högskolan är i utbildning som bedrivs på campus. Hösten 2016 studerade 271 700 studenter enbart på campus (79 procent), vilket är en liten minskning jämfört med föregående år (figur 9). Minskningen höstterminen 2016 beror på att det är färre män bland campusstudenterna.

Distansutbildning definieras i statistiken som utbildning där lärare och student i huvudsak är åtskilda i tid och rum. Till distansutbildning räknas helt webbaserad utbildning utan fysiska träffar men även utbildning med några få träffar. Antalet studenter som studerade enbart på distans ökade under flera år fram till höstterminen 2011 då de var 65 200 studenter (figur 10), en utbyggnad som initialt stöddes med extra resurser under perioden

Figur 9. Antalet registrerade studenter på enbart campusstudier höstterminerna 2005–2016.

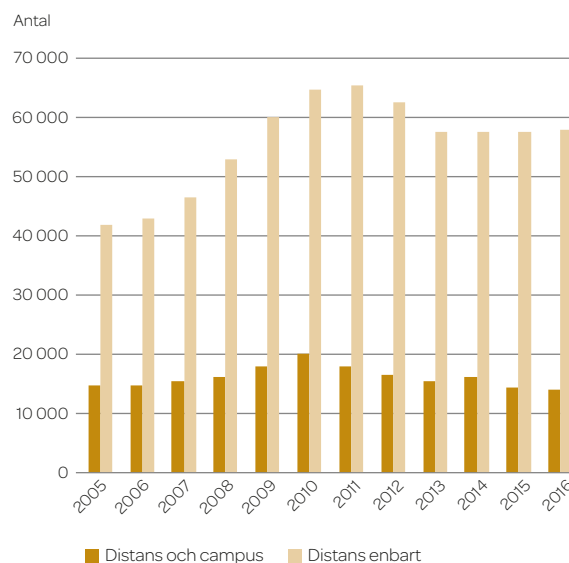
Notera den brutna y-axeln.

2002–2004. Hösten 2012 och 2013 minskade antalet studerande på distans kraftigt för att sedan ligga relativt stabilt omkring 57 300. Hösten 2016 ökade antalet studenter som studerade enbart på distans till 57 700, en ökning på knappt 1 procent jämfört med föregående höst. Såväl kvinnor som män ökade i antal, men antalet kvinnor ökade något mer (en procent jämfört med en halv procent). Av hela studentpopulationen var det 17 procent som läste enbart på distans hösten 2016.

En del studenter kombinerar studier på campus med studier på distans. Höstterminen 2016 uppgick de till 13 800 studenter (figur 10), vilket motsvarar 4 procent

Figur 10. Antal registrerade studenter i distansstudier och antal som kombinerade distans- och campusstudier höstterminerna 2005–2016.

av samtliga studenter. Antalet har dock minskat under de senaste höstterminerna och jämfört med föregående hösttermin var minskningen knappt 2 procent. Hela minskningen kan förklaras med att antalet män som kombinerar studier på campus med studier på distans har blivit färre.

Som nämnts tidigare i kapitlet är det fler kvinnor än män som studerar i högskolan. Både bland dem som läser enbart på campus och bland dem som läser både på campus och distans var 58 procent kvinnor höstterminen 2016. Bland dem som läser enbart på distans är könsfördelningen snedare med 69 procent kvinnor.

VILKA ÄR DISTANSSTUDENTERNA?

Att studera på distans är relativt flexibelt och kan passa många studenter. Distansstudenter läser fristående kurser och på deltid i högre omfattning än campusstudenterna. Läsåret 2015/16 läste 71 procent av distansstudenterna fristående kurser och 74 procent läste kurser motsvarande deltidsstudier. Bland distansstudenterna var det något vanligare bland männen att läsa fristående kurser (76 procent jämfört med 68 procent av kvinnorna), medan det var något vanligare att distansstuderande kvinnor läste program (32 procent jämfört med 24 procent av männen). Kvinnor läser i något större omfattning heltid på distans jämfört med män. Distansstudenter är generellt äldre än campusstudenter. Av dem som läste på distans läsåret 2015/16 var 44 procent

äldre än 34 år medan motsvarande andel för dem som läser på campus var 12 procent.

Bland de studenter som enbart läser på distans är utbildning inom juridik och samhällsvetenskap vanligast för både män och kvinnor, följt av humaniora och teologi. Minst antal distansstudenter finns det inom det konstnärliga området. En stor del, 42 procent, av de registrerade studenter som redan hade en examen läste enbart på distans. Flest distansstudenter läsåret 2015/16 hade Linnéuniversitet följt av Umeå universitet. För mer uppgifter om distansstudenter, se *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2015/16*, UF 20 SM 1701, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Flest studenter inom juridik och samhällsvetenskap

Studenterna i högskolan är registrerade på kurser inom olika ämnesområden. Ämnesområden är en övergripande gruppering av olika ämnen i högskolan. Det enskilt största ämnesområdet läsåret 2015/16 var, liksom tidigare år, juridik och samhällsvetenskap med 204 700 studenter (se tabell 6). Det näst största ämnesområdet var humaniora och teologi med 94 800 studenter. Lägst antal studenter fanns inom det konstnärliga ämnesområdet med 12 400 studenter.

Vård och omsorg fortsatte att vara det mest kvinnodominerade ämnesområdet med 84 procent kvinnor, medan teknik fortsatte att vara det mest mansdominerade med 66 procent män. I båda fallen har skillnaderna mellan kvinnor och män minskat. Inom naturvetenskap är könsfördelningen jämnast, med 45 procent kvinnor

och 55 procent män. Områden kan delas upp ytterligare i ämnesdelområde och ämnesgrupper. Den största ämnesgruppen var företagsekonomi med 42 300 studenter läsåret 2015/16, varav 54 procent kvinnor. Läs mer i *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2015/16*, Statistiska meddelanden, UF 20 SM 1701, UKÄ och SCB.

Fler studenter på avancerad nivå

Nästan 26 procent av studenterna läste kurser på avancerad nivå läsåret 2015/16 (se tabell 6) vilket är en ökning med knappt en procentenhet sedan föregående läsår. Trots en liten minskning av det totala antalet studenter, var det alltså fler som läste kurser på avancerad nivå läsåret 2015/16 jämfört med föregående läsår. Störst andel studenter på avancerad nivå fanns inom ämnesområdet medicin och odontologi med knappt 32 procent

Tabell 6. Antalet registrerade studenter i högskolan per ämnesområde läsåret 2015/16 samt andel registrerade på avancerad nivå. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 100-tal.

	Antal	Könsfördelning (%)		Andel på avancerad nivå (%)		
		Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	402 800	60	40	26	25	27
Juridik och samhällsvetenskap	205 000	64	36	22	22	22
Humaniora och teologi	94 800	61	39	9	9	9
Teknik	83 200	34	66	30	28	31
Naturvetenskap	73 900	45	55	20	21	19
Vård och omsorg	38 200	84	16	29	29	26
Medicin och odontologi	34 000	73	27	31	29	38
Övrigt område	21 600	59	41	17	17	19
Konstnärligt område	12 400	59	41	18	19	16
Okänt	7 400	58	42	-	-	-

STUDENTSPEGELN

UKÄ genomförde nyligen en undersökning med syftet att visa de studerandes uppfattningar och attityder till ett urval av aspekter med koppling till utbildningens mål och intentioner, *Studentspegeln 2016*, Rapport 2017:3. Enkäten som ligger till grund för rapporten skickades ut hösten 2015 till ett urval på drygt 11 000 studenter, varav 34 procent svarade. Liknande undersökningar genomfördes av Högskoleverket år 2002 och 2007.

I enkäten fanns bland annat en fråga om hur mycket tid de svarande studenterna uppskattar att de brukar lägga på sin utbildning. I genomsnitt uppgav studenterna att de lade sammanlagt 36 timmar i veckan, fördelade på lärarledd undervisning, självstudier och

grupparbete. I genomsnitt 12 timmar utgjordes av lärarledd tid. Det är dock påtagligt att variationen var stor. Studenter på läkar-, tandläkar- och apotekarutbildningar hade i genomsnitt 25 timmar lärarledd undervisning medan motsvarande uppgift för dem som studerade inom humaniora och teologi var 8 timmar enligt svaren.

Av enkätsvaren framgår också att nästan alla (95 procent) de svarande studerar för att de är intresserade av sin utbildning. Många av studenterna är också enligt svaren nöjda med sin utbildning: 91 procent gav sin utbildning det sammanfattande omdömet bra eller mycket bra.

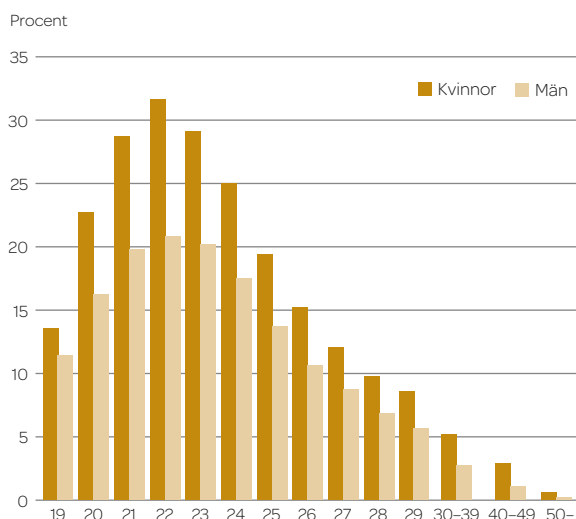
följt av teknik med 30 procent. Det är något vanligare att män läser på avancerad nivå än kvinnor. Störst skillnad mellan kvinnor och män är det inom medicin och odontologi där 38 procent av männen är registrerade på avancerad nivå jämfört med 29 procent av kvinnorna. Minst är skillnaden inom juridik och samhällsvetenskap där andelen är drygt 22 procent för både män och kvinnor. Andelen studenter som läser på avancerad nivå har ökat något för både män och kvinnor och inom samtliga områden.

Deltagandet i högskoleutbildning högst vid 22 års ålder

Andelen av befolkningen som studerar i högskolan varierar mellan olika åldersgrupper (figur 11), men högst är studiedeltagandet i åldrarna 21–23 år. I samtliga åldrar är deltagandet i högre utbildning större bland kvinnor än bland män. Studiedeltagandet var liksom tidigare år allra störst bland 22-åringar där 26 procent av befolkningen studerade på antingen grundnivå eller avancerad nivå. Bland kvinnor var det nästan 32 procent av 22-åringarna som studerade, jämfört med 21 procent för männen. Studiedeltagandet vid denna ålder har ökat något för kvinnorna men minskat något för männen jämfört med föregående år.

Under de senaste åren har andelen yngre studenter i högskolan minskat. Hösten 2013 var andelen studenter som var 24 år eller yngre 52 procent. Därefter har andelen minskat till drygt 49 procent hösten 2016. Det är framförallt 19–21-åringarna som blivit färre i studentpopulationen medan framförallt 25–29-åringar blivit fler.

Figur 11. Andelen av befolkningen i olika åldrar som var registrerade i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå höstterminen 2016.

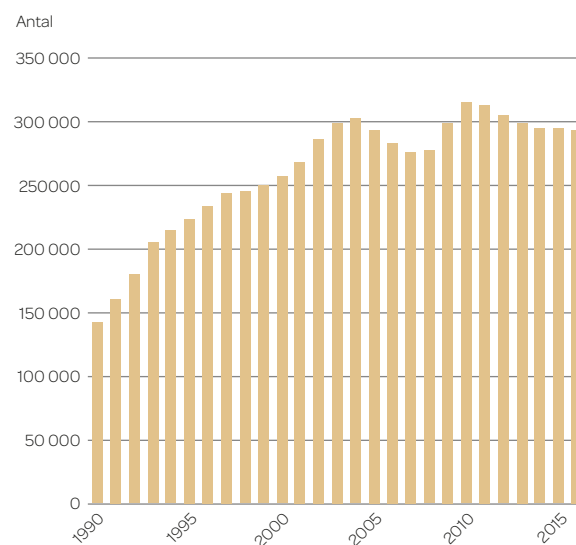
Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter

Medan den totala studentpopulationen – dvs. individerna – är intressant att följa när det gäller hur många individer som deltar i högre utbildning beskrivs den volymmässiga utvecklingen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå bäst mätt i antalet helårsstudenter. Det gör det möjligt att följa utbildningens omfattning och inriktning med större precision. Med helårsstudenter menas registrerade studenter som har räknats om till helårsekvivalenter genom att dividera summan av studenternas kursregistreringspoäng med 60 (60 högskolepoäng motsvarar ett års heltidsstudier). Eftersom inte alla studenter är registrerade på heltid hela året finns det färre helårsstudenter än registrerade studenter. Utvecklingen av antalet helårsstudenter totalt sett redovisas per kalenderår (vårtermin plus hösttermin) där 2016 är det senaste året. Övriga uppgifter om helårsstudenter gäller läsår, där 2015/16 är det senaste läsåret som det finns uppgifter om.

Årlig minskning av antalet helårsstudenter sedan 2010

År 2016 uppgick antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå till 293 900. Det är en minskning med cirka 500 helårsstudenter, eller 0,2 procent, jämfört med 2015. Därmed har antalet helårsstudenter minskat varje år sedan toppåret 2010. Det är främst två saker som påverkar utbildningsvolymen: dels studenternas efterfrågan, dels anslagets storlek. Men utbildningsvolymens storlek påverkas också av utbildningens sammansättning, eftersom statens ersättning varierar mellan olika utbildningsområden. Ju dyrare utbildning (högre ersätt-

Figur 12. Antalet helårsstudenter kalenderåren 1990–2016.

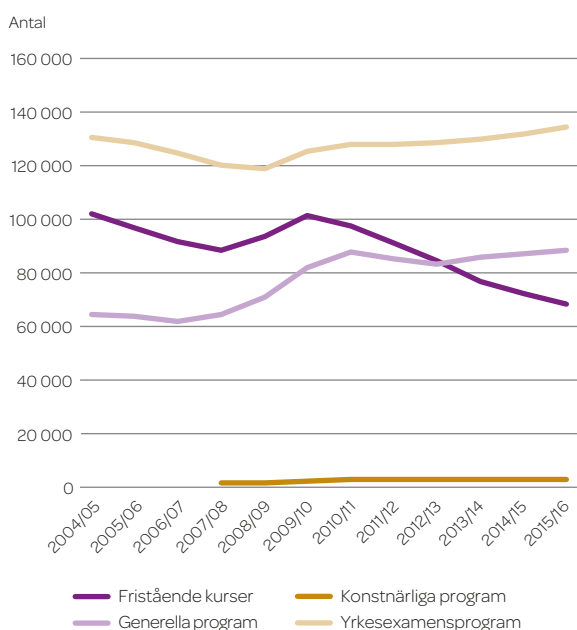
ning) desto färre kan finansieras inom anslagen. Exempelvis har ersättningsbeloppen inom utbildningsområdena humaniora och samhällsvetenskap höjts, delvis finansierat inom befintliga ramar. Därtill har regeringen prioriterat utbyggnader inom vård och utbildning, som är dyrare än genomsnittet, vilket också ger utrymme för färre helårsstudenter totalt sett (se vidare i kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*).

Efter några år med lägre efterfrågan på högre utbildning från studenternas sida vände utvecklingen 2008. Ett antal tillfälliga utbyggnader av högskolan under några år från 2010 (med anledning av lågkonjunkturen) gav lärosätena möjlighet att ta emot och utbilda fler studenter än någonsin. I takt med förändrade ekonomiska förutsättningar har lärosätena anpassat utbildningsvolymen och det har lett till att antalet helårsstudenter har minskat sedan 2010. Sett i ett längre perspektiv är dock antalet helårsstudenter högt. I början av 1990-talet fanns det ungefär 150 000 helårsstudenter inom den svenska högskolan. De utbyggnader som genomfördes under 1990-talet innebar att antalet i början av 2000-talet mer än fördubblades till omkring 300 000. Under de senaste tio åren har antalet helårsstudenter varierat mellan 276 000 och 316 000 och 2016 fanns det alltså nästan 294 000 helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå.

Fristående kurser fortsätter att minska i volym

Läsåret 2015/16 var antalet helårsstudenter 294 300. Yrkesexamensprogram utgjorde 46 procent av utbildningsvolymen medan generella program utgjorde

Figur 13. Antal helårsstudenter på yrkesexamensprogram, generella program, konstnärliga program samt på fristående kurser.

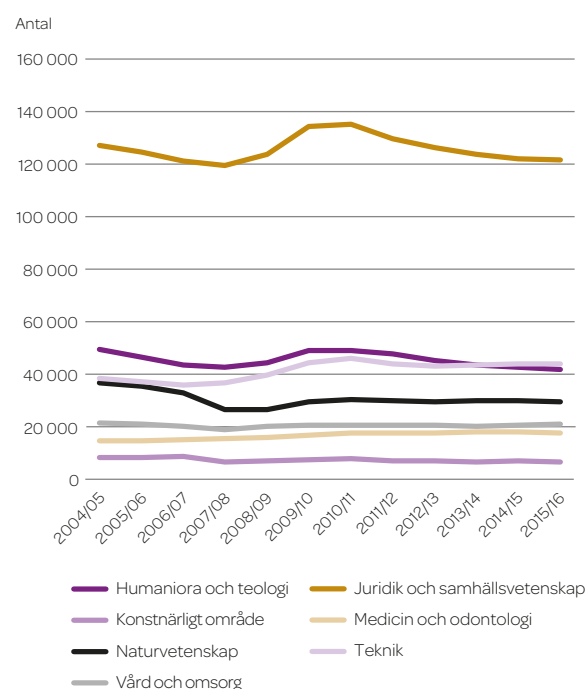
30 procent och konstnärliga program 1 procent. Resten 23 procent utgjordes av fristående kurser. Jämfört med föregående läsår minskade den totala utbildningsvolymen med 760 helårsstudenter. Minskningen beror på att antalet helårsstudenter på fristående kurser minskade med 4 060 helårsstudenter. Fristående kurser fortsatte därmed en nedåtgående trend. På generella program ökade i stället utbildningsvolymen med 1 150 helårsstudenter och på yrkesexamensprogram ökade antalet helårsstudenter med 2 310.

Sedan läsåret 2008/09 har antalet helårsstudenter på generella program ökat. En förklaring till detta skifte i utbildningssammansättningen är troligen att många kurser som tidigare var fristående, nu tydligare har införlivats i strukturen för generella program och därmed inte längre läses som fristående kurser. Sedan 2010/11 har denna trend förstärkts genom en kraftig minskning av antalet helårsstudenter på fristående kurser. Vid stora förändringar av utbildningsvolymen upp eller ner är förändringen oftast störst på de fristående kurserna, eftersom de är betydligt lättare än programutbildningar att skala upp eller ner.

Det största ämnesområdet är juridik och samhällsvetenskap

Juridik och samhällsvetenskap är det i särklass största ämnesområdet sett till såväl antalet registrerade studenter (vilket beskrivits tidigare i kapitlet) som antalet helårsstudenter. Läsåret 2015/16 fanns det 121 790 helårsstudenter inom juridik och samhällsvetenskap, vilket motsvarar 41 procent av utbildningsvolymen. Inom

Figur 14. Antal helårsstudenter inom de sju största ämnesområdena.

ämnesområdet teknik fanns cirka 15 procent av helårsstudenterna, inom humaniora och teologi 14 procent och inom naturvetenskap 10 procent. Resterande tre ämnesområden utgjorde tillsammans mindre än 20 procent av den totala utbildningsvolymen.

Fördelningen av helårsstudenter mellan de olika ämnesområdena såg ungefär likadan ut läsåret innan. Inom juridik och samhällsvetenskap respektive humaniora och teologi minskade utbildningsvolymen med 260 respektive 820 helårsstudenter. Vård och omsorg ökade däremot med 480 helårsstudenter jämfört med föregående läsår. Inom övriga ämnesområden skedde inga större förändringar av utbildningsvolymen. Ur ett längre perspektiv är utbildningsvolymens fördelning mellan de olika ämnesområdena relativt stabil. Läsåret 2014/15 gick emellertid teknik om humaniora och teologi mätt i antalet helårsstudenter och blev det näst största ämnesområdet.

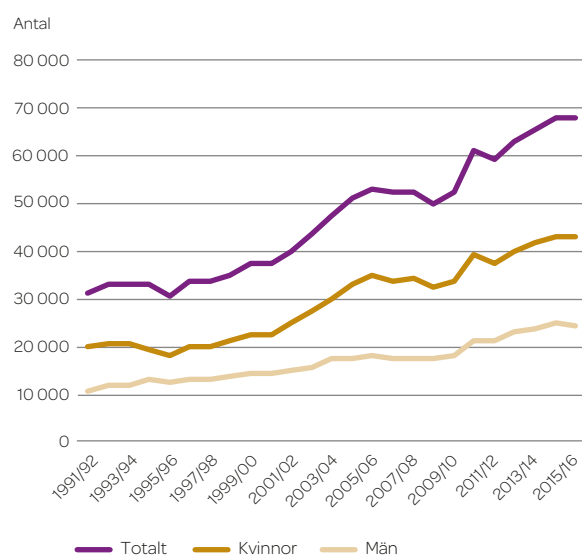
Examinerade

En examen är för många det naturliga slutet på en högskoleutbildning. En del studenter har dock bara för avsikt att läsa någon kurs, och en del följer en programutbildning men utan att avsluta den med en examen. I detta avsnitt presenteras antalet examinerade, liksom vilka slags examina som dominerar.

Oförändrat antal examinerade

Antalet examinerade, som i flera år ökat, var i stort sett oförändrat läsåret 2015/16 jämfört med föregående läsår. Det gäller både kvinnor och män. Läsåret 2015/16

Figur 15. Antal examinerade studenter läsåren 1991/92–2015/16, totalt och uppdelat på kön.

examinerades 68 170 personer (43 560 kvinnor och 24 610 män), vilket är 90 färre än läsåret 2014/15.

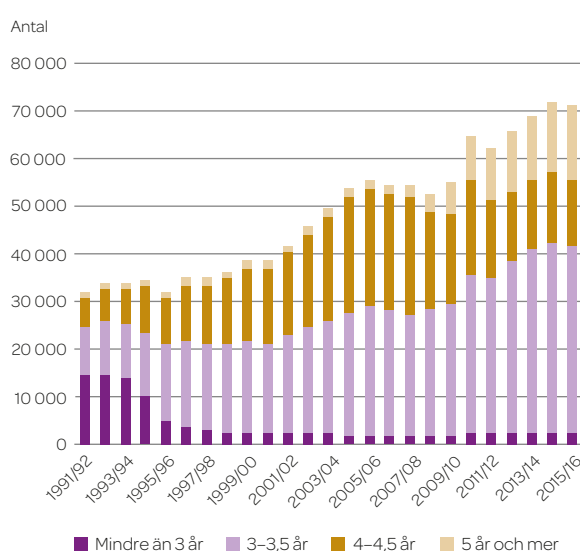
I ett längre perspektiv har antalet examinerade ökat betydligt under en följd av år. Under 1990-talet examinerades cirka 33 000 personer årligen. Antalet började öka i slutet av 1990-talet och ökningen fortsatte till och med läsåret 2005/06 när cirka 53 300 examinerades. Efter några år med något färre examinerade ökade antalet kraftigt efter läsåret 2009/10 tills det nådde den nuvarande nivån läsåret 2014/15, cirka 68 000 examinerade per läsår. Fördelningen mellan könen har varit ungefär densamma under hela denna period, knappt två tredjedelar av de examinerade är kvinnor och drygt en tredjedel män.

Antalet förstagångsexaminerade kan vara ett bättre mått på utflödet av högskoleutbildade till arbetsmarknaden än det totala antalet examinerade. Lsåret 2015/16 var det 53 900 förstagångsexaminerade, 33 600 kvinnor och 20 300 män. Av dem var 5 800 (2 900 kvinnor och 2 900 män) inresande studenter, dvs. studenter som kommit till Sverige för att studera och oftast inte stannar här efter studierna. Jämfört med läsåret 2014/15 har antalet förstagångsexaminerade minskat med 600. Antalet förstagångsexaminerade i den svenska befolkningen minskade med 800 examinerade, men minskningen kompensades något av att antalet inresande förstagångsexaminerade ökade med 200.

Utbildningstiden har förlängts

Lsåret 2015/16 utfärdades 81 170 examina, 51 960 till kvinnor och 29 210 till män. Antalet examina var alltså betydligt större än antalet examinerade samma läsår

Figur 16. Antal examinerade studenter på grundnivå och avancerad nivå efter aggregerad utbildningstid, läsåren 1991/92–2015/16.

(68 170 personer), vilket framför allt beror på så kallade dubbla examina. Av examina var 45 570 på grundnivå (31 090 kvinnor, 14 480 män) och 31 100 på avancerad nivå (18 420 kvinnor, 12 680 män). Resterande 4 500 (2 460 kvinnor, 2 040 män) var inte nivåklassade, dvs. de var utfärdade enligt den äldre studieordning som gällde före 2007.

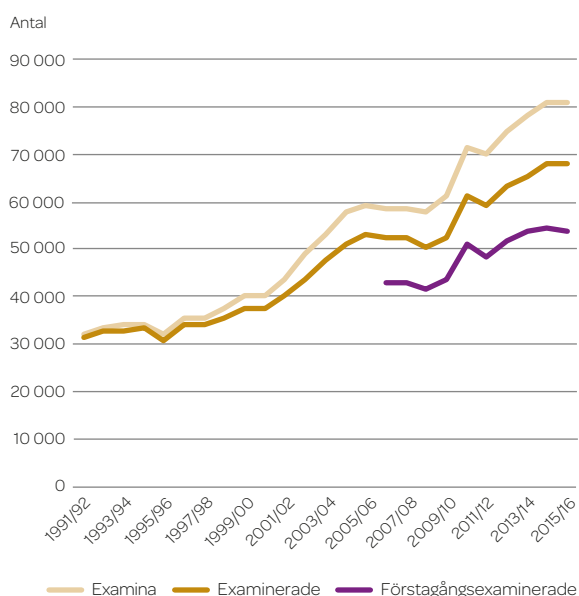
Sedan examina på två nivåer, grundnivå och avancerad nivå, infördes 2007 fortsätter många studenter sina studier och tar ut en examen till. Det har medfört att antalet examina har ökat och studietiderna har förlängts. Andelen examinerade med en aggregerad utbildningstid som nominellt är 5 år eller mer började öka läsåret 2008/09 från en tidigare ganska konstant nivå kring 4 procent till att vara 23 procent läsåret 2015/16. Med utbildningstid menas här den nominella tiden för utbildningen, inte den tid studierna faktiskt tar.

Dubbla examina vanliga för vissa yrkesexamina

Antalet examina överstiger alltså antalet examinerade och skillnaden har ökat med tiden. Detta kan ha två förklaringar. En student kan samma år ta ut två examina efter olika utbildningar, till exempel en kandidatexamen i början av året och en magisterexamen i slutet. En större anledning till att antalet examina och examinerade skiljer sig åt är dock att det ibland är möjligt att ta ut två olika examina efter samma utbildning, så kallade dubbla examina.

Den vanligaste kombinationen av examina är en yrkesexamen och en generell examen som har samma omfattning, till exempel att en student fått både en sjuksköterskeexamen och en kandidatexamen i omvårdnad. Förekomsten av dubbla examina varierar mycket

Figur 17. Antal examina respektive examinerade och förstagångsexaminerade läsåren 1991/92–2015/16.

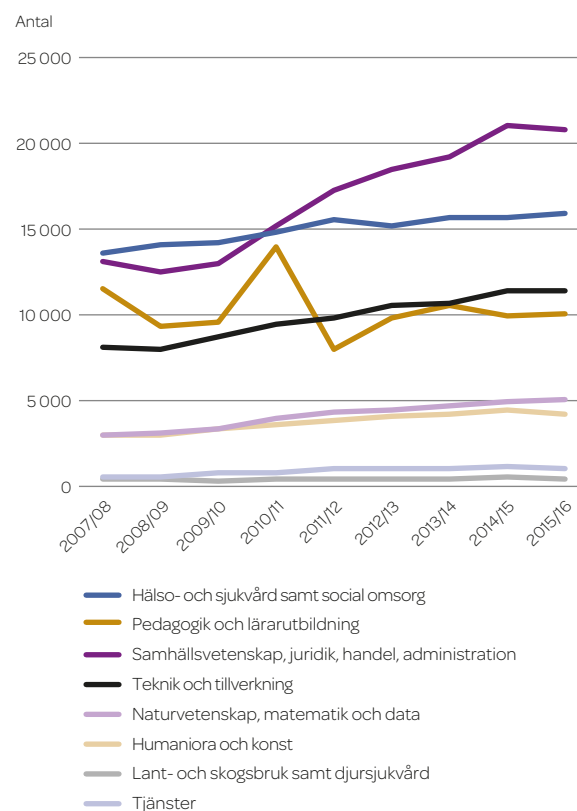

mellan olika yrkesexamina, men tre grupper av examina avviker från de övriga. Dubbla examina är vanligast för gruppen vårdutbildningar (arbetsterapeuter, barnmorskor, biomedicinska analytiker, fysioterapeuter, röntgensjuksköterskor, sjuksköterskor och specialist-sjuksköterskor) där 53–69 procent inte bara tog ut sin yrkesexamen utan också en generell examen läsåret 2015/16. Bland gruppen ingenjörer (civilingenjörer och högskoleingenjörer) tillsammans med arkitekter var det 31–45 procent som tog ut dubbla examina. Den tredje gruppen, lärare oavsett inriktning eller nivå, utmärkte sig i stället genom att ha dubbla examina i mycket liten utsträckning, mellan 0 och 11 procent läsåret 2015/16.

Samhällsvetenskaplig utbildning har ökat snabbast

Examina inom den högre utbildningen kan grovt delas in i åtta inriktningar, oavsett om examen är generell eller en yrkesexamen och oavsett om den är på grundnivå eller avancerad nivå. Av dessa åtta inriktningar är samhällsvetenskap, juridik, handel och administration störst, med 20 720 examinerade (13 080 kvinnor och 7 640 män) läsåret 2015/16. Inriktningen hälso- och sjukvård samt social omsorg var näst störst samma läsår, 15 940 examinerade totalt, varav 13 180 kvinnor och 2 760 män.

Figur 18. Antal examinerade studenter efter SUN-inriktning, oavsett examenstyp och oavsett om examen är på grundnivå eller avancerad nivå, läsåren 2007/08–2015/16.

UPPFÖLJNING AV UTBILDNINGAR MED OMDÖMET BRISTANDE KVALITET

I det kvalitetssäkringssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som tillämpades 2011–2014 ingick att följa upp de utbildningar som av UKÄ hade fått omdömet "bristande kvalitet" i utvärderingen. Uppföljningen skedde ett år efter utvärderingen. Under året förväntades lärosätet göra en analys av bristerna i utbildningen och redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits för att avhjälpa bristerna. En bedömargrupp granskade redovisningen och gjorde en samlad bedömning som lämnades till ämbetet i form av ett yttrande med en rekommendation om huruvida examens-tillståndet borde återkallas eller inte. Med stöd i yttrandet fattade UKÄ beslut om huruvida examenstillståndet borde återkallas eller inte.

Under 2016 tog UKÄ beslut om 104 ärenden som rörde uppföljningar. Vid 97 uppföljningar hade berörda lärosäten vidtagit åtgärder som förbättrat kvaliteten i sådan omfattning att utbildningen uppfyllde kvalitetskraven för högre utbildning. Vid sju uppföljningar hade dock berörda lärosäten inte vidtagit tillräckliga kvalitetsförbättrande åtgärder. Det medförde indragna examenstillstånd för sex utbildningar. Den sjunde utbildningen fanns vid en enskild utbildningsanordnare och UKÄ har rekommenderat regeringen att återkalla examens-tillståndet.

I denna inriktning återfinns flera stora yrkesexamina, som sjuksköterskeexamen. På tredje respektive fjärde plats fanns examinerade inom teknik och tillverkning (11 480 totalt, 3 850 kvinnor och 7 630 män) respektive

pedagogik och lärarutbildning (10 060 totalt, 8 040 kvinnor och 2 020 män). Inom dessa inriktningar finns ingenjörs- och lärarutbildningar. Resterande fyra inriktningar är betydligt mindre. Inom naturvetenskap, matematik och data examinerades 5 110 personer (2 340 kvinnor och 2 770 män), inom humaniora och konst 4 260 (varav 2 640 kvinnor och 1 620 män), inom tjänster 1 130 (700 respektive 430) och inom lant- och skogsbruk samt djursjukvård 440 (270 respektive 170).

Jämfört med läsåret 2007/08 har antalet examinerade ökat inom alla inriktningarna, men inriktningen samhällsvetenskap, juridik, handel och administration har ökat i särklass mest, från 13 080 till som mest 21 070 examinerade läsåret 2014/15, för att sedan minska något. Inom inriktningen är företagsekonomi och administration absolut störst både läsåret 2007/08 och 2015/16, och den står för den största ökningen i absoluta tal, från 5 400 till 7 890 examinerade. I relativa tal har bland annat journalistik och medievetenskap ökat ännu mer; antalet examinerade har mer än fördubblats från 780 till 1 620. Många yrkesverksamma lärare som inte tidigare tagit ut en examen har gjort det sedan det införts krav på examen och legitimation för att arbeta som lärare. Det resulterade i en kraftig men tillfällig ökning i antalet examinerade med inriktning pedagogik och lärarutbildning läsåret 2010/11.

Examen på avancerad nivå vanligare på äldre universitet

Av det totala antalet examina som avlades läsåret 2015/16 var 59 procent på grundnivå och 41 procent på avancerad nivå. Fördelningen mellan grundnivå och avancerad nivå varierade mellan lärosätena. På universiteten låg mellan 40 och 69 procent av det totala antalet utfärdade examina på avancerad nivå. Det gällde dock inte för de nyare

Tabell 7. De tolv yrkesexamina som utfärdades i störst antal läsåret 2015/16.

Totalt antal liksom antal och andel kvinnor respektive män.

Examen	Totalt antal	Kvinnor		Män	
		antal	procent	antal	procent
Civilingenjörsexamen	4 450	1 440	32	3 010	68
Sjuksköterskeexamen	4 210	3 670	87	540	13
Lärarexamen	2 830	1 940	69	890	31
Högskoleingenjörsexamen	2 380	660	28	1 720	72
Förskollärarexamen	2 340	2 250	96	90	4
Specialistsjuksköterskeexamen	2 220	1 920	87	300	13
Socionomexamen	2 190	1 890	86	300	14
Juristexamen	1 620	980	61	640	39
Grundlärarexamen	1 390	1 190	86	200	14
Läkarexamen	1 170	650	56	520	44
Civilekonomexamen	1 010	550	54	460	46
Ämneslärarexamen	920	540	59	380	41

universiteten (Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Örebro universitet) där 22–36 procent av utfärdade examina låg på avancerad nivå läsåret 2015/16. I detta avseende liknade de nyare universiteten högskolorna, vars examina till mellan 12 och 36 procent utfärdades på avancerad nivå läsåret 2015/16. De konstnärliga högskolorna utfärdar få examina men en förhållandevis stor andel (34 procent läsåret 2015/16) är på avancerad nivå. Uppgifter om antal examina på respektive lärosäte, fördelade på nivå, finns i tabell 1 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Ett fåtal yrkesexamina dominerar

Under läsåret 2015/16 utfärdades totalt 33 260 yrkesexamina varav 69 procent till kvinnor och 31 procent till män. De utfärdades inom 59 olika yrkesexamensprogram, men 12 program stod för 80 procent av de 33 260 yrkesexamina eftersom de flesta program var små.

Några av de yrkesexamina som utfärdades finns inte längre i de förordningar som listar alla gällande examina. Det betyder att inga nya studenter antas till utbildningar som leder till sådana examina, men studenter som börjat sina studier tidigare kan fortfarande ta ut sin examen.

De yrkesexamina som utfärdades i störst antal var civilingenjörsexamen (4 450 examina), följt av sjuksköterskeexamen (4 210 examina), lärarexamen (2 830 examina),

högskoleingenjörsexamen (2 380 examina), förskolläraryxamen (2 340 examina), specialistsjuksköterskeexamen (2 220 examina) och socionomexamen (2 190 examina). Bland de manliga studenterna var de två ingenjörsexamina de i särklass vanligaste yrkesexamina (3 110 respektive 1 720 examina) och det var de enda yrkesexamina där andelen män var större än andelen kvinnor. Även bland kvinnorna var de två ingenjörsexamina bland de tolv vanligaste yrkesexamina, men de kom först på sjätte (civilingenjörsexamen, 1 440 examina) respektive nionde (högskoleingenjörsexamen, 660 examina) plats. I stället var sjuksköterskeexamen den i särklass vanligaste yrkesexamen bland kvinnorna (3 670 examina), med förskolläraryxamen (2 250 examina) på andra plats.

Lärarexamina av olika slag utgjorde nästan en fjärdedel av de yrkesexamina som utfärdades läsåret 2015/16, 7 490 av 33 260 yrkesexamina. Lärarexamen, som 2011 ersattes av fyra olika examina (förskolläraryxamen, grundläraryxamen, yrkesläraryxamen och ämnesläraryxamen) utfärdades fortfarande i stor utsträckning läsåret 2015/16, men kommer alltmer att ersättas av de nya examina. Nästan fyra av fem examinerade lärare är kvinnor. Störst är kvinnodominansen bland förskolläraryarna, där 96 procent är kvinnor. Den minsta skillnaden mellan könen finns bland ämneslärare (59 procent kvinnor) och yrkeslärare (58 procent kvinnor).

ERKÄNNANDE OCH BEHÖRIGHETSPRÖVNING AV UTLÄNDSK UTBILDNING

Utöver dem som avlägger examen vid svenska universitet och högskolor tillförs den svenska arbetsmarknaden också högskoleutbildade som har invandrat till Sverige eller av någon annan anledning har studerat i ett annat land. Universitets- och högskolerådet (UHR) ansvarar för bedömning av de flesta utländska högskoleutbildningar. Personer med utländsk högskoleutbildning, exklusive utbildningar som leder till ett reglerat yrke, kan få sin utbildning bedömd och erkänd av UHR i ett utlåtande. I bedömningen görs en jämförelse med examina i den svenska examensordningen. Härutöver bedömer Socialstyrelsen, Skolverket och andra behöriga myndigheter utländska utbildningar som leder till reglerade yrken, till exempel yrken som kräver legitimation.

Under 2016 utfärdade UHR drygt 7 400 utlåtanden. Den vanligaste bedömningsjämförelsen var kandidatexamen. Cirka 260 utbildningar ansågs motsvara svensk högskoleexamen, cirka 4 670 kandidatexamen, cirka 1 470 magisterexamen eller masterexamen och 125 doktorsexamen. Bland yrkesexamina avsåg de flesta utlåtandena ingenjörutbildningar, närmare 1 000 bedömdes motsvara högskoleingenjörsexamen och drygt 300 civilingenjörsexamen. De inkomna ansökningarna för bedömning under 2016 omfattade 149 utbildningsländer. Klart flest ansökningar avsåg Syrien (3 284). Därefter följde Irak (573), Iran (484), Storbritannien (350), Polen (315), Ryssland (311) och Indien (307).

LEGITIMATION KRÄVS FÖR VISSA YRKEN

Om en utländsk utbildning avser arbete inom hälso- och sjukvården där legitimation krävs, är det Socialstyrelsen som gör bedömningen och utfärdar legitimation. De senaste uppgifterna som finns tillgängliga är från 2015 och då utfärdade Socialstyrelsen 2 730 legitimationer för personer med utländsk utbildning, varav cirka 1 500 avsåg läkarlegitimation. Samma år utfärdade Socialstyrelsen cirka 10 300 legitimationer till personer med svensk utbildning.

På motsvarande sätt gör Skolverket prövningar för lärarlegitimation. Under 2016 utfärdade Skolverket legitimationer till 5 640 personer med utländsk lärar- eller förskolläraryutbildning.

Källor: Universitets- och högskolerådet, Socialstyrelsen och Skolverket.

Ökad andel med examen bland unga

Andelen högutbildade i befolkningen, definierat som examinerade med minst tre års högskoleutbildning, har stigit under en lång följd av år. Årskullarna födda mellan 1948 och 1991 har följts upp vid olika åldrar. Beroende på födelseår har de följts upp vid 25, 30, 35 och 40 års ålder samt efter 40 års ålder (dvs. vid den ålder de hade uppföljningsåret). De yngsta årskullar som har gått att följa upp är årskullarna födda 1987–1991, som följts upp vid 25 års ålder. Inresande studenter ingår inte i dessa uppgifter.

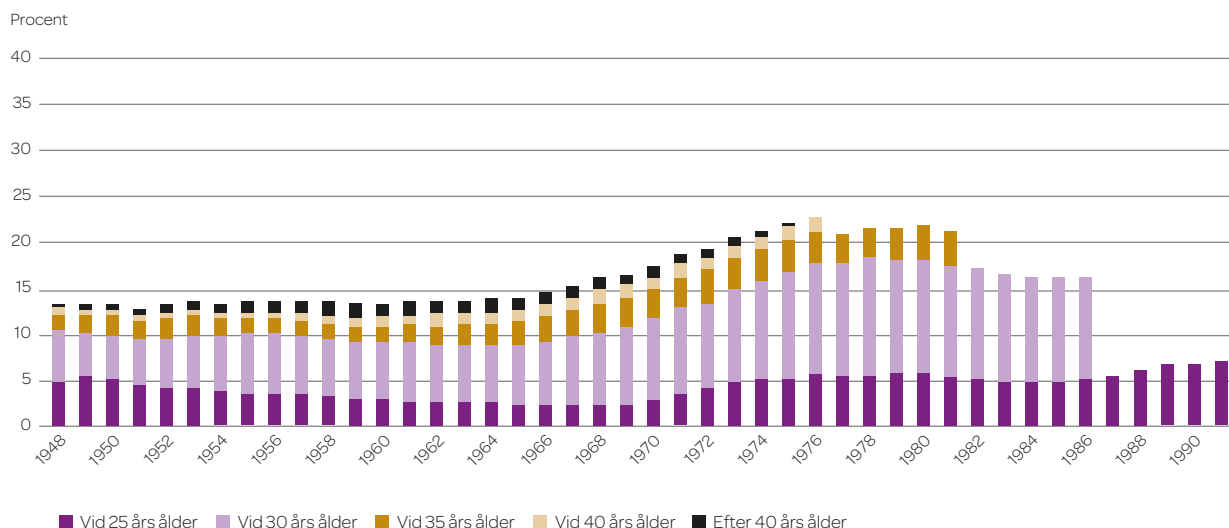
Av årskullarna födda i slutet av 1940- och början av 1950-talet var cirka 13 procent högutbildade enligt definitionen ovan. Nivån steg sedan till cirka 16 procent bland

dem som föddes i mitten av 1950-talet. Från och med dem som föddes i mitten av 1960-talet ökade sedan andelen högutbildade för varje årskull, och i den senaste årskull som har kunnat följas till åtminstone 40 års ålder (årskullen född 1975) hade 30 procent en minst treårig examen uppföljningsåret 2015/16.

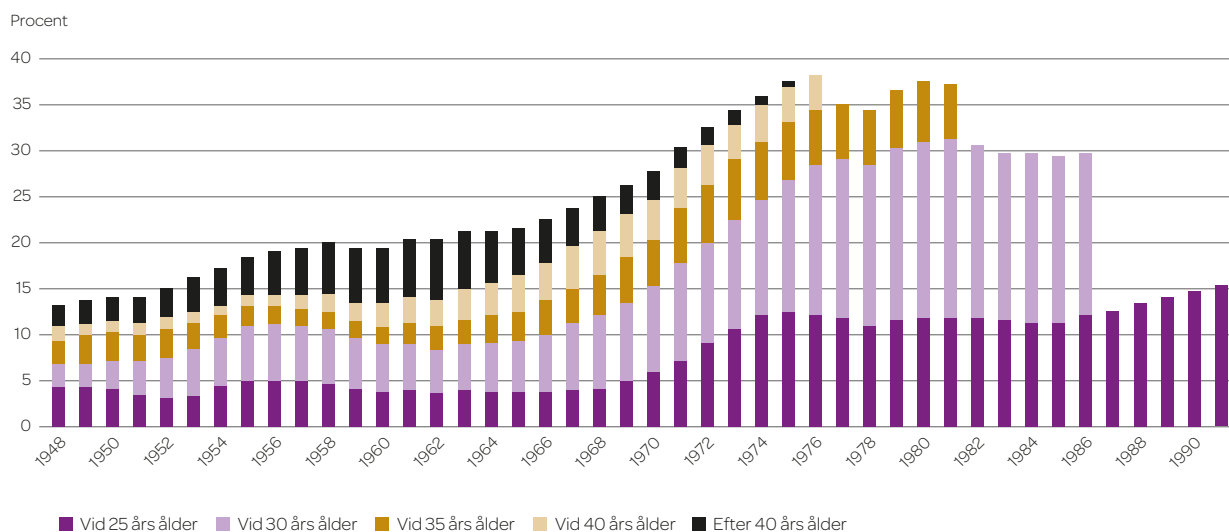
I de yngsta årskullar som kunnat följas upp (födda 1987–1991) var cirka 10 procent högutbildade vid 25 års ålder. Det är den högsta nivå som noterats vid denna ålder, vilket kan tyda på att fler än tidigare tar ut en examen vid lägre ålder.

När könen redovisas separat syns stora skillnader. Från och med årskullen född 1950 överstiger kvinnornas

Figur 19a. Andel av män födda mellan 1948 och 1991 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2016.

Figur 19b. Andel av kvinnor födda mellan 1948 och 1991 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2016.

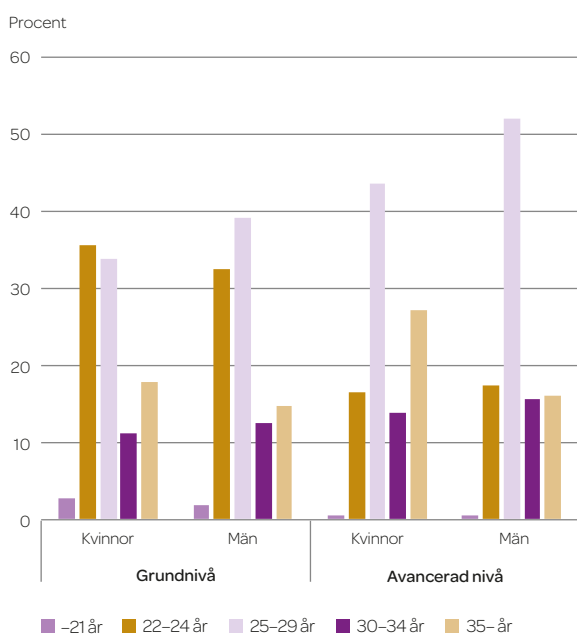
utbildningsnivå männens. Skillnaden ökade från 1 procentenhet för dem som föddes 1950 till 6,5 procentenhet åtta årskullar senare (födda 1958). Skillnaden har där efter varit ganska konstant de följande fyra årskullarna, för att sedan öka år från år till 15,5 procentenhet för årskullen född 1975. Resultatet är att medan 37,6 procent av kvinnorna födda 1975 var högt utbildade vid 40 års ålder, gällde det bara 22,1 procent av männen födda samma år.

Vissa könsskillnader i ålder vid examen

Det finns vissa skillnader mellan könen när det gäller ålder vid tiden för examen. Kvinnorna är något yngre än männen då de avlägger examen på grundnivå medan männen är något yngre än kvinnorna då de avlägger examen på avancerad nivå. En något större andel av de kvinnliga studenterna än av de manliga avlägger examen på grundnivå mellan 22 och 24 års ålder, 35 procent jämfört med 32 procent. Mellan 25 och 29 års ålder är det däremot fler män som avlägger examen på grundnivå: 39 procent av männen men bara 32 procent av kvinnorna avlägger examen i detta åldersintervall.

På avancerad nivå är studenterna naturligt nog äldre när de avlägger examen. För både män och kvinnor är det i särklass vanligast att avlägga en examen på avancerad nivå i åldersintervallet 25 till 29 år, 43 procent av kvinnorna avlägger examen då och 52 procent av männen. Att kvinnornas andel är så pass mycket mindre än männens kan förklaras av att en betydligt större andel av kvinnorna än av männen avlägger en examen på avancerad nivå vid 35 års ålder eller senare (27 procent jämfört med 16 procent).

Figur 20. Andel av de examinerade som examinerats vid olika åldrar läsåret 2015 / 16, efter utbildningsnivå och kön.

Genomströmning

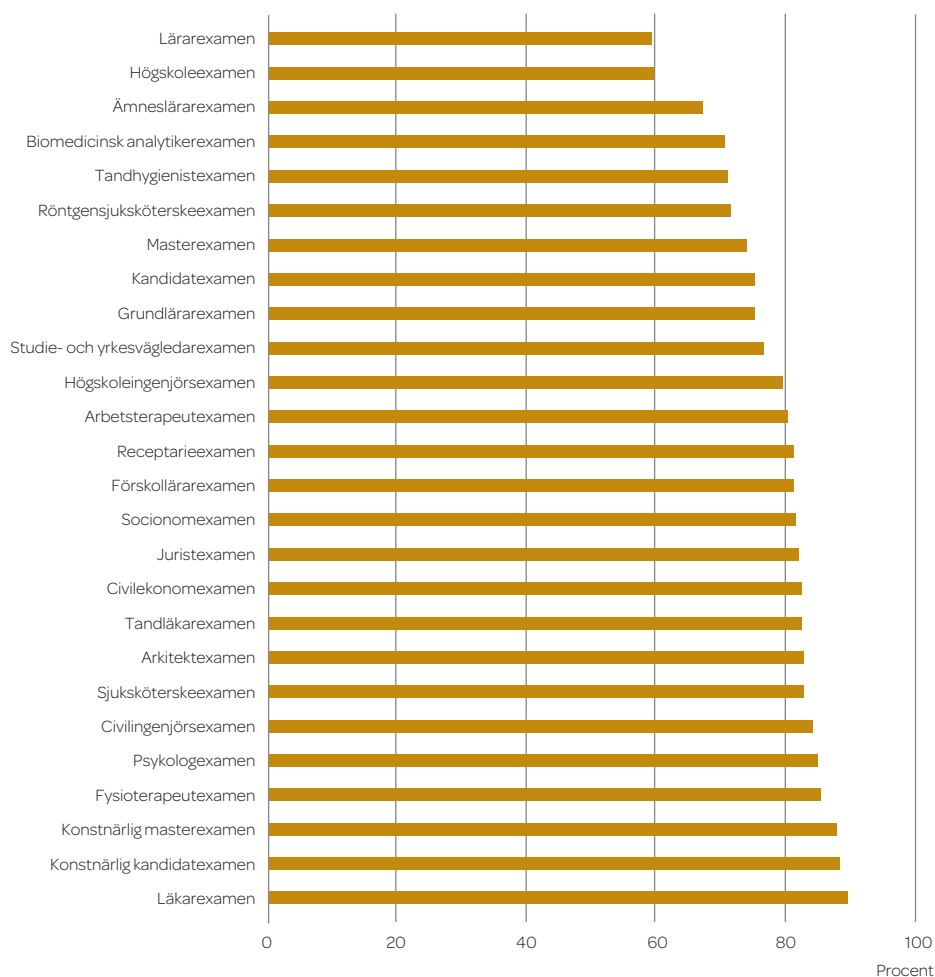
Medan antalet examinerade är ett resultatmått som är användbart för att uppskatta utflödet från högskolan till arbetsmarknaden, kan det behövas andra mått för att beskriva genomströmningen på de olika utbildningarna. Tre sådana mått är kvarvaro det andra läsåret, examensfrekvens och prestationsgrad. Måtten används för att belysa delvis olika saker. Kvarvaro det andra läsåret är ett bra mått på vad som händer i början på längre utbildningar. Examensfrekvens visar hur stor andel av studenterna på ett utbildningsprogram som tagit examen. För dem som läser fristående kurser fungerar dessa båda mått dåligt och genomströmningen på fristående kurser följs därför upp med måttet prestationsgrad. Måtten diskuteras mer i detalj i det statistiska meddelandet *Genomströmning på grundnivå och avancerad nivå till och med 2013/14*, UF 20, UKÄ och SCB.

Programstudenters kvarvaro läsåret två

För programstudenter är kvarvaro läsåret två en tidig och tydlig indikation på genomströmning och i slutändan examensfrekvens. Måttet har också den fördelen att det kräver en relativt kort uppföljningstid och därmed i högre grad än examensfrekvens kan beskriva nuläget. Måttet baseras på om en programnybörjare var registrerad på samma program någon termin under läsåret två. Måttet är alltså så konstruerat att det inte går att utesluta att några av de studenter som klassificeras som "ej kvar" i själva verket har ett längre studieuppehåll. Men då större utbildningar jämförs mot varandra bör sådana enskildheter inte ha någon större betydelse. Av figur 21 framgår andelen studenter som var kvar på utbildningen läsåret två för dem som påbörjade sina programstudier hösten 2013 på de större programmen. Totalt sett var 77 procent kvar på sitt respektive nybörjarprogram det andra läsåret. Men denna andel varierar mycket mellan de olika utbildningarna. I figuren visas de program som hade minst 200 nybörjare hösten 2013. Kvarvaron varierade mellan 59 och 89 procent på dessa program. Högst kvarvaro läsåret två var det då på läkarutbildningen följt av de konstnärliga kandidat- och masterprogrammen. Lägst var kvarvaron bland de studenter som påbörjat en utbildning mot den äldre lärarexamen (detta sker främst inom ramen för VAL, vidareutbildning för lärare). Näst lägst kvarvaro fanns på de tvååriga utbildningarna mot högskoleexamen följt av ämneslärarutbildningen.

Figur 21. Kvarvaro läsår två för de som påbörjade studier höstterminen 2013.

Program med minst 200 nybörjare.

Prestationsgrad

Prestationsgrad är ett mått på studieprestation som visar hur hög andel av högskolepoängen studenter tar av dem som de registrerat sig för ett visst läsår. Vid beräkning av prestationsgraden följs avklarade poäng för varje kursregistrering upp under registreringsperioden och de tre efterföljande terminerna, vilket betyder att uppföljningstiden för prestationsgrad totalt är fyra terminer. De senaste uppgifterna om prestationsgrad som presenteras här gäller därför läsåret 2013/14. För en mer utförlig analys av studenternas prestationsgrad se *Inresande studenternas prestationsgrad fortsätter att öka – En analys av studenternas prestationsgrad för läsåren 2004/05–2013/14*, Statistisk analys 2016/4, UKÄ.

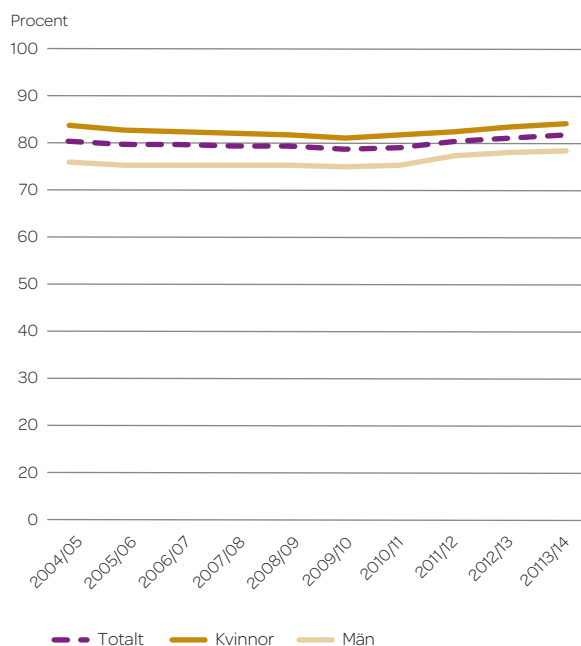
Prestationsgrad kan alltså användas som ett mått på genomströmning och är till skillnad från examensfrekvens och kvarvaro tillämpligt på fristående kurser. Det beror på att de två sistnämnda måtten i allmänhet kräver att studenten följer ett utbildningsprogram eftersom det behövs ett tydligt startdatum för studierna.

Prestationsgradsmåttet möjliggör således en jämförelse av genomströmningen mellan programutbildningar och fristående kurser vilket är svårt att göra med andra mått.

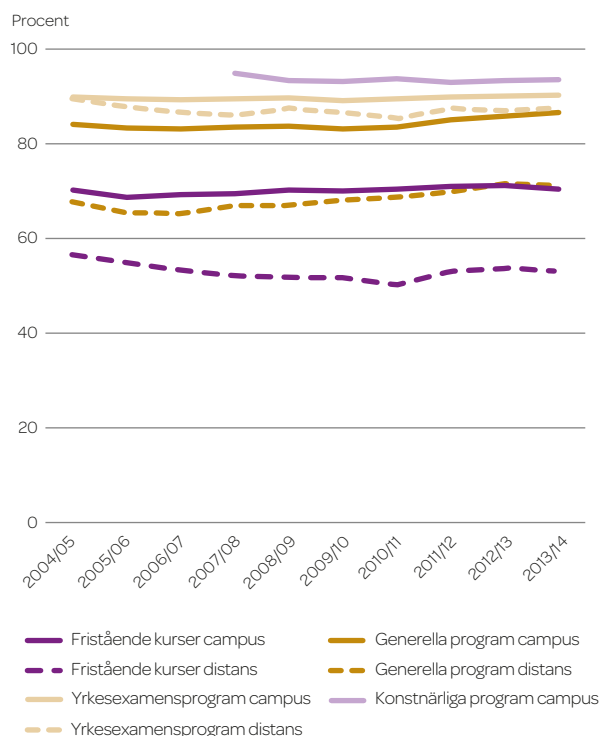
Studenternas prestationsgrader ökar svagt

Studenternas genomsnittliga totala prestationsgrad för läsåret 2013/14 var 82 procent vilket är en ökning med 0,7 procentenheter sedan föregående läsår och en ökning med knappt 3 procentenheter sedan läsåret 2009/10 då prestationsgraden var som lägst för den studerade tioårsperioden (figur 22). Kvinnorna presterade under alla studerade läsår bättre än männen och tog i genomsnitt för tioårsperioden 83 procent av de poäng de registrerat sig för medan motsvarande siffra för männen var 76 procent. Kvinnornas och männens genomsnittliga prestationsgrader var 84 respektive 79 procent läsåret 2013/14, vilket är en ökning med ungefär 3 procentenheter för båda könen sedan läsåret 2009/10 (figur 22).

Figur 22. Studenternas totala genomsnittliga prestationsgrader samt uppdelat på kvinnliga och manliga studenter för läsåren 2004/05–2013/14.

Figur 23. Genomsnittliga prestationsgrader för läsåren 2004/05–2013/14 uppdelat på studieform och campus- och distansutbildningar.

Studenter som läser programutbildningar på campus har höga prestationsgrader

Studenter kan alltså läsa fristående kurser eller kurser som är knutna till olika programutbildningar. Här redovisas studenternas prestationsgrader vid fyra olika studieformer (fristående kurser, yrkesexamensprogram, generella program och konstnärliga program) samt huruvida studierna bedrivs på campus eller distans. Det är stor skillnad mellan studenternas prestationer för olika studieformer och för campus- och distansbaserade kurser och program. Dessa skillnader har varit relativt stabila över läsåren 2004/05–2013/14 (figur 23). Studenternas prestationsgrader var högst på programutbildningar på campus. Allra högst var prestationsgraderna på konstnärliga program, där studenterna i genomsnitt tog 93 procent av de registrerade kurspoängen läsåret 2013/14, medan motsvarande uppgifter för generella program var 86 procent respektive 90 procent för yrkesexamensprogram. Prestationsgraderna på fristående kurser på campus var lägre och läsåret 2013/14 togs för dessa kurser 70 procent av de registrerade kurspoängen.

För studenter på distans var prestationsgraderna i genomsnitt lägre än för studenter på campus. Prestationsgraderna var särskilt låga på fristående kurser på distans, i genomsnitt 53 procent läsåret 2013/14. Emellertid varierade studenternas prestationer stort mellan olika ämnesområden och mellan kvinnor och män. På fristående distanskurser inom vård och omsorg tog kvinn-

liga studenter 66 procent av de kurspoäng de registrerat sig för medan manliga studenter tog 57 procent. Studenter som läste kurser inom konstnärligt område samt inom medicin och odontologi hade relativt höga prestationsgrader. Särskilt låga var prestationsgraderna för både kvinnor och män på fristående distanskurser inom områdena teknik och naturvetenskap. På fristående kurser inom naturvetenskap tog männen endast 38 procent av de poäng de var registrerade för medan motsvarande siffra för kvinnorna var 46 procent.

Prestationerna för studenter som läste distanskurser knutna till program var högre. Studenter som läste yrkesexamensprogram på distans tog i genomsnitt 88 procent av kurspoängen, medan studenter på generella program och konstnärliga program i genomsnitt tog 71 respektive 79 procent av poängen på de kurser de registrerat sig för.

Prestationsgraderna var alltså läsåret 2013/14 över 80 procent på kurser som lästes inom konstnärliga och generella program på campus samt på yrkesprogram både på campus och distans. Prestationsgraderna på fristående kurser på distans är låga jämfört med de andra studieformerna. De ligger drygt 15 procentenheter under prestationsgraderna på generella program på distans (där prestationsgraderna är näst lägst) och drygt 40 procentenheter lägre än konstnärliga program på campus (där prestationsgraderna är högst). För vissa studieformer har prestationsgraderna ökat svagt över tid (figur 23). Speciellt tydliga har förändringarna varit på generella

program både på distans och campus där prestationsgraden har ökat med drygt 3 procentenheter sedan 2009/10. För fristående kurser på campus har dock prestationsgraderna legat stabilt över hela tidsperioden med endast mycket små fluktuationer. Mönstret för fristående kurser på distans var annorlunda då det mellan läsåren 2004/05 och 2010/11 var en konstant nedgång i prestationsgrader från 56 till 50 procent. Sedan vände trenden och prestationsgraderna ökade till 53 procent läsåret 2012/14 för att sedan svagt minska med 0,6 procentenheter läsåret 2013/14.

Examensfrekvens mäter programstudenternas genomströmning

Ett ofta använt genomströmningssmått är examensfrekvens, dvs. andelen studenter som tar ut examen inom en viss tid. Eftersom det är en förutsättning att målet med utbildningen är en examen är det bara användbart som mått på genomströmning för studenter som följer utbildningsprogram.

Andelen studenter som tar ut en examen mäts efter nominell studietid (utbildningens normala längd) plus tre år. Uppgifterna ska inte förstås som att studenterna tar så lång tid på sig – de flesta är säkert klara långt tidigare – utan de visar hur många studenter som "totalt" blir klara med en examen, med reservation för dem som tar ännu längre tid på sig.

Examensfrekvens mäter bara andelen studenter som faktiskt tar ut en examen, och fångar alltså inte upp de studenter som fullgjort utbildningen utan att ansöka om examen. Det får olika stor betydelse för olika examina, eftersom studenter kan förväntas ansöka om examen i högre utsträckning när examen är en grund för en yrkeslegitimation, till exempel sjuksköterskeexamen.

De senaste uppgifter som finns tillgängliga är för studenter som följts upp till och med läsåret 2013/14. Beroende på utbildningens nominella längd avser uppgifterna om examensfrekvens studenter som påbörjat sina studier under läsåren 2005/06–2009/10.

Högre examensfrekvens på yrkesprogram än på generella program

Examensfrekvensen är oftast högre på yrkesexamensprogram än på program som leder till en generell examen. De tio yrkesexamina där studenterna hade högst examensfrekvens läsåret 2013/14 låg alla till grund för legitimationsyrken, dvs. det krävs examen och legitimation för att arbeta inom yrket. Högst var examensfrekvensen för barnmorskeexamen (93 procent), följt av läkarexamen (88 procent) och tandläkarexamen (85 procent). Andra examina med hög examensfrekvens var psykologexamen (80 procent), specialistsjuksköterskeexamen (79 procent), fysioterapeutexamen (76 procent) och sjuksköterskeexamen (77 procent).

Examensfrekvensen för yrkesexamina som inte är kopplade till en legitimation är lägre, och i en del fall mycket lägre. Av de nio yrkesexamina med störst antal examinerade läsåret 2015/16 var examensfrekvensen lägst för civilekonomexamen (38 procent) vid uppföljningen läsåret 2013/14, följt av högskoleingenjörsexamen (43 procent) och civilingenjörsexamen (50 procent).

Det förekommer att studenter som påbörjat ett yrkesexamensprogram avlägger en annan examen än den som de börjat studera mot, vilket höjer den totala examensfrekvensen. Med några få undantag ökar det examensfrekvensen på respektive program med bara någon eller några få procentenheter, men det finns undantag. Av dem som påbörjat program som leder till agronomexamen, arkitektexamen, civilekonomexamen, hortonomexamen eller sjukhusfysikerexamen, och följdes upp läsåret 2013/14, hade 20–24 procent tagit ut en annan examen, framför allt en generell examen. Den låga examensfrekvensen för civilekonomexamen kan alltså delvis förklaras av att en stor andel av dem som påbörjat en utbildning som skulle leda till en civilekonomexamen i stället tog ut en generell examen.

Examensfrekvensen är högre på avancerad nivå

Examensfrekvens kan även mätas för generella examina, om studenten följer ett utbildningsprogram. Examensfrekvens för kandidatexamen följdes upp för första gången läsåret 2013/14, och uppföljningen avsåg de studenter som påbörjade ett generellt program läsåret 2008/09. Examensfrekvensen var 45 procent: 35 procent hade tagit ut en kandidatexamen med den ursprungliga inriktningen (den inriktning som studenten hade när han eller hon började studierna), 8 procent en kandidatexamen med en annan inriktning och 2 procent en annan examen på grundnivå.

Generella examina på avancerad nivå, dvs. magister- och masterexamina, har en nominell studietid om ett respektive två år. Av de studenter som började ett magisterprogram läsåret 2010/11 hade 46 procent tagit ut en magisterexamen med den ursprungliga inriktningen vid uppföljningen 2013/14. Åtta procent hade tagit ut en annan examen, varav hälften en magisterexamen med annan inriktning och hälften en masterexamen. Den totala examensfrekvensen var alltså 54 procent. Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration var den största inriktningen för magisterexamina, med drygt hälften av nybörjarna. Examensfrekvensen för denna inriktning var något högre än genomsnittet, 50 procent jämfört med 46 procent.

Av de studenter som läsåret 2009/10 påbörjade ett masterprogram hade 46 procent tagit ut en masterexamen med den ursprungliga inriktningen vid uppföljningen 2013/14. Ytterligare sju procent hade tagit ut

en masterexamen med en annan inriktning medan sju procent tagit ut en magisterexamen, vilket gjorde att den totala examensfrekvensen var 60 procent. Bland masterprogrammen var inriktningen teknik och tillverkning störst, med 40 procent av nybörjarna. Examensfrekvensen för denna inriktning var 58 procent, dvs. högre än den genomsnittliga examensfrekvensen för masterexamina med ursprunglig inriktning, som var 46 procent. Examensfrekvensen för kandidatexamina var högre för kvinnor än för män, 40 respektive 30 procent. Den totala examensfrekvensen för dem som påbörjade ett kandidat-

program, dvs. frekvensen av någon form av examen efter studierna, var 52 procent för kvinnorna och 38 procent för männen. Att frekvensen var högre för kvinnorna gällde genomgående för alla inriktningar. Det fanns däremot ingen eller ytterst liten skillnad i genomströmning mellan könen totalt för magisterexamina. För masterexamina var examensfrekvensen på totalnivå tre procentenheter högre för män än för kvinnor, vilket förklaras av det stora antalet män inom inriktningen teknik och tillverkning som har hög genomströmning.

Tabell 8. Examensfrekvens läsåret 2013 / 14 samt antal examinerade läsåret 2015 / 16 för de yrkesexamensprogram som hade flest examinerade och där det finns uppgift om examensfrekvens, totalt samt för kvinnor och män.

Uppföljningsår är för alla examina läsåret 2013 / 14 men vilka år som studierna påbörjats beror på varje examens längd.

Examen	Examinerade			Examensfrekvens, procent		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Civilingenjörsexamen	4 450	1 440	3 010	50	59	47
Sjuksköterskeexamen	4 210	3 670	540	77	78	66
Lärarexamen	2 840	1 950	890	63	68	49
Högskoleingenjörsexamen	2 380	660	1 720	43	48	41
Specialistsjuksköterskeexamen	2 220	1 920	300	79	79	77
Socionomexamen	2 190	1 890	300	71	72	62
Juristexamen	1 630	990	640	66	74	55
Läkarexamen	1 170	650	520	88	90	85
Civilekonomexamen	1 010	550	460	38	46	32

Tabell 9. Examensfrekvens för studenter som påbörjade programstudier läsåren 2008 / 09–2010 / 11, beroende på program, vid uppföljning läsåret 2013 / 14. Med inriktning avses klassificering enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN).

	Antal	Samma examen					Summa
		Totalt examen*	Samma inriktning	Annan inriktning	Annan examen	Ingen examen	
Högskoleexamensprogram							
Totalt	5 070	31	20	6	5	69	100
Kvinnor	2 310	39	24	8	7	61	100
Män	2 760	25	16	4	4	75	100
Kandidatprogram							
Totalt	21 340	45	35	8	2	55	100
Kvinnor	12 050	52	40	9	3	48	100
Män	9 290	37	30	6	2	63	100
Magisterprogram							
Totalt	4 480	54	46	4	4	46	100
Kvinnor	2 340	52	46	4	2	48	100
Män	2 140	55	46	3	6	45	100
Masterprogram							
Totalt	11 960	60	46	7	7	40	100
Kvinnor	5 010	60	44	8	8	40	100
Män	6 950	61	47	7	6	39	100

* Observera att "Totalt examen" inte ingår i summeringen längst till höger.

Läraryrket

Läraryrket utgör en stor del av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå och är särskilt intressant att studera med tanke på den stora läraryrkesbristen. Läsåret 2015/16 påbörjade nästan 13 800 personer läraryrkesstudier. Även om antalet nybörjare på läraryrket har ökat de senaste åren tyder mycket på att det framtida behovet av lärare överstiger det antal som examineras (se t.ex. *Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – Ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ och *Fortsatt fler söker sig till läraryrket – men långt från det prognostiserade behovet*, Statistisk analys 2016:2, UKÄ). Av dessa skäl fokuserar vi specifikt på läraryrket i detta avsnitt.

Läraryrket förändrades 2011 genom att fyra nya examina ersatte den tidigare läraryrkesexamen: förskolläraryrkesexamen, grundläraryrkesexamen, ämnesläraryrkesexamen och yrkesläraryrkesexamen. Ett par av dessa examina har i sin tur olika inriktningar. Fortfarande har de flesta som nu examineras från en läraryrkesutbildning den examen (läraryrkesexamen) som infördes 2001 men antalet examinerade med de nya examina ökar successivt. Inom ramen för den nya läraryrkesutbildningen är det framför allt förskolläraryrkesexamen och grundläraryrkesexamen med inriktning mot fritidshem som har utfärdats hittills. Detta beror på att dessa utbildningar är något kortare än de andra.

Ökat söktryck till läraryrket höstterminen 2016

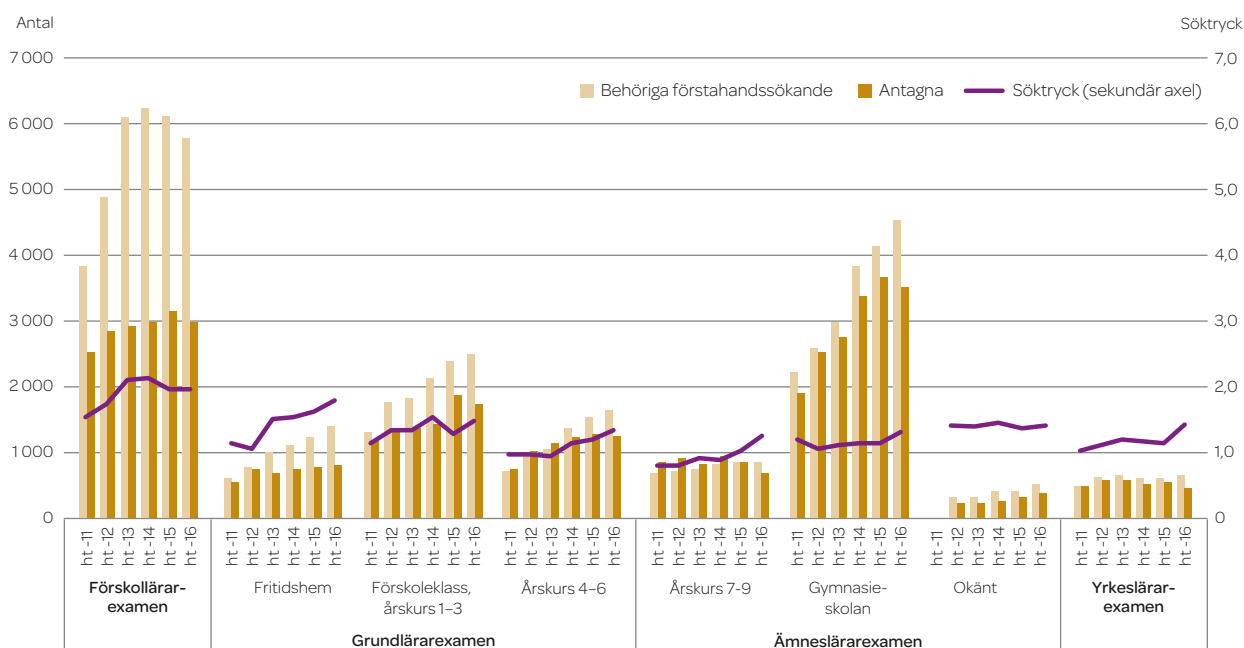
Den statistik över sökande och antagna som redovisas här avser höstterminerna 2011 till 2016, alltså samma period som nuvarande läraryrkesutbildning har funnits.

Under den perioden har antalet behöriga förstahands-sökande till läraryrkesutbildning ökat och mellan höstarna 2015 och 2016 ökade antalet från 17 200 till 17 800. När det gäller förskolläraryrkesutbildningen har dock antalet behöriga förstahands-sökande minskat något de senaste höstterminerna. Mellan höstterminen 2015 och höstterminen 2016 minskade antalet från 6 110 till 5 760 (se figur 24). Trots minskningen hade förskolläraryrkesutbildningen höstterminen 2016 liksom tidigare terminer högst antal behöriga förstahands-sökande inom läraryrket.

Trots att staten har tillfört ökade resurser för utbyggnad av läraryrkesutbildning minskade antalet antagna något mellan höstterminerna 2015 och 2016, förutom till grundläraryrkesutbildning med inriktning fritidshem samt ämnesläraryrkesutbildning med okänd inriktning. Störst var minskningen till ämnesläraryrkesutbildningen med inriktning årskurs 7–9, som minskade med 20 procent (från 850 till 680 antagna).

Höstterminen 2016 var söktrycket till yrkesexamensprogram 2,1 behöriga förstahands-sökande per antagen (mer om söktryck i avsnittet *Sökande och antagna* i detta kapitel). När det gäller läraryrket var söktrycket höstterminen 2016 överlag något lägre, men varierade mellan de olika utbildningarna. Högst söktryck hade förskolläraryrkesutbildning (1,9 sökande per antagen) och lägst hade ämnesläraryrkesutbildning med inriktning mot årskurs 7–9 (1,2 sökande per antagen). En förklaring till det förhållandevis låga söktrycket till läraryrket är att den är så stor; även om det är många som söker så är det också väldigt många som antas. I jämförelse med höstterminen 2015 har söktrycket ökat för alla examina och inriktningar inom läraryrket.

Figur 24. Behöriga förstahands-sökande, antagna och söktryck till läraryrket höstterminerna 2011–2016.

Fortsatt fler nybörjare på lärarutbildningen

I avsnittet om nybörjare på program redovisas något fler studenter mot någon av lärarexamina än de detaljerade uppgifter som redovisas här. Det beror på att här har varje nybörjare på program mot någon av de fyra nya lärarexamina räknats endast en gång oavsett vilket program de började på. Till exempel kan en individ som bytt från ett program som leder till förskolläraryxamen till ett program som leder till ämneslärarexamen i det tidigare avsnittet redovisas två gånger (eftersom personen är programnybörjare på respektive program) medan individen här enbart räknas en gång.

När den nya lärarutbildningen infördes 2011 minskade antalet nybörjare något. Därefter har antalet ökat successivt från läsår till läsår. Läsåret 2015/16 var det totalt 13 790 nybörjare på lärarutbildning, vilket var det högsta antalet på över 10 år. Av dessa påbörjade 3 750 (27 procent) en förskolläraryxamen och en fjärdedel en ämneslärarutbildning med inriktning mot gymnasieskolan.

Flest nybörjare läsåret 2015/16 var det alltså på förskolläraryxamen. Av dessa var 92 procent kvinnor. Även bland nybörjarna på grundlärarutbildningen inriktning F-3 var många kvinnor, 90 procent av de 1 860 nybörjarna. Jämnast könsfördelning var det bland nybörjarna på ämneslärarutbildningen. Bland de 3 500 som läste med inriktning gymnasieskolan var könsfördelningen 51 procent kvinnor och 49 procent män. Könsfördelningen ser alltså lite olika ut beroende på mot vilken examen och eventuell inriktning som nybörjarna läser. Om samtliga nybörjare slås ihop i en grupp bestod denna läsåret 2015/16 av 72 procent kvinnor och 28 procent män.

Lärarutbildning finns på sammanlagt 28 av Sveriges lärosäten. Många av dem ger flera av de olika lärarexamina medan vissa bara ger någon enstaka. Nästan alla dessa lärosäten ger ämneslärarexamen och det är vanligt att de lärosäten som bara ger någon enstaka lärarexamen ger just denna.

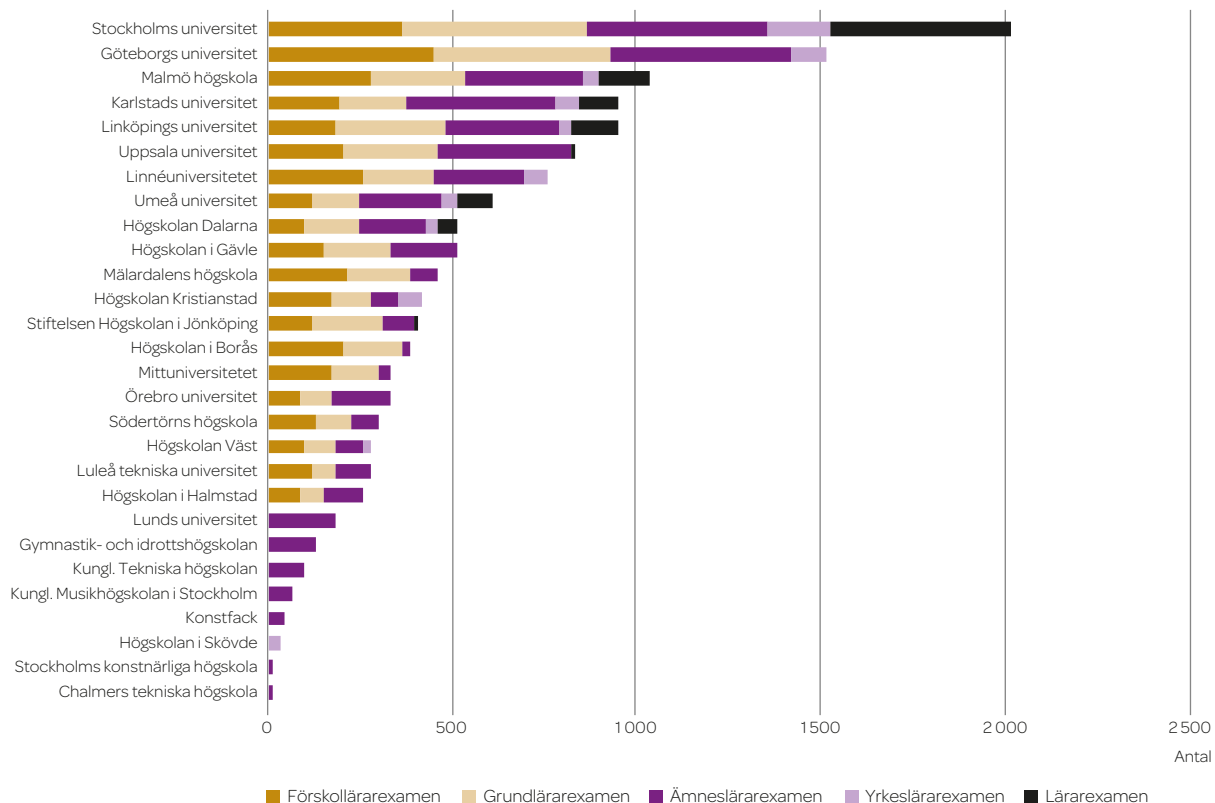
Tabell 10. Nybörjare på lärarutbildningen, fördelat på examen och inriktning för läsåren 2011/12–2015/16 samt höstterminen 2016.

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	Ht 2016
Förskolläraryxamen	2 960	3 290	3 540	3 670	3 750	2 640
Grundlärarexamen						
Fritidshem	600	690	690	760	710	620
Förskoleklass, årskurs 1–3	1 310	1 470	1 470	1 580	1 860	1 410
Årskurs 4–6	850	1 070	1 120	1 180	1 210	1 030
Ämneslärarexamen						
Årskurs 7–9	770	740	690	770	750	570
Gymnasieskolan	2 150	2 560	2 670	3 170	3 500	2 890
Okänd inriktning	-	170	230	290	310	250
Yrkeslärarexamen	580	640	640	610	670	390
Lärarexamen	1 550	960	810	1 150	1 010	530
Totalt	10 760	11 600	11 840	13 180	13 790	10 330

Tabell 11. Könsfördelning bland nybörjarna på program mot respektive lärarexamen och inriktning läsåret 2015/16.

Examen	Antal nybörjare		Könsfördelning	
	Kvinnor	Män	Kvinnor %	Män %
Förskolläraryxamen	3 470	290	92	8
Grundlärarexamen				
Fritidshem	450	260	63	37
Förskoleklass, årskurs 1–3	1 680	190	90	10
Årskurs 4–6	840	380	69	31
Ämneslärarexamen				
Årskurs 7–9	440	320	58	42
Gymnasieskolan	1 790	1 720	51	49
Okänd inriktning	150	160	49	51
Yrkeslärarexamen	430	240	64	36
Lärarexamen	650	370	64	36
Totalt	9 880	3 910	72	28

Figur 25. Antal nybörjare per program mot lärarexamen fördelat per lärosäte läsåret 2015 /16.

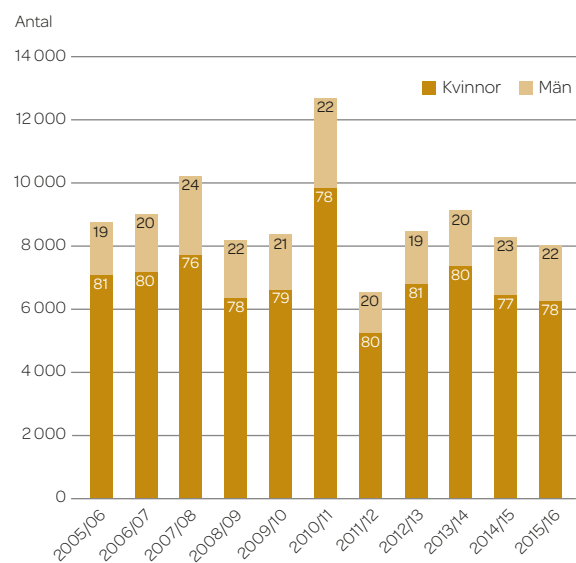
Med totalt 2 015 nybörjare hade Stockholms universitet läsåret 2015/16 flest nybörjare på lärarutbildningen, följt av Göteborgs universitet och Malmö högskola. Så har också storleksordningen sett ut de senaste läsåren. En betydande andel (24 procent) av nybörjarna på Stockholms universitet läste ett program mot den äldre lärarexamen, som till stor del utgörs av utbildningar inom exempelvis VAL (Vidareutbildning av lärare). Om vi bortser från denna grupp hade Stockholms universitet och Göteborgs universitet ungefär lika många nybörjare, drygt 1 500 vardera.

Allt fler examina utfärdas inom ramen för den nya lärarutbildningen

Lsåret 2015/16 utfärdades 8 020 lärarexamina, varav 78 procent (6 240) till kvinnor. Fortfarande utgjordes en hög andel (36 procent) av de utfärdade examina av den gamla lärarexamen. Detta beror på att det är få studenter inom den nya lärarutbildningen som har examinerats hittills eftersom många av utbildningarna omfattar mellan 4 och 5,5 års heltidsstudier. Men ett betydande antal examina har dock redan utfärdats för förskolläraexamen, som motsvarar heltidsstudier i 3,5 år, samt grundläraexamen med inriktning mot fritidshem, som omfattar heltidsstudier i 3 år. Lsåret 2015/16 utfärdades 2 340 förskolläraexamen och 360 grundläraexamen med inriktning mot fritidshem.

Sedan läsåret 2005/06 har antalet utfärdade examina inom lärarutbildning varierat mellan 8 000 och 10 000 alla läsår förutom åren runt 2011 när lärarlegitimationen infördes. Könsfördelningen har varit ungefär densamma de senaste 11 läsåren. Mellan 76 och 81 procent av samtliga lärarexamina har utfärdats till kvinnor och följaktligen mellan 19 och 24 procent till män.

Figur 26. Examina uppdelat på kön läsåret 2005/06–2015/16. Könsfördelningen redovisas i procent i staplarna.

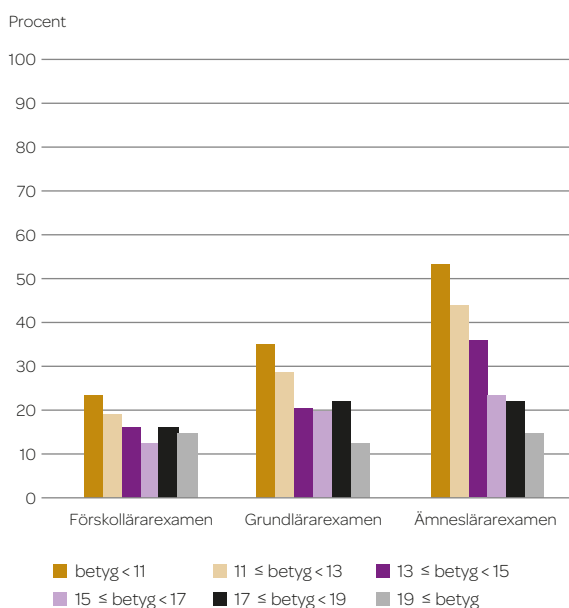
Hur mycket kan lärarutbildningen expandera?

Mycket tyder på att antalet som examineras från lärarutbildning inte täcker det framtida behovet av lärare. I syfte att öka antalet framtida lärare har staten sedan några år tillfört lärosätena resurser för att bygga ut lärarutbildningen. Som visats tidigare i detta avsnitt utgör nybörjarna på lärarutbildning en betydande andel av samtliga nybörjare och lärarutbildningarna tillsammans har flest behöriga förstahandssökande av alla yrkes-examensprogram. Ändå är söktrycket till lärarutbildningen förhållandevis lågt och med det följer att behöriga sökande med förhållandevis låga betyg från gymnasiet också antas. Samtidigt har många av de som söker och antas till lärarutbildning höga gymnasiebetyg och det innebär att lärarutbildningen kännetecknas av en stor spridning i betyg, med studenter med såväl höga som låga betyg från gymnasiet.

I rapporten *Lärarstudenternas gymnasiebetyg, avhopp och studieprestation*, Statistisk analys 2017/1, har UKÄ studerat avhopp och prestationer utifrån lärarstudenternas genomsnittliga betyg (omvandlade till en skala mellan 0 och 20). De studerande vid de olika utbildningarna delades in i intervall efter deras betyg från gymnasiet.

På ämneslärarutbildningen fanns det tydligaste sambandet mellan avhopp och betyg. Bland studenter med de lägsta betygen hoppade 54 procent av, medan motsvarande andel bland dem med de högsta betygen var 15 procent (se figur 27). På förskollärarutbildningen var sambandet mellan avhopp och betyg svagare. Även om andelen avhopp var större i gruppen studenter med de lägsta betygen (24 procent) än bland studenter med de högsta betygen (15 procent) så var skillnaden mellan

Figur 27. Studenternas tidiga avhopp uppdelat på utbildning och gymnasiebetyg. Figuren avser nybörjare höstterminen 2012.

dessa grupper mindre än för de andra lärarutbildningarna. För grundskollärarutbildningen fanns ett visst samband mellan andelen avhopp och gymnasiebetyg. Detta samband var svagare än för ämneslärarutbildningen men starkare än för förskollärarutbildningen.

En utbyggnad av lärarutbildningen skulle antagligen leda till mindre konkurrens och därmed att ännu fler med lägre betyg antas och börjar studera på lärarutbildningen. Mot bakgrund av att rapporten visar att avhopp är vanligare i grupper med låga gymnasiebetyg och att deras prestationsgrad är lägre än andra gruppers aktualiserar frågan om det borde ställas högre krav på studenternas förkunskaper. Samtidigt skulle detta sannolikt leda till att färre lärarstudenter antogs, åtminstone på kort sikt, och även att färre examinerades.

Breddad rekrytering till högskolan

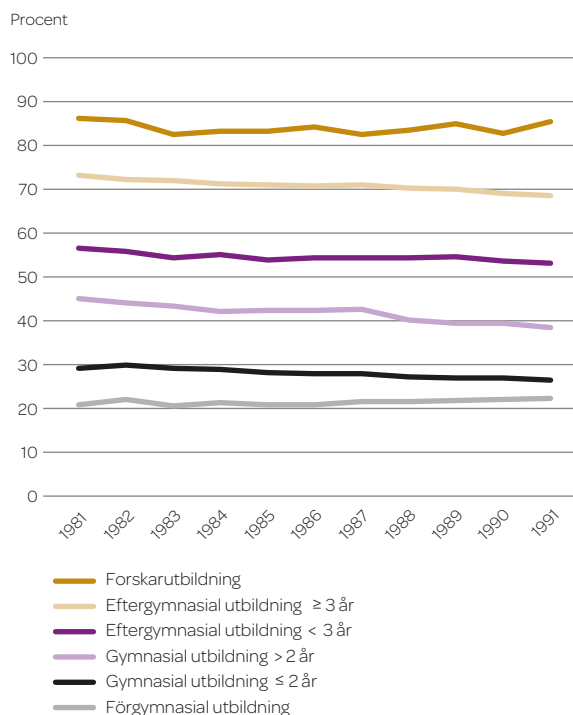
Enligt högskolelagen ska universiteten och högskolorna aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan (1 kap. 5§ högskolelagen) i syfte att öka tillgängligheten för alla grupper i samhället. Begreppet *breddad rekrytering* avser själva rekryteringen till högskolan, dvs. vilka studenter som börjar studera, men kan i utvidgad betydelse också innefatta breddat deltagande, dvs. hur väl olika studenter fullföljer och avslutar utbildningen, samt hur de etablerar sig på arbetsmarknaden. I detta avsnitt är det dock enbart själva rekryteringen som redovisas. För att öka kunskapen om och behovet av breddad rekrytering undersöks här eventuell snedrekrytering med avseende på social bakgrund (föräldrars utbildningsnivå), svensk respektive utländsk bakgrund samt regional rekrytering. Eventuell snedrekrytering med avseende på kön redovisas integrerat i hela kapitlet.

Frågan om breddad rekrytering är komplex och det är långt ifrån enbart högskolornas arbete och åtgärder som har betydelse för om en person börjar studera i högskolan. Den sociala snedrekryteringen har till exempel i stor utsträckning etablerats redan före övergången till högskolan i och med att människor med skilda sociala ursprung delvis läser på olika gymnasieprogram, vilka i olika utsträckning förbereder eleverna för högskolestudier.

Kraftig social snedrekrytering som inte förändrats nämnvärt mellan årskullarna

Föräldrarnas utbildningsbakgrund har stor betydelse för individers benägenhet att påbörja högskolestudier. Av dem som föddes 1991 hade 44 procent påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder (dvs. fram till och med 2016). Men om minst en av föräldrarna hade en forskar-examen (licentiat- eller doktorsexamen) var övergången till högskolan mycket större, 85 procent, och i gruppen där åtminstone någon av föräldrarna hade en längre hög-

Figur 28. Andel som har påbörjat svensk högskole- utbildning senast vid 25 års ålder bland personer födda 1981–1991 uppdelat på föräldrars utbildningsnivå (som används som ett mått på social bakgrund).

skoleutbildning (minst treårig, men ej forskarexamen) var det också betydligt vanligare att börja i högskolan, 69 procent. Däremot hade endast 22 procent börjat i högskolan bland dem vilkas föräldrar hade en förgymnasial utbildning (exempelvis folkskola eller grundskola). Mellan dessa sociala grupper, där föräldrarna är högutbildade (då minst en förälder har en treårig eftergymnasial utbildning) respektive lågutbildade (högst tvåårig gymnasieutbildning), fördelar sig övriga grupper. Den sociala snedrekryteringen innebär därmed att ju längre utbildning föräldrarna har, desto mer sannolikt är det att man börjar studera i högskolan. Sambandet mellan social bakgrund och övergången till högskolan redovisas för flera årskullar vilket möjliggör en jämförelse mellan dessa. Det visar att den sociala snedrekryteringen har varit mer eller mindre oförändrad bland dem som föddes mellan 1981 och 1991.

Förändring av den sociala sammansättningen bland nybörjarna över tid

Den sociala sammansättningen bland nybörjarna i högskolan bestäms dels av den sociala snedrekryteringen, dels av hur den sociala sammansättningen ser ut i befolkningen som helhet i den åldersgrupp som nybörjarna tillhör, eftersom det är från denna grupp som nybörjarna rekryteras.

Läsåret 2015/16 var högskolenybörjare yngre än 35 år cirka 58 300 till antalet om inresande studenter och studenter utan uppgifter om föräldrarna exkluderas. Bland dessa 58 300 hade knappt 22 procent lågutbildade föräldrar, medan 39 procent hade föräldrar med en medelhög utbildning (treårig gymnasieutbildning eller en eftergymnasial utbildning kortare än tre år). Andelen med högutbildade föräldrar var också 39 procent.

Bland samtliga personer i åldersgruppen 19–34 år i befolkningen (uppgift från år 2015) var andelen med högutbildade föräldrar 26 procent. Eftersom andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybörjarna var 13 procentenheter högre (39 procent jämfört med 26 procent), var nybörjare med högutbildade föräldrar överrepresenterade jämfört med befolkningen.

Även om den sociala snedrekryteringen inte har förändrats nämnvärt mellan födelsekullarna så har den sociala sammansättningen bland nybörjarna förändrats över tid. Under den senaste tioårsperioden har det blivit vanligare med studenter vars föräldrar har en hög och en medelhög utbildning, och det har blivit ovanligare att föräldrarna är lågutbildade. Förändringen hänger ihop med att utbildningsnivån i befolkningen har höjts över tid.

Högst andel nybörjare med högutbildade föräldrar inom området medicin och odontologi

Förutom att det är vanligare att individer från hem med högutbildade föräldrar studerar på högskolan läser studenter med olika sociala ursprung delvis på olika högskoleutbildningar. Den högsta andelen nybörjare med högutbildade föräldrar fanns inom området medicin och odontologi och lägst andel fanns inom området utbildning. Bland program som leder till yrkesexamen var läkar-, arkitekt- och psykologprogrammen de tre utbildningar som hade högst andel nybörjare med högutbildade föräldrar. Program som leder till förskolläraryrkeslära- och röntgensjuksköterskeexamen hade lägst

STUDENTER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Universitet och högskolor ska aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för studenter och sökande till högre utbildning. Det finns möjlighet för lärosätena att ansöka om bidrag för särskilt pedagogiskt stöd för studenter med funktionsnedsättning för de kostnader som överstiger 0,3 procent av anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Dessa nationella medel fördelas av Stockholms universitet på uppdrag av regeringen. Stockholms universitet har också i uppdrag att redovisa uppgifter om studenter med funktionshinder vid universitet och högskolor. För mer information, se Stockholms universitets årsredovisning.

andel nybörjare med högutbildade föräldrar. Dessa uppgifter avser läsåret 2015/16, se vidare *Högskolenybörjare 2015/16 och doktorandnybörjare 2014/15 efter föräldrars utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Personer som invandrat efter skolstart är underrepresenterade i högskolan

Med statistiken går det också att studera eventuell snedrekrytering som beror på om studenterna har en svensk eller utländsk bakgrund. Personer anses ha svensk bakgrund om de är födda i Sverige och har minst en förälder som också är född här. Utländsk bakgrund har de som antingen själva är födda utomlands eller är födda i Sverige men har föräldrar som båda är utrikesfödda. Inresande studenter som är i Sverige i syfte att studera räknas inte till den svenska befolkningen och ingår därför inte i den här undersökningen. Detsamma gäller nyinvandrade som ännu inte har fått uppehållstillstånd och blivit en del av den svenska befolkningen.

Vid en jämförelse av personer födda 1990 hade 44 procent av dem med svensk bakgrund och 42 procent av dem med utländsk bakgrund börjat studera i högskolan senast vid 25 års ålder, dvs. till och med 2015. De två grupperna har således fortsatt till högskolan i ungefär samma utsträckning och ingen snedrekrytering föreligger. Ett intressant mönster blir dock tydligt om de med utländsk bakgrund delas upp efter om de är födda i Sverige eller inte samt vid vilken ålder de invandrat. Bland födda 1990 som invandrade vid 7–18 års ålder, dvs. efter skolstarten i Sverige, hade 31 procent börjat i högskolan senast vid 25 års ålder (de som invandrat efter 18 års ålder ingår inte i denna uppföljning av födelsekullar). Andelen som hade gått vidare till högskolan i de två andra grupperna med utländsk bakgrund (de som invandrat före 7 års ålder och de som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar) var till och med något större än i gruppen med svensk bakgrund: 48 procent bland dem som var födda utomlands men hade invandrat före 7 års ålder och 47 procent bland dem som hade fötts i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands (figur 29). I gruppen med utländsk bakgrund är det alltså enbart de som invandrat efter skolstart som är underrepresenterade, medan ingen snedrekrytering föreligger för dem som är födda i Sverige av två utrikes födda föräldrar och för dem som invandrat före skolstart.

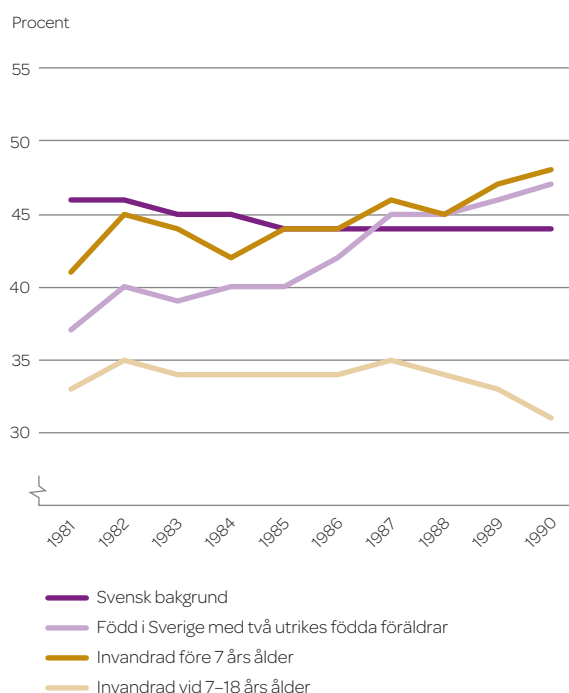
Olika utveckling för olika grupper med utländsk bakgrund

Vid en jämförelse av samtliga tio årskullar är det uppenbart att för årskullarna födda under de första åren på 1980-talet var alla tre grupper med utländsk bakgrund underrepresenterade i högskolan jämfört med gruppen med svensk bakgrund. För årskullen född 1981 hade 46 procent av studenterna med svensk bakgrund

börjat i högskolan senast vid 25 års ålder (figur 29). I de tre grupperna med utländsk bakgrund var det 33 procent (invandrad 7–18 år), 37 procent (född i Sverige, två utrikesfödda föräldrar) respektive 41 procent (invandrad före 7 års ålder) som hade börjat i högskolan senast vid 25 års ålder. Snedrekryteringen i förhållande till den svenska gruppen har således försvunnit under den senaste tioårsperioden (studenter födda 1981–1990) för två utländska grupper. Detta gäller dock inte för gruppen med personer som invandrat i samband med skolstarten eller senare (7–18 års ålder). I den gruppen har istället andelen nybörjare i högskolan kontinuerligt minskat sedan årskullen född 1987 och för födda 1990 var övergången lägst (31 procent) under hela tioårsperioden.

Underrepresentationen gäller båda könen. Men eftersom kvinnor börjar i högskolan i större utsträckning än män så är det de män som invandrat i åldersspannet 7–18 år som i minst utsträckning gått vidare till högskolan; i 1990 års årskull var deras övergångsandel 25 procent medan den var 39 procent bland kvinnorna som invandrat i motsvarande ålder. Detta var för männen en minskning med 2 procentenheter jämfört med födelsekohorten 1989, men däremot märks ingen förändring för kvinnorna. Detta visar att den minskande övergången för personer som invandrat vid 7–18 års ålder till högskolan till största del beror på en minskning av andelen män. Skillnaderna mellan grupperna beror på många olika, delvis okända faktorer. Emellertid är det rimligt att anta (baserat på föregående avsnitt) att en bidragande orsak

Figur 29. Andel som har påbörjat en svensk högskoleutbildning vid 25 års ålder bland personer födda mellan 1981 och 1990 med svensk eller utländsk bakgrund (uppdelad i tre olika indelningar). Notera den brutna y-axeln.

till skillnaderna är att de olika grupperna är olika med avseende på social bakgrund. Som tidigare redovisades inverkar den sociala bakgrunden (föräldrarnas utbildningsnivå) i stor utsträckning på sannolikheten att börja studera i högskolan. Det kan vara så att om de invandrare som kommer till Sverige under en period är högt utbildade så ökar deras barns chanser att börja studera i högskolan jämfört med barn till de invandrare som har kommit under en period då många hade en lägre utbildning.

Andelen med utländsk bakgrund ökar både bland nybörjare och i befolkningen

Sammansättningen bland nybörjarna i högskolan utifrån svensk eller utländsk bakgrund bestäms dels av i vilken utsträckning personer med svensk respektive utländsk bakgrund börjar studera i högskolan, dels av fördelningen mellan svensk och utländsk bakgrund i den del av befolkningen där nybörjarna rekryteras.

Av de cirka 62 900 studenterna under 65 år (exklusive inresande studenter) som började i svensk högskola för första gången läsåret 2015/16 hade 22 procent utländsk bakgrund medan 78 procent hade svensk bakgrund. Föregående läsår (2014/15) utgjorde nybörjarna med utländsk bakgrund 20 procent och för tio år sedan, läsåret 2006/07, utgjorde de 17 procent. En orsak till denna förändring av studentsammansättningen är att andelen med utländsk bakgrund också har ökat i befolkningen som helhet under perioden. En ytterligare orsak, vilket framgick av det tidigare avsnittet, är att övergången till högskolan har ökat bland dem med utländsk bakgrund.

Nybörjare med svensk respektive utländsk bakgrund studerar ofta på olika utbildningar

Nya studenter med svensk respektive utländsk bakgrund studerar i ungefär samma utsträckning på utbildningar som leder fram till en generell examen eller en yrkesexamen; läsåret 2015/16 utgjorde studenter med svensk bakgrund 78 procent i dessa båda examenskategorier och studenter med utländsk bakgrund utgjorde följaktligen 22 procent i respektive kategori.

På ett antal enskilda utbildningsprogram såg dock studentsammansättningen annorlunda ut. Inom området lant- och skogsbruk fanns flera yrkesexamensprogram där alla nybörjare hade svensk bakgrund, exempelvis jägmästar-, skogsmästar- och skogsteknikerexamen. Läsåret 2015/16 var det färre än 100 nybörjare på samtliga program inom lant- och skogsbruk och andelarna varierade något mellan programmen, men sett till området i sin helhet utgjorde nybörjare med svensk bakgrund 94 procent. På utbildningen till fysioterapeut (tidigare sjukgymnast) var andelen med svensk bakgrund också 94 procent och på utbildningarna till psykolog, yrkeslärare och civilekonom var andelen med svensk bakgrund nära 90 procent.

Nybörjare med utländsk bakgrund var i stället överrepresenterade på vissa andra yrkesexamensprogram – i första hand gäller det programmen mot receptarie (74 procent hade utländsk bakgrund) och apotekare (68 procent). Vilka utbildningar som har en stor respektive liten andel med utländsk bakgrund såg ut på liknande sätt läsåret 2014/15. Läs mer i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, UKÄ och SCB.

Tabell 12. Yrkesexamensprogram med stor respektive liten andel nybörjare med svensk respektive utländsk bakgrund läsåret 2015/16 (program med minst 100 nybörjare redovisas).

Yrkesexamensprogram	Svensk bakgrund (%)	Utländsk bakgrund (%)	Antal totalt
Alla yrkesexamensprogram	78	22	26 849
Stor andel med utländsk bakgrund			
Receptarieexamen	26	74	198
Apotekarexamen	32	68	195
Tandläkarexamen	38	62	195
Tandhygienistexamen	39	61	145
Biomedicinsk analytikerexamen	51	49	362
Röntgensjuksköterskeexamen	53	47	145
Liten andel med utländsk bakgrund			
Lant- och skogsbruk*	94	6	286
Fysioterapeutexamen	94	6	333
Psykologexamen	88	12	249
Yrkeslärarexamen	88	12	324
Civilekonomexamen	87	13	989
Arkitektexamen	86	14	136
Civilingenjörsexamen	84	16	4 970

* I lant- och skogsbruk ingår flera program med färre än 100 nybörjare där andelen med utländsk bakgrund är liten, såsom jägmästar- och lantmästarexamen.

Regional snedrekrytering

Det finns också stora regionala skillnader i andelen som påbörjar högskoleutbildning. Störst övergång till högre utbildning för dem som fyllt 24 år (födda 1991) var det för ungdomar från Stockholms, Uppsala och Skåne län. Lågst var övergången bland ungdomar från Gotlands, Jämtlands och Gävleborgs län. Skillnaden i övergången mellan kvin-

nor och män som fyllt 24 år var störst bland de ungdomar som var från Norrbottens läns och minst i Dalarnas län. Skillnaderna i övergång mellan kommunerna kan vara mycket stora och dessutom variera över tid. Den regionala rekryteringen beskrivs närmare i *Färre påbörjar högre utbildning – Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner*, Statistisk analys 2016/17, UKÄ.

KVINNOR OCH MÄN I HÖGSKOLAN

Hur är det ställt med jämställdheten i högskolan och har den förändrats under framför allt de senaste tio åren? Svaren på dessa frågor har UKÄ belyst i rapporten *Kvinnor och män i högskolan*, rapport 2016:16. Undersökningen bygger på kvantitativa data och omfattar studenter, doktorander, forskare och lärare i framför allt den svenska högskolan, men också i andra länder. Därutöver har vissa arbetsmarknadsaspekter för högskoleutbildade kvinnor och män undersökts.

KÖNSFÖRDELNING OCH SNEDREKRYTERING

Jämställdheten i högskolan har förbättrats något under de tio åren mellan 2004/05 och 2014/15. Men det kvarstår också flera brister. Kvinnor och män är ojämnt fördelade i den akademiska hierarkin. I grova drag är kvinnor oftare överrepresenterade (fler än 60 procent) på de lägre utbildningsnivåerna och läraranställningarna i högskolan medan männen oftare är överrepresenterade på de högre nivåerna.

En av de faktorer som påverkar könsfördelningen är i vilken utsträckning som kvinnor och män går vidare mellan olika utbildningsnivåer och anställningar i högskolan. Exempelvis beror överrepresentationen av kvinnor på utbildningar som leder fram till examen på grundnivå bland annat på att de i större utsträckning än män går vidare från gymnasieskolan till högskolan. Denna snedrekrytering utifrån kön har bestått under de senaste tio åren.

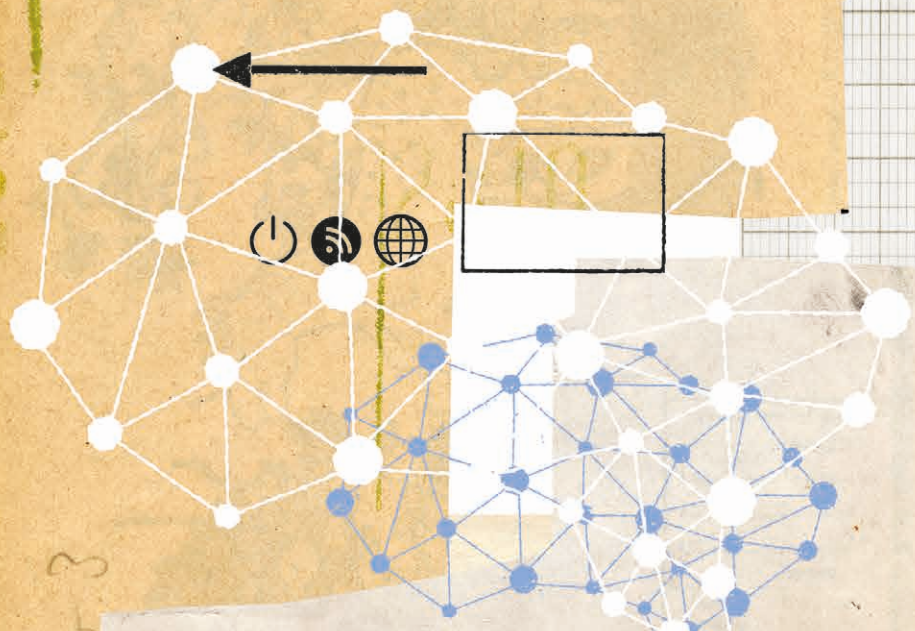
Hela högskolan genomsyras också av att kvinnor och män i stor utsträckning studerar, forskar och undervisar inom skilda ämnen. Läsåret 2014/15 var det till exempel endast 4 av 44 yrkesexamensprogram med fler än 50 nybörjare som hade en jämn könsfördelning bland programnybörjarna, dvs. att inget kön utgjorde mindre än 40 procent. Utbildningarna det gällde ledde fram till yrken som jurist, läkare, civil-ekonom och ämneslärare. Många program hade istället en majoritet kvinnor, och ett mindre antal program hade en majoritet män. På de mest kvinnodominerade utbildningarna utgjorde kvinnorna mer än 90 procent – det gällde utbildningarna till barnmorska, speciallärare, förskollärare och specialpedagog. Därtill utgjorde kvinnorna mer än 80 procent på ytterligare 10 utbildningar. Männen utgjorde som mest mer än 80 procent – på utbildningarna till sjöingenjör, sjökaptan och officer. En positiv trend under tioårsperioden fram-

till och med 2014/15 är att andelen kvinnor har ökat på samtliga mansdominerade yrkesexamensprogram (med minst 50 nybörjare) och därmed har deras andel även ökat på de till antalet mycket stora mansdominerade utbildningarna till civilingenjör och högskoleingenjör. Andelen män har ökat på ungefär hälften av de kvinnodominerade programmen, men någon könsutjämning har dock inte skett på de antalsmässigt två största utbildningarna till förskollärare och sjuksköterska.

Könsuppdelningen efter ämne i högskolan gäller inte enbart för de ganska breda ämnesindelningar som här har redovisats. Därtill finns det en variation inom olika yrkesexamensprogram och forskningsämnesområden för doktorander och akademisk personal. Som nämnts var till exempel könsfördelningen jämn bland nybörjarna på ämneslärarutbildningen, men andelen män översteg dock 60 procent inom inriktningen mot teknik och idrott medan männen utgjorde mindre än 40 procent inom alla språkämnen samt kemi och biologi (uppgifterna för inriktning avser examinerade läsåret 2014/15).

GENOMSTRÖMNING

Kvinnors och mäns genomströmning – deras studieprestationer och benägenhet att slutföra studierna – berör både studenter och doktorander. På forskarnivå liknar kvinnors och mäns genomströmning varandra, och det gäller både examensfrekvens (andel som har avlagt examen efter en viss tid) och studietid för dem som har avlagt doktorsexamen. På grundnivå och avancerad nivå har emellertid kvinnor i de flesta fall en bättre genomströmning än vad män har, såväl avseende examensfrekvens som prestationsgrader (studieresultat i form av högskolepoäng). Ett undantag från detta mönster är att examensfrekvensen var densamma för kvinnor och män på masterprogrammen och något bättre för män än kvinnor på magisterprogrammen. Skillnader och likheter mellan kvinnors och mäns genomströmning har varit ganska oförändrade under de senaste åren vilket innebär att genomströmningen på forskarnivå har kännetecknats av jämställdhet medan kvinnorna alltjämt har haft en bättre genomströmning än män i de flesta mätningarna på grundnivå och avancerad nivå, även om en viss könsutjämning har skett när det gäller prestationsgrader mellan 2004/05 och 2012/13.

№ 110

Utbildning på forskarnivå

År 2016 ökade antalet doktorsexamina jämfört med föregående år och var det högsta antalet någonsin. En förklaring till ökningen är att doktorandnybörjarna blev fler under perioden 2008–2010. Sedan 2012 har dock antalet nybörjare minskat, vilket kan komma att leda till färre examinerade de kommande åren.

Efter avslutad examen på grundnivå och avancerad nivå fortsätter en del av studenterna till en utbildning på forskarnivå. Dessutom kommer många inresande studenter för att genomföra en forskarutbildning i Sverige (utländska doktorander).

Detta kapitel inleds med en övergripande beskrivning av utbildningen på forskarnivå i ett längre perspektiv. Sedan övergår vi till att närmare studera utvecklingen av nybörjarna på forskarnivå samt hela doktorandpopulationen. Kapitlet avslutas med en redovisning av antalet examina på forskarnivå och genomströmningen.

Under de senaste tjugo åren har antalet nybörjare på forskarnivå pendlat mellan 3 000 och knappt 4 000. De senaste åren har dock antalet nybörjare på forskarnivå minskat, så även 2016. Det totala antalet doktorander har varierat mellan 16 600 och 20 000 sedan 1996. Forskarutbildningens omfattning har alltså inte expanderat i någon större omfattning, men samtidigt har antalet doktorsexamina nästan fördubblats jämfört med 1996. Det är delvis en effekt av forskarutbildningsreformen 1998 som innebar krav på ordnad finansiering för doktoranderna och därmed ledde till ökad genomströmning.

Mellan 2015 och 2016 skedde inga större förändringar i utbildningen på forskarnivå. Både antalet doktorandnybörjare och doktorander minskade något och uppgick 2016 till 2 930 respektive 18 010. Däremot ökade antalet doktorsexamina till 2 990 samtidigt som antalet licentiatexamina minskade till 690.

Från 2010 kan högskolor ansöka om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom ett område och flera högskolor har fått examenstillstånd. Sammanlagt 32 lärosäten hade 2016 tillstånd att utfärda examen på forskarnivå. Forskarutbildningen är dock fortfarande huvudsakligen koncentrerad till de största universiteten. Drygt två tredjedelar av de 18 010 doktoranderna fanns hösten 2016 vid

EXAMENSTILLSTÅND PÅ FORSKARNIVÅ

Alla universitet har tillstånd att utfärda generella examina på forskarnivå, och från och med 1 januari 2010 kan högskolor ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillståndet söks inom ett område och ansökan prövas och beslutas när det gäller statliga lärosäten av UKÄ. Mellan 2010 och 2016 har 13 högskolor beviljats examenstillstånd.

Konstnärlig licentiatexamen och konstnärlig doktorsexamen infördes som egna examina den 1 januari 2010. För dessa examina gäller att såväl universitet som högskolor måste ansöka om examenstillstånd. Ansökan prövas och beslutas av UKÄ. År 2016 hade fyra lärosäten, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås och Stockholms konstnärliga högskola tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå.

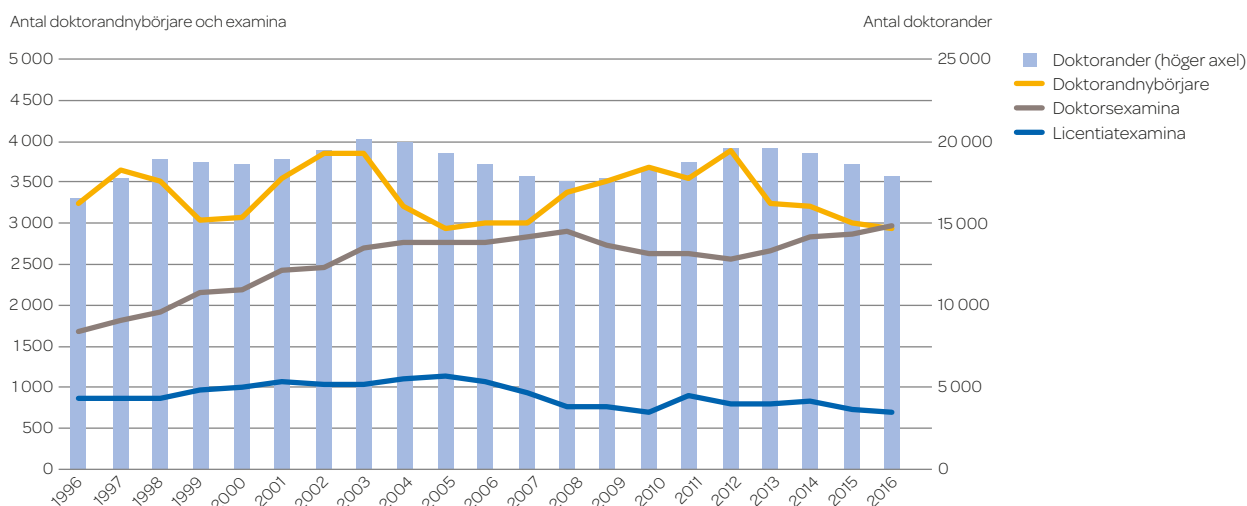
Lunds universitet, Karolinska institutet, Uppsala universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Göteborgs universitet och Stockholms universitet. Dessa sex universitet hade hösten 2016 vardera mellan cirka 1 500 och 2 500 doktorander.

Övergång till utbildning på forskarnivå

Ungefär fem procent av dem som tagit en examen på grundnivå och avancerad nivå mellan läsåren 2007/2008 och 2011/2012 fortsatte att studera på forskarnivå.

Under perioden examinerades totalt 260 400 studenter från utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Av dem hade cirka 11 900 (5 procent) börjat en utbildning på forskarnivå fram till utgången av läsåret 2015/16. Även de senaste fem åren har andelen legat på ungefär samma nivå. År 2016 var det fler kvinnor än män av de examinerade på grundnivå och avancerad nivå som började på en

Figur 30. Antal nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå 1996–2016. I diagrammet redovisas antalet doktorander på höger axel medan nybörjare och examina redovisas på vänster axel.

forskarutbildning. Men eftersom det är fler kvinnor som examineras från grundnivå och avancerad nivå var ändå andelen lägre för kvinnor än för männen, 4 respektive 7 procent.

Det finns också stora variationer mellan examensinriktningarna vad gäller andelen som fortsätter till forskarnivå. Övergången till forskarutbildning är störst bland studenter med en examen med inriktning naturvetenskap, matematik och data, 16 procent. Lägst var övergången bland dem med inriktning pedagogik och lärarutbildning, hälso- och sjukvård och social omsorg samt samhällsvetenskap, juridik, handel och administration. Inom dessa examensinriktningar är det bara mellan 2 och 4 procent som börjar studera på forskarnivå. Skillnaden i övergång förklaras delvis av karaktären på de olika utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå. Vissa utbildningar, exempelvis inom undervisning samt vård och omsorg, förbereder på ett tydligt sätt för ett yrkesliv utanför högskolan och då är det mindre vanligt att studenterna går vidare till forskarnivå. Andra utbildningar har en tydligare koppling till en akademisk karriär eller en karriär utanför högskolan där en utbildning på forskarnivå är en efterfrågad merit.

Minskad andel i befolkningen som påbörjar forskarutbildningen

Andelen av befolkningen i Sverige som påbörjar en forskarutbildning vid en viss ålder kan mätas för olika årskullar. Här redovisas andelen av årskullarna 1970–1986

Tabell 13. Andel i befolkningen som påbörjat utbildning på forskarnivå vid senast 30 års ålder i årskullarna 1970–1986 uppdelat på kön, procent.

Födelseår	Andel i procent		
	Samtliga	Kvinnor	Män
1970	1,3	1,1	1,6
1971	1,4	1,2	1,6
1972	1,5	1,3	1,7
1973	1,5	1,3	1,6
1974	1,5	1,4	1,5
1975	1,6	1,5	1,7
1976	1,6	1,5	1,7
1977	1,6	1,5	1,6
1978	1,6	1,5	1,7
1979	1,5	1,5	1,4
1980	1,3	1,3	1,3
1981	1,3	1,3	1,3
1982	1,2	1,2	1,2
1983	1,1	1,1	1,1
1984	1,1	1,0	1,1
1985	1,0	1,0	1,0
1986	0,8	0,7	0,9

som har påbörjat en utbildning på forskarnivå senast vid 30 års ålder. Andelen i befolkningen ökade i de tidigare årskullarna, men för de senare årskullarna har den sjunkit.

Antalet nybörjare på forskarnivå har pendlat mellan 3 000 och 4 000 de senaste 20 åren och sedan 2012 är trenden nedåtgående. Samtidigt har andelen utländska doktorander ökat vilket kan påverka andelen i befolkningen i Sverige som har påbörjat en forskarutbildning vid 30 års ålder.

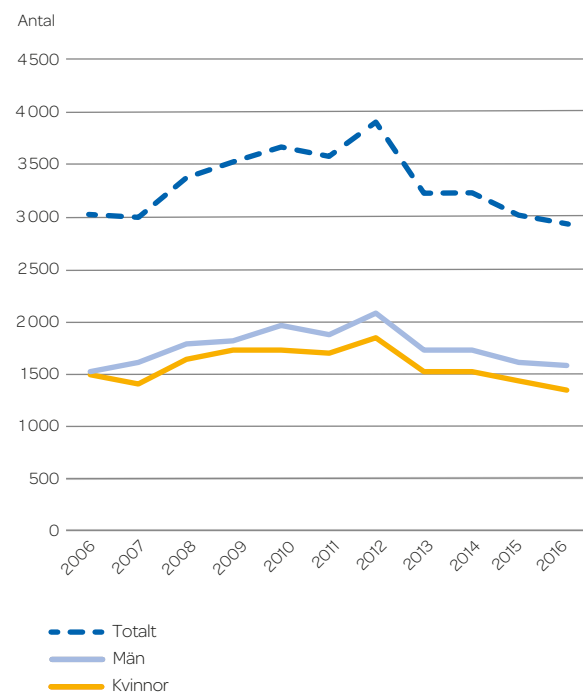
Andelen män som har påbörjat en forskarutbildning senast vid 30 års ålder var i årskullarna 1970–1978 något högre än andelen kvinnor, men i årskullarna 1979 och yngre har könsfördelningen varit jämn med undantag för födda 1986.

Nybörjare på forskarnivå

År 2016 var antalet doktorandnybörjare 2 930. Det är något färre än föregående år då antalet uppgick till 3 010.

Det sker visserligen en viss eftersläpning i rapporteringen av antalet doktorandnybörjare vilket innebär att det slutliga antalet blir något större än 2 930, men troligen kvarstår det faktum att det var en minskning mellan 2015 och 2016. Som nybörjare i utbildning på forskarnivå räknas man det kalenderhalvår man för första gången varit registrerad med minst en procents aktivitet. Bland doktorandnybörjarna ingår även de som är antagna till studier till licentiatexamen.

Figur 31. Antal nybörjare på utbildning på forskarnivå 2006–2016, totalt och fördelat på kvinnor och män.

EFTERRAPPORTERING

Det sker en viss eftersläpning i rapporteringen av antal nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå. För doktorandnybörjarna brukar det året efter rapporteringen tillkomma runt 1–2 procent fler nybörjare och för doktoranderna ökar antalet med runt 1–2 procent. Efterrapporteringen av antalet licentiat- och doktorsexamina är mindre och brukar innebära att antalet ökar med cirka 1 procent vardera.

FÖRSÖRJNINGSFORMER

Doktorandernas försörjningsformer skiljer sig åt vad gäller social trygghet och ofta även inkomstnivå. Anställning i olika former (doktorandanställning eller annan anställning inom eller utanför högskolan) är vanligtvis den mest fördelaktiga försörjningsformen för doktorander, men dyrast för lärosätena. En anställning ger full tillgång till socialförsäkrings-systemet, det vill säga sjukförsäkring och föräldraförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring.

Lärosätena har succesivt ersatt utbildningsbidraget med doktorandanställning och från och med 2016 års utgång har utbildningsbidragen i stort sett fasats ut. Utbildningsbidrag är tjänstepensionsgrundande, men ger inte rätt till det sociala trygghetssystemet som en anställning gör.

Regeringen har beslutat att utbildningsbidrag helt ska upphöra vid utgången av juni månad 2017.

Kvinnorna dominerar bland nybörjarna på grundnivå och avancerad nivå, men bland nybörjarna på forskarnivå är könsfördelningen alltså betydligt jämnare.

Könsfördelningen har varit i stort sett jämn under den senaste tioårsperioden; andelen kvinnor har varierat mellan 46 och 50 procent. År 2016 var andelen kvinnor 46 och andelen män 54 procent. Sett i ett längre perspektiv har dock andelen kvinnor ökat, 1996 var andelen kvinnor 40 procent och andelen män 60 procent.

Antalet nybörjare har varierat under perioden 2006–2016. I stora drag ökade antalet nybörjare fram till 2012, men minskade 2013 betydligt och har sedan fortsatt att minska. Både de svenska och utländska doktorandnybörjarna har blivit färre sedan 2013. Minskningen av de utländska doktoranderna kan delvis förklaras av minskad rekryteringsbas med anledning av studieavgiftsreformen som ledde till att antalet inresande studenter på avancerad nivå minskade. En annan förklaring till minskningen kan vara att lärosätena fasar ut utbildningsbidragen till förmån för doktorandanställningar. Eftersom kostnaden för doktorandanställningar är högre än för utbildningsbidrag kan det ha lett till att det

ekonomiska utrymmet för att rekrytera doktorander har minskat inom några ämnen, se vidare längre fram.

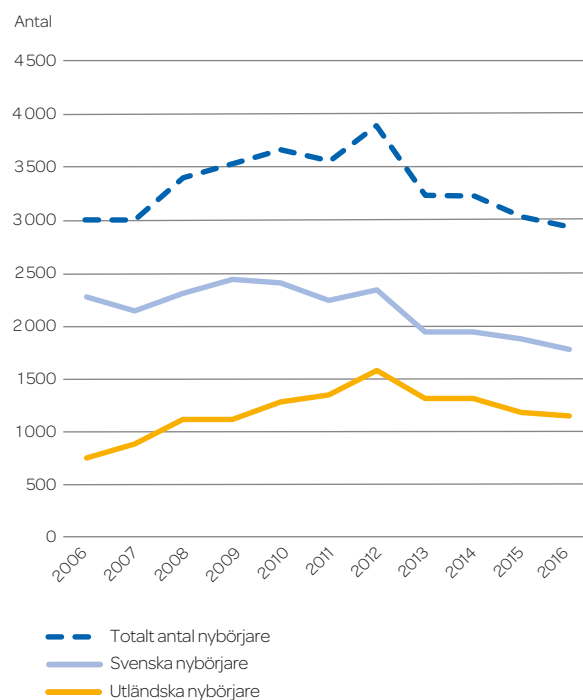
För fler uppgifter om utbildning på forskarnivå, se *Doktorander och examina på forskarnivå 2016*, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB (UF 21 SM 1701, publiceras i juni 2016).

Fortsatt hög andel utländska doktorandnybörjare

Av de totalt 2 930 doktorandnybörjarna 2016 var 1 150 utländska nybörjare, vilket motsvarar 39 procent. Antalet utländska nybörjare var oförändrat jämfört med föregående år, medan antalet nybörjare som tillhör den svenska befolkningen minskade något. Med utländsk doktorand avses en person som kommit till Sverige för att genomgå en forskarutbildning. Dessa kan urskiljas i statistiken genom att de har beviljats uppehållstillstånd för studier på forskarnivå och beslutet har fattats mindre än två år innan studierna påbörjades. Eftersom inte alla utländska doktorander ansöker om uppehållstillstånd räknas även utrikes födda som har invandrat mindre än två år innan studierna på forskarnivå påbörjades.

Mellan 2006 och 2012 ökade antalet utländska nybörjare på forskarnivå kraftigt, från 740 till 1 560. Eftersom antalet svenska nybörjare inte ökade i samma omfattning steg andelen utländska nybörjare på forskarnivå från 25 till 40 procent. Antalet nybörjare var som högst 2012 men från 2013 har både de svenska och utländska nybörjarna minskat i antal och i stort sett i samma omfattning.

Figur 32. Antal utländska och svenska nybörjare på utbildning på forskarnivå 2006–2016.

Därmed har andelen utländska nybörjare bibehållits mellan 38 och 40 procent de senaste åren.

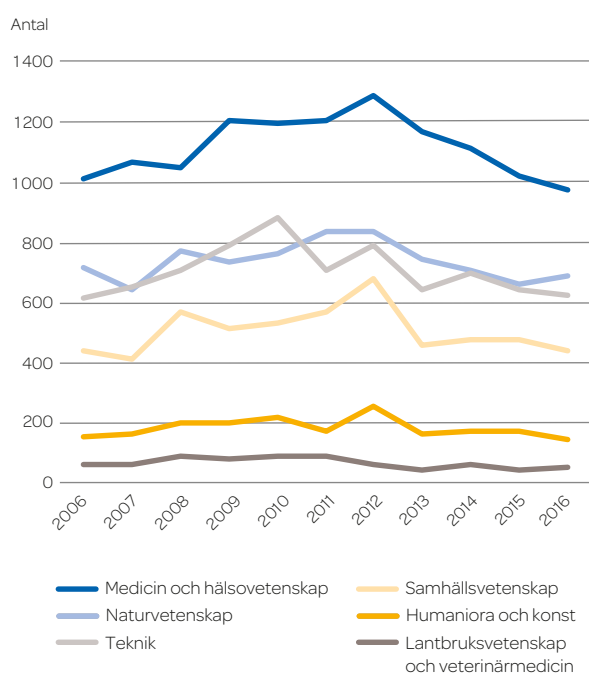
Majoriteten av de utländska nybörjarna på forskarnivå kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz. Men sedan 2012, dvs. ett år efter att studieavgifter infördes för studenter utanför EU/EES har antalet minskat betydligt från 1 000 till 600. Antalet nybörjare från länder som tillhör EU/EES, har varierat runt 400 sedan 2012.

Som tidigare nämnts var könsfördelningen relativt jämn 2016 bland det totala antalet nybörjare, men bland de utländska nybörjarna var andelen män 60 procent. Männerna har varit i majoritet bland de utländska nybörjarna sedan uppgifterna började samlas in 1997. Bland de svenska nybörjarna har andelen kvinnor varit högre under den senaste tioårsperioden och varierat mellan 50 och 54 procent.

Fler nybörjare inom naturvetenskap

Utbildningen på forskarnivå sker inom sex olika forskningsämnesområden (i fortsättningen benämnda ämnesområden) och dessa är: medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap, teknik, samhällsvetenskap, humaniora och konst samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Flest nybörjare fanns det 2016, liksom tidigare år, inom medicin och hälsovetenskap. De utgjorde en tredjedel av samtliga nybörjare och uppgick till knappt 1 000. Nybörjarna inom naturvetenskap och teknik uppgick till 690 respektive 630. Inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst var antalet nybörjare

Figur 33. Antal nybörjare på utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområden 2006–2016.

440 respektive 150. Ämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin är minst, med 50 nybörjare 2016.

Antalet doktorandnybörjare ökade inom naturvetenskap samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin mellan 2015 och 2016, men minskade inom de övriga ämnesområdena.

Utländska nybörjare i majoritet inom naturvetenskap och teknik

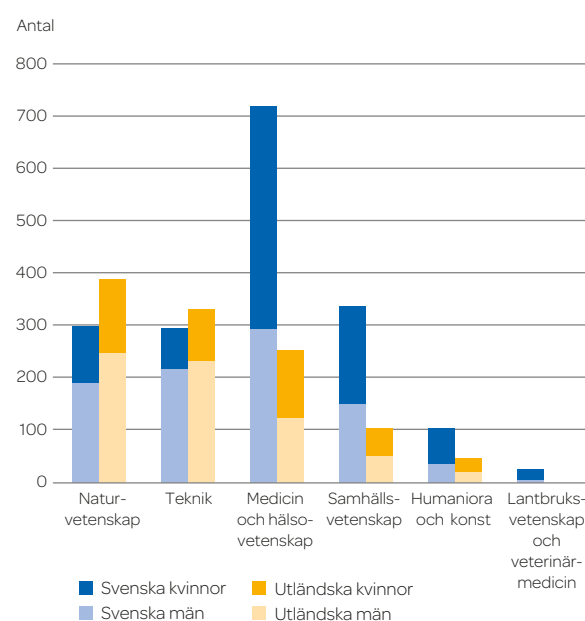
Det finns skillnader mellan de svenska och de utländska doktorandnybörjarna avseende inom vilket ämnesområde de börjar studera. Bland de svenska nybörjarna är det i särklass vanligast att börja på en forskarutbildning inom medicin och hälsovetenskap, 40 procent, medan det är vanligast bland de utländska nybörjarna att påbörja en utbildning på forskarnivå inom naturvetenskap och teknik. Inom dessa ämnesområden är de utländska doktoranderna i majoritet (figur 34).

Totalt sett utgjorde männen en majoritet inom naturvetenskap och teknik medan det var tvärtom inom humaniora och konst. Bland de svenska nybörjarna dominerade kvinnorna inom medicin och hälsovetenskap, samhällsvetenskap samt humaniora och konst medan könsfördelningen var relativt jämn bland de utländska nybörjarna inom dessa ämnesområden.

Flest nybörjare vid Lunds universitet

Sett till enskilda lärosäten fanns flest doktorandnybörjare 2016 vid Lunds universitet med 390. Fler än 300 nybörjare hade även Karolinska institutet, Uppsala universitet och

Figur 34. Antal utländska och svenska nybörjare på utbildning på forskarnivå inom de olika forskningsämnesområdena 2016, fördelat på kvinnor och män.

Tabell 14. Totalt antal doktorandnybörjare samt antal och andel utländska doktorandnybörjare vid de lärosäten som hade fler än femtio doktorandnybörjare 2016. Avrundat till närmaste tiotal.

Lärosäte	Totalt antal nybörjare 2016	Varav utländska nybörjare 2016	Andel utländska nybörjare, procent
Lunds universitet	390	130	35
Karolinska institutet	350	120	34
Uppsala universitet	340	120	36
Kungl. Tekniska högskolan	300	180	60
Göteborgs universitet	250	70	26
Stockholms universitet	240	90	37
Chalmers tekniska högskola	200	100	51
Linköpings universitet	160	60	36
Umeå universitet	150	30	20
Örebro universitet	100	30	27
Sveriges lantbruksuniversitet	90	60	59
Luleå tekniska universitet	80	50	59

Kungl. Tekniska högskolan. Därefter följde Göteborgs universitet, Stockholms universitet och Chalmers tekniska högskola med mellan 200 och 250 nybörjare. Dessa sju lärosäten har haft flest nybörjare under de senaste tio åren.

Flest utländska nybörjare fanns 2016 vid Kungl. Tekniska högskolan som samtidigt hade högst andel utländska nybörjare med 60 procent. Andelen utländska doktorandnybörjare varierar mellan lärosätena vilket bland annat är beroende av inom vilka ämnesområden som lärosätena bedriver utbildning på forskarnivå. De lärosäten med huvudsaklig teknisk inriktning som Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet och Chalmers tekniska högskola hade alla en hög andel utländska nybörjare, mellan 51 och 60 procent. Även Sveriges lantbruksuniversitet hade en av de högsta andelarna utländska nybörjare med 59 procent. Lunds universitet, Uppsala universitet och Karolinska institutet hade omfattande utbildning på forskarnivå och många utländska doktorandnybörjare även om andelen utländska nybörjare inte är lika hög. För fler uppgifter per lärosäte, se tabell 6 i den separata tabellbilagan.

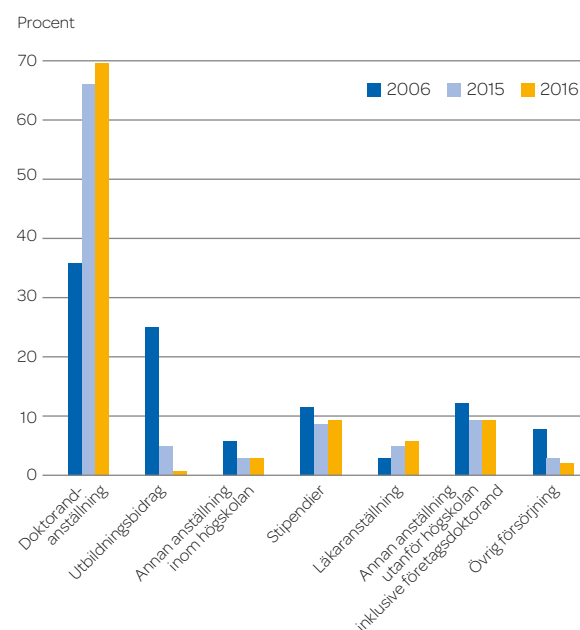
Antalet nybörjare med doktorandanställning har fördubblats på tio år

Doktoranderna ska enligt regelverket ha en tryggad försörjning under hela utbildningen. Försörjningsformerna kan vara doktorandanställning eller annan anställning vid högskolan, anställning utanför högskolan som doktoranden kan bedriva sin forskarutbildning inom, utbildningsbidrag eller stipendier. I *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (prop. 2016/17:50) gör regeringen bedömningen att de studiesociala villkoren bör förbättras för doktorander med utbildningsbidrag eller stipendier och att de i stället bör få anställning som doktorand. Flera lärosäten har

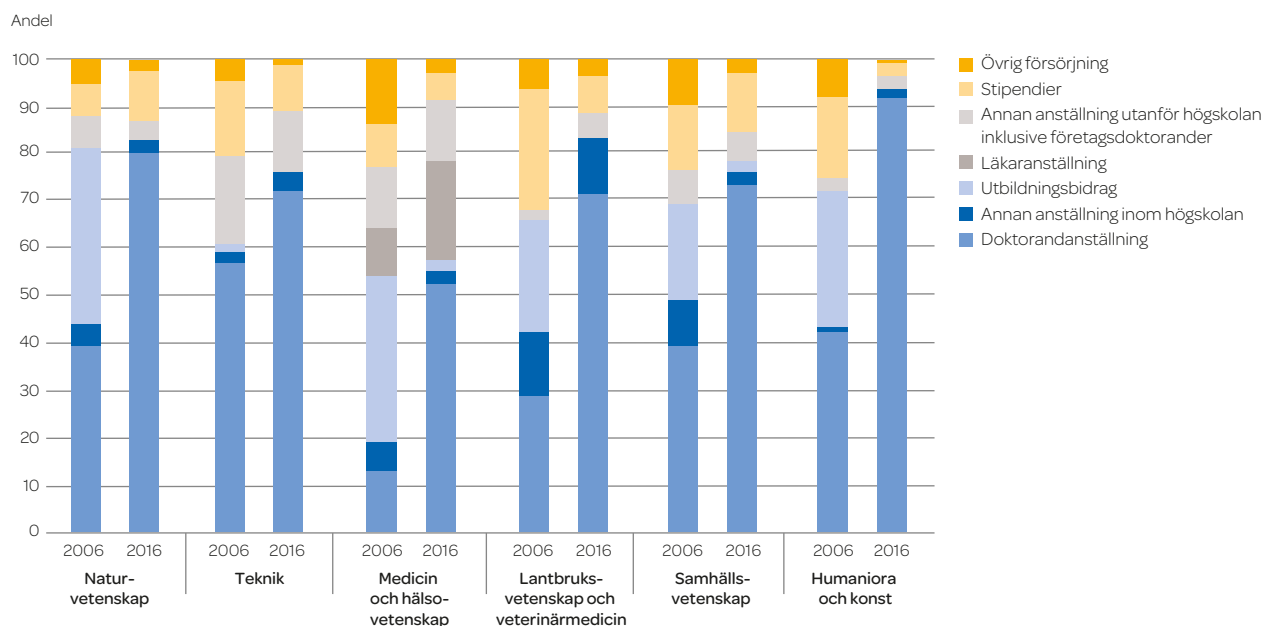
avvecklat utbildningsbidrag och beslutat att doktoranderna ska ha en doktorandanställning eller en annan anställning vid lärosätet. De senaste åren har förändringen av försörjningsformerna fått ett tydligt genomslag genom en ökning av andelen nybörjare med doktorandanställning och en minskning av andelen med utbildningsbidrag. År 2016 var andelen nybörjare som hade en doktorandanställning 70 procent jämfört med 66 procent 2015. Samtidigt har andelen doktorandnybörjare med utbildningsbidrag minskat från 5 till 1 procent.

Under den senaste tioårsperioden har andelen nybörjare med anställning som doktorand fördubblats från 36 till 70 procent samtidigt som andelen med utbildningsbidrag har minskat från 25 till 1 procent. Även

Figur 35. Försörjningsformer för nybörjare på utbildning på forskarnivå 2006, 2015 och 2016, helårspersoner.

Figur 36. Försörjningsformer för nybörjare på utbildning på forskarnivå 2006 och 2016 uppdelat på forskningsämnesområden, helårspersoner.

andelen nybörjare med anställning som läkare har fördubblats, från 3 till 6 procent. Förutom doktorandanställning är de vanligaste försörjningsformerna stipendier samt andra anställningar utanför högskolan inklusive företagsdoktorander, med 9 procent vardera. Företagsdoktorander som bedriver sin forskarutbildning inom ramen för en anställning vid ett företag. Eftersom försörjningsformen särredovisas först sedan 2007 har den förts samman med annan anställning utanför högskolan i denna redovisning (figur 35).

En betydligt högre andel av de utländska än de svenska nybörjarna hade stipendier, 16 respektive 3 procent. De svenska nybörjarna hade av förklarliga skäl läkaranställning i större omfattning än de utländska, 9 respektive 1 procent, samt annan anställning utanför högskolan, 6 respektive 2 procent. I övrigt ser försörjningen ungefär likadan ut för svenska respektive utländska nybörjare.

Doktorandnybörjarnas försörjningsformer inom olika forskningsämnesområden har förändrats betydligt under den senaste tioårsperioden. Ambitionen att förbättra doktorandernas studiesociala villkor har lett till att andelen nybörjare med doktorandanställning har ökat markant inom alla ämnesområden samtidigt som utbildningsbidragen fasats ut. Stipendier har även minskat kraftigt. Inom humaniora uppgår nybörjare med doktorandanställning till 92 procent vilket kan jämföras med 42 procent för tio år sedan. Samtidigt har andelen nybörjare med stipendier minskat från 17 till 3 procent och utbildningsbidragen har minskat från 29 procent till att inga nybörjare har denna försörjning.

FORSKARSKOLOR FÖR YRKESVERKSAMMA LÄRARE

Staten har genomfört flera satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma lärare, varav den första startade 2008. Därefter följde ytterligare satsningar som påbörjades 2010, 2012 respektive 2014. Lärarna får, med bibehållen lön, gå utbildning på forskarnivå under två och ett halvt år och samtidigt arbeta kvar som lärare på 20 procent av sin arbetstid. Utbildningen avses leda fram till en licentiatexamen.

Den senaste satsningen på forskarskolor för yrkesverksamma lärare påbörjades 2014 och under åren 2014–2016 har 58 lärare påbörjat en forskarutbildning. Liksom på lärarutbildningen dominerar kvinnorna bland doktoranderna på dessa forskarskolor och de utgör två tredjedelar.

År 2012 startade 14 forskarskolor då 200 lärare antogs. Fram till och med 2016 hade 136 lärare avlagt en licentiatexamen, tre hade hoppat av och resterande lärare var aktiva på forskarutbildningen 2016.

Breddad rekrytering på forskarnivå

Vi har sett att andelen av Sveriges befolkning som börjar studera på forskarnivån har minskat (tabell 13) och det kan ha påverkat vilka grupper som påbörjar en forskarutbildning. Lärosäten ska aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Inom detta faller bland annat eventuell snedrekrytering till forskarutbildningen med avseende på social bakgrund (föräldrars utbildningsnivå) samt svensk respektive utländsk bakgrund bland svenska doktorandnybörjare. Utländska doktorander räknas inte till den svenska befolkningen och ingår därför inte i den här undersökningen.

Tydlig snedrekrytering till forskarutbildning utifrån social bakgrund

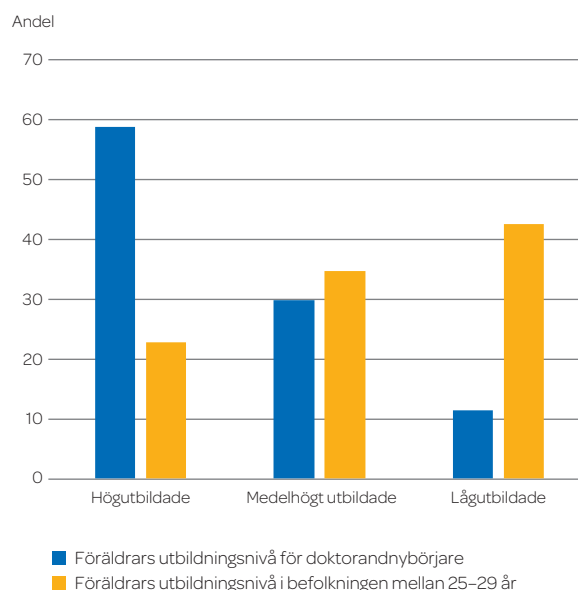
Doktorandnybörjarnas sociala bakgrund har skattats genom föräldrarnas utbildningsnivå. För varje student används den högsta utbildningsnivån för endera föräldrarna. Här ingår svenska doktorandnybörjare som är under 35 år. Läsåret 2014/15 hade en majoritet om 59 procent av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar (treårig eftergymnasial utbildning eller längre), knappt 30 procent hade föräldrar med en medelhög utbildning (treårig gymnasieutbildning eller en eftergymnasial utbildning som var kortare än tre år) och cirka 11 procent hade lågutbildade föräldrar (högst tvåårig gymnasieutbildning). Denna sociala sammansättning såg ut på ungefär samma sätt bland kvinnor och män.

Inom samtliga forskningsämnesområden hade majoriteten av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar. Andelen med högutbildade föräldrar var högst inom medicin och hälsovetenskap (63 procent) och lägst inom humaniora och konst (45 procent). Bland doktorandnybörjare inom teknik hade 62 procent högutbildade föräldrar, medan motsvarande andelar för samhällsvetenskap var 58 procent, för naturvetenskap 54 procent och för lantbruksvetenskap och veterinärmedicin 54 procent.

I befolkningen i åldern 25–29 hade 2015: 22 procent högutbildade föräldrar, 35 procent medelhögt utbildade föräldrar och 43 procent lågutbildade föräldrar (figur 37). Majoriteten av doktorandnybörjarna har alltså högutbildade föräldrar fast andelen högutbildade föräldrar i åldersgruppen 25–29 i befolkningen är mycket lägre. Få doktorandnybörjare har lågutbildade föräldrar medan andelen med lågutbildade föräldrar i befolkningen 25–29 år är förhållandevis hög. Detta visar en hög grad av snedrekrytering till forskarutbildningen jämfört med befolkningen som helhet.

Över tid har den sociala sammansättningen förändrats i forskarutbildningen. På tio år har andelen doktorandnybörjare med högutbildade föräldrar ökat med 5 procentenheter – från knappt 54 procent läsåret 2005/06 till nära 59 procent 2014/15. Andelen med hög-

Figur 37. Andelen doktorandnybörjare läsåret 2014/15 med högutbildade föräldrar, medelhögt utbildade föräldrar och lågutbildade föräldrar samt motsvarande andelar i befolkningen mellan 25–29 år.

utbildade föräldrar i befolkningen (i motsvarande ålder 25–29 år) har under perioden inte ökat i samma utsträckning, vilket visar att snedrekryteringen till forskarutbildningen med avseende på social bakgrund har ökat över tid.

Den sociala sammansättningen är skevare på forskarnivå än på grundnivå och avancerad nivå (2015/16 hade cirka 39 procent av högskolenybörjarna och 59 procent av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar). Den högre andelen studenter med högutbildade föräldrar på forskarnivå jämfört med på grundnivå och avancerad nivå beror till stor del på att studenter från skilda sociala ursprung delvis studerar på olika typer av högskoleutbildningar. Andelen med högutbildade föräldrar är störst på långa utbildningar som ger behörighet till studier på forskarnivå. Men studenter med högutbildade föräldrar påbörjar också forskarstudier i större utsträckning än andra grupper även när de har studerat på liknande högskoleutbildningar. För mer information, se *Högskolenybörjare 2015/16 och doktorandnybörjare 2014/15 efter föräldrars utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Personer med utländsk bakgrund är väl representerade bland doktorandnybörjarna

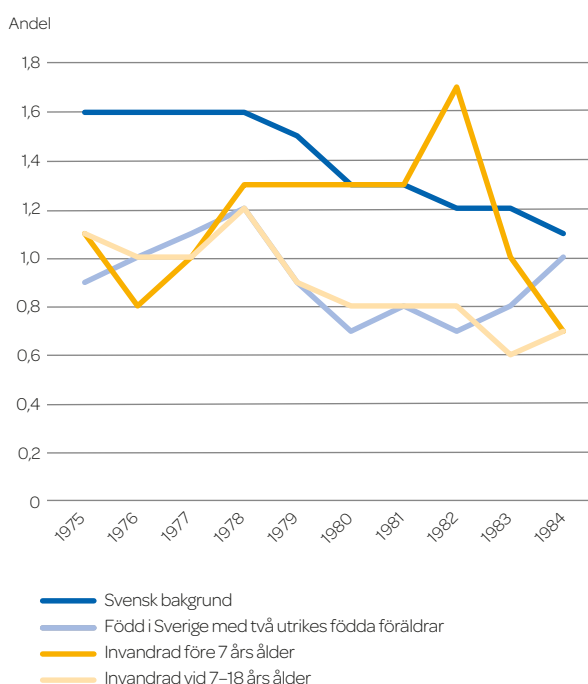
Lsåret 2015/16 fanns det drygt 1 800 svenska doktorandnybörjare som var under 65 år och av dessa hade ungefär 75 procent svensk och 25 procent utländsk bakgrund. Det är från grundnivå och avancerad nivå som rekryteringen till forskarutbildningen kan ske och bland högskolenybörjarna var andelen med utländsk bakgrund 22 procent läsåret 2015/16. Eftersom andelen med utländsk bakgrund är högre på forskarnivå visar det att personer

med utländsk bakgrund är väl representerade i forskarutbildningen. Skillnaderna mellan forskningsämnesområdena var relativt små läsåret 2015/16 – andelen nybörjare med utländsk bakgrund varierade mellan 18 procent (naturvetenskap) och 24 procent (medicin och hälsovetenskap). Med utländsk bakgrund avses att man antingen är född i Sverige av två utrikes födda föräldrar eller att man är född utomlands och har invandrat, antingen före 7 års ålder eller mellan 7 och 18 års ålder. I statistiken ingår inte personer som invandrat efter 18 års ålder.

Minskad snedrekrytering bland svenska doktorandnybörjare utifrån svensk och utländsk bakgrund

Vi har tidigare i kapitlet visat att andelen av befolkningen i Sverige som har påbörjat en forskarutbildning har minskat över tid. Här undersöks andelen i befolkningen som påbörjar en forskarutbildning uppdelat på svensk bakgrund och utländsk bakgrund. Analysen är gjord för årskullarna födda 1975–1984 (data från *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 1601, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB). För tre av de fyra grupperna, dvs. de med svensk bakgrund, de som invandrat före 7 års ålder, och de som invandrat vid 7–18 års ålder, har andelen som påbörjat en forskarutbildning minskat under den undersökta tidsperioden (figur 38). Det övergripande mönstret är alltså att andelen av

Figur 38. Andel av befolkningen som har påbörjat en svensk forskarutbildning vid 30 års ålder bland personer födda 1975–1984 efter svensk eller utländsk bakgrund (tre olika indelningar redovisas).

befolkningen som har påbörjat en forskarutbildning har minskat både bland dem med svensk och med utländsk bakgrund, men också att skillnaderna mellan grupperna har minskat i de senare årskullarna. Det har alltså skett en viss utjämning mellan grupperna med svensk respektive utländsk bakgrund, dvs. snedrekryteringen med avseende på svensk eller utländsk bakgrund har reducerats.

Doktoranderna

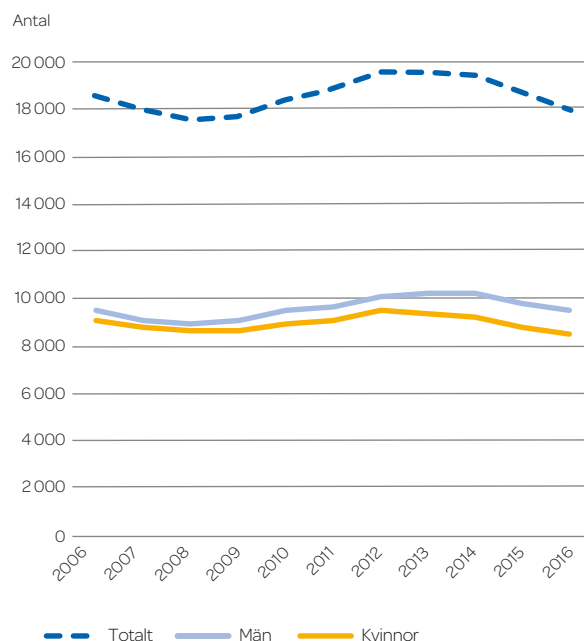
Vi övergår nu till att studera den totala doktorandpopulationen, dvs. antalet aktiva doktorander. Antalet doktorander uppgick hösten 2016 till 18 010 vilket är 640 färre än 2015.

Mellan 2006 och 2016 har antalet doktorander varierat mellan 17 600 och 19 600. Flera faktorer påverkar det totala antalet doktorander, bland annat inflödet till utbildningen (nybörjare) och genomströmningen (studietid och examensfrekvens). Sedan 2012 har antalet nybörjare minskat vilket har påverkat det totala antalet doktorander.

Under den senaste tioårsperioden har fördelningen mellan män och kvinnor bland doktoranderna varit i stort sett jämn. Hösten 2016 var andelen kvinnor 47 procent och andelen män 53 procent.

De utländska doktoranderna utgjorde 35 procent av det totala antalet doktorander hösten 2016 vilket är samma andel som 2015. Männen är fler bland de utländ-

Figur 39. Antal doktorander hösten 2006–2016, totalt samt fördelat på kvinnor och män.

DOKTORANDERS AKTIVITET

En aktivitet på 100 procent ska motsvara en arbetsinsats av 40 timmar i utbildning på forskar-nivå per vecka i genomsnitt under hela det aktuella kalenderhalvåret. Doktorander räknas som aktiva, om aktiviteten är minst en procent under minst ett kalenderhalvår. Som inaktiva räknas de som har gjort ett tillfälligt uppehåll under hela det aktuella kalenderhalvåret, exempelvis för att vara föräldralediga eller för att arbeta med något annat.

I detta avsnitt ingår endast de aktiva doktoranderna.

ska doktoranderna, 60 procent jämfört med 40 procent kvinnor. Bland de svenska doktoranderna är könsfördelningen nästan helt jämn med 51 procent kvinnor och 49 procent män.

Antalet doktorander har minskat inom alla ämnesområden mellan hösten 2015 och hösten 2016. I absoluta tal var minskningen störst inom medicin och hälsovetenskap, där en tredjedel av samtliga doktorander återfanns hösten 2016. Sett i ett längre perspektiv, från hösten 2006 till hösten 2016, har antalet doktorander varierat inom de olika ämnesområdena. Under perioden har antalet doktorander ökat mest inom teknik samtidigt som antalet har minskat mest inom humaniora.

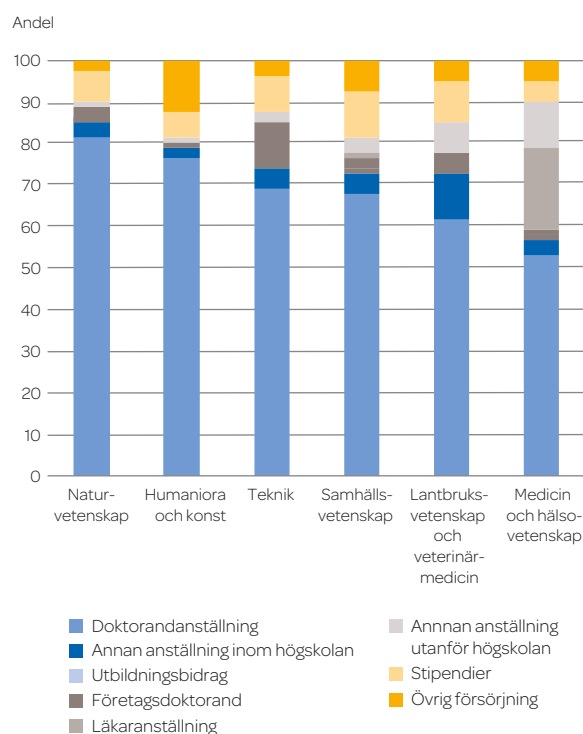
Andelen som finansieras av lärosätena har ökat

Doktorandanställning är den vanligaste försörjningsformen bland studerande på forskarnivå; 68 procent hade en sådan anställning hösten 2016. Därutöver hade 4 procent av doktoranderna en annan anställning inom högskolan och några få doktorander hade utbildningsbidrag. Sammanlagt var alltså 72 procent av doktoranderna finansierade av lärosätet. Dessutom hade 16 procent av doktoranderna en anställning utanför högskolan inom vilken de bedrev forskarutbildning; som läkare (6 procent), företagsdoktorand (5 procent) eller annan anställning (5 procent). Därutöver hade 7 procent stipendier och 5 procent övrig försörjning.

Jämfört med föregående år har doktorandernas försörjning inte förändrats nämnvärt, men i ett längre perspektiv har doktorandanställning blivit betydligt vanligare. Hösten 2006 hade 55 procent av de studerande på forskarnivå en doktorandanställning och hösten 2016 hade andelen ökat till 68 procent. Utbildningsbidrag är på väg att fasas ut och andelen doktorander med utbildningsbidrag har sjunkit från 11 procent hösten 2006 till i stort sett noll procent hösten 2016.

Sett till olika ämnesområden är doktorandanställning den enskilt vanligaste försörjningen inom alla ämnesområden, men andelen varierar. Av doktoranderna inom naturvetenskap hade 82 procent en doktorandanställning, inom humaniora 78 procent, samt inom teknik och sam-

Figur 40. Doktorandernas försörjning hösten 2016 per forskningsämnesområde (helårspersoner).

hällsvetenskap ungefär 70 procent. Inom teknik och samhällsvetenskap hade en förhållandevis hög andel av doktoranderna stipendier och inom teknik var anställning som företagsdoktorand också relativt vanlig. De flesta doktoranderna inom lantbruksvetenskap hade en doktorandanställning, 62 procent, men stipendier och annan anställning inom högskolan var också vanligt förekommande.

Inom medicin och hälsovetenskap var det en betydligt lägre andel som hade doktorandanställning (54 procent), däremot hade doktoranderna i betydligt större utsträckning anställningar utanför högskolan 33 procent (främst anställning som läkare), jämfört med som högst 14 procent inom de andra ämnesområdena.

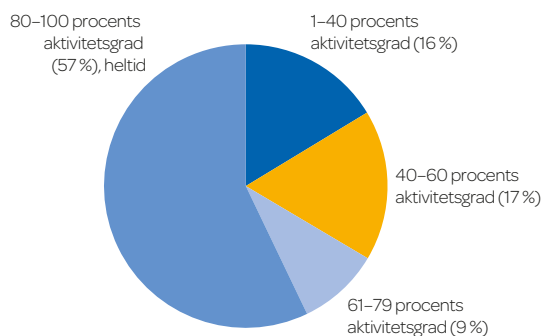
Det var i stort sett lika många kvinnor som män som hade en doktorandanställning hösten 2016. Däremot hade männen i betydligt större utsträckning en anställning som företagsdoktorand vilket kan förklaras av att företagsdoktorander är vanligast inom teknik där männen är i majoritet.

Mer detaljerade uppgifter om doktorandernas försörjning hösten 2016 finns i tabell 5 längst bak i rapporten.

Heltidsstudier dominerar

Hösten 2016 var det 57 procent som på heltid ägnade sig åt utbildningen på forskarnivå. Under den senaste tioårsperioden har andelen heltidsstuderande varit 56–60 procent. Med heltid avses en aktivitetsgrad mellan 80 och 100 procent under ett helt kalenderhalvår eftersom det är vanligt att doktoranderna kombinerar forskarutbildning med deltidsundervisning på grundnivå och avancerad nivå eller annat arbete på lärosätet. Fler

Figur 41. Aktivitetsgrad bland doktorander hösten 2016.

män än kvinnor studerade på heltid, 61 procent jämfört med 53 procent.

Hösten 2016 hade 17 procent av doktoranderna en aktivitetsgrad på mindre än 40 procent. Att var sjätte doktorand hade så låg aktivitetsgrad kan förefalla högt, men det kan bero på att en doktorand har påbörjat en utbildning på forskarnivå en bit in på terminen eller har återkommit efter ett uppehåll. Den kan även bero på att en del doktorander studerar på forskarnivå vid sidan av ett annat arbete, t.ex. kan doktorander inom medicin och hälsovetenskap arbeta som läkare och doktorera på deltid.

Aktivitetsgraden varierar mellan de olika ämnesområdena. Inom naturvetenskap och teknik är det runt 70 procent som studerar på forskarutbildningen på heltid. Inom medicin och hälsovetenskap är det en lägre andel som studerar på heltid, 46 procent. Runt 50 procent bedrev heltidsstudier inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

Variationerna i aktivitetsgraden mellan ämnesområden kan till viss del förklaras av vilka försörjningsformer som var vanligast förekommande bland dok-

toranderna inom ämnesområdena. Doktorander med försörjning som doktorandanställning och stipendier studerar till övervägande del på heltid medan doktorander med anställning som läkare, företagsdoktorand samt annan anställning inom eller utanför högskolan i större utsträckning studerar på deltid.

Doktorander vid anknytande högskolor

Det förekommer att högskolor finansierar forskarutbildning inom områden som de inte har examenstillstånd för. Vid dessa så kallade anknytande högskolor finns doktorander som i praktiken får sin finansiering och är verksamma vid högskolan, men är antagna vid ett annat lärosäte som har examenstillstånd. Men anknytande högskolor kan även ha doktorander som är antagna inom de områden som högskolan har examenstillstånd för. Denna redovisning av doktorander vid de anknytande högskolorna avser enbart de doktorander som visserligen bedriver forskarutbildningen vid högskolan, men är antagna vid ett annat lärosäte.

Mellan 2010 och 2016 har 13 högskolor fått examenstillstånd på forskarnivå inom ett eller flera områden och det har inneburit att antalet doktorander vid de anknytande högskolorna har minskat kontinuerligt. Mellan höstarna 2015 och 2016 minskade antalet doktorander från 360 till 330. Men antalet nybörjare ökade för första gången sedan hösten 2010 vid de anknytande högskolorna. Hösten 2016 var antalet nybörjare 39, vilket är en ökning med 11 sedan föregående höst. Antalet nybörjare har ökat vid flera anknytande högskolor, men främst vid Högskolan Dalarna.

Under 2016 avlades 78 doktorsexamina och 16 licentiatsexamina av de doktorander som bedriver forskarutbildningen vid ett lärosäte (anknytande högskola), men är antagna vid ett annat lärosäte.

DOKTORANDSPEGELN

UKÄ genomförde nyligen en undersökning med syftet att ge en nationell bild av forskarutbildningen och visa doktorandernas uppfattningar om och attityder till ett urval aspekter i och utanför den direkta studiesituationen, däribland försörjningsform och framtida karriärvägar, *Doktorandspegeln 2016*, Rapport 2016:18. Enkäten som ligger till grund för rapporten skickades hösten 2015 ut till ett urval på 10 000 doktorander, varav 48 procent svarade. Liknande undersökningar har genomförts av Högskoleverket 2003 och 2008.

Bland de svarande hade 66 procent en doktorandanställning som alltså var den vanligaste försörjningsformen och 88 procent av dessa var nöjda med sin försörjningsform. Nästan alla (93 procent) som hade en anställning utanför högskolan var nöjda med sin försörjningsform. Dessa utgjorde 13 procent av de sva-

rande doktoranderna. Minst nöjda var de 3 procent som hade utbildningsbidrag; här var drygt hälften (52 procent) missnöjda med sin försörjningsform.

På frågan om var de svarande doktoranderna tänker sig att de vill arbeta i framtiden svarade 65 procent att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig att arbeta inom högskolesektorn och 67 respektive 64 procent svarande att de (förmodligen eller definitivt) kunde tänka sig att arbeta inom offentlig eller privat sektor. Endast 30 procent kunde förmodligen eller definitivt tänka sig att starta eget. De svarande doktoranderna inom humaniora och konst oroade sig mest för att bli arbetslösa efter avslutade forskarstudier – 49 procent uppgav detta. Bland doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap var andelen lägst, 22 procent.

Examina och examinerade på forskarnivå

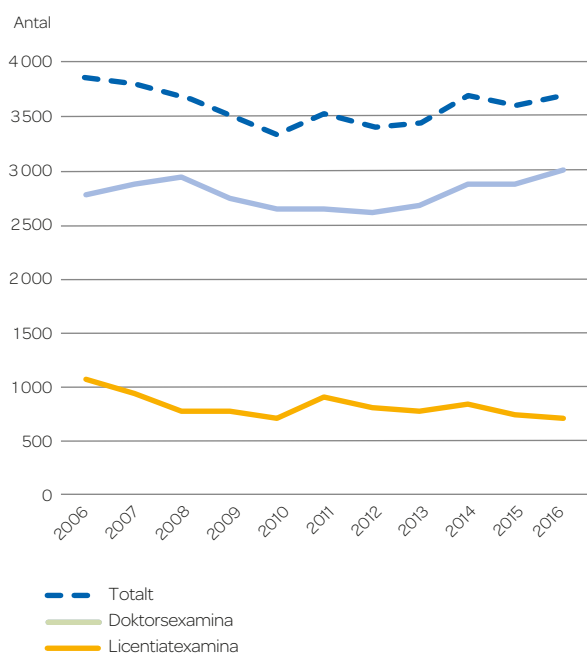
Examina på forskarnivå delas in i generella och konstnärliga examina. De examina som kan avläggas inom respektive kategori är licentiatexamen (som motsvarar två års heltidsstudier) och doktorsexamen (som motsvarar fyra års heltidsstudier). Konstnärliga examina infördes 2010 och till och med 2016 har åtta konstnärliga licentiat-examina och 27 konstnärliga doktorsexamina utfärdats. Eftersom dessa är så få är de i fortsättningen sammanräknade med övriga examina.

Under 2016 utfärdades totalt 3 670 examina på forskarnivå, dvs. doktorsexamina och licentiatexamen sammantaget. Det är en ökning med 90 examina eller 2 procent sedan föregående år. Under den senaste tioårsperioden har antalet examina på forskarnivå varierat, men började 2016 närma sig samma nivå som för tio år sedan.

Merparten av de examina som avläggs på forskarnivå utgörs av doktorsexamina. Under 2016 utfärdades 2 990 doktorsexamina, vilket jämfört med föregående år är en ökning med 130 examina eller 5 procent. Antalet doktorsexamina har ökat sedan 2011 efter en minskning 2008–2010. Ökningen av doktorsexamina de senaste åren är bland annat en följd av att antalet doktorandnybörjare ökade under perioden 2008–2012.

Antalet licentiatexamen uppgick till 690 år 2016, vilket är 40 färre än föregående år. Även antalet licentiatexamen har varierat under den senaste tioårsperioden,

Figur 42. Antal examina från utbildning på forskarnivå 2006–2016.

men har minskat betydligt jämfört med 2006. Åren 2011–2014 var antalet licentiatexamen något högre bland annat till följd av statens satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma lärare som inleddes 2008. Även om forskarskolorna fortsätter har det varit få examinerade det senaste året.

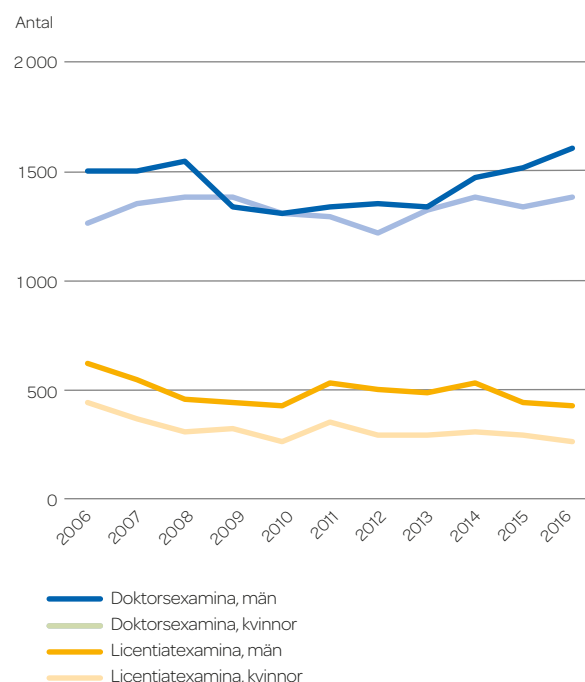
Drygt 3 640 personer avlade en examen på forskarnivå 2016, vilket är 28 färre än antalet utfärdade examina samma år. Skillnaden beror på att ett antal doktorander avlade både en licentiatexamen och en doktorsexamen samma år. Under de senaste åren har skillnaden mellan antalet utfärdade examina och antalet examinerade personer varit 20–30 varje år.

Jämn könsfördelning bland doktorsexaminerade

Av de doktorander som avlade doktorsexamen 2016 var 46 procent kvinnor och 54 procent män. Under den senaste tioårsperioden har könsfördelningen varit relativt jämn med mellan 46 och 51 procent kvinnor. Längre tillbaka i tiden var det däremot en betydligt mindre andel kvinnor än män bland de doktorsexaminerade.

Bland dem som avlägger licentiatexamen är dock en övervägande del män. Det beror bland annat på att nästan hälften av alla licentiatexamen avläggs i teknik där männen är i majoritet. Av dem som avlade licentiatexamen 2016 var 63 procent män och 37 procent kvinnor. Under den senaste tioårsperioden har andelen kvinnor varierat mellan 36 och 42 procent.

Figur 43. Antal doktorsexamina och licentiatexamen fördelat på kvinnor och män 2006–2016.

Medianåldern bland dem som avlade examen på forskarnivå 2016 var 34 år för doktorsexaminerade och 31 år för licentiatexaminerade. Kvinnorna är vanligen något äldre än männen när de avlägger examen. Bland de doktorsexaminerade var medianåldern för kvinnor 35 år, medan männen var 33 år och bland de licentiatexaminerade var kvinnorna 32 och männen 31 år. Doktorandernas ålder när de avlägger doktorsexamen varierar mellan ämnesområdena. Högst var medianåldern inom humaniora och konst med 39 år och lägst inom naturvetenskap och teknik med 32 respektive 33 år.

De utländska doktoranderna utgör en allt större andel av dem som avlägger examen på forskarnivå. År 2016 var 37 procent av dem som avlade en doktorsexamen utländska doktorander och 42 procent bland dem som avlade en licentiatexamen.

Flest doktorsexamina avläggs inom medicin och hälsovetenskap

Antalet examina som avläggs på forskarnivå varierar mellan de olika ämnesområdena. Det beror delvis på att forskarutbildningens dimensionering varierar mellan ämnesområdena, men även på att det inom ämnesområdena finns olika traditioner när det gäller att avlägga doktorsexamen eller licentiatexamen.

Inom medicin och hälsovetenskap avlades flest doktorsexamina 2016. Antalet examina inom ämnesområdet var 980, vilket var drygt en tredjedel av alla doktorsexamina. Därefter följer naturvetenskap och teknik med 24 respektive 20 procent av alla doktorsexamina som avlades 2016. Inom samhällsvetenskap avlades 14 procent av samtliga doktorsexamina och inom humaniora och lantbruksvetenskap 6 respektive 3 procent.

Nästan hälften av antalet licentiatexamen utfärdades inom teknik och en tredjedel inom naturvetenskap.

Nio procent av licentiatexamen avlades inom samhällsvetenskap och sju procent inom medicin och hälsovetenskap. Inom övriga ämnesområden avläggs licentiatexamen endast i begränsad omfattning.

Utvecklingen av antalet examina sedan 2006 varierar mellan olika ämnesområden och antalet doktorsexamina har ökat mest inom teknik och minskat mest inom humaniora och konst.

Genomströmning

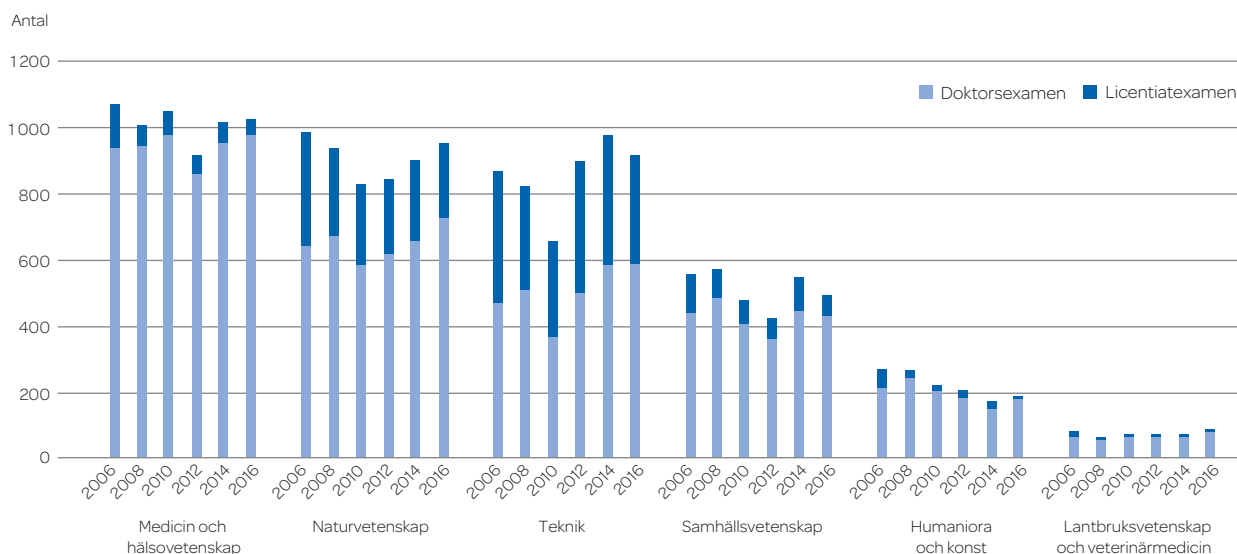
Genomströmning i utbildning på forskarnivå handlar om i vilken utsträckning och hur snabbt de doktorander som påbörjar en utbildning på forskarnivå tar sig igenom utbildningen och avlägger examen.

Ett mått på genomströmning är examensfrekvensen som anger hur stor andel av nybörjarna i utbildning på forskarnivå ett visst år som har avlagt doktorsexamen efter ett visst antal år. Den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom fem år är de som påbörjade en utbildning på forskarnivå under 2011 och av dem hade 48 procent avlagt en doktorsexamen 2016 (inom fem år).

Om uppföljningstiden förlängs ökar examensfrekvensen. Av nybörjarna 2008 – den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom åtta år – var det 48 procent som hade avlagt doktorsexamen inom fem år, medan 63 procent hade doktorerat inom sex år och 75 procent inom åtta år. I samma nybörjarkull var det 25 procent som inte hade avlagt någon doktorsexamen till och med 2016, men 7 procent hade istället avlagt en licentiatexamen.

Examensfrekvensen bland doktorandnybörjare har ökat betydligt sett över en längre tidsperiod. Andelen doktorandnybörjare som har avlagt doktorsexamen inom fem år var till exempel 40 procent bland dokto-

Figur 44. Antal examina från utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområde 2006–2016.

Tabell 15. Nettostudietid och bruttostudietid för doktorander som avlagt licentiat- och doktorsexamina under 2016, fördelat på forskningsämnesområden.

Examen Forskningsämnesområde	Bruttostudietid			Nettostudietid			Avlagda examina 2016		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Doktorsexamen	11	12	11	8,4	8,4	8,4	2 979	1 380	1 599
Naturvetenskap	11	11	11	8,6	8,7	8,5	730	268	462
Teknik	11	12	11	8,5	8,6	8,5	589	157	432
Medicin och hälsovetenskap	11	11	11	7,8	7,9	7,8	975	578	397
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	11	11	11	8,4	8,5	8,3	76	46	30
Samhällsvetenskap	12	13	12	8,6	8,6	8,8	430	229	201
Humaniora och konst	13	13	13	8,9	9,1	8,7	179	102	77
Licentiatexamen	7	8	7	5,5	5,3	5,5	687	254	433
Naturvetenskap	7	7	7	5,7	5,5	5,7	226	80	146
Teknik	7	7	7	5,4	5,3	5,4	329	93	236
Medicin och hälsovetenskap	9	10	9	5,3	5,0	5,4	48	27	21
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	6	8	..	4,8	4,8	..	10	6	4
Samhällsvetenskap	9	9	9	5,2	5,0	5,2	61	39	22
Humaniora och konst	9	9	..	5,4	6,7	..	13	9	4

randnybörjarna 1998, vilket alltså kan jämföras med 48 procent bland doktorandnybörjarna 2011. Att examensfrekvensen har ökat hänger sannolikt samman med 1998 års forskarutbildningsreform, som bland annat innehöll krav på säkrad finansiering under utbildningen i syfte att öka genomströmningen.

Examensfrekvensen varierar för doktorander inom olika ämnesområden. Bland nybörjarna 2008 var andelen som hade avlagt doktorsexamen inom fem år störst inom medicin och hälsovetenskap (57 procent) och minst inom humaniora och konst (27 procent). Andelen som hade avlagt examen inom åtta år var störst inom

medicin och hälsovetenskap (82 procent), inom naturvetenskap (81 procent) och återigen minst inom humaniora och konst (60 procent).

En större andel män än kvinnor hade avlagt examen både inom fem år (51 procent av männen och 44 procent av kvinnorna) och inom åtta år (76 procent respektive 73 procent). Inom medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin var det en större andel kvinnor än män som hade avlagt doktorsexamen inom åtta år. Inom naturvetenskap och veterinärmedicin var examensfrekvensen ungefär densamma för båda könen efter åtta år och inom övriga ämnesområden var examensfrekvensen högre bland männen än bland kvinnorna.

Andra mått på genomströmning är nettostudietid och bruttostudietid. Nettostudietid är den tid som doktoranderna aktivt ägnar sig åt utbildning på forskarnivå. Bruttostudietiden mäter i stället den totala tiden i forskarutbildningen utan att ta hänsyn till eventuell föräldraledighet, tjänsteledighet eller annat. De doktorander som avlade doktorsexamen under 2016 hade i genomsnitt en nettostudietid på 8,4 terminer och en bruttostudietid på 11 terminer. För de doktorander som avlade licentiatexamen under 2016 var nettostudietiden 5,5 terminer och bruttostudietiden 7 terminer.

Det betyder att doktoranderna blir klara med sin utbildning inom lite drygt den tid som utbildningen ska ta (åtta terminer för doktorsexamen och fyra terminer för licentiatexamen). Bruttostudietiden är längre än nettostudietiden vilket förklaras av att många doktorander undervisar parallellt med utbildningen på forskar-

PILOTOMGÅNG AV UTVÄRDERINGAR AV UTBILDNINGEN PÅ FORSKARNIVÅ

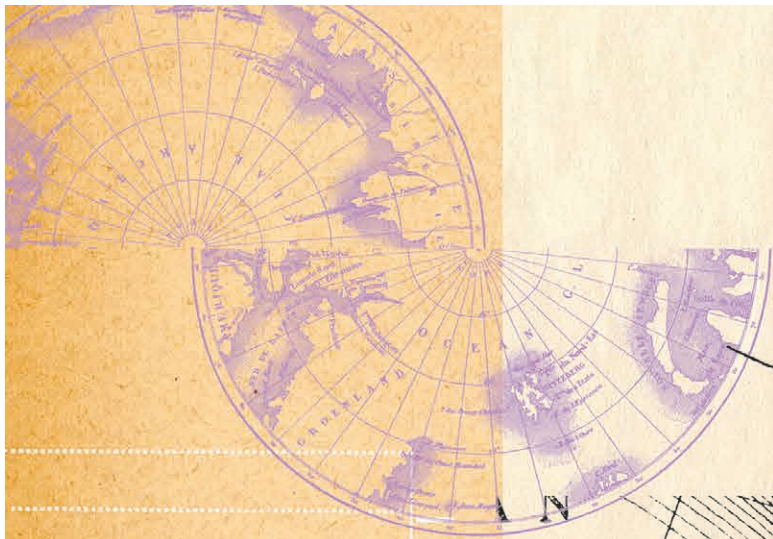
UKÄ har tagit fram en modell för utvärdering av utbildningar på forskarnivå. Under våren 2016 avslutades en pilotomgång av utvärderingar på forskarnivå. I den har 13 utbildningar från samtliga ämnesområden, inklusive det konstnärliga, utvärderats som ett led i metodutvecklingen. Pilotomgången har resulterat i en modell som är integrerad i det nationella kvalitetssäkringssystemet för högre utbildning. Av de 13 utvärderade utbildningarna erhöll 11 utbildningar omdömet hög kvalitet. Dessa utbildningar är färdigutvärderade. För två av utbildningarna, en i kemi och en i hälsovetenskap, föreligger det brister i kvaliteten. Dessa utbildningar kommer att följas upp inom ramen för ordinarie utvärderingscykel för kvalitetsgranskning på forskarnivå.

nivå. Det är också många doktorander som gör uppehåll för till exempel föräldraledighet.

Nettostudietiden var ungefär densamma för män och kvinnor bland dem som avlade en doktorsexamen eller en licentiatexamen 2016. Bruttostudietiden var däremot något längre för kvinnor än män, för doktorsexamen 12 respektive 11 terminer och för licentiatexamen 8 respektive 7 terminer.

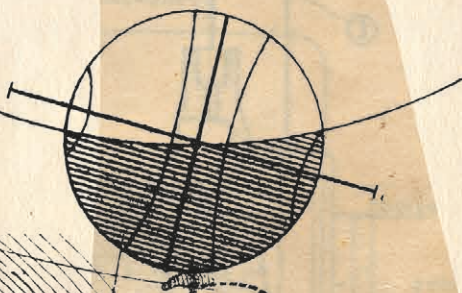
Både nettostudietiden och bruttostudietiden varierar mellan doktorsexaminerade inom olika ämnesområden. Den genomsnittliga nettostudietiden bland dem som avlade en doktorsexamen under 2016 var kortast inom medicin och hälsovetenskap med 7,8 terminer och längst inom humaniora och konst med 8,9 terminer. Även bruttostudietiden var längst inom humaniora och konst med 13 terminer. Det kan jämföras med en bruttostudietid inom samhällsvetenskap på 12 terminer och 11 terminer inom de övriga ämnesområdena.

Fler uppgifter om genomströmning finns i UF 21 SM 1701.

I Q U E

20 10

2/9

Internationell studentmobilitet

En ökad internationalisering av högre utbildning och forskning är en viktig del i en ökad globalisering. En form av internationalisering av högre utbildning är studentutbyten mellan svenska och utländska lärosäten. Det gäller dels att attrahera utländska studenter att studera i Sverige, dels att ge svenska studenter erfarenhet från alla länder.

Internationell mobilitet omfattar personer som arbetar eller studerar utomlands. I detta kapitel undersöker vi utländska studenter som kommer till Sverige för att studera och svenska studenter som åker utomlands för att studera. I fortsättningen kallas dessa två grupper för inresande studenter respektive utresande studenter, se även faktaruta *Inresande och utresande studenter* samt figur 45. Kapitlet omfattar mobiliteten inom högskolan på grundnivå och avancerad nivå.

I kapitlet *Utbildning på forskarnivå* finns det uppgifter om inresande studenter (utländska doktorander) på forskarnivå.

Fler nya inresande studenter hösten 2016

De allra senaste uppgifterna visar att höstterminen 2016 var det 17 190 inresande studenter som för första gången läste på ett svenskt lärosäte (nya inresande studenter). Av dessa var 51 procent utbytesstudenter medan 49 procent var freemover-studenter. Jämfört med hösten 2015 har antalet nya inresande studenter ökat med 680 (4 procent) och hela ökningen utgörs av freemover-studenter. Antalet inresande utbytesstudenter minskade hösten 2016 med 1 procent i jämförelse med höstterminen 2015.

Utbytesstudenter kommer till svenska lärosäten inom ramen för ett utbytesavtal och studerar oftast en kortare period i Sverige som en del av sin utbildning i hemlandet. Freemover-studenterna har ordnat sina studier i Sverige på egen hand och genomför vanligen en hel utbildning vid ett svenskt lärosäte.

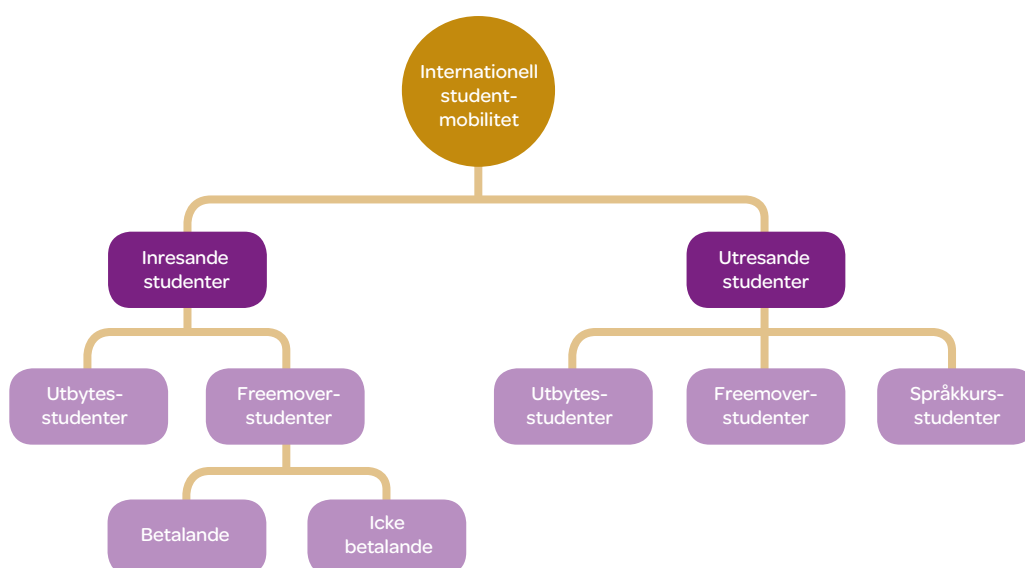
INRESANDE OCH UTRESANDE STUDENTER

Gruppen inresande studenter består dels av utbytesstudenter som deltar i utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor och dels av studenter från andra länder som anordnar sina studier i Sverige på egen hand, så kallade freemover-studenter. Med freemover-studenter avses personer som beviljats uppehållstillstånd för studier, utrikes födda som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten och övriga personer som inte har svenskt personnummer i högskolornas studieadministrativa system.

Gruppen utresande studenter består av utbytesstudenter, freemover-studenter och språkkursstudenter. Utbytesstudenter deltar i ett utbytesprogram som anordnas av svenska och utländska universitet och högskolor. Utresande freemover-studenter och språkkursstudenter är de studenter som har haft studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) för studier utomlands och som anordnat sina studier på egen hand. Läsåret 2015 / 16 minskade antalet språkkursstudenter påtagligt på grund av att CSN har omklassificerat språkkurser från eftergymnasial nivå till gymnasienivå.

Av de 17 190 nya inresande studenterna hösten 2016 kom hälften (8 640) från ett land inom EU/EES och Schweiz. Av dessa var majoriteten utbytesstudenter, 71 procent. En tredjedel (5 700) av de nya inresande studenterna kom från ett land utanför EU/EES och Schweiz och av dem var 44 procent utbytesstudenter och 56 procent freemover-

Figur 45. Olika grupper av studerande inom internationell studentmobilitet sett ur ett svenskt perspektiv.

Tabell 16. Antalet nya inresande studenter som tidigare inte hade studerat i Sverige, fördelat på ursprungsområde och studentkategori hösten 2011 till hösten 2016, samt förändringen mellan hösten 2015 och 2016 i procent och antal.

Ursprungs- område	Student- kategori	ht 11	ht 12	ht 13	ht14	ht 15	ht 16	Förändring från ht 15 i procent	Förändring från ht 15 i antal
Samtliga	Freemover	4 800	5 660	6 130	7 030	7 740	8 500	10	760
	Utbyte	9 770	9 620	8 880	8 520	8 770	8 690	-1	-80
	Summa	14 570	15 280	15 010	15 550	16 510	17 190	4	680
EU/EES och Schweiz	Freemover	1 860	2 390	2 400	2 160	2 290	2 470	8	180
	Utbyte	7 180	7 190	6 480	5 990	6 200	6 170	0	-30
	Summa	9 030	9 580	8 870	8 110	8 410	8 640	3	230
Ej EU/EES och Schweiz (tredjelands- studenter)	Freemover	1 460	1 570	1 800	2 690	2 710	3 190	18	480
	varav betalande	910	1 110	1 360	2 100	2 220	2 740	23	520
	Utbyte	2 600	2 430	2 390	2 530	2 570	2 510	-2	-60
	Summa	4 060	3 990	4 190	5 170	5 220	5 700	9	480
Okänt land*	Freemover	1 490	1 700	1 920	2 180	2 740	2 840	4	100
	varav betalande	100	130	180	200	280	290	4	10
	Summa	1 490	1 720	1 940	2 270	2 880	2 840	-1	-40

* För vissa freemover - studenter saknas uppgift om land.

OKÄNT LAND

Det saknas landuppgifter för en stor andel av gruppen inresande freemover - studenter. Studenter från övriga Norden behöver inte uppehållstillstånd för att bosätta sig i Sverige och det är troligt att många studenter från EU/EES och Schweiz inte heller ansöker om uppehållstillstånd då de inte behöver tillståndet för kortare vistelse i landet. Detta innebär att antalet freemover - studenter från EU/EES och Schweiz är underskattat, eftersom en stor andel av studenterna från dessa länder redovisas med okänt ursprungsland. Dessutom behöver inte freemover - studenter som studerar på distans uppge land.

studenter. Resterande 2 840 (16 procent) var freemover-studenter för vilka det saknas uppgifter om vilket land de kommer ifrån, se faktaruta *Okänt land*. Troligtvis var de flesta av dessa studenter från länder inom EU/EES och Schweiz.

I jämförelse med höstterminen 2015 ökade antalet nya inresande studenter både från länder inom EU/EES och Schweiz och från länder utanför. Se tabell 16 för fler detaljer.

Betalande studenter hösten 2016

Sedan den 1 juli 2011 måste studenter som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz och som inte deltar i utbytesprogram betala anmälnings- och studieavgifter för sina studier i Sverige. Detta innebär att inresande freemover-studenterna kan delas in i betalande och icke-betalande studenter. Efter att anmälnings- och

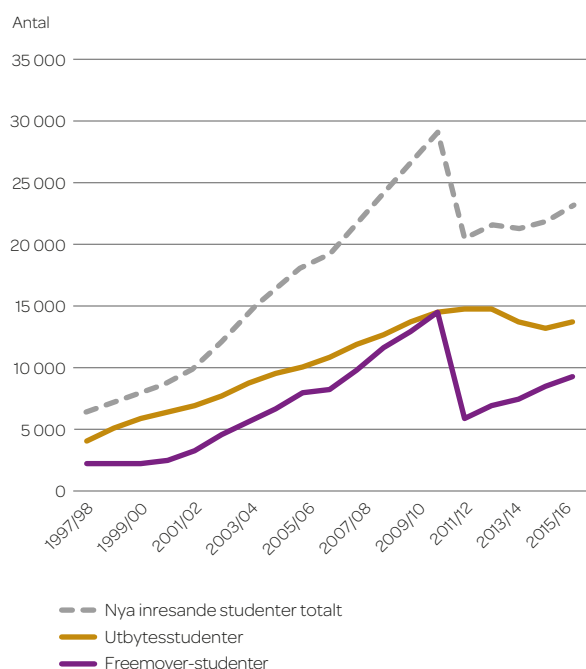
studieavgifter infördes minskade först antalet freemover-studenter kraftigt men därefter har antalet betalande ökat succesivt. Höstterminen 2016 betalade 2 740 nya inresande studenter studieavgifter och detta var en ökning med 23 procent i jämförelse med höstterminen 2015. Liksom tidigare år kom majoriteten av de betalande studenterna från Asien och höstterminen 2016 var andelen drygt 60 procent.

Nya inresande studenter läsåret 2015/16

Efter den översiktliga beskrivningen ovan övergår vi nu till att studera de nya inresande studenterna mer i detalj. Då använder vi läsårsuppgifter, varav de senaste avser 2015/16, då antalet nya inresande uppgick till 23 110 studenter. I jämförelse med läsåret 2014/15 har därmed antalet nya inresande ökat med 6 procent. Som tidigare år var antalet nya inresande utbytesstudenter fler än antalet nya inresande freemover-studenter, se figur 46. Antalet nya inresande utbytesstudenterna ökade med 540 (4 procent) och uppgick till 13 750 läsåret 2015/16, medan de nya freemover-studenterna ökade med 800 (9 procent) till 9 360. Antalet nya freemover-studenter ökade därmed fjärde året i rad och av de 9 360 var ungefär en tredjedel betalande. Den senare gruppen ökade med 150 nybörjare jämfört med läsåret 2014/15, medan freemover-studenter som inte betalade ökade med 650.

Som tidigare läsår var det fler kvinnor än män bland de nya inresande studenterna, 53 procent kvinnor och 47 procent män. Andelen var något större bland utbytesstudenterna där 55 procent var kvinnor än bland

Figur 46. Antalet nya inresande studenter läsåren 1997/98–2015/16, totalt samt uppdelat på freemover-studenter och utbytesstudenter.

freemover-studenterna där motsvarande andel var 49 procent. Bland de betalande studenterna är andelen kvinnor lägre, men för första gången sedan studieavgifter infördes har andelen kvinnor bland betalande studenter ökat, från 38 procent till 41 procent sedan läsåret 2014/15. Andelen kan jämföras med 54 procent kvinnor från EU/EES och Schweiz.

Fastän antalet nya inresande studenter har ökat varje år sedan studieavgifter infördes har antalet inte uppnått samma nivå som läsåret 2010/11, dvs. innan avgifterna infördes. Det kan även nämnas att de nya inresande studenterna läsåret 2015/16 ändå utgjorde en betydande

del av alla nybörjare i den svenska högskolan där ungefär var fjärde högskolenybörjare var en inresande student.

Flest nya inresande vid Lunds universitet

Sett till enskilda lärosäten hade Lunds universitet som tidigare år flest nya inresande studenter läsåret 2015/16, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet, se tabell 17. Relativt sett var andelen nya inresande i förhållande till det totala antalet nybörjare högt vid Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola samt Lunds universitet.

Majoriteten av nya inresande studenter fortfarande från Europa

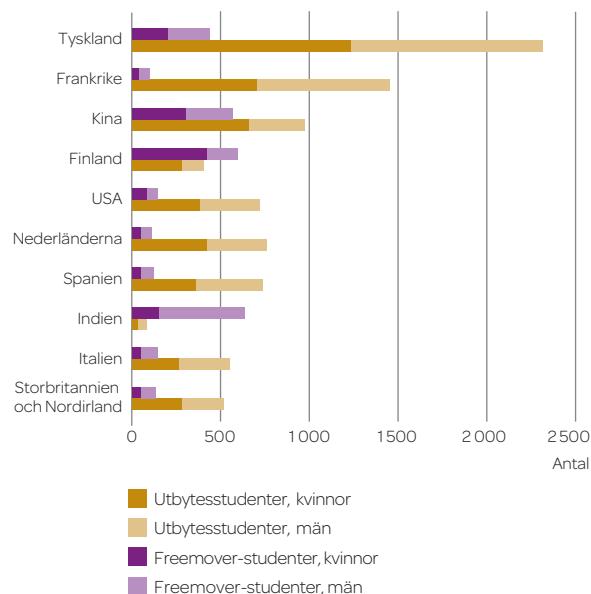
Hälften av de 23 110 nya inresande studenterna läsåret 2015/16 kom från länder inom EU/EES och Schweiz, medan 34 procent kom från länder utanför EU/EES och Schweiz och 16 procent från okänt land, vilket alltså innebär att landuppgifter för dessa studenter inte finns tillgängliga. Från området EU/EES och Schweiz, ökade antalet nya inresande studenter med 440 (4 procent) i jämförelse med läsåret innan. Samtidigt ökade antalet nya inresande från okänt land med 770 (25 procent) och troligtvis utgjorde studenter från EU/EES och Schweiz en stor del av denna grupp.

Antalet nya inresande från länder utanför EU/EES och Schweiz ökade marginellt, med 1 procent från läsåret 2014/15, och uppgick läsåret 2015/16 till 7 760 studenter. Av dessa kom drygt hälften från Asien och 20 procent från Nordamerika. Antalet nya inresande från Asien ökade med 350 (8 procent) sedan läsåret 2014/15 medan antalet nya inresande från Nordamerika ökade med 80 (6 procent). Från Afrika skedde en fördubbling från 320 nya inresande läsåret 2013/14 till 640 läsåret 2014/15 och därefter minskade antalet nya inresande till 330 läsåret 2015/16. En förklaring kan vara att stipendier riktade till studenter från Sveriges långsiktiga samarbets-

Tabell 17. Lärosäten med flest nya inresande studenter samt andel nya inresande av samtliga nybörjare på lärosätet läsåret 2015/16. Tabellen har sorterats efter högst antal nya inresande studenter.

Universitet/högskola	Nya inresande studenter 2015/16			Andel av nybörjare
	Totalt	Kvinnor	Män	
Totalt	23 110	12 180	10 930	27
Lunds universitet	3 240	1 830	1 410	40
Uppsala universitet	2 040	1 190	850	29
Stockholms universitet	2 000	1 210	800	24
Kungl. Tekniska högskolan	1 980	600	1 380	44
Göteborgs universitet	1 400	870	540	21
Linköpings universitet	1 420	680	740	29
Linnéuniversitetet	1 390	780	610	28
Umeå universitet	1 100	650	440	26
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	1 100	650	440	35
Chalmers tekniska högskola	1 000	280	720	42

Figur 47. Antal inresande studenter från de 10 länder som flest nya inresande studenter kom ifrån läsåret 2015/16, uppdelat på utbytes- respektive freemover-studenter, samt kön.

länder ökade påtagligt 2014/15 och sedan minskade igen 2015/16. Därmed minskade antalet från Afrika procentuellt mest. Antalet studenter från Sydamerika ökade från 300 till 390, eller med 27 procent.

Sett till enskilda länder kom flest av de nya inresande studenterna läsåret 2015/16 från Tyskland följt av Frankrike och Kina, se figur 47 Detta gällde både för den totala gruppen nya inresande studenter och för utbytesstudenterna. För de nya freemover-studenterna var istället Indien det land som flest kom ifrån för att studera i Sverige, följt av Finland och Kina.

Merparten av nya inresande utbytesstudenter kom inom EU-program

Liksom tidigare år läste i stort sett samtliga av de 13 750 nya inresande utbytesstudenterna fristående kurser läsåret 2015/16. Detta förklaras av att de flesta utbytes-

studenterna studerar en kortare tid i Sverige som en del av sin utbildning i hemlandet.

Utbytesprogrammen delas in i EU-program, Nordplus eller så kallade bilaterala program. EU-program möjliggör studier både i Europa och länder utanför Europa, till exempel USA, Kanada, Japan och Australien. Det största EU-programmet är Erasmus-programmet. Nordplus är ett ramprogram som är inrättat av Nordiska Ministerrådet för att främja samarbete och rörlighet mellan de nordiska och baltiska länderna samt de självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland. Slutligen finns bilaterala program som inrättats mellan enskilda svenska och utländska universitet och högskolor.

Under många år har majoriteten av de nya inresande utbytesstudenterna kommit till svenska lärosäten inom ramen för ett EU-program. Läsåret 2015/16 kom 8 630 av de inresande utbytesstudenterna (63 procent) inom ett sådant program vilket är 300 fler jämfört med året innan. Efter att ha minskat sedan läsåret 2012/13 ökade antalet inom dessa EU-program med 4 procent det senaste läsåret. Samtidigt ökade antalet som deltog i bilaterala program det senaste läsåret med 5 procent, från 4 440 till 4 690 utbytesstudenter.

De som kom inom ramen för Nordplus utgjorde bara 3 procent av samtliga nya inresande utbytesstudenter läsåret 2015/16. Sedan läsåret 2006/07 har antalet som deltog i dessa program minskat kontinuerligt och uppgick till 430 studenter läsåret 2015/16.

De flesta nya inresande freemover-studenter studerade på program

Till skillnad från nya inresande utbytesstudenter där de flesta läste fristående kurser studerade en klar majoritet av freemover-studenterna, 75 procent eller 7 020 studenter, på program läsåret 2015/16. Som tidigare läsår läste de flesta av dessa studenter ett program på avancerad nivå och den vanligaste studieformen var masterprogram med 46 procent följt av magisterprogram med 12 procent av freemover-studenterna, se tabell 18.

Tabell 18. Antal nya inresande freemover-studenter läsåren 2014/15–2015/16 fördelat på studieform.

		Läsåret 2014/15		Läsåret 2015/16	
		Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Totalt		8 560	100	9 360	100
Kurs		2 220	26	2 350	25
Program	Högskoleexamen	20	0	30	0
	Kandidatexamen	620	7	720	8
	Magisterexamen	960	11	1 130	12
	Masterexamen	4 110	48	4 330	46
	Konstnärlig examen	160	2	200	2
	Yrkesexamen	460	5	560	6
	Övriga program	30	0	60	1

Totala antalet inresande studenter

Många inresande studenter läser mer än ett läsår vid ett svenskt lärosäte och det medför att det totala antalet inresande studenter är större än antalet nya inresande studenter.

Läsåret 2015/16 fanns totalt 35 130 inresande studenter vid svenska lärosäten. Av dem var 60 procent freemover-studenter och 40 procent utbytesstudenter. Sedan 2006/07 har det totala antalet inresande freemover-studenter varit större än det totala antalet inresande utbytesstudenter. Att freemover-studenterna är fler trots att de är färre bland nya inresande är till stor del en följd av att de ofta stannar en längre period i Sverige och i större utsträckning läser hela program medan utbytesstudenterna vanligen läser en kortare period i Sverige som en del av en utbildning i hemlandet.

För andra läsåret i rad ökade det totala antalet inresande studenter och läsåret 2015/16 var ökningen 1 940 studenter (6 procent). Freemover-studenterna ökade med 7 procent jämfört med läsåret 2014/15 och uppgick till 21 220. Utbytesstudenterna ökade med 4 procent till 13 990 studenter.

Majoriteten av de inresande studenterna kommer från länder inom EU/EES och Schweiz. Det gäller såväl freemover- som utbytesstudenter.

För mer information om det totala antalet inresande studenter fördelat på geografiskt område och för de vanligaste länderna för respektive område, se tabell 2 i den separata tabellbilagan.

Var femte betalande student finansierade hela studieavgiften med stipendier

Samtidigt som studieavgifter infördes skapades två statliga stipendieprogram vilka hanteras av Universitets- och högskolerådet (UHR) respektive Svenska institutet (SI), se faktarutan *Stipendier och studieavgifter*. Studenterna kan söka stipendier från dessa program eller andra stipendier som lärosätena disponerar, till exempel via stiftelser knutna till lärosätet eller andra icke-statliga finansierare. Det händer även att företag finansierar stipendier för avgiftsskyldiga studenter.

Enligt lärosätenas rapportering till UKÄ betalade sammanlagt 5 220 studenter studieavgift till något lärosäte hösten 2016. Av dessa studenter var 40 procent kvinnor och 60 procent män. 31 procent av de betalande studenterna finansierade studieavgiften helt eller delvis med svenska stipendier. För 1 050 (20 procent) täckte stipendier hela studieavgiften medan 233 studenter (11 procent) betalade en del av studieavgiften med stipendier. En något större andel av stipendierna gick till män, 55 procent jämfört med 45 procent till kvinnor.

STIPENDIER OCH STUDIEAVGIFTER

När studieavgifter infördes hösten 2011 inrättade staten samtidigt stipendieprogram. Orsaken var en vilja att fortsatt få studenter att komma till Sverige för att studera. Två stipendieprogram för studier på grundnivå och avancerad nivå inrättades, det ena för studenter från Sveriges långsiktiga samarbetsländer och det andra för att kunna rekrytera särskilt kvalificerade studenter.

En kartläggning av stipendierna visar att rekryteringen av avgiftsskyldiga studenter från vissa länder är tydligt beroende av svenska stipendier men också att det finns stora variationer. Se vidare *Kartläggning av studieavgifter Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2017:2, UKÄ.

Höstterminen 2016 var lärosätenas sammanlagda intäkter av anmälning- och studieavgifter 580 miljoner kronor. Studenterna betalade 68 procent medan stipendierna täckte 32 procent av studieavgifterna. De statliga stipendierna, dvs. stipendierna från UHR och SI, svarade för 23 procent av studieavgifterna.

Av de lärosäten som hade fler än 10 betalande studenter fanns störst andel studenter som finansierade sina avgifter genom stipendier vid Örebro universitet och Mälardalens högskola där 73 procent respektive 51 procent finansierade studieavgiften på detta sätt. För Örebros 22 betalande studenter finansierades hela studieavgiften för 16 studenter genom stipendier, motsvarande för Mälardalens högskola var 21 av 41 studenter.

I tabell 5 i den separata tabellbilagan finns mer information om betalande studenter fördelat på bland annat lärosäten och andelar med stipendium.

Majoriteten av freemover-studenter som påbörjade masterprogram tog examen

En väsentlig skillnad mellan de inresande utbytesstudenterna och freemover-studenterna är hur länge de stannar i Sverige eftersom de har olika syften med sina studier. Av de totalt 13 980 inresande utbytesstudenterna läsåret 2015/16 var 82 procent registrerade på sin första termin och av resterande 18 procent var samtliga registrerade på sin andra termin. I jämförelse var 49 procent av de 21 210 inresande freemover-studenterna läsåret 2015/16 registrerade på sin första eller andra termin i Sverige, vilket betyder att hälften av freemover-studenterna hade studerat längre än ett år.

Läsåret 2015/16 tog 5 800 inresande studenter sin första svenska examen och av dessa var 5 400 freemover-studenter. Antalet inresande studenter som för första gången tog examen i Sverige ökade detta läsår efter att ha minskat tre år i rad. Den tidigare minskningen kan i stor utsträckning

förklaras av studieavgiftsreformen som ledde till att antalet freemover-studenter minskade drastiskt.

De flesta examina som avlades var på avancerad nivå, 85 procent läsåret 2015/16. De senaste läsåren har många av freemover-studenterna läst masterprogram och av de som påbörjade ett masterprogram läsåret 2013/14 hade närmare 60 procent tagit ut en examen senast våren 2016. Nästan lika stor andel av de betalande (57 procent) som de icke-betalande (59 procent) freemover-studenterna hade tagit ut en examen vid denna tidpunkt (våren 2016). För de som påbörjade ett masterprogram läsåren 2011/12 och 2012/13 var examensfrekvenserna ungefär lika stora.

Det är alltså inte någon större skillnad i hur stor andel av de betalande respektive de icke-betalande inresande freemover-studenterna på masterprogrammen som tog ut en examen. Däremot skiljde sig prestationsgraden mellan betalande och icke-betalande. Förenklat är prestationsgraden andelen avklarade högskolepoäng i förhållande till antal registrerade poäng ett visst läsår. Prestationsgraden för de inresande freemover-studenter som inte betalade studieavgifter var 82 procent och alltså densamma som för de studenter som inte var inresande. I jämförelse var prestationsgraden för de freemover-studenter som betalade studieavgift 88 procent, alltså 6 procentenheter högre än för de icke-betalande.

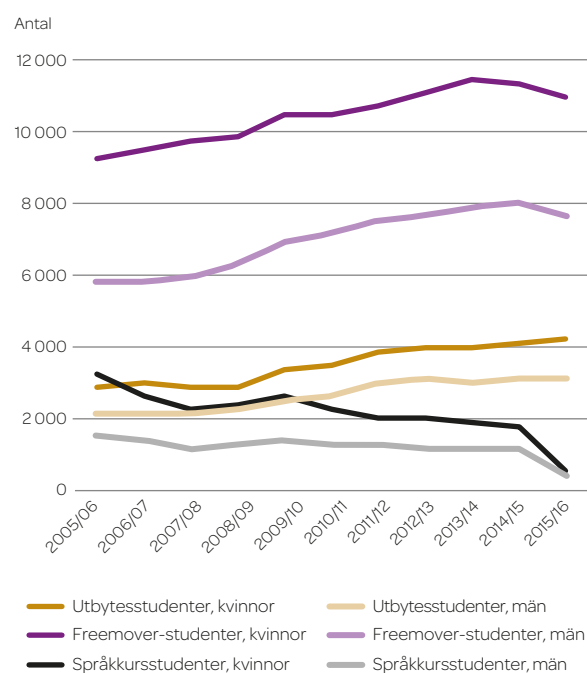
Liksom tidigare läsår kom de flesta inresande studenter som tog examen från EU-länder eller länder i Asien. Precis som tidigare var det också flest inresande studenter vid Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan och Uppsala universitet som tog examen. Dessa universitet hade också flest registrerade inresande studenter läsåret 2015/16.

Mer om examinerade och prestationsgrader går att läsa i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Utresande studenter

Det totala antalet utresande studenter har ökat under lång tid men minskade läsåret 2015/16 och uppgick till 26 440. Av de utresande var 70 procent freemover-studenter, 27 procent utbytesstudenter och 3 procent språkkursstudenter. Jämfört med föregående läsår har antalet utresande studenter minskat med 2 660, eller 9 procent. Den stora minskningen gäller språkkursstudenterna. Denna grupp har minskat något varje läsår under den senaste tioårsperioden men läsåret 2015/16 minskade antalet jämfört med föregående läsår från 2 790 till 910 personer. En stor del av minskningen beror dock på en omklassificering. Innan höstterminen 2015 klassades alla språkkurser som utbildning på eftergymnasial nivå men från och med höstterminen 2015 ingår enbart språkkurser som ger akademiska poäng och som bedrivs på universitet och högskolor.

Figur 48. Antal utresande studenter, fördelat på studentkategori och kön läsåren 2005/06–2015/16.

Antalet utresande freemover-studenter minskade från 19 250 till 18 400 personer vilket motsvarar 4 procent. Antalet utresande utbytesstudenter ökade däremot något, med 1 procent och uppgick därmed till 7 260 personer.

Av det totala antalet utresande studenterna läsåret 2015/16 var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Det var ungefär likadan könsfördelning för gruppen freemover-studenter som för gruppen utbytesstudenter, se figur 48.

Flest utresande studenter åker fortfarande till USA och Storbritannien

Europa var fortfarande det område där flest utresande studenter studerade läsåret 2015/16. Då studerade 58 procent av de 26 440 utresande studenterna inom EU/EES och Schweiz och av dessa studerade flest studenter i Storbritannien (4 720), följt av Polen (1 480) och Danmark (1 340). USA var det enskilda land där flest utresande studenter läste, 5 210 personer vilket motsvarar 20 procent av det totala antalet utresande studenter. Det näst största mottagarlandet utanför EU/EES och Schweiz var Australien med 1 800 studenter läsåret 2015/16. Sammantaget var alltså de största mottagarländerna läsåret 2015/16 för svenska utresande studenter USA, Storbritannien, Australien, Polen och Danmark. Antalet utresande har dock minskat till USA, Storbritannien och Danmark medan det har ökat till Australien. Till Polen var det i stort sett samma antal som tidigare.

Av de 26 440 utresande studenterna var 7 260 utbytesstudenter läsåret 2015/16 och av dessa studerade 49 procent inom EU/EES och Schweiz. De största mottagarländerna var Storbritannien (630 studenter), Frankrike (470) och Tyskland med 380 utresande utbytesstudenter. De största mottagarländerna utanför EU/EES och Schweiz var USA med 690 studenter, Kina med 500 studenter, Australien med 460 studenter, Singapore med 420 studenter och Kanada med 400 utresande utbytesstudenter. Antalet till vart och ett av dessa länder jämfört med föregående läsår har varit ungefär konstant utom till Singapore där antalet har ökat.

De utresande freemover-studenterna ordnar sina studier på egen hand och de läser ofta en hel utbildning utomlands och läsåret 2015/16 var antalet utresande freemover-studenter 18 400. Av dessa studerade 61 procent inom EU/EES och Schweiz. Flest studerade i Storbritannien (3 990), Polen (1 450) och Danmark (1 230). Av dessa länder minskade antalet studenter till Storbritannien och Danmark jämfört med föregående läsår, medan antalet till Polen var ungefär lika stort. USA och Australien var de länder utanför EU/EES och Schweiz som lockade flest freemover-studenter, 4 530 respektive 1 240 personer. Antalet till USA har minskat de senaste läsåren.

Se tabell 19 för fler detaljer för de största mottagarländerna för utresande studenter. I tabell 3 i den separata tabellbilagan finns motsvarande information för ett större antal mottagarländer.

Antalet utresande utbytesstudenter varierar mycket mellan lärosätena

De allra flesta lärosäten hade utresande utbytesstudenter under läsåret 2015/16. De lärosäten som inte hade några utresande utbytesstudenter var Gymnastik- och idrotts-högskolan samt några mindre enskilda utbildningsanordnare. Flest hade Lunds universitet med 1 070 studenter, följt av Uppsala universitet (840) och Stockholms universitet (650). Jämfört med föregående läsår ökade antalet utresande från Lunds universitet med 8 procent medan antalet från Uppsala universitet och Stockholms universitet inte ändrades nämnvärt. Av de lärosäten som hade minst 100 utresande utbytesstudenter läsåret 2015/16 ökade Luleå tekniska universitet procentuellt mest med 58 procent till 150 studenter, medan Göteborgs universitet hade den största procentuella minskningen, 16 procent till 420 studenter.

Sett till antalet utresande utbytesstudenter som andel av lärosätets totala antal studenter hade Handelshögskolan i Stockholm den största andelen, 14 procent. Vid de flesta lärosäten var andelen utresande utbytesstudenter betydligt lägre. Näst högst andel hade Stiftelsen Högskolan i Jönköping med 5 procent, se tabell 20.

Tabell 19. Antal utresande studenter till mottagarländer som läsåret 2015/16 tog emot minst 400 studenter från Sverige, samt förändringar jämfört med föregående läsår. I samtliga utlandsstuderande ingår även språkkursstudenter.

Land	Samtliga utlandsstudenter	Förändring från 2014/15 (%)	varav utbytesstudenter	Förändring från 2014/15 (%)	varav freemover-studenter	Förändring från 2014/15 (%)
Samtliga	26 440	-9	7 260	1	18 400	-4
USA	5 210	-9	690	-6	4 530	-9
Storbritannien	4 720	-11	630	3	3 990	-6
Australien	1 800	11	460	-14	1 240	-2
Polen	1 480	0	40	19	1 450	0
Danmark	1 340	-10	110	-2	1 230	-10
Norge	910	-6	100	-5	810	-6
Tyskland	870	-20	380	1	450	1
Spanien	820	-24	350	7	370	28
Frankrike	810	-28	470	-8	260	-1
Nederländerna	700	12	360	18	350	8
Kina	690	-11	500	2	130	1
Japan	680	-26	230	9	150	26
Kanada	570	-3	400	-6	180	5
Italien	470	-13	240	20	190	-7
Singapore	440	19	420	23	30	-10
Schweiz	420	-12	170	-11	240	-10

Tabell 20. Antal utresande utbytesstudenter samt andelen utresande av samtliga studenter (exklusive inresande studenter) för de lärosäten som hade minst 200 utresande utbytesstudenter läsåret 2015/16. Sorterat efter högst andel av samtliga studenter på lärosätet.

Universitet / Högskola	Antal utbytesstudenter per lärosäte			Andel i % av samtliga studenter vid respektive lärosäte		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Handelshögskolan i Stockholm	200	90	110	14	15	14
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	440	270	170	5	5	5
Kungl. Tekniska högskolan	580	250	330	4	5	4
Lunds universitet	1 070	610	460	3	4	3
Chalmers tekniska högskola	300	100	200	3	4	3
Uppsala universitet	840	500	340	2	3	2
Linköpings universitet	500	270	230	2	2	3
Stockholms universitet	660	410	240	2	2	2
Linnéuniversitetet	350	220	130	1	1	2
Umeå universitet	330	180	150	1	1	2
Göteborgs universitet	420	270	150	1	1	1

Tabell 21. Antal examinerade i Sverige läsåret 2015/16 på ett urval utbildningsprogram som leder till yrkesexamen samt för masterexamen, och andel av dessa examinerade som studerat utomlands. Sorterat efter högst andel studenter som studerat utomlands.

Examen	Antal examinerade			Andel i % som studerat utomlands		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	61 910	40 430	21 480	14	13	16
Civilekonomexamen	1 000	550	460	50	50	49
Masterexamen, samhällsvetenskap, juridik, handel och administration	1 780	1 040	750	43	42	43
Juristexamen	1 610	980	640	39	43	32
Civilingenjörsexamen	4 290	1 390	2 900	29	37	24
Högskoleingenjörsexamen	2 350	650	1 700	10	16	7
Sjuksköterskeexamen	4 200	3 660	540	5	5	4
Socionomexamen	2 190	1 890	300	4	4	4
Äldre lärarexamen	2 790	1 910	880	3	3	3
Förskollärarexamen	2 320	2 230	90	1	1	2

Stor skillnad i andel som studerat utomlands beroende på examen

Antalet studenter som läsåret 2015/16 tog examen på grundnivå och avancerad nivå var 61 910 exklusive inresande studenter. Av dessa hade 14 procent någon gång under de senaste tolv terminerna studerat utomlands där utlandsstudierna dock inte behöver vara länkade till den avlagda examen. Det var stor skillnad mellan examinerade från olika utbildningar. För examinerade på yrkesexamen var andelen högst för civilekonomexamen, 50 procent, följt av juristexamen där 39 procent av studenterna hade studerat utomlands. För masterexamen inom området samhällsvetenskap, juridik, handel och administration var andelen 43 procent.

Till examina där få av de examinerade hade studerat utomlands hörde förskollärarexamen med 1 procent, den tidigare lärarexamen (3 procent), socionomexamen (4 procent) och sjuksköterskeexamen med 5 procent av antalet examinerade läsåret 2015/16.

För några examina var det stora könsskillnader bland de som hade studerat utomlands och tog examen läsåret 2015/16. Störst var skillnaden för civilingenjörsexamen, där hade 37 procent av kvinnorna och 24 procent av männen studerat utanför Sverige, för juristexamen var motsvarande andelar 43 respektive 32 procent och för högskoleingenjörsexamen var det 16 respektive 7 procent, se tabell 21.

Många svenskar läser till läkare utomlands

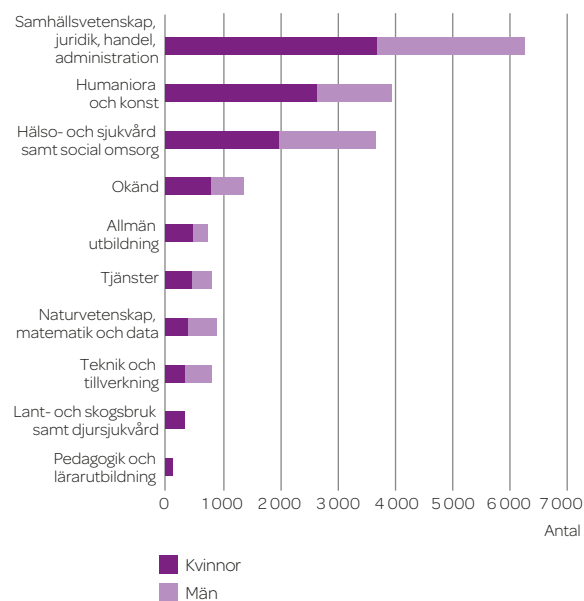
Många svenska studenter läser i andra länder på utbildningar som det är förhållandevis högt söktryck till på svenska lärosäten. Läkarpromot var det i särklass största enskilda utbildningsprogram som utresande freemover-studenter läste läsåret 2015/16. Enligt Centrala studie-stödsnämnden (CSN) var det 2 740 personer som läsåret 2015/16 hade studiemedel för läkarstudier utanför Sverige. Som jämförelse kan nämnas att det samma läsår var 7 730 personer som studerade på läkarprogram i Sverige. De länder som hade fler än 100 läkarstudenter med studiemedel från CSN var Polen med 1 130, Rumänien med 330, Lettland med 310, Danmark med 200, Ungern med 150 och Tjeckien med 120 studenter.

En annan utbildning med högt söktryck i Sverige som studenter läste utomlands läsåret 2015/16 med studiemedel var tandläkarprogram. Enligt CSN var det 330 personer och av dessa studerade 60 i Polen och 40 i Rumänien respektive Spanien. Samma läsår var det 1 460 personer som läste utbildningen i Sverige.

För veterinärutbildning utanför Sverige hade 290 personer studiemedel läsåret 2015/16 varav 70 studerade i Polen och 60 i Danmark. Det totala antalet veterinärstudenter i Sverige motsvarande period var 510 personer.

Sammantaget studerade 6 260 av samtliga utresande freemover-studenter inom området samhällsvetenskap, juridik, handel och administration läsåret

Figur 49. Antal utresande freemover-studenter efter ämnesområde läsåret 2015/16.

2015/16, vilket motsvarar 34 procent av totalt 18 400 studenter. Andelen som studerade inom området humaniora och konst var 21 procent eller 3 930 studenter, och 20 procent eller 3 650 av samtliga freemover-studenter studerade inom området hälso- och sjukvård samt social omsorg. Det innebär att 75 procent av samtliga utresande free-mover-studenter studerade inom något av dessa områden, se figur 49. Fördelningarna har sett ungefär likadana ut under lång tid.

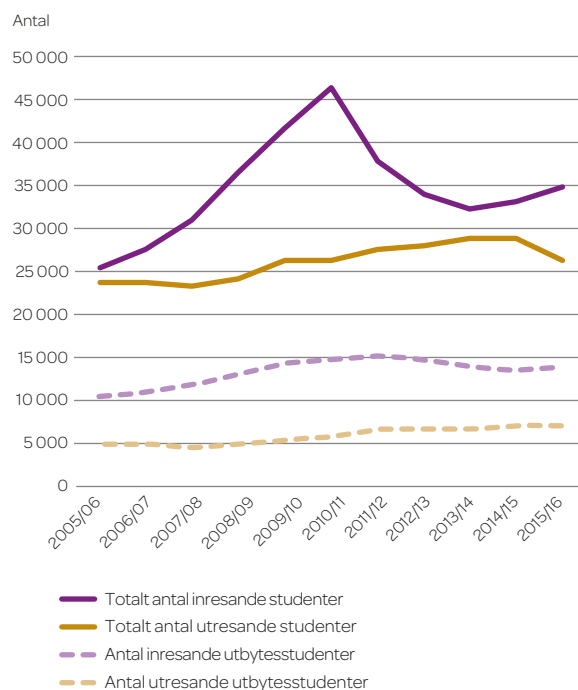
Skillnad i antalet inresande – utresande studenter

Lsåret 2015/16 var det totala antalet utresande studenter 26 440 och antalet inresande studenter var 35 130, vilket innebar 8 690 fler inresande än utresande studenter. Antalet inresande studenter har varit större än antalet utresande sedan läsåret 2005/06, se figur 50.

Skillnaden i antal inresande–utresande utbytesstudenter varierar relativt mycket mellan lärosäten

Lsåret 2015/16 studerade 7 260 svenska studenter vid ett lärosäte utomlands inom ramen för ett utbytesavtal. Samtidigt kom 13 990 internationella utbytesstudenter till svenska lärosäten. Det var alltså 6 730 fler inresande än utresande utbytesstudenter, se figur 50. De flesta läro-

Figur 50. Totalt antal inresande respektive utresande studenter, samt därav antal utbytesstudenter läsåren 2005/06–2015/16.

Tabell 22. Antal inresande och utresande utbytesstudenter samt skillnaden dem emellan för de lärosäten som läsåret 2015/16 hade minst 100 inresande eller utresande utbytesstudenter. Sorterat efter minsta skillnaden mellan inresande och utresande utbytesstudenter.

Universitet / Högskola	Antal inresande utbytesstudenter	Antal utresande utbytesstudenter	Antal inresande – antal utresande utbytesstudenter
Handelshögskolan i Stockholm	170	200	-30
Södertörns högskola	140	100	40
Högskolan i Borås	230	150	80
Örebro universitet	250	150	100
Luleå tekniska universitet	300	150	150
Malmö högskola	300	150	150
Karolinska institutet	300	140	160
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	620	440	180
Högskolan Dalarna	290	60	230
Chalmers tekniska högskola	590	300	290
Linnéuniversitetet	720	350	370
Umeå universitet	700	330	370
Kungl. Tekniska högskolan	970	580	390
Uppsala universitet	1 300	840	460
Linköpings universitet	1 000	500	500
Göteborgs universitet	960	420	540
Stockholms universitet	1 260	660	600
Lunds universitet	1 900	1 070	830

säten som detta läsår hade fler än 100 inresande eller utresande studenter hade ett överskott av inresande utbytesstudenter. Det enda undantaget var Handelshögskolan i Stockholm som tvärtom hade fler utresande studenter. Variationen mellan lärosätena var relativt stor och skillnaden mellan inresande och utresande utbytesstudenter var störst vid Lunds universitet, följt av Stockholms universitet, se tabell 22.

Skillnaden mellan antalet inresande och utresande utbytesstudenter varierade mellan lärosätena även avseende de länder med vilka utbyten ägde rum. Av de arton lärosäten som läsåret 2015/16 hade minst 100 inresande eller 100 utresande utbytesstudenter hade tretton lärosäten det största överskottet av inresande från Tyskland. Se tabell 4 i den separata tabellbilagan för mer information om skillnader mellan inresande och utresande utbytesstudenter fördelat på lärosäten.

Allt fler internationella studenter

Den internationella studentmobiliteten har ökat snabbt under den senaste tiden. Det är även en tydlig politisk vilja att öka mobiliteten och mål har satts upp både nationellt och internationellt. Ett exempel är EU:s ministerråd som 2011 satte upp målet att till 2020 ska 20 procent av alla examinerade på eftergymnasial nivå från EU-området under någon del av sin utbildning ha studerat utomlands. Målet inkluderar både utbytesstudenter och studenter som genomför en hel utbildning utomlands. Det är dock svårt att mäta måluppfyllelsen eftersom det är mottagarländerna som ska rapportera antalet examinerade från olika länder. Många länder har svårigheter att lämna uppgifter om från vilka länder de internationella studenterna kommer. Enligt en enkätstudie som genomförts av SCB uppskattas dock 17 procent av studenterna från Sverige ha studerat utomlands minst tre månader inom ramen för eftergymnasiala studier, se *Internationell rörlighet för utbildning bland unga i Sverige*, Temarapport 2017:1 Utbildning, SCB.

Enligt OECD-publikationen *Education at a Glance 2016* var ökningen i den internationella studentmobiliteten, uttryckt som antal utresande studenter, i OECD-länderna 5 procent mellan åren 2013 och 2014. Variationen mellan länder var relativt stor, där största ökningen av utresande studenter i storleksordning 20 procent fanns i Belgien, Estland, Lettland, Nya Zeeland och Polen. Antalet minskade dock i till exempel Österrike, Japan, Sydkorea, Slovenien och Turkiet. Denna statistik gäller enbart utresande freemover-studenter.

Om vi jämför antal inresande och antal utresande studenter gick det år 2014 bland OECD-länderna tre inresande studenter på varje utresande student. Det var stor skillnad mellan länderna. I Australien var förhållandet 20 inresande studenter för varje utresande student medan kvoten var mindre än 0,5 för bland andra Estland, Slovakien och Sydkorea.

Tabell 23 innehåller uppgifter om mobila studenter år 2014 på eftergymnasial nivå fördelade på de största ursprungsländerna respektive mottagarländerna, samt Sverige. Utbytesstudenter ingår inte. Det saknas statistik för några länder så som Japan och Kanada och många

INTERNATIONELLA STUDENTER

Med *internationella studenter* menas studenter som har rest över en landgräns för att studera. Hur studentmobilitet mäts beror till stor del på landspecifika immigrationslagar och vilken statistik som finns tillgänglig. Länderna kan till viss del välja hur de vill redovisa mobiliteten. Vissa länder som inte har uppgifter om internationella studenter rapporterar istället data om "foreign students" som är studenter som inte är medborgare i landet som de studerar i. Detta sätt att redovisa mobiliteten innebär en överskattning av studenter som åker till ett annat land för att studera. Statistiken om mobiliteten lämnas av mottagarländerna. Det betyder att studenter som finns i länder som inte rapporterar in till Eurostat, OECD och UNESCO saknas i statistiken.

länder har svårt att lämna heltäckande uppgifter om varifrån de inresande studenterna kommer. Den enskilt största mobilitetsströmmen fanns mellan Kina och USA,

Tabell 23. Inresande respektive utresande studenter på eftergymnasial nivå, exklusive utbytesstudenter, fördelade efter de största ursprungs- och mottagarländerna samt Sverige 2014. Källa: Table C4.1. International student mobility and foreign students in tertiary education (2014). *Education at a Glance 2016*, OECD.

Ur- spungs- land	Mottagarland													Totalt
	USA	Stor- britannien	Australien	Frankrike	Ryssland	Tyskland	Italien	Neder- länderna	Österrike	Belgien	Sydkorea	Sverige		
Kina	263 750	86 200	90 250	25 390	7 950	21 890	11 320	4 720	570	690	34 150	2 370	574 500	
Indien	102 390	19 600	25 560	1 990	2 630	7 680	1 160	990	350	330	670	1 060	178 740	
Tyskland	9 460	13 850	1 240	6 620	180	-	1 430	23 830	26 750	750	100	1 790	111 030	
Sydkorea	63 350	4 750	6 550	1 880	310	3 760	600	270	140	70	0	40	84 450	
Saudi- arabien	49 390	8 920	4 740	450	30	270	50	80	50	10	240	30	67 210	
Frankrike	7 740	11 230	1 070	-	0	6 000	1 160	1 200	480	17 370	80	530	64 180	
Kazakstan	1 820	1 600	120	390	49 250	700	120	60	110	30	250	30	58 170	
Italien	4 260	9 500	700	6 730	80	4 830	-	1 730	7 610	1 080	20	550	49 700	
Vietnam	15 010	4 240	12 900	5 280	1 420	1 670	320	310	70	230	2 120	100	47 830	
Ukraina	1 400	1 040	130	1 130	12 040	5 600	2 060	310	960	130	50	180	47 260	
Malaysia	6 200	15 580	15 360	950	2 310	710	10	50	20	20	50	40	45 490	
Kanada	27 050	6 310	3 480	1 380	20	680	100	220	120	130	580	120	43 070	
Ryssland	4 910	3 930	1 030	3 600	0	9 670	2 020	670	940	260	320	390	41 140	
USA	-	14 950	2 910	3 200	140	4 090	400	600	500	290	1 490	490	40 530	
Sverige	3 890	3 200	750	430	10	610	210	30	130	100	10	-	15 490	
Totalt	842 380	428 720	266 050	235 120	213 350	210 540	87 540	70 690	65 170	55 520	52 450	25 360	3 017 890	

drygt 263 000 kinesiska studenter studerade i USA. Även antalet indiska studenter till USA ökade och uppgick till 102 000. Inte oväntat spelar Sverige en liten roll i dessa sammanhang.

36

61

59

58

50

Utbildning och arbetsmarknad

En viktig funktion för högre utbildning är att utbilda studenter för arbetsmarknaden. En stor utmaning idag är att tillgodose arbetsmarknadens behov inom områden där efterfrågan överskrider tillgången, framförallt inom skola och vård. Ett problem för lärosätena är att attrahera tillräckligt många studenter till utbildningarna inom dessa områden.

Högskoleutbildning fyller en rad viktiga funktioner i samhället. Ett syfte med högskolans utbildning är enligt högskoleförordningen (1 kap. 8§) att förbereda studenterna för att möta förändringar i arbetslivet. När lärosätena dimensionerar sitt utbildningsutbud ska de enligt sina regleringsbrev ta hänsyn till både studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Högskolan förväntas alltså utbilda studenter för att tillgodose framtida kompetensbehov på arbetsmarknaden såväl kvalitativt som kvantitativt, dvs. avseende vad studenterna lär sig och antalet studenter som utbildas inom olika områden. Lärosätena ställs då inför utmaningen att försöka förutse morgondagens behov av kompetens baserat på den kunskap vi har idag. Vare sig utbuds- eller efterfrågesidan är dock statisk. Arbetsmarknaden är heterogen och förändras över tid till följd av bland annat teknisk utveckling och innovationer, ökade krav på effektivitet och produktivitet samt ökad internationell konkurrens.

Förändringar på arbetsmarknaden ställer inte bara nya krav på individens kompetens utan leder också till att nya typer av jobb och branscher skapas och att andra minskar eller till och med försvinner. Utbildning kan dessutom vara en förändringskraft i sig som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden. Detta sammantaget innebär att det är viktigt att utveckla olika typer av underlag som lärosätena kan använda vid utformning av utbildningar och vid dimensionering av utbildningsutbudet. UKÄ publicerar regelbundet rapporter i syfte att informera lärosätena och blivande studenter om arbetsmarknadens framtida behov samt följer och redovisar hur olika grupper med examina från högskolan har etablerat sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier.

Ett sätt att följa upp matchningen mellan tillgång på högskoleutbildade och arbetsmarknadens behov av arbetskraft inom olika områden i olika grupper är därmed att följa upp hur väl individer lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. I detta kapitel presenteras i vilken utsträckning de som tar examen från högskolan i Sverige etablerar sig på arbetsmarknaden den närmaste tiden efter examen. Vi gör också en internationell utblick.

En stor utmaning idag är att klara av kompetensförsörjningen inom yrkesområden där efterfrågan sedan länge har överskridit tillgången. Detta gäller främst inom skola och vård (*Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ). Studenter väljer inte bara en utbildning, de väljer även ett yrke. Om arbetsmarknaden inte anses attraktiv nog så är det svårt för lärosätena att få tillräckligt många sökande till vissa utbildningar och säkerställa genomströmningen på dem. I vilken utsträckning de som utbildas fortsätter att arbeta inom yrket efter avslutad utbildning påverkar också tillgången. Kapitlet avslutas med en diskussion om detta.

Högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden har överlag utvecklats starkt de senaste åren. Denna utveckling bedöms fortsätta även under kommande år även om styrkan i den kommer att avta något till följd av en dämpad global utveckling (som håller tillbaka utvecklingen för svensk export). Sysselsättningen i Sverige förväntas dock fortsätta öka fram till 2018 och arbetslösheten väntas sjunka även nästa år enligt Arbetsförmedlingens prognoser (*Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2016 – Prognos för arbetsmarknaden 2016–2018*, Arbetsförmedlingen, 2016).

En av anledningarna till den ökade tillväxten är ett ökat inflöde till Sverige av personer födda i andra länder. Antalet sysselsatta har ökat både bland inrikes och utrikes födda de senaste åren (*Arbetsmarknadssituationen för hela befolkningen 15–74 år, AKU Fjärde kvartalet*, Statistiska meddelanden, AM 11 SM 1701, SCB, 2016). Sysselsättningsökningen förväntas framöver till största delen ske bland de utrikes födda, till vilka två av tre nya jobb väntas gå. Arbetslösheten bland inrikes födda är dock fortfarande betydligt lägre (4 procent) än bland utrikes födda (15 procent) för fjärde kvartalet 2016. Även om arbetslösheten kommer att minska i båda grupperna i år förväntas gapet mellan inrikes och utrikes födda att öka. Det beror delvis på att antalet utrikes födda ökar medan antalet inrikes födda minskar i arbetskraften. Bland inrikes födda är arbetslösheten så pass låg att den sannolikt inte kan minska så mycket mer eftersom de tillgängliga arbetskraftsresurserna i denna grupp överlag är mycket små. Det finns också stora regionala skillnader i sysselsättning och arbetslöshet. Det är framförallt i storstadslänen som nya jobb skapas vilket leder till ökad sysselsättning och lägre arbetslöshet (*Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2016 – Prognos för arbetsmarknaden 2016–2018*, Arbetsförmedlingen, 2016).

Ju högre utbildning en person har desto bättre är arbetsmarknadsutsikterna. Generellt är risken för arbetslöshet mindre och chansen att få ett jobb och etablera sig på arbetsmarknaden större för dem som har en eftergymnasial utbildning än bland dem som har högst gymnasieutbildning, eller lägre utbildning än så.

Förutsättningarna att etablera sig på arbetsmarknaden är idag överlag goda för högskoleutbildade i Sverige och detta förväntas inte förändras framöver. Arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade över tid kan bero bland annat på utvecklingen av den lokala och globala ekonomin, men också på förändringar i olika typer av lagstiftning och regler. Även förändringar i den strukturella sammansättningen av olika typer av branscher och yrken på arbetsmarknaden samt den demografiska strukturen och pensionsavgångar är av betydelse.

Etableringen 2014 för de som examinerades 2012/13

UKÄ följer regelbundet upp de högskoleutbildades etablering på arbetsmarknaden. Det mått UKÄ använder för att följa upp etableringen är konstruerat med syfte att fånga upp de personer som kan anses vara relativt väl förankrade på arbetsmarknaden. För att definieras som etablerad ställs därför betydligt högre krav än att bara vara sysselsatt. Måttet är baserat på uppgifter från SCB:s olika register om inkomst, yrke, arbetslöshet, arbetsmarknads-politiska åtgärder och studier.

Med etablering avses i dessa uppföljningar att individen hade ett förvärvsarbete i november månad, en arbetsinkomst som översteg en viss nivå samt inte hade varit arbetslös någon gång under uppföljningsåret. Examinerade som fortsatte att studera eller flyttade till andra länder ingår inte i populationen. I och med att såväl lön och sysselsättning som arbetslöshet inkluderas i måttet fångar det upp både konjunkturrelaterade och strukturrelaterade aspekter som har samband med arbetsmarknadsförankringen.

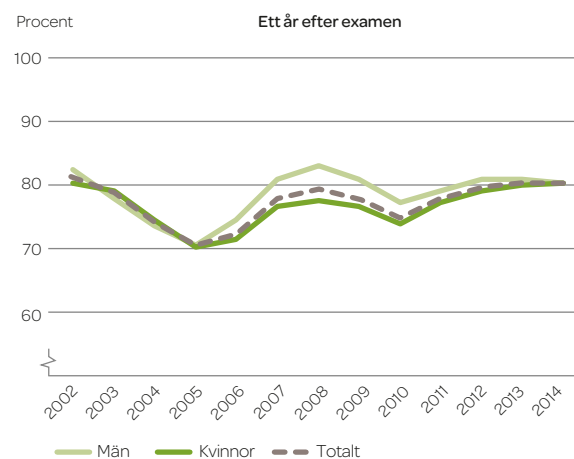
För att en individ ska räknas som etablerad krävs alltså en ganska stark förankring på arbetsmarknaden och de senaste åren har andelen etablerade bland de som tog ut en examen ungefär ett år tidigare legat på strax över 80 procent. Som en jämförelse kan nämnas att sysselsättningen, dvs. andelen som hade haft ett jobb under hela eller en del av året, i samma grupp var 97 procent.

I UKÄ:s senaste rapport om etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade följdes andelen etablerade på arbetsmarknaden upp 2013 bland de som examinerades 2011/12, 2009/10 och 2007/08. (*Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08*, Rapport 2015:26, UKÄ).

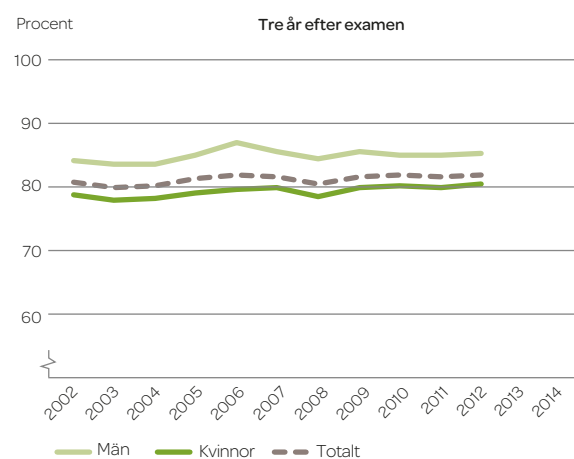
Av de som examinerades från högskolan läsåret 2012/13 hade 80 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2014, dvs. 1–1,5 år efter att de tog ut sin examen. Andelen som hade etablerat sig var ungefär lika stora bland kvinnor och män. Det är första gången sedan 2002 som kvinnorna var etablerade i lika hög andel av de examinerade som männen. Under det senaste decenniet har andelen etablerade män generellt varit större än andelen etablerade kvinnor.

Andelen i en examenskohort som räknas som etablerad på arbetsmarknaden ökar successivt med tid efter examen. Den senaste examenskohorten som kan följas upp till fem år efter examen var de som examinerades läsåret 2008/09. Av dessa var 75 procent etablerade efter ungefär ett år, 82 procent efter ungefär tre år och 83 procent efter ungefär fem år. I figur 51–53 illustreras andelen etablerade efter ett, tre och fem år efter examen för de som tog ut en examen mellan läsåren 2000/01 och 2012/13 för män respektive kvinnor. Variationerna som delvis är

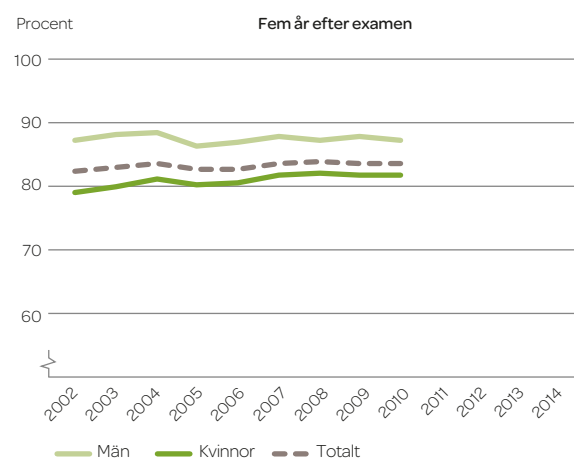
Figur 51. Andelen (procent) etablerade kvinnor och män (samt totalt) ett år efter examen åren 2002 till 2014. Notera den brutna y-axeln.

Figur 52. Andelen (procent) etablerade kvinnor och män (samt totalt) tre år efter examen åren 2002 till 2012. Notera den brutna y-axeln.

Figur 53. Andelen (procent) etablerade kvinnor och män (samt totalt) fem år efter examen åren 2002 till 2010. Notera den brutna y-axeln.

konjunkturberoende planar ut ju längre tiden går efter examen. Skillnaderna mellan män och kvinnor ökade dock och var generellt betydligt större tre och fem år efter examen än direkt efter examen.

Arbetsmarknaden för olika utbildningar varierar

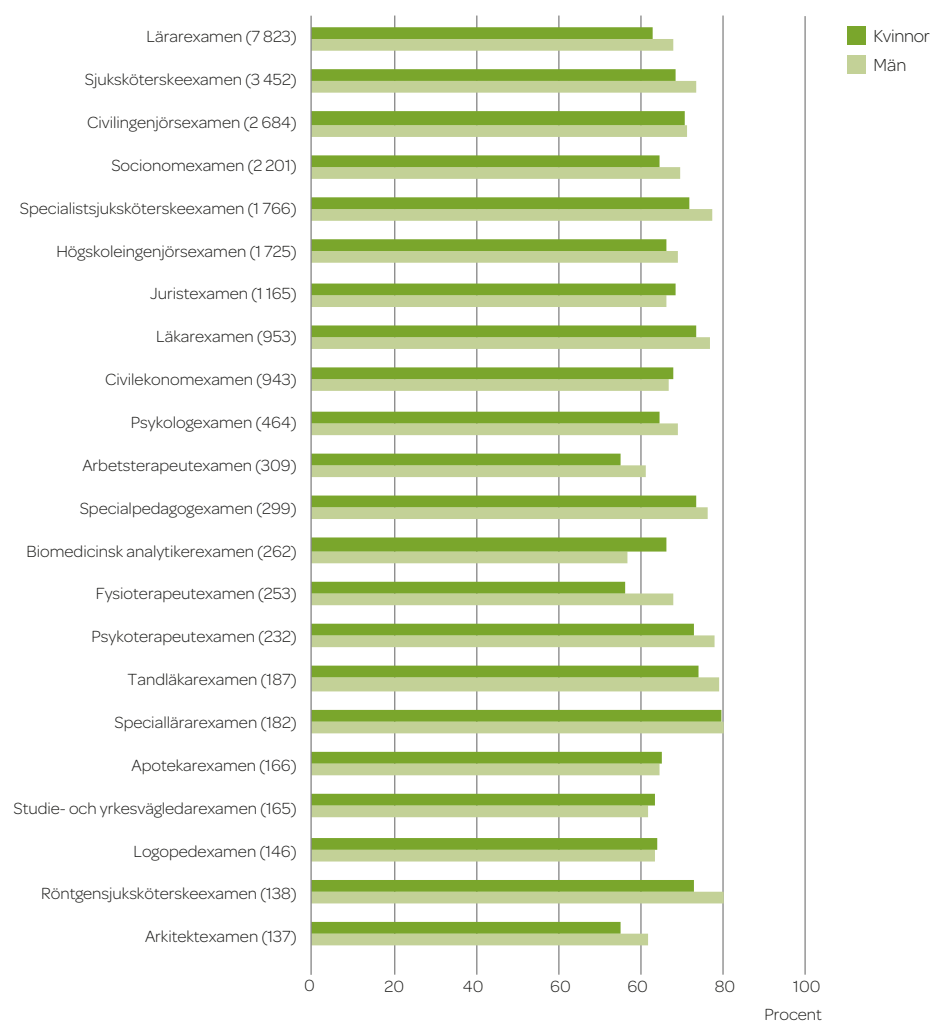
Hur den potentiella arbetsmarknaden kan beskrivas för studenter som tagit ut en examen varierar mellan olika utbildningar, dvs. kurser och program. Vissa utbildningar, framförallt yrkesexamina, har ett tydligt målyrke. De förbereder studenterna på ett konkret sätt genom både innehållet i utbildningen och utformningen, exempelvis i form av att en del av utbildningen är verksamhetsförlagd. Andra utbildningar, framför allt generella examina, förbereder studenterna på ett mer övergripande sätt för en bredare uppsättning av olika arbeten och positioner på arbetsmarknaden. Individuer som tagit ut en examen från vissa utbildningar är följaktligen relativt väl samlade inom en mer avgränsad arbetsmark-

nad medan de som tagit ut en examen från andra utbildningar är mer utspridda inom olika sektorer och yrken. För utbildningar med ett tydligare målyrke kan det vara relativt sett lättare att avgränsa och beskriva en arbetsmarknad. Därmed är det också mindre komplicerat att analysera hur behoven kan se ut, dels med avseende på kompetenskrav, dels med avseende på hur många utbildade personer som kan behövas.

Andelen etablerade var högst bland dem som tog en yrkesexamen. Av de 27 000 som tog ut en yrkesexamen 2012/13 hade 87 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2014. Samma år hade 72 procent av de 16 000 som tog ut en generell examen 2012/13 etablerat sig. Bland de som tog ut en konstnärlig examen 2012/13 hade 33 procent etablerat sig på arbetsmarknaden 2014.

Det bör noteras att vissa yrkesutbildningar är vidareutbildningar för de som redan är yrkesverksamma. Detta gäller exempelvis utbildningar till psykoterapeut, specialistsjuksköterska och speciallärare. Andelarna som

Figur 54. Andel (procent) av examinerade läsåret 2012 / 13 som var etablerade på arbetsmarknaden 2014 för yrkesexamensprogram med minst 100 examinerade och där det inte var färre än 10 män eller kvinnor.

etablerat sig på arbetsmarknaden efter att ha genomgått någon av dessa utbildningar var därför överlag höga. Det finns också en stor efterfrågan på arbetsmarknaden av dem som tagit ut examen efter utbildningar till tandläkare, läkare, civilingenjör, sjuksköterska, m.fl. (figur 54).

Kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen

Bland personer som har invandrat från andra länder finns det många välutbildade personer som på olika sätt behöver komplettera en högre utbildning för att kunna jobba i Sverige inom det yrke de utbildat sig för i andra länder. En central del i detta är det svenska språket, men det kan även vara andra delar i utbildningen som behöver kompletteras. Kompletterande högskoleutbildningar är ett samlingsbegrepp för olika typer av utbildningar vid universitet och högskolor som avser att utgöra en komplettering av avslutade utländska högskolestudier i syfte att underlätta etablering på den svenska arbetsmarknaden.

En kompletterande utbildning får omfatta högst 120 högskolepoäng, dvs. motsvarande två års heltidsstudier och ska planeras med hänsyn till studentens tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet (SFS 2008:1101). Regeringen dimensionerar i regel de kompletterande utbildningarna efter arbetsmarknadsbehoven och vanligast är utbildningar som riktar sig mot reglerade yrkesområden, inom främst vård och skola. Det finns även kompletterande utbildningar för exempelvis jurister och ekonomer.

Kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning har funnits i olika former sedan början av 1990-talet. Under de senaste åren har antalet personer som påbörjat kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning stadigt ökat. Med ett ökat inflöde till Sverige av personer med utländsk högskoleutbildning har behoven av kompletterande utbildningar också ökat för att underlätta etableringen på svensk arbetsmarknad. Regeringen har också de senaste åren kraftigt utökat de kompletterande utbildningarna både avseende antalet utbildningar som erbjuds och antalet antagna. Totalt avser satsningen nya kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning inom tretton områden vid 19 olika lärosäten. Utbyggnaden ska ske inom områden där det idag råder brist på utbildad arbetskraft och kommer att ske över tid beroende på lärosätenas förutsättningar och kapacitet att ta emot studenter. Till höstterminen 2017 planeras uppstart av kompletterande utbildning för biomedicinska analytiker, ekonomer och systemvetare för sammantaget 190 nybörjarstudenter. Omfattningen av de kompletterande utbildningarna är alltså fortfarande relativt liten i relation till den totala volymen studenter som utbildas inom dessa områden.

Etablering efter avslutad kompletterande utbildning för jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare

UKÄ har på regeringens uppdrag följt upp etableringen på arbetsmarknaden för personer med utländsk utbildning som har genomgått kompletterande utbildning i Sverige. I rapporten *Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning* (Rapport 2016:12) har UKÄ redovisat etableringen för de som genomgått kompletterande utbildning för jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare som ingår i regeringens särskilda satsningar. Populationen som följs upp är alltså hämtad från årsredovisningarna för de lärosäten som fram tills uppföljningen hade haft i uppdrag att anordna kompletterande utbildning.

Det var totalt nästan 3 000 individer som varit registrerade på en kompletterande utbildning mellan hösten 2007 och hösten 2014 och som därmed ingick i baspopulationen. Mer än 80 procent av de som påbörjat kompletterande utbildningar var kvinnor vilket kan jämföras med de 73 procent kvinnor som var registrerade på motsvarande utbildningar inom den svenska högskolan höstterminen 2011. De flesta som varit registrerade på en kompletterande utbildning under perioden, nästan 2 100, gick en utbildning för lärare. Ungefär 300 hade påbörjat kompletterande utbildning till läkare respektive sjuksköterska och ungefär 140 individer hade påbörjat kompletterande utbildning till jurist respektive tandläkare.

Det har varit svårt att med säkerhet avgöra hur stor genomströmningen var på de kompletterande utbildningarna, dvs. hur stor andel av de som varit registrerade på en kompletterande utbildning som hade genomgått hela utbildningen. Inte alla kompletterande utbildningar leder till möjligheten att ta ut en examen. För vissa utbildningar utfärdas istället ett utbildningsintyg vilket det inte finns någon information tillgänglig om i högskoleregistret och det fanns också andra mätproblem (se vidare i ovan nämnda rapport). För att kunna göra en uppskattning av hur många av dem som påbörjat utbildningen som också avslutat den användes en kombination av uppgifter om examen, legitimation, validering och avklarade högskolepoäng inom ramen för de kompletterande utbildningarna.

Av de som bedömdes ha genomgått hela den kompletterande utbildningen fram till och med 2014 kunde nästan 1 000 personer följas upp ungefär ett år efter avslutad utbildning och 540 ungefär 3 år efter. Detta tyder på att genomströmningen inom utsatt tid är relativt låg vilket kan bero på, enligt Riksrevisionen, exempelvis språksvårigheter, studenternas familjesituation, arbete vid sidan av studierna eller att de får ett arbete och väljer att inte avsluta den kompletterande utbildningen. Studenternas motivation att genomföra utbildningen bedöms dock inte vara ett hinder enligt utbildnings-

anordnarna (*Statliga insatser för akademiker med utländsk utbildning*, RiR 2011:16, Riksrevisionen).

Resultaten från uppföljningen visade att 66 procent av dem som genomgått kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning för att kunna arbeta som jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare i Sverige mellan höstterminen 2007 och vårterminen 2014 var etablerade på arbetsmarknaden 1–1,5 år efter den sista terminen de varit registrerade. Andelen etablerade skiljde sig något mellan de olika utbildningarna. Två tredjedelar av alla jurister, läkare, lärare och sjuksköterskor var etablerade samtidigt som endast hälften av tandläkarna var etablerade ungefär ett år efter avslutad utbildning. Andelen etablerade män och kvinnor var ungefär lika stora, men det fanns vissa skillnader mellan könen för de olika utbildningarna. Högst var andelen etablerade bland de kvinnliga läkarna (tabell 24). Om man istället tittar på hur stor andel som var sysselsatta, alltså en lägre grad av anknytning till arbetsmarknaden, ökar andelen till 93 procent.

Av de som hade avslutat sin kompletterande utbildning kunde totalt 540 personer följas upp tre år efter avslutad utbildning. Bland dessa var andelen etablerade nästan 80 procent, dvs. andelen etablerade hade ökat med 13 procentenheter (tabell 25).

Andelen etablerade tre år efter avslutad utbildning var högre för samtliga utbildningar som kunde följas upp. Andelen etablerade män och kvinnor var ungefär lika stora ett år efter avslutad utbildning, men tre år efter var andelen etablerade män högre (87 procent) än andelen etablerade kvinnor (78 procent). Sammantaget var skillnaden i andelen etablerade ett år respektive tre år efter avslutad utbildning alltså större för männen än för kvinnorna. Det handlar dock genomgående om mycket få individer och siffrorna bör tolkas med stor försiktighet.

Etablering efter kompletterande utbildning jämfört med annan utbildning

Vi har jämfört andelen etablerade bland de som genomgått kompletterande utbildningar till jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare med resultaten i UKÅ:s ordinarie uppföljningar för de som genomgått motsvarande yrkesexamensutbildningar vid svenska lärosäten (tabell 26). Det visade sig att andelarna som etablerat sig ungefär ett år efter avslutad utbildning var generellt lägre bland dem som genomgått kompletterande utbildning. Tre år efter avslutad utbildning var dock skillnaderna i etablering inte så stora längre. Andelen etablerade på arbetsmarknaden bland dem som genomgått kompletterande utbildning ökade alltså relativt kraftigt över tid

Tabell 24. Andel (procent) etablerade män och kvinnor åren 2009–2014 som hade tagit ut en examen, legitimation, hade validerats eller hade tagit samtliga poäng i alla kurser som de varit registrerade på 1–1,5 år efter att de förväntats avsluta sin kompletterande utbildning (dvs. hösten 2007 / våren 2008–hösten 2012 / våren 2013).

	Män			Kvinnor			Alla		
	Etable- rade	Popula- tion	Andel	Etable- rade	Popula- tion	Andel	Etable- rade	Popula- tion	Andel
Jurister	4	9	44	25	38	66	29	47	62
Läkare	26	42	62	36	48	75	62	90	69
Lärare	43	61	70	370	547	68	413	608	68
Sjuksköterska	11	15	73	90	137	66	101	152	66
Tandläkare	12	22	55	27	56	48	39	78	50
Total	96	149	64	548	826	66	644	975	66

Tabell 25. Andel (procent) etablerade män och kvinnor åren 2009–2014 som hade tagit ut en examen, tagit ut en legitimation, validerats eller hade tagit alla poäng på de kurser de varit registrerade på 3–3,5 år efter att de förväntats avsluta sin utbildning (dvs. hösten 2007 / våren 2008–hösten 2010 / våren 2011).

	Män			Kvinnor			Alla		
	Etable- rade	Popula- tion	Andel	Etable- rade	Popula- tion	Andel	Etable- rade	Popula- tion	Andel
Jurister	4	7	57	26	35	74	30	42	71
Läkare	25	27	93	25	25	100	50	52	96
Lärare	30	33	91	233	306	76	263	339	78
Sjuksköterska	5	8	63	61	76	80	66	84	79
Tandläkare	9	9	100	9	14	64	18	23	78
Total	73	84	87	354	456	78	427	540	79

Tabell 26. Andel etablerade med yrkesexamen. Källa: Rapport 2015:26, UKÄ.

Etablerade 2013	Examen 2011 / 12			Examen 2007 / 2008		
	Etablerade	Population	Andel	Etablerade	Population	Andel
Jurister	1 171	1 324	88	1 017	1 130	90
Läkare	921	965	95	822	854	96
Lärare*	5 116	6 202	82	7 831	9 355	84
Sjuksköterska	3 135	3 646	86	2 974	3 468	86
Tandläkare	182	194	94	135	151	89
Total	10 525	12 331	85	12 779	14 958	85

*Lärare inkluderar yrkesexamina för lärare för tidigare år och lärare för senare år, samt yrkeslärare.

efter att utbildningen avslutats. Lika stora förändringar förekommer inte bland de som examinerats från motsvarande utbildningar inom högskolans ordinarie utbildning för motsvarande utbildningar där andelen etablerade istället är relativt hög (85 procent i genomsnitt för dessa utbildningar) kort tid efter avslutad utbildning men sedan stabil över tid. Siffrorna från UKÄ:s etableringsrapporter är dock inte helt jämförbara då populationerna har avgränsats på lite olika sätt. En översiktlig jämförelse kan ändå ge referenspunkter vid tolkning av siffrorna för dem som genomgått kompletterande utbildningar (tabell 26).

Resultaten tyder på att det tar lite längre tid för den grupp som går kompletterande utbildning att etablera sig på arbetsmarknaden än de som genomgått hela sin utbildning i Sverige. Detta kan bland annat bero på att de inte har ett lika välutvecklat kontaktnät. Över tid når de dock upp till nästan samma andel etablerade. De flesta etablerade sig också inom yrken för vilka deras utbildning var relevant.

Kvinnor och män på den svenska arbetsmarknaden

Män och kvinnor är delvis etablerade inom olika yrken. Könsegregeringen på arbetsmarknaden är till stor del ett resultat av den ojämna könsfördelningen på olika typer av utbildningar i högskolan. Arbetsmarknaden kommer inte att bli mindre segregerad i framtiden utan framskrivningar över framtida tillgång och efterfrågan på högskoleutbildade på arbetsmarknaden år 2035 visar att den könssegregerade arbetsmarknaden förväntas bestå och i drygt hälften av utbildningsgrupperna kommer skillnaden att öka, se *Kvinnor och män i högskolan*, Rapport 2016:16, UKÄ.

I rapporten framkommer att det är en jämn könsfördelning (mellan 40 och 60 procent) i endast 3 av de 30 största yrkena åren 2005 och 2013. År 2013 var det 2 av dessa yrken som krävde högskoleutbildning: läkare samt universitets- och högskolelärare. Bland chefer är kvinnor mer välutbildade än män och skillnaden i utbildningsnivå har ökat under de senaste åren. År 2013 hade bland cheferna nästan hälften av kvinnorna en eftergymnasial utbildning på minst tre år medan omkring var tredje manlig chef hade motsvarande utbildning.

Svensk arbetsmarknad i ett internationellt perspektiv

För internationella jämförelser finns inte lika välutvecklad statistik att tillgå eftersom det i många länder saknas nationella register som omfattar hela befolkningen. Inom den internationella statistiken följs balansen mellan tillgång och efterfrågan på eftergymnasialt utbildade upp genom nationella nyckelvariabler som sysselsättning och arbetslöshet på en mer övergripande nivå.

Sysselsättning och arbetslöshet är relativt grova mått och eftersom de delvis mäter olika saker kompletterar de varandra. Sysselsättning avser hur stor del av den arbetsföra delen av befolkningen som arbetar. Andelen sysselsatta beror i hög grad på olika strukturella faktorer; tillgången på barnomsorg påverkar i vilken utsträckning föräldrar med små barn kan arbeta. Det finns också många andra faktorer som avgör hur stor andel av befolkningen som är tillgänglig för arbetsmarknaden. Statistik om arbetslöshet visar istället hur stor del av de som står till arbetsmarknadens förfogande som inte arbetar. Arbetslösheten i olika grupper tenderar därmed också att lite tydligare samvariera med konjunkturen. En individ kan också i statistiken inkluderas i gruppen arbetslösa eller i gruppen sjukskrivna beroende på ländernas olika utformning av regler och sjukförsäkringssystem.

Arbetsmarknadsutsikterna för högskoleutbildade över tid, det som intresserar oss här, beror inte enbart på utvecklingen av den lokala och globala ekonomin, utan också på den strukturella sammansättningen av olika typer av branscher och yrken på arbetsmarknaden. Den demografiska strukturen och pensionsavgångar är också av betydelse. Förändringar i olika typer av lagstiftning och regler kan dessutom påverka arbetsmarknaden för grupper av högskoleutbildade. Detta innebär att det också är komplicerat att försöka tolka de skillnader som finns mellan olika länder och sådana tolkningar bör därför göras med viss försiktighet.

Eftergymnasial utbildning är ingen garanti för att etablera sig på arbetsmarknaden, men det ökar överlag chanserna att bli sysselsatt och minskar risken för att bli arbetslös. Inom samtliga OECD-länder har en

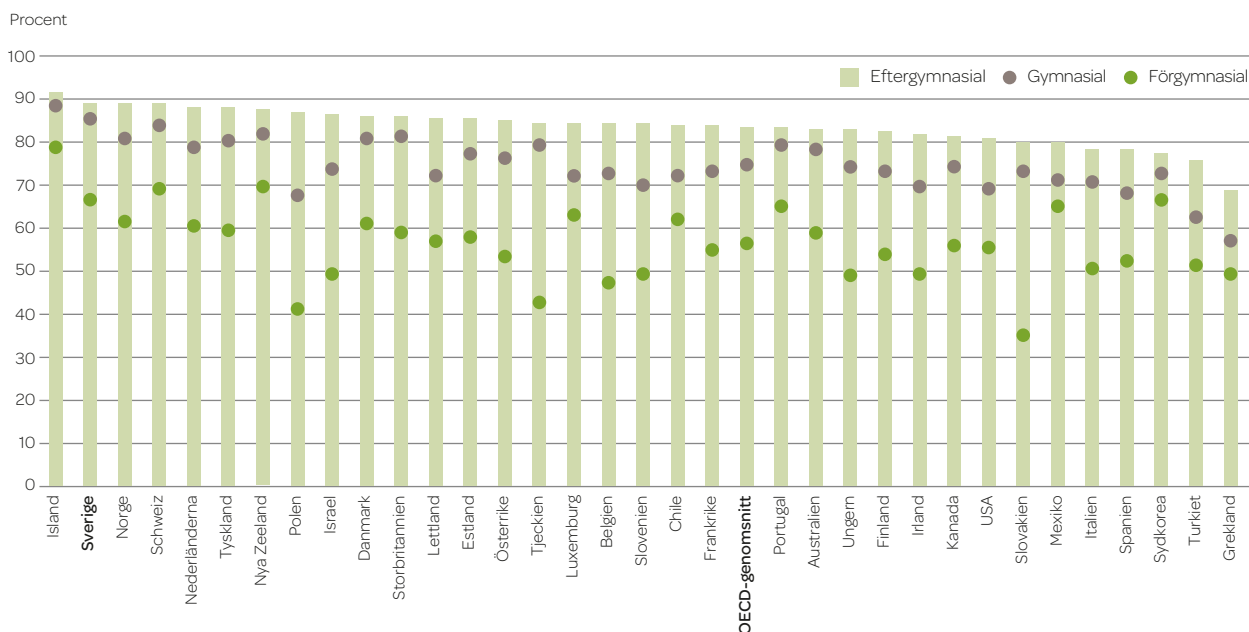
större andel av dem med en eftergymnasial utbildning ett arbete än de som endast hade en gymnasial utbildning eller lägre. Bland dessa i sin tur var en högre andel sysselsatta än bland dem som endast hade förgymnasial utbildning (figur 55).

Inom OECD var 2015 i genomsnitt 84 procent bland de eftergymnasialt utbildade i arbetsför ålder, 25–64 åringarna, sysselsatta medan 5 procent var arbetslösa. I Sverige var motsvarande siffror 89 procent sysselsättningsgrad och 4 procent arbetslöshet. Andelen sysselsatta i Sverige var alltså 5 procentenheter högre

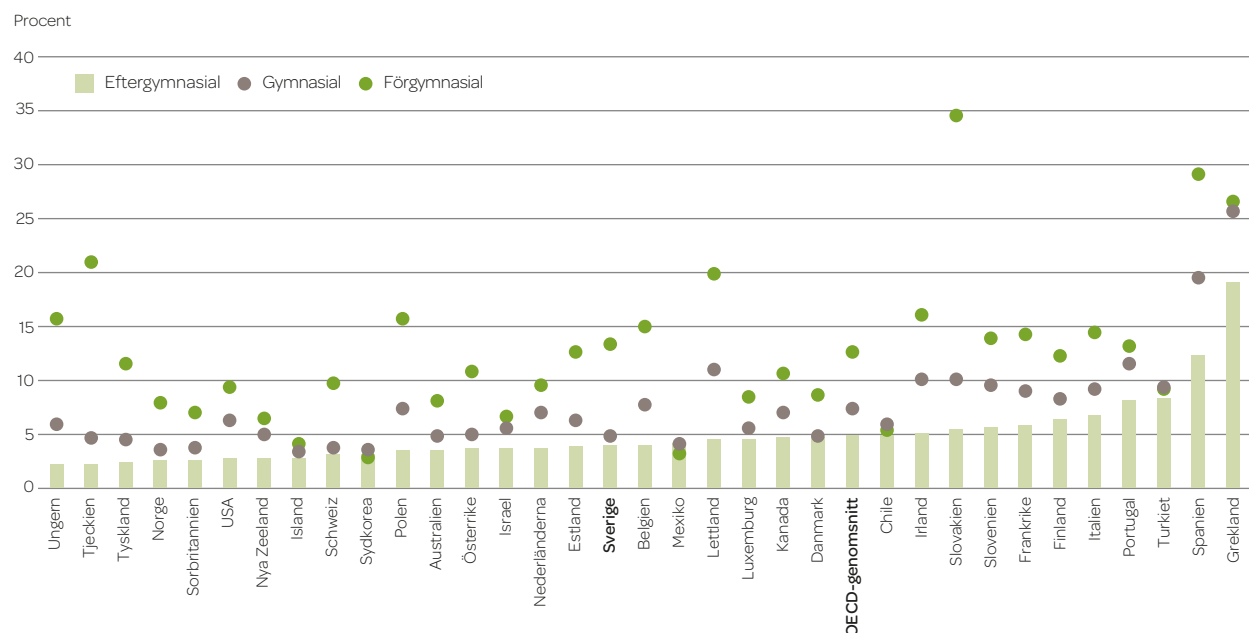
än OECD-genomsnittet. Sverige hade också en av de högsta andelarna sysselsatta inom OECD och arbetslösheten var en procentenhet lägre i Sverige än OECD-genomsnittet (se figur 56).

En liknande bild framträder om man enbart studerar dem som mer nyligen trätt in på arbetsmarknaden, åldersgruppen 25–34-åringar med eftergymnasial utbildning. Sedan 2007 har sysselsättningen inom denna grupp i Sverige varit högre och arbetslösheten lägre än motsvarande genomsnittliga nivåer inom OECD. Sverige har också uppvisat mer positiva utvecklingskurvor över tid

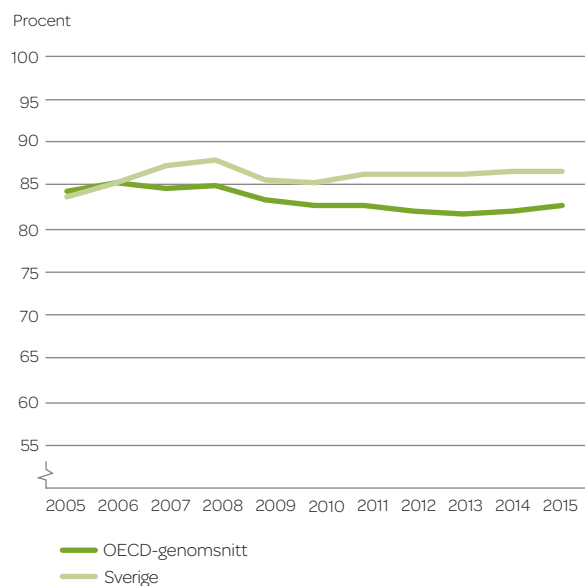
Figur 55. Sysselsättning i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2015 sorterat efter sysselsättningsgrad för eftergymnasial utbildningsnivå.

Figur 56. Arbetslöshet i den vuxna befolkningen (25–64 år) per utbildningsnivå 2015 sorterat efter arbetslöshet för eftergymnasial nivå.

Figur 57. Sysselsättning för eftergymnasialt utbildade 25–34-åringar i Sverige i jämförelse med OECD-genomsnittet perioden 2005–2015. Notera den brutna y-axeln.

även om gapet har minskat något det senaste året.

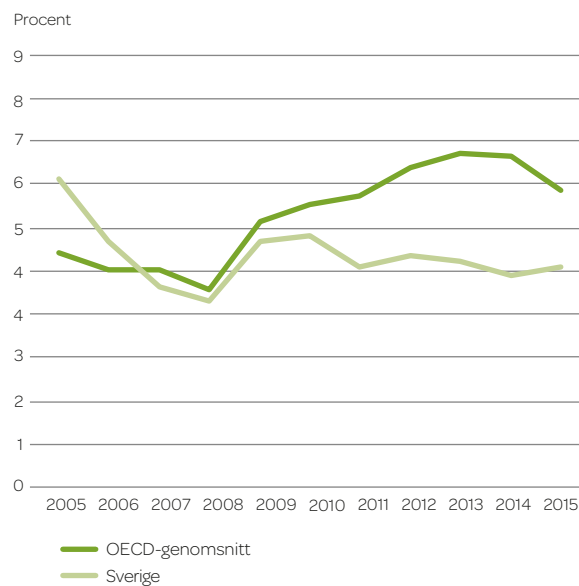
Mellan 2014 och 2015 ökade den genomsnittliga andelen sysselsatta inom denna grupp något mer inom OECD än i Sverige (figur 57).

Vid en jämförelse av 25–34-åringarna med eftergymnasial utbildning i Sverige och OECD-länderna över tid ser vi att det finns stora variationer i arbetslöshetsmönster (figur 58). Den globala finansiella krisen 2007–2008 förefaller ha drabbat många andra OECD-länder betydligt hårdare än Sverige. Efter 2009 ökade gapet i arbetslöshetssiffrorna för dem med eftergymnasial utbildning mellan Sverige och OECD-genomsnittet relativt kraftigt. Den genomsnittliga arbetslösheten inom OECD har dock gått ner något de senaste åren. Eftersom Sverige samtidigt har legat på en ganska jämn nivå, med en liten ökning av arbetslösheten sedan förra året, har gapet minskat från nästan 3 procentenheter 2014 till under två procentenheter 2015.

Prognostiserad personalbrist och utbyggnad av högskoleutbildning

Det är svårt att prognostisera det framtida behovet av personal i olika yrken eftersom många faktorer är okända. De olika prognoser som gjorts på senare år är dock relativt samstämmiga med avseende på flera akademiska yrken inom vård och skola. Redan för drygt tio år sedan prognostiserades en framtida brist för flertalet yrkeskategorier inom vård och skola (se t.ex. *Högskoleutbildningarnas dimensionering – Ett planeringsunderlag inför läsåret 2006/07*, Rapport 2006:6 R, Högskoleverket). En tilltagande brist på sjuksköterskor, läkare, tandläkare och flertalet lärarkategorier förväntades då och har nu

Figur 58. Arbetslöshet för eftergymnasialt utbildade 25–34-åringar i jämförelse med OECD-genomsnittet under perioden 2005–2015.

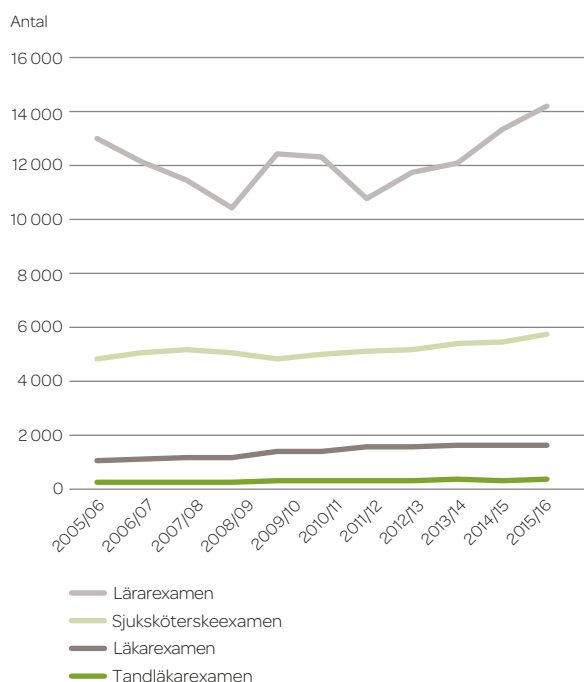
blivit kännbar i stora delar av landet. Ur detta perspektiv borde högskolan utbilda fler av dessa kategorier. Staten har därför vid flera tillfällen tillfört resurser, eller omfördelat medel, för att lärosätena ska kunna bygga ut dessa utbildningar.

Utbyggnader kan dock vara svåra för lärosätena att genomföra i praktiken. Svårigheterna kan variera. En anledning till svårigheterna att bygga ut vissa utbildningar kan vara otillräckligt antal sökande. Inom andra utbildningar kan söktrycket vara högt, men det kan ändå finnas svårigheter att bygga ut utbildningen, exempelvis den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Nedan beskrivs hur antalet nybörjare och examinerade utvecklats över tid på utbildningarna till sjuksköterska, läkare, tandläkare och lärare.

När det gäller antalet nybörjare på utbildningarna till läkare, tandläkare och sjuksköterska kan en långsiktig och stabil gradvis ökning tydligt identifieras. Antalet nybörjare på läkarutbildningen har gått från 1 077 läsåret 2005/06 till 1 639 läsåret 2015/16. Det motsvarar en ökning på 54 procent. Antalet nybörjare på sjuksköterskeutbildningen har under samma period ökat från 4 825 till 5 739. Det motsvarar en ökning på 19 procent. Antalet nybörjare på tandläkarutbildningarna är få, men har ökat stadigt, från 240 till 363 under samma period. Det är en ökning på hela 57 procent. Antalet nybörjare på de olika lärarutbildningarna (exklusive speciallärare och specialpedagog) uppvisar inte samma stabila långsiktiga utveckling. Men sedan den nya lärarutbildningen infördes hösten 2011 har antalet nybörjare ökat kraftigt. Och antalet nybörjare läsåret 2015/16 ligger på en hög nivå även i ett längre perspektiv.

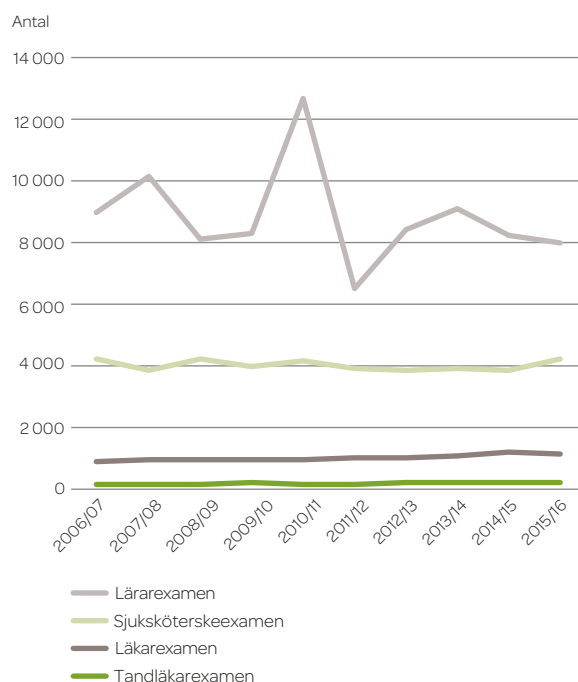
Figur 59. Antalet nybörjare på utbildningarna till lärare, sjuksköterska, läkare och tandläkare läsåren 2005/06 till 2015/16.

Tydligt är alltså att de tre vårdutbildningarna (till tandläkare, läkare och sjuksköterska) byggts ut stabilt och gradvis under hela den studerade perioden, vilket är i enlighet med regeringens intentioner. De årliga procentuella förändringarna i antalet nybörjare har varit små men sett till hela perioden har effekten blivit stor. Dessa tre utbildningar har också under lång tid haft ett högt söktryck och därför har lärosätena kunnat bygga ut utbildningarna. Den mycket större lärarutbildningen är i mycket högre grad beroende av att attrahera fler studenter för att kunna expandera och därmed svårare för lärosätena att bygga ut.

Det kan vara värt att komplettera bilden av nybörjare på respektive utbildning med antalet som examinerats från samma utbildningar. Detta med anledning av att stora skillnader i genomströmning gör att antalet nybörjare ensamt kan bli missvisande. När det gäller antalet examinerade så uppvisar läkarutbildningen och tandläkarutbildningen samma stabila långsiktiga uppgång som kunde konstateras med avseende på nybörjare. Antalet examinerade på läkarutbildningen har ökat från 919 läsåret 2006/07 till 1 174 läsåret 2015/16. Det motsvarar en ökning på 28 procent. Antalet examinerade från tandläkarutbildningen har ökat från 173 till 245 mellan läsåren 2006/07 och 2015/16. Det motsvarar en ökning på 42 procent. Antalet examinerade sjuksköterskor har under hela perioden legat väldigt stabilt runt 4 000, trots att nybörjarna har blivit betydligt fler. När det gäller lärare går det inte att urskilja någon tydlig trend, eftersom variationen över tid har varit stor, men sett till första och sista läsår i denna tidsserie har antalet examinerade minskat med 11 procent.

Figur 60. Antalet examinerade från utbildningarna till lärare, sjuksköterska, läkare och tandläkare läsåren 2006/07 till 2015/16.

Prognostiserad framtida brist på utbildad personal leder ofta till politiska ambitioner att bygga ut särskilt utpekade högskoleutbildningar. Dessa ambitioner låter sig dock inte alltid förverkligas. Relativt små utbildningar med högt söktryck, som utbildningarna till läkare och tandläkare, har expanderat både med avseende på nybörjare och examinerade. Utbildningen till sjuksköterska har ökat med avseende på nybörjare men ännu inte med avseende på examinerade. Och utbildningarna till lärare uppvisar en ryckig utveckling både gällande nybörjare och examinerade. Om inte avhoppet från lärarutbildningen ökar framöver bör dock de höga nuvarande nybörjartalen leda till att antalet examinerade lärare stiger under de närmaste åren.

Många som lämnar bristyrken kan tänka sig att återvända

Överlag förefaller matchningen mellan utbud och efterfrågan av högskoleutbildade på arbetsmarknaden i Sverige fungera relativt väl (*Högskoleutbildning under 20 år*, SOU 2015:70). Men det finns alltså vissa viktiga undantag. Inom framförallt vård och skola föreligger det sedan länge en obalans med en efterfrågan som är större än tillgången på kompetens. Efterfrågan på lärare inom samtliga inriktningar samt sjuksköterskor förväntas dessutom att öka ytterligare kommande år (*Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden – ett planeringsunderlag inför läsåret 2015/16*, Rapport 2015:5, UKÄ). Det finns inga enkla lösningar på hur dessa obalanser kan avhjälpas, utan det behövs sannolikt en rad olika insatser.

För yrken där det råder brist är ett sätt att avhjälpa bristen en utbyggnad av utbildningar som leder in i yrket, men i vissa fall räcker inte det. Det är även viktigt med fler vägar in i yrkena. Kompletterande utbildningar för personer med en utländsk utbildning är ett sådant sätt att öka tillgången på lärare och sjuksköterskor.

De som söker till yrkesutbildningarna inom högskolan söker dock inte bara en utbildning utan också ett yrke. Om arbetsvillkoren och lönen inte uppfattas motsvara den investering utbildningen kräver så är det svårt att arbeta sökande till utbildningarna. Det kan även leda till att de som har tagit ut en examen och arbetar inom yrket sedan lämnar det.

Statistiska centralbyrån (SCB) har i två rapporter följt upp lärare och sjuksköterskor som har tagit ut en examen och arbetat inom yrket, men sedermera lämnat det. I dessa två uppföljningar framkom att det 2014 fanns ungefär 240 000 individer som hade tagit ut en läroexamen (*Lärare utanför yrket*, Temarapport 2017:2, SCB) och 111 000 individer i arbetsför ålder som hade tagit ut en sjuksköterskeexamen (*Sjuksköterskor utanför yrket*, Temarapport 2017:3, SCB). Ungefär 15 procent av lärarna och 10 procent av sjuksköterskorna arbetade inom andra yrken och i en annan bransch än vad de utbildat sig för. SCB skickade ut enkäter till ett urval av dem som lämnat yrket för att undersöka bland annat varför de lämnat

yrket och vad som skulle krävas för att de skulle kunna tänka sig att återvända.

Undersökningarna visade att 60 procent av lärarna kunde tänka sig att återvända till läraryrket om förutsättningarna ändrades. Bland de yngre (25–39 år) var det hela 70 procent som kunde tänka sig att återvända. De viktigaste faktorerna för att de lärare som lämnat yrket skulle kunna tänka sig att återvända var en rimligare arbetsbelastning i förhållande till arbetstid, större möjligheter att styra över arbetssituationen och en högre lön.

Ungefär 60 procent av de sjuksköterskor som lämnat yrket skulle kunna tänka sig att återvända. De viktigaste faktorerna för att de som lämnat skulle kunna tänka sig att återvända till arbetet var högre lön, större möjligheter att styra över arbetssituationen och rimligare arbetsbelastning i förhållande till arbetstid.

Även om det inte är anmärkningsvärt stora andelar som har lämnat yrket så tyder SCB:s uppföljningar på att det finns ett relativt stort antal lärare och sjuksköterskor som skulle kunna rekryteras tillbaka in sina yrken om arbetsvillkor, arbetsmiljö och lönen skulle förbättras. Av de 36 000 lärare som lämnat yrket skulle alltså potentiellt uppemot 22 000 kunna tänkas återvända. Av de 11 000 sjuksköterskor som lämnat yrket kunde uppemot 7 000 tänka sig att återvända.

OM ATT MÄTA ETABLERING

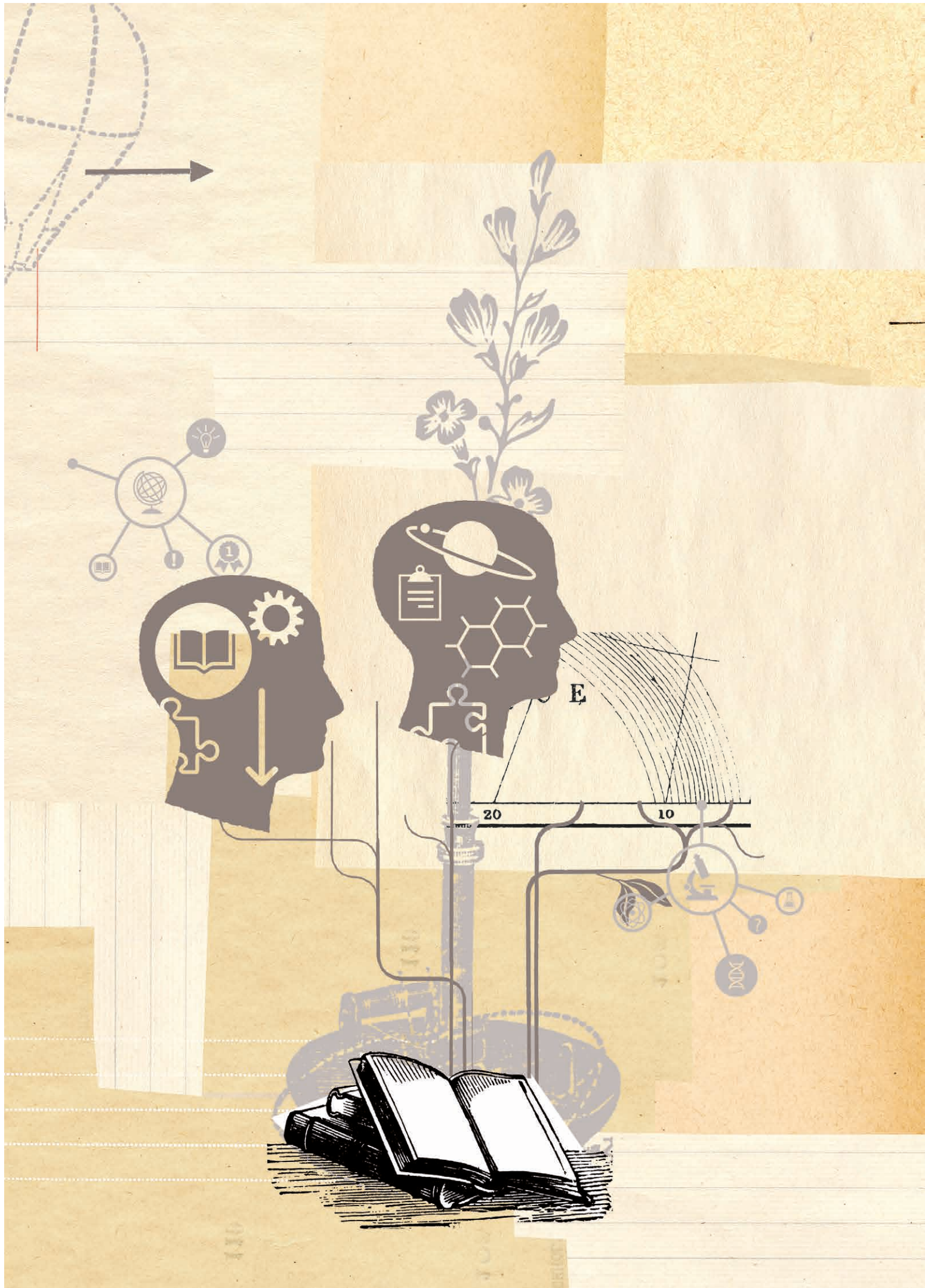
Det mått på etablering som UKÄ använder syftar till att följa upp olika examensgruppers ställning på den svenska arbetsmarknaden. Etablering på arbetsmarknaden mäts genom en variabel som skapats med hjälp av uppgifter om inkomst, yrke, arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. SCB är leverantör av statistiken.

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden i Sverige krävs betydligt mer än att ha sysselsättning. Individen ska uppfylla samtliga av följande kriterier (mer detaljer finns i *Beskrivning av etableringsmättet – Andelen examinerade som har etablerat sig på arbetsmarknaden*, PM 2 / 2016, UKÄ):

- ▶ Sysselsatt i Sverige i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som SCB använder i sysselsättningsregistret.
- ▶ Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga en viss nivå som justeras årligen med den genomsnittliga löneökningen på arbetsmarknaden. År 2014 uppgick den till 218 200 kronor.
- ▶ Det ska inte finnas några indikationer på arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.
- ▶ Individen ska inte vara definierad som studerande.

I den senaste etableringsrapporten *Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 – Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08*, Rapport 2015:26, UKÄ analyserades etableringen på arbetsmarknaden år 2013 för samtliga studenter som tog examen på grundnivå eller avancerad nivå vid något svenskt lärosäte under läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, dvs. ungefär ett, tre respektive fem år efter examen (tiden efter examen kan variera beroende på när under läsåret som examen tas ut). I uppföljningen presenterades även tidsserier, etableringen för män respektive kvinnor, för personer med utländsk bakgrund, olika yrken, olika lärosäten samt för dem utan examen.

Avgränsningen av uppföljningspopulationerna som presenteras i denna årsrapport har utförts på ett litet annorlunda sätt än i tidigare etableringsuppföljningar. Siffrorna som publiceras här är därmed inte helt jämförbara med de som publicerats i tidigare rapporter.

Högskolans personal

Könsfördelningen på de högsta chefsposterna i högskolan är relativt jämn. Bland professorerna är kvinnor däremot underrepresenterade. Under 2016 ökade dock antalet kvinnor bland professorerna, medan männen minskade i antal. Därmed steg andelen kvinnliga professorer med en dryg procentenhet och uppgick till 27 procent.

År 2016 fanns det 74 900 anställda vid universitet och högskolor. Omräknat till helårspersoner var antalet 60 600. Om man utesluter de studerande på forskarnivå som var anställda som doktorander uppgick antalet anställda helårspersoner till 50 500. Sett till antalet anställda är högskolesektorn den enskilt största statliga sektorn och anställda vid universitet och högskolor utgör 29 procent av all statlig personal. Räknat som helårspersoner uppgår andelen till ungefär 26 procent.

Doktoranderna utför en stor del av forskningen och undervisningen vid svenska lärosäten, men här betraktas doktorander i huvudsak som studerande och ingår därför inte i den följande beskrivningen av forskande och undervisande personal. För uppgifter om doktorander hänvisas istället till kapitlet *Utbildning på forskarnivå*.

Under 2016 ökade antalet anställda med 160 helårspersoner. Antalet anställda som utför främst forskande och undervisande uppgifter ökade med 240 helårspersoner, medan antalet anställda som har andra arbets-

FAKTA OM PERSONALSTATISTIKEN

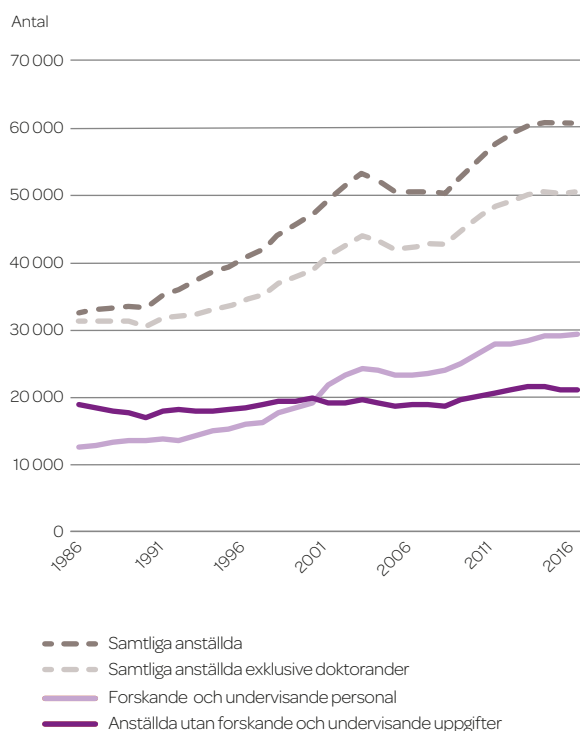
Statistiken om personalen vid universitet och högskolor baseras på SCB:s bearbetning av konjunktur-lönestatistiken för statliga myndigheter som utgår från individuppgifter för oktober månad. Dessutom är all personal med forskande och undervisande uppgifter fördelad på forskningsämnesgrupp. Genom en särskild insamlingsrutin omfattar statistiken också individbaserade uppgifter om personalen vid enskilda utbildningsanordnare.

När högskolans personal beskrivs används i huvudsak helårspersoner som är en måttenhet för att beskriva personalvolymen. Antalet helårspersoner räknas fram utifrån omfattningen av personers anställning med hänsyn tagen till tjänstledigheter. Måttet helårspersoner är särskilt lämpligt vid olika former av jämförelser. Detta eftersom förhållandet mellan antalet individer och antalet helårspersoner varierar beroende på vilken anställningskategori som studeras, bland annat eftersom deltidsanställningar är vanligare inom vissa personalgrupper än inom andra.

Anställda med forskande och undervisande arbetsuppgifter delas in i sex olika forskningsämnesområden (i texten benämnda som ämnesområden): naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

Uppgifter om högskolans personal redovisas även i de statistiska meddelanden som SCB producerar på UKÄ:s uppdrag. Se *Personal vid universitet och högskolor 2016*, UF 23 SM 1701, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB som publiceras den 14 juni 2017.

Figur 61. Antalet anställda vid universitet och högskolor 1986–2016 (helårspersoner).

uppgifter minskade med 80 helårspersoner. Under de senaste tre åren har antalet forskande och undervisande anställda ökat med 340 helårspersoner, medan antalet anställda utan forskande och undervisande uppgifter minskat med 390 helårspersoner. Kärnverksamheten har alltså vuxit något, trots att det totala antalet anställda har varit i stort sett oförändrat.

Sett i ett längre tidsperspektiv har dock personalen vid universitet och högskolor ökat sedan början av 1990-talet, med undantag för perioden 2004–2008 då antalet minskade något. Personalvolymen ökade igen från 2009 för att sedan vara relativt stabil från 2014 och framåt. Den tidigare ökningen av antalet anställda är bland annat en konsekvens av den utbyggnad av högskoleutbildningen som ägde rum under 1990-talet och i början av 2000-talet. En annan orsak till ökningen under framför allt den senare delen av 1990-talet är att de medellånga vårdutbildningarna vid landstingens vårdhögskolor överfördes till statliga lärosäten. I samband med detta kom personalen vid dessa utbildningar att ingå i högskolans personal. De senare årens ökning sammanfaller med att lärosätenas forskningsintäkter har ökat påtagligt sedan 2007, se kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*.

I ett längre tidsperspektiv är det framför allt den forskande och undervisande personalen som ökat i antal under den studerade trettioårsperioden, medan antalet anställda utan forskande och undervisande uppgifter

varit i stort sett oförändrat. Det har alltså skett en förskjutning så att andelen anställda med forskande och undervisande uppgifter successivt har ökat.

År 1986 utgjorde de anställda med forskande och undervisande uppgifter 40 procent av samtliga anställda (helårspersoner, exklusive doktorander). År 2002 hade andelen ökat till 55 procent och den har sedan dess varierat mellan 55 och 58 procent. År 2016 var andelen anställda med forskande och undervisande uppgifter 58 procent.

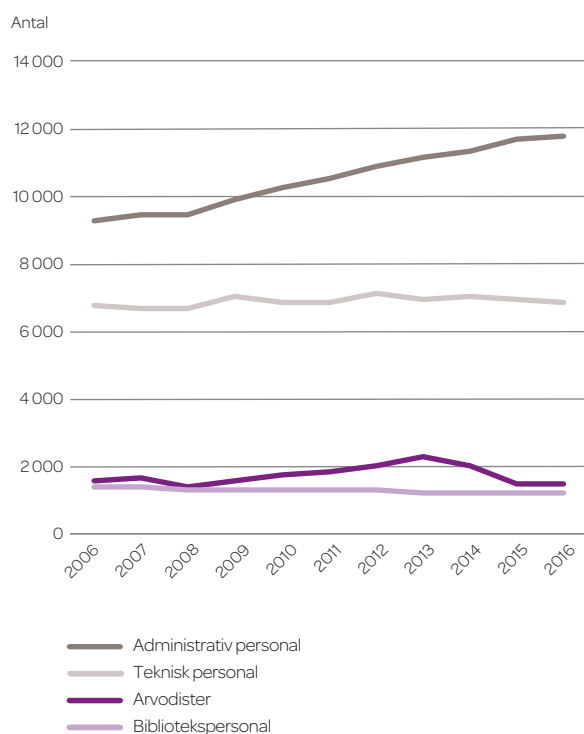
Mer detaljerade uppgifter om fördelningen av högskolans personal i olika anställningskategorier och på olika lärosäten återfinns i tabell 6 längst bak i rapporten.

Personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

Antalet anställda som har andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning uppgick till drygt 21 100 helårspersoner 2016, vilket är 80 färre än 2015. Jämfört med 2006 har dock antalet ökat med 2 200 helårspersoner, vilket motsvarar 12 procent.

Drygt hälften av de anställda utan forskande och undervisande uppgifter utgörs av administrativ personal; antalet uppgick till cirka 11 700 helårspersoner 2016. Sedan 2006 har den administrativa personalen ökat med ungefär 2 400 helårspersoner eller 26 procent. I relativa mått mätt står ökningen i paritet med utvecklingen för den forskande och undervisande personalen, som också har ökat med 26 procent under samma period.

Figur 62. Antalet anställda med andra än forskande och undervisande uppgifter (helårspersoner) vid universitet och högskolor 2006–2016.

Den näst största kategorin inom personalgruppen anställda utan forskande och undervisande uppgifter är teknisk personal, drygt 6 800 helårspersoner 2016. Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter ingår också arvodister som var 1 400 helårspersoner 2016 och lärosätenas bibliotekspersonal som uppgick till 1 200 helårspersoner. Antalet anställda i dessa tre grupper har inte förändrats nämnvärt jämfört med 2006. Det är alltså endast den administrativa personalen som har ökat i omfattning.

Den forskande och undervisande personalen

Vid universitet och högskolor fanns det 2016 drygt 29 400 helårspersoner med forskande eller undervisande uppgifter (35 200 individer). Mellan 2015 och 2016 ökade den forskande och undervisande personalen med 240 helårspersoner (320 individer). Det var främst personal med meriteringsanställningar samt lektorer som ökade i antal. Däremot minskade antalet anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal.

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER

Den forskande och undervisande personalen består till stor del av kategorier som tidigare reglerades i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen, nämligen professorer, lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer samt adjunkter.

Högskolelagens reglering av läraranställningar förändrades till följd av den så kallade autonomireformen (prop. 2009/10:149). Sedan den 1 januari 2011 är lärarkategorierna professor och lektor fortfarande reglerade, och därutöver tillkom en tidsbegränsad "anställning för meritering" i högskoleförordningen (1993:100) den 15 augusti 2012.

Forskarassistent och biträdande lektor bildar i statistiken tillsammans med postdoktorer en egen anställningskategori – meriteringsanställning. Läs mer i faktarutan *Meriteringsanställningar*.

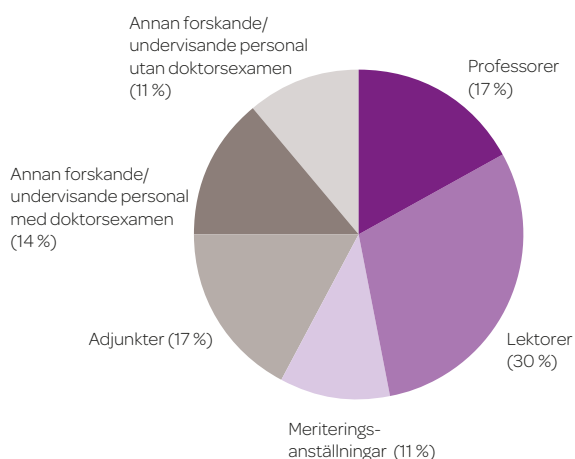
Utöver dessa anställningar finns ett stort antal andra anställda som även de har forskande eller undervisande uppgifter. Dessa ingår i kategorin annan forskande och undervisande personal, där forskare, forskningsingenjörer och forskningsassistenter utgör drygt 60 procent. De som ingår i kategorin delas i sin tur in efter om de har doktorsexamen eller inte. Exempelvis har forskare i regel en doktorsexamen, medan forskningsassistenter inte har det. I kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen ingår även personer för vilka uppgift om utbildning saknas.

Tabell 27. Antalet helårspersoner respektive individer 2016 i olika anställningskategorier samt förändring sedan 2015.

	Antal helårspersoner			Antal individer		
	2016	Förändring sedan 2015	Procentuell förändring	2016	Förändring sedan 2015	Procentuell förändring
Professorer	5 123	34	0,7	6 490	102	1,6
Kvinnor	1 390	67	5,1	1 702	90	5,6
Män	3 733	-33	-0,9	4 788	12	0,3
Lektorer	8 816	235	2,7	9 937	250	2,6
Kvinnor	4 076	119	3,0	4 636	151	3,4
Män	4 740	116	2,5	5 301	99	1,9
Meriteringsanställning	3 143	238	8,2	3 304	236	7,7
Kvinnor	1 384	78	6,0	1 475	77	5,5
Män	1 759	160	10,0	1 829	159	9,5
Adjunkter	4 900	-23	-0,5	6 188	-33	-0,5
Kvinnor	2 846	10	0,4	3 668	-3	-0,1
Män	2 054	-33	-1,6	2 520	-30	-1,2
Annan forskande och undervisande personal						
Med doktorsexamen	3 307	-148	-4,3	3 943	-165	-4,0
Kvinnor	1 464	-97	-6,2	1 732	-115	-6,2
Män	1 843	-51	-2,7	2 211	-50	-2,2
Utan doktorsexamen	4 132	-95	-2,2	5 338	-69	-1,3
Kvinnor	1 941	18	0,9	2 563	54	2,2
Män	2 190	-113	-4,9	2 775	-123	-4,2
Samtliga	29 420	241	0,8	35 200	321	0,9
Kvinnor	13 101	197	1,5	15 776	254	1,6
Män	16 319	44	0,3	19 424	67	0,3

* Inklusive dem utan uppgift om utbildning.

Figur 63. Andel anställda i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2016 (helårspersoner).

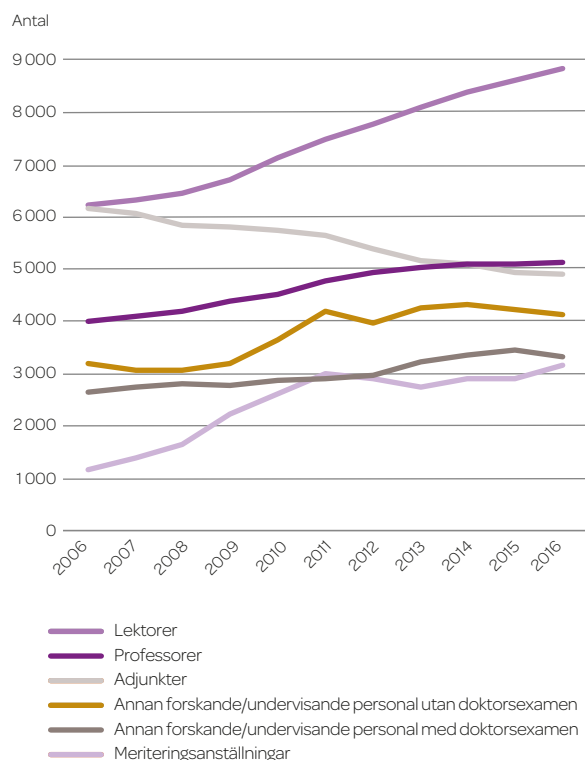
Den enskilt största anställningskategorin 2016 var lektorer. Lektorerna utgjorde 30 procent av den forskande och undervisande personalen, medan professorer och adjunkter utgjorde 17 procent vardera.

Kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen utgjorde 14 procent och de med doktorsexamen 11 procent, medan meriteringsanställda utgjorde 11 procent av de anställda med forskande och undervisande uppgifter. Läs mer om meriteringsanställda längre fram i kapitlet.

Fortsatt fler lektorer och meriteringsanställda

Under de senaste tio åren har antalet lektorer ökat betydligt, i synnerhet antalet kvinnliga lektorer. Mellan 2006 och 2016 har antalet lektorer ökat från 6 220 till 8 820, en ökning med närmare 2 600 helårspersoner eller 42 procent. Hur könsfördelningen utvecklats bland lektorer och andra anställningskategorier beskrivs senare i avsnittet *Kvinnor och män*.

Figur 64. Antalet forskande och undervisande anställda (helårspersoner) vid universitet och högskolor 2006–2016 fördelat på anställningskategori.

Antalet professorer har också ökat påtagligt under de senaste åren. Sedan 2006 har de ökat med drygt 1 130 helårspersoner, vilket motsvarar en ökning med 28 procent. Åren 2014–2016 var det emellertid enbart kvinnorna bland professorerna som blev fler, medan männen blev färre. Under 2016 fanns det 5 120 professorer (helårspersoner) anställda vid universitet och högskolor.

Adjunkter ägnar sig huvudsakligen åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå och för denna anställningskategori fanns inget krav på doktorsexamen när den var reglerad. Av adjunkterna hade dock 16 procent utbildning på forskarnivå (doktorsexamen, licentiatexamen eller övrig utbildning på forskarnivå) 2016. Adjunkterna har kontinuerligt minskat i antal under många år. År 2016 uppgick antalet adjunkter till 4 900 helårspersoner, vilket var 23 helårspersoner färre än året innan och drygt 1 230 färre än 2006. Tillbakagången av antalet adjunkter är förmodligen en konsekvens av lärosätenas strävan att främst anställa disputerade lärare som ett led i målsättningen att öka forskningsanknytningen och den vetenskapliga kompetensen inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

I personalkategorin annan forskande och undervisande personal ingår främst anställda som huvudsakligen ägnar sig åt forskning. Anställda i denna kategori kan ha många olika tjänstebemyndningar. För att kunna skilja på de mer

respektive mindre akademiskt meriterade delas gruppen in efter om den anställda har en doktorsexamen eller inte. Den vanligaste tjänstebemyndningen bland dem som har en doktorsexamen är forskare och 2016 hade över 60 procent av antalet anställda i kategorin den tjänstebemyndningen. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var forskare, forskningsingenjör och forskningsassistent de vanligaste tjänstebemyndningarna och 40 procent hade någon av dessa tjänstebemyndningar.

Mellan 2015 och 2016 minskade antalet anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen med ungefär 150 helårspersoner, medan de som har lägre utbildning blev drygt 90 helårspersoner färre. År 2016 var det drygt 3 300 i kategorin som hade doktorsexamen, medan 4 130 hade en lägre utbildning.

Jämfört med 2006 har dock antalet anställda i båda grupperna ökat i antal, de doktorsexaminerade med 660 helårspersoner och de med lägre utbildning med 940 helårspersoner.

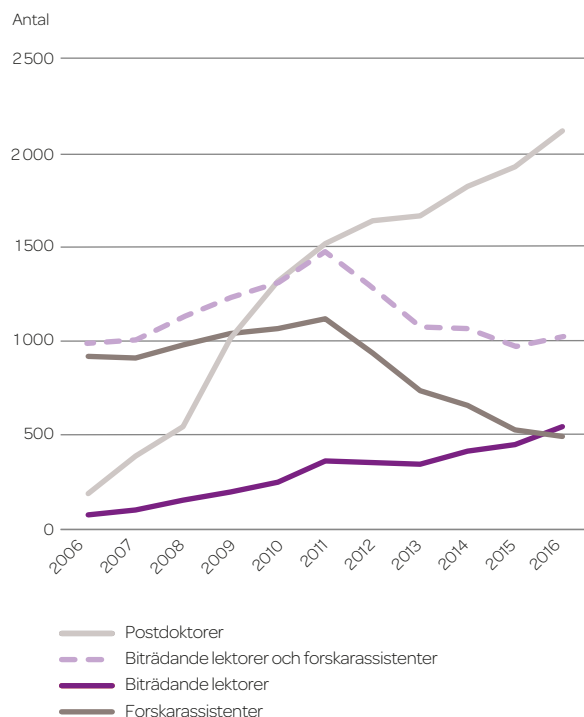
MERITERINGSANSTÄLLNINGAR

Efter doktorsexamen finns det möjlighet att genom en tidsbegränsad anställning meritera sig för fortsatt forskarkarriär och för högre befattning. För detta ändamål finns det särskilt reglerade anställningar, så kallade meriteringsanställningar.

Postdoktorer har funnits i sin nuvarande form sedan hösten 2008, då Arbetsgivarverket och fackliga företrädare slöt avtal om en tidsbegränsad anställning som postdoktor. Enligt avtalet kan universitet och högskolor anställa en postdoktor i högst två år, med möjlighet till förlängning om det finns särskilda skäl. Anställningar som postdoktor fanns emellertid även tidigare. Sådana anställningar var då lokalt utformade på lärosätena, men från 2008 har alltså en centralt utformad anställningsform skapats.

Under 2011 och en del av 2012 var meriteringsanställningar utöver postdoktor inte reglerade i vare sig centralt avtal eller författning. Sedan den 15 augusti 2012 finns en "anställning för meritering" reglerad i högskoleförordningen (1993:100). En lärare får anställas tills vidare i högst fyra år för att kunna "utveckla sin självständighet som forskare och få meriter som kan ge behörighet för en annan läroanställning som det ställs högre krav på behörighet för." Om särskilda skäl föreligger kan anställningen förnyas till att omfatta högst sex år. Av lärosätenas anställningsordningar att döma tycks forskarasistent och biträdande lektor vara de bemyndningar som används för denna typ av anställning.

Figur 65. Meriteringsanställningar uppdelade på antal tvååriga postdoktorer samt fyraåriga anställningar som forskarassistent respektive biträdande lektor 2006–2016 (helårspersoner).

Antalet anställda med meriteringsanställning ökade med 240 helårspersoner (8 procent) mellan 2015 och 2016, till totalt 3 140 helårspersoner. Sedan 2006 har antalet meriteringsanställningar ökat med 1 970 helårspersoner och det är de tvååriga anställningarna som postdoktor som har stått för i stort sett hela ökningen.

Det är främst inom medicin och hälsovetenskap som de meriteringsanställda har blivit fler. Sedan 2006 har antalet mer än tredubblats, från 330 till 1 150 helårspersoner, och ökningen avser framför allt postdoktorer.

Regleringen av meriteringsanställningarna har förändrats under det senaste decenniet (se faktaruta), något som förefaller att ha påverkat hur antalet har utvecklats över åren. Mellan 2011 och 2013, dvs. under åren omedelbart efter autonomireformen, minskade det sammanlagda antalet meriteringsanställda med 250 helårspersoner på grund av att antalet forskarassistenter blev färre. Från 2014 har dock meriteringsanställningarna ökat i antal. Enligt en kartläggning av *Forskarkarriärutredningen* (SOU 2016:29) utformas dock villkoren för meriteringsanställning inom ramen för högskoleförordningens bestämmelser på olika sätt vid olika statliga lärosäten. Exempelvis ger en meriteringsanställning rätt till provning för en tillsvidareanställning vid vissa lärosäten och vid andra inte.

Mellan 2015 och 2016 var det – i likhet med den tidigare utvecklingen – framför allt postdoktorerna som ökade i antal, de blev 190 helårspersoner fler. Antalet biträdande lektorer ökade med 90 helårspersoner, medan forskarassistenterna minskade med 40 helårspersoner.

Under perioden 2006–2016 har antalet postdoktorer ökat från 180 till 2 110 helårspersoner, dvs. med 1 930 helårspersoner. Under samma period har antalet biträdande lektorer ökat med drygt 460 helårspersoner, medan forskarassistenterna har blivit 430 helårspersoner färre. År 2016 var antalet anställda på fyraåriga meriteringsanställningar totalt 1 020, vilket alltså är i stort sett oförändrat jämfört med 2006.

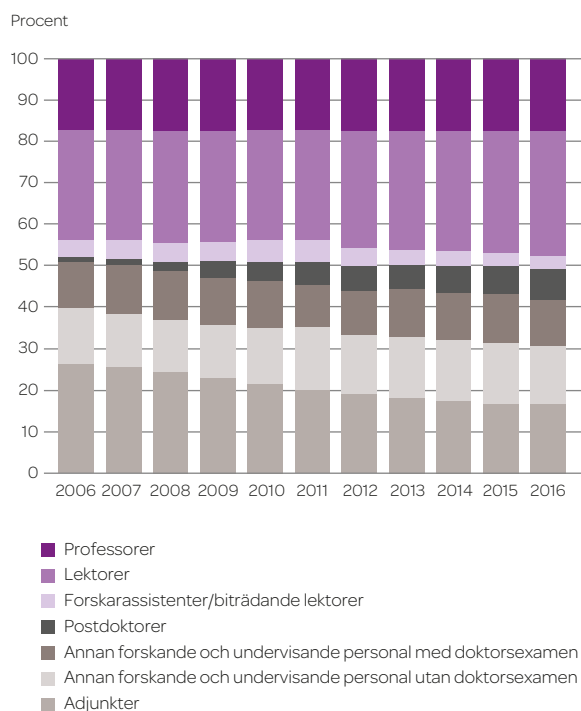
Om man jämför antalet meriteringsanställningar med de knappt 3 000 som årligen tar en doktorsexamen framgår att konkurrensen om meriteringsanställningarna är hård för dem som vill fortsätta en forskarkarriär inom högskolan. Av de 2 110 anställningarna som postdoktor blir ungefär hälften lediga under ett år, dvs. drygt 1 000. Antalet fyraåriga meriteringsanställningar var 1 020 och av dem blir knappt 200 lediga varje år. Om vi antar att karriärvägen är doktorsexamen-postdoktor-fyraårig meriteringsanställning kan vi konstatera att konkurrensen hårdnar ytterligare i det sista steget.

Detta är också något som regeringen har påpekat i *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (prop. 2016/17:50). I propositionen pekar regeringen på det faktum att meriteringsanställningarna sett över tid har legat på en konstant relativt låg nivå, trots att ökningen av forskningsanslagen under de senaste åren har varit omfattande, särskilt för de äldre universitet. Regeringen menar också att meriteringsanställningarna behöver bli mer enhetligt nationellt reglerade och att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att främja unga forskares möjlighet till meritering genom attraktiva och enhetliga karriärvägar.

Andelen adjunkter minskar, andelen postdoktorer ökar

Utvecklingen av antalet anställda inom olika anställningskategorier har inneburit förändringar i personalsammansättningen. Andelen adjunkter har minskat med knappt 10 procentenheter de senaste tio åren, från 26 procent av den forskande och undervisande personalen 2006 till 17 procent 2016. Andelen lektorer har under samma period ökat från 27 till 30 procent, medan andelen professorer samt annan forskande och undervisande personal med respektive utan doktorsexamen ligger kvar på ungefär samma nivåer som 2006.

Figur 66. Andel anställda i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2006–2016 (helårspersoner).

Bland meriteringsanställningarna är det som tidigare har framgått framförallt de tvååriga anställningarna som postdoktor som har ökat i antal – deras andel av den forskande och undervisande personalen steg från 1 till 7 procent mellan 2006 och 2016. Andelen för de fyraåriga anställningarna forskarassistent och biträdande lektor har varierat mellan 3 och 5 procent under perioden och 2016 var andelen 3 procent. Totalt har andelen anställda med olika meriteringsanställningar av det totala antalet lärare och forskare ökat från 5 till 10 procent mellan 2006 och 2016.

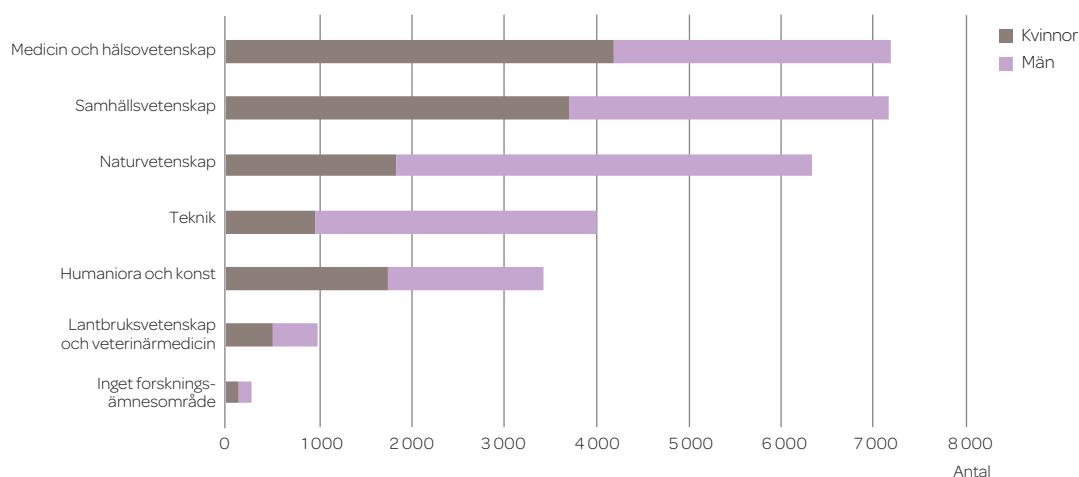
Personalens storlek och sammansättning inom olika ämnesområden

Sett till antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter är samhällsvetenskap respektive medicin och hälsovetenskap de två största ämnesområdena. År 2016 fanns 7 190 helårspersoner anställda inom medicin och hälsovetenskap och 7 160 inom samhällsvetenskap. Inom dessa områden ligger bland annat hälso- och sjukvårdsutbildningar respektive lärarutbildningar, vilka är stora såväl till antal anställda som studenter. Kvinnor utgjorde 58 procent av helårspersonerna i medicin och hälsovetenskap och 52 procent i samhällsvetenskap.

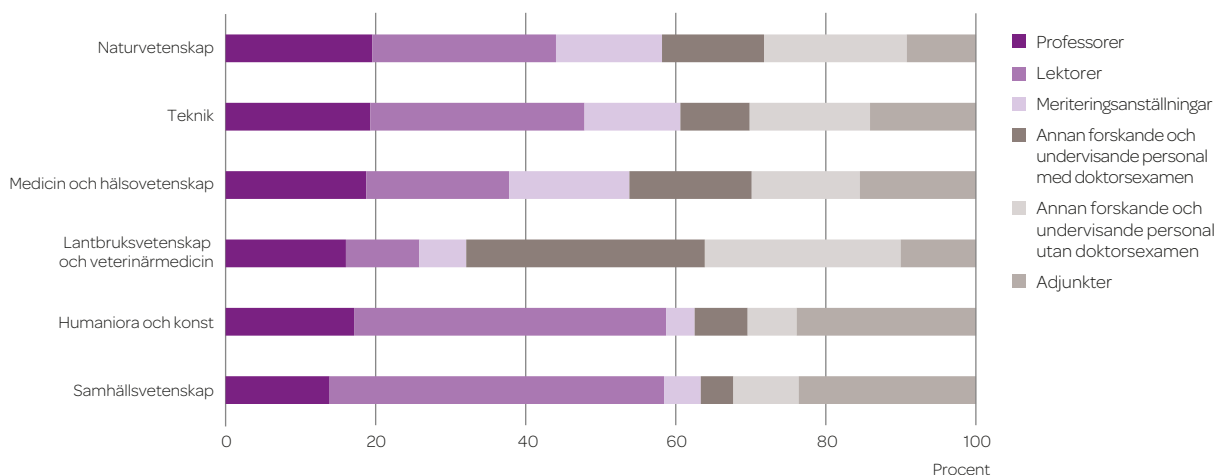
Sammanlagt var nära hälften av den forskande och undervisande personalen verksamma inom samhällsvetenskap eller medicin och hälsovetenskap under 2016. Det tredje största ämnesområdet var naturvetenskap med 22 procent av den forskande och undervisande personalen, följt av teknik (14 procent), humaniora och konst (12 procent) och lantbruksvetenskap och veterinärmedicin (3 procent). Andelen kvinnor var lägst inom teknik och naturvetenskap, 24 respektive 29 procent av helårspersonerna.

Det finns vissa skillnader mellan ämnesområdena med avseende på anställningskategorier. Inom samhällsvetenskap respektive humaniora och konst utgör lektorer och adjunkter relativt höga andelar av den forskande och undervisande personalen, något som skiljer dem från de fyra övriga ämnesområdena. Samtidigt är andelen anställda i kategorierna annan forskande och undervisande personal lägst inom dessa båda ämnesområden. En annan skillnad är att inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap respektive teknik är andelen med meriteringsanställning betydligt högre än inom övriga ämnesområden. Ämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin utmärker sig genom att över hälften av de anställda finns inom gruppen annan forskande och undervisande personal.

Figur 67. Antalet helårspersoner inom olika ämnesområden fördelat på kön 2016.

Figur 68. Forskande och undervisande personal 2016 fördelad på anställningskategori och ämnesområde (helårspersoner).

Variationerna mellan ämnesområden är inte lika stora för professorerna – andelen varierar från 14 procent inom samhällsvetenskap till 20 procent inom naturvetenskap.

Minskad andel tidsbegränsade anställningar bland den forskande och undervisande personalen

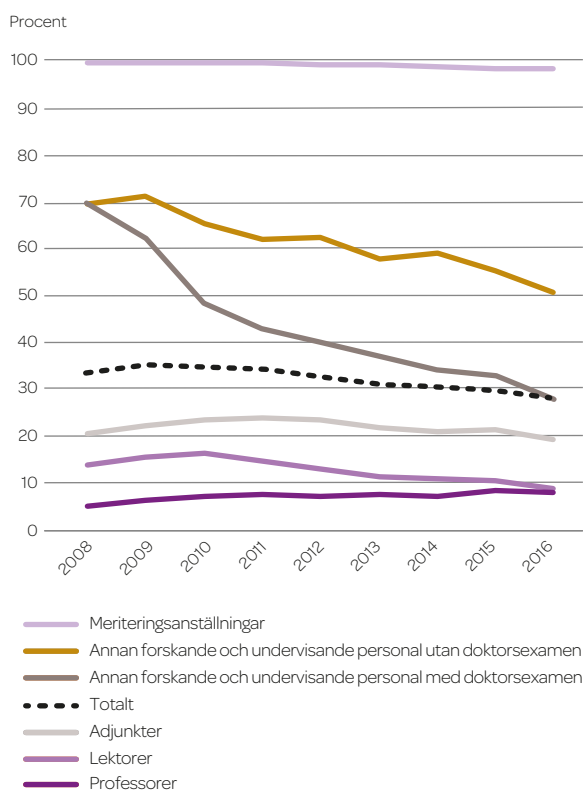
Enligt regelverket ska flera av anställningarna vid universitet och högskolor vara tidsbegränsade. Det innebär att förekomsten av tidsbegränsade anställningar är mer utbredd bland högskolans personal jämfört med bland anställda inom andra statliga sektorer. Som exempel kan nämnas att i princip alla med en meriteringsanställning har en anställning som är tidsbegränsad i två eller fyra år. Förekomsten av tidsbegränsade anställningar i en del andra anställningskategorier är också relativt stor på grund av regelverket. Bland professorer finns exempelvis gästprofessorer samt adjungerade professorer som enligt regelverket ska vara tidsbegränsade anställningar. Men inom kategorin annan forskande och undervisande personal kan en hög andel tidsbegränsade anställningar inte förklaras av regelverket.

Bland den forskande och undervisande personalen hade 28 procent en tidsbegränsad anställning 2016 (räknat som helårspersoner). Jämfört med 2015 har andelen med tidsbegränsad anställning minskat med två procentenheter. Under de nio år utvecklingen kan följas har tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare totalt sett – andelen har minskat med sex procentenheter sedan 2008. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika anställningskategorier. Förändringarna är exempelvis mer marginella i kategorier där andelen med tidsbegränsade anställningar är låg, det vill säga för professorer, lektorer och adjunkter. Att andelen inte minskar så mycket förklaras förmodligen av att det inom dessa kategorier finns

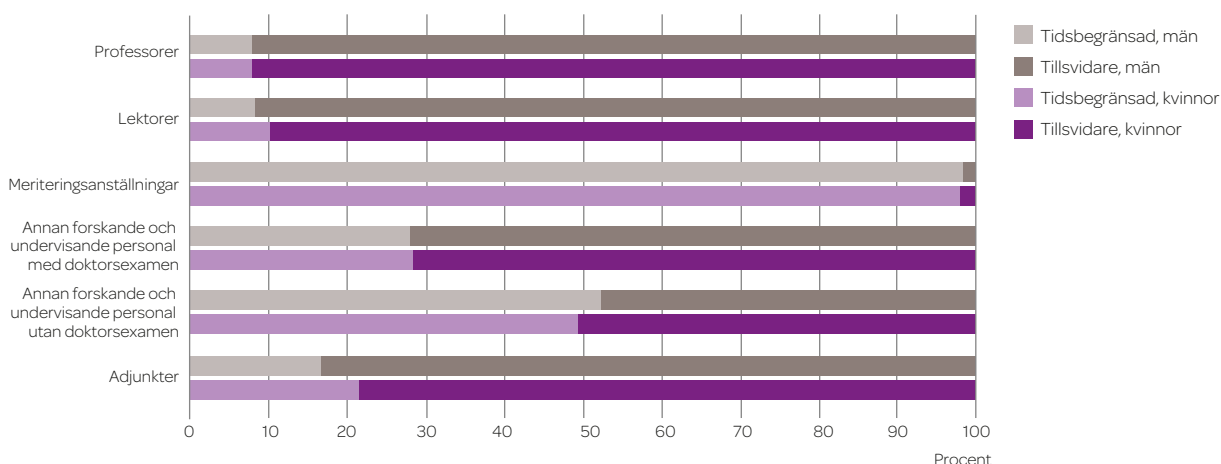
gästprofessorer och adjungerade anställda, vilka alltså är tidsbegränsade enligt regelverket.

Däremot har andelen med tidsbegränsad anställning minskat markant för anställda inom kategorin annan forskande och undervisande personal. Mellan 2008 och 2016 har andelen bland dem med doktorsexamen minskat från 70 till 28 procent. Mellan 2015 och 2016

Figur 69. Andel med tidsbegränsad anställning bland den forskande och undervisande personalen 2008–2016 per anställningskategori (helårspersoner).

Figur 70. Anställningsform för kvinnor respektive män i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2016 (helårspersoner).

minskade andelen med tidsbegränsad anställning med fem procentenheter. Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen har andelen tidsbegränsade anställningar minskat, men inte lika mycket, från 69 procent 2008 till 51 procent 2016. Mellan 2015 och 2016 minskade andelen med fyra procentenheter.

Det var en större andel kvinnor än män bland den forskande och undervisande personalen som 2016 hade en tidsbegränsad anställning, 30 respektive 27 procent.

REKRYTERING AV FORSKANDE OCH UNDERVISANDE PERSONAL

Drygt hälften av den forskande och undervisande personalen med doktorexamen har disputerat vid samma lärosäte som de är anställda vid. Det visar en studie från Vetenskapsrådet. Den interna rekryteringen vid svenska lärosäten har dock avtagit en aning under de år som studerades (1997–2014).

Rapporten visar att de större universiteten i stor utsträckning rekryterar doktorsexaminerad personal internt. Detta är särskilt tydligt för lektorer och professorer, men är även påtagligt i tidiga karriärsteg såsom meriteringsanställningar. Sammantaget för alla ämnesområden är att drygt 60 procent av professorerna vid de större lärosätena är rekryterade internt. Den högsta andelen intern rekrytering av professorer vid de större lärosätena finns inom medicin och hälsovetenskap, där närmare 70 procent av professorerna är anställda vid samma lärosäte som de disputerade vid, medan 7 procent av professorerna i medicin hade en utländsk doktorexamen. Se *Rekrytering av forskare och lärare med doktorexamen vid svenska lärosäten*, Rapport VR161, Vetenskapsrådet.

Jämfört med 2015 har dock andelen kvinnor med tidsbegränsad anställning minskat med två procentenheter.

I de flesta anställningskategorierna var det något vanligare att kvinnorna hade en tidsbegränsad anställning. Det enda undantaget är inom anställningskategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen, där istället en högre andel av männen hade en tidsbegränsad anställning.

Andelen anställda med tidsbegränsade anställningar vid respektive lärosäte påverkas av personalsammansättningen vid lärosätet, exempelvis i vilken utsträckning meriteringsanställningar förekommer. Till exempel är andelen med meriteringsanställning relativt hög vid Karolinska institutet, vilket gör att en relativt stor andel av personalen har en tidsbegränsad anställning. Se tabell 8 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Samverkan genom adjungerad personal

Adjungerad personal är anställda som arbetar deltid, högst 40 procent, vid ett lärosäte. Deras huvudsakliga anställning har de någon annanstans, exempelvis vid ett företag. Adjungerad personal bidrar bland annat till kunskapsöverföring mellan olika sektorer och verksamheter. Att lärosätena har adjungerad personal är alltså en form av samverkan med det omgivande samhället.

Den adjungerade personalen vid universitet och högskolor ökade mellan 2015 och 2016. Under 2016 uppgick antalet till cirka 1 500 individer. Som helårspersoner räknat uppgick antalet till drygt 380 helårspersoner. Det motsvarar en ökning på ungefär 150 individer eller 40 helårspersoner mellan 2015 och 2016. Adjungerade adjunkter stod för den största ökningen, men även adjungerade lektorer, adjungerade professorer och adjungerad annan forskande och undervisande personal ökade i antal.

Av den totala adjungerade personalen utgjorde de adjungerade professorerna 39 procent (helårspersoner) 2016. Därutöver utgjorde adjunkter 32 procent, lektorer 21 procent och annan forskande och undervisande personal 8 procent.

Andelen kvinnor bland adjungerade professorer och lektorer var nästan lika stor som i anställningskategorierna i övrigt. Av den adjungerade personalen var ungefär hälften verksamma inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap, totalt 700 individer eller 178 helårspersoner.

Kvinnor och män

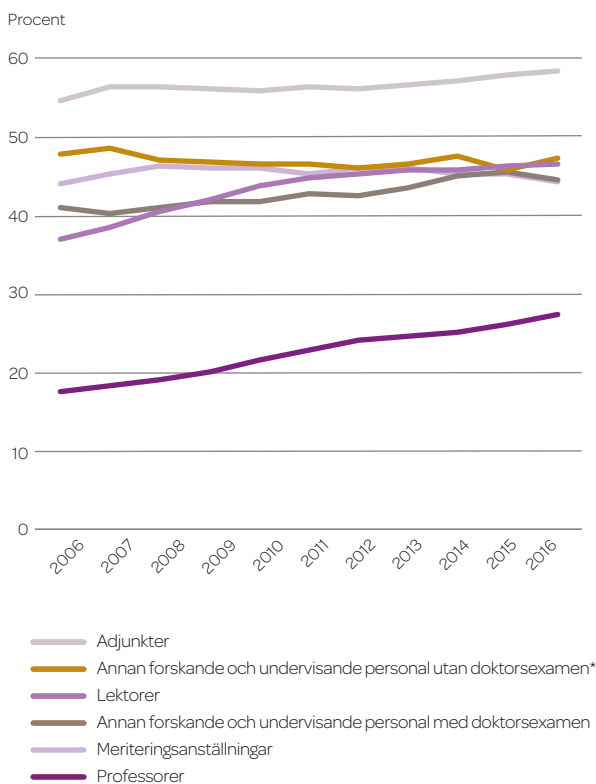
Könsfördelningen bland den forskande och undervisande personalen har blivit allt jämnare totalt sett. År 2006 var 40 procent kvinnor, en andel som hade ökat till 45 procent år 2016 (helårspersoner). Mellan 2015 och 2016 ökade kvinnorna som andel av den forskande och undervisande personalen med 0,3 procentenheter.

Andelen kvinnor varierar mellan olika anställningskategorier, men ligger inom det så kallade jämställdhetsintervallet på 40–60 procent, med undantag för professorer. Bland professorer var andelen kvinnor 27 procent 2016, en ökning motsvarande en dryg procentenhet jämfört med året innan. Andelen kvinnor respektive män i de olika personalgrupperna är ungefär densamma om man utgår från individer istället för helårspersoner.

Kvinnor är alltså underrepresenterade bland professorer, vilket är särskilt tydligt när man jämför med andelen kvinnor bland lektorer som var 46 procent 2016. Lektor är en anställning som ofta föregår en anställning som professor och är därmed intressant att jämföra med och sedan 2006 har andelen kvinnor bland lektorerna ökat från 37 till 46 procent. Under samma period har dock antalet kvinnor bland professorerna ökat från 690 till 1 390 helårspersoner, dvs. mer än fördubblats på tio år. Samtidigt har antalet män ökat från 3 300 till 3 730 helårspersoner, en ökning med 13 procent. Den betydligt snabbare ökningen av antalet kvinnor har lett till att andelen kvinnor bland professorerna under samma period har ökat med i genomsnitt en procentenhet per år, från 17 till 27 procent. Det är alltså en något större ökning av andelen kvinnor bland professorer än bland lektorer. Mellan 2012 och 2014 var den årsvisa ökningen av andelen kvinnor bland professorerna något lägre, 0,4 respektive 0,6 procentenheter. Under såväl 2015 som 2016, då antalet kvinnor bland professorerna fortsatte att öka medan antalet män blev färre, tilltog ökningen till att motsvara 1,1 procentenheter respektive år.

Ett av målen i regeringens forskningspolitiska proposition (prop. 2016/17:50) är att jämställdheten ska öka vid svenska lärosäten. Det gäller inte minst andelen kvinnor bland professorerna, som enligt regeringen

Figur 71. Andelen kvinnor i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2006–2016 (helårspersoner).

bör öka. För att påskynda ökningen av andelen kvinnor bland professorerna har regeringen satt nya rekryteringsmål för perioden 2017–2019. Målen är anpassade för respektive lärosäte och har beräknats utifrån det som regeringen bedömer vara rekryteringsunderlaget, nämligen lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer fördelat efter ämnesområde vid respektive lärosäte. I målen inkluderas de som blivit befördrade till professorer samt gästprofessorer, men inte adjungerade professorer. Liknande mål har funnits sedan 1997, men med ett uppehåll 2009–2011.

Bland lektorerna har andelen kvinnor ökat från 37 till 46 procent sedan år 2006. Eftersom lektorerna är en relativt stor grupp får det genomslag på könsfördelningen bland det totala antalet lärare och forskare. Eftersom lektor ofta föregår en anställning som professor, finns det därmed skäl att tro att ökningen av andelen kvinnor bland professorerna kommer att fortsätta.

Andelen kvinnor bland personer med meriteringsanställning ökade utifrån ett längre tidsperspektiv fram till 2008 och har sedan varit stabil omkring 44–46 procent (44 procent 2016).

Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen ökade andelen kvinnor från 41 till 44 procent mellan 2006 och 2016.

Mellan 2006 och 2016 har andelen kvinnor också varierat i de anställningskategorier där andelen kvinnor redan tidigare var relativt hög, nämligen adjunkter och annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen. Bland adjunkterna har andelen kvinnor varierat mellan 54 och 58 procent sedan 2006 och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen har andelen varierat mellan 45 och 48 procent. År 2016 var andelen kvinnor bland adjunkterna 58 procent och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen 47 procent.

Andelen kvinnor i personalen varierar också mellan ämnesområden. Lägst är andelen kvinnor inom ämnesområdena teknik, 24 procent, och naturvetenskap, 29 procent. Inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst är könsfördelningen bland personalen jämn, 50–52 procent kvinnor. År 2016 var andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen störst inom medicin och hälsovetenskap, totalt 58 procent.

Högre andel kvinnor bland nyanställda än bland tidigare anställda

Andelen kvinnor har ökat kontinuerligt inom de flesta anställningskategorier och mycket tyder på att denna utveckling även kommer att fortsätta under de närmaste åren. I de flesta anställningskategorierna var andelen kvinnor bland de nyanställda större än bland de som redan var anställda. Men ändå är andelen kvinnor nästan genomgående mindre än andelen män bland de nyanställda.

Med nyanställd avses här att en person anställdes vid ett lärosäte 2016 inom en viss anställningskategori som personen inte hade tillhört 2006–2015. Personen kan dock ha varit anställd vid samma lärosäte i en annan anställningskategori. I denna jämförelse delas inte

kategorin annan forskande och undervisande personal upp efter om de anställda har doktorexamen eller inte.

Störst skillnad i andelen kvinnor mellan nyanställda och tidigare anställda är det för professorer, där andelen kvinnor bland de nyanställda var 40 procent jämfört med 26 procent bland dem som redan tidigare var professorer. 2016 var det första året då andelen kvinnor bland de nyanställda professorerna var inom intervallet 40–60 procent.

I övriga kategorier, där andelen kvinnor är större än bland professorer, är skillnaderna mellan nyanställd och befintlig personal inte lika påtagliga. I kategorin annan forskande och undervisande personal var andelen kvinnor nästan densamma för nyanställda och inte nyanställda, 47 respektive 45 procent.

Inom kategorin meriteringsanställning var andelen kvinnor bland nyanställda och andelen kvinnor som inte var nyanställda exakt lika stor, 45 procent.

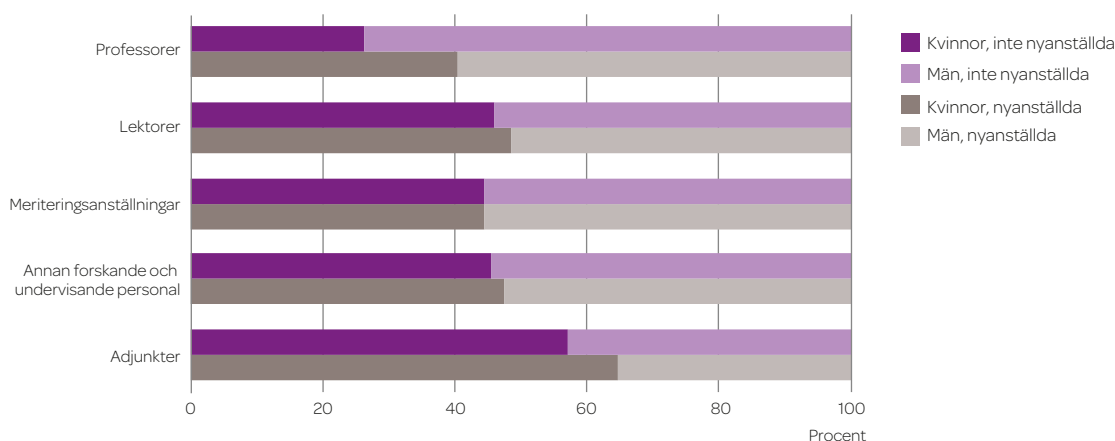
Högre andel män än kvinnor blir professorer inom 12 år efter doktorexamen

UKÄ har studerat i vilken utsträckning doktorsexaminerade kvinnor och män har blivit professorer inom 12 år, se *Kvinnor och män i högskolan*, Rapport 2016:16, UKÄ.

Av de doktorsexaminerade mellan 1995 och 2002 hade en något lägre andel i de senare examenskohorterna blivit professorer. Av dem som examinerades 1995 var drygt 8 procent professorer 12 år senare, medan andelen var drygt 6 procent bland dem som examinerades 2002.

I likhet med tidigare studier visar även denna att doktorsexaminerade män i högre utsträckning än kvinnor blivit anställda som professor ett visst antal år efter examen, men att skillnaderna har minskat över tid. Bland dem som examinerades 2002 och som fick en anställning som professor inom 12 år var det i stort sett ingen skillnad mellan kvinnor och män. Det går dock

Figur 72. Andel kvinnor och män bland nyanställda respektive tidigare anställda inom olika anställningskategorier 2016 (helårspersoner).

Figur 73. Andelen kvinnor och män som blivit professorer 12 år efter avlagd doktorsexamen.

inte att uttala sig om huruvida detta är en tillfällig minskning eller inte. Sammanfattningsvis finns det inte ett enda år där andelen kvinnor har varit större än andelen män som blivit anställda som professorer inom 12 år efter sin doktorsexamen.

För de doktorsexaminerade kvinnorna har andelen som blir professorer varit tämligen konstant under perioden och varierat mellan 5 och 6 procent. Däremot har andelen sjunkit för doktorsexaminerade män. Bland de män som tog doktorsexamen 1995 blev drygt 9 procent professorer inom en tolvårsperiod, medan

andelen bland de examinerade 2002 knappt var 7 procent, vilket är 0,4 procentenheter högre än andelen bland kvinnor.

Medellöner bland den forskande och undervisande personalen

I det här avsnittet beskriver vi kvinnors och mäns löner utifrån anställningskategori och ämnesområde. De senast tillgängliga uppgifterna avser 2015.

Högst var lönerna bland manliga professorer inom medicin och hälsovetenskap, 70 800 kronor följt av teknik, 68 200 kronor. Lägst var lönerna bland kvinnor anställda som annan forskande och undervisande

MEDELLÖNER

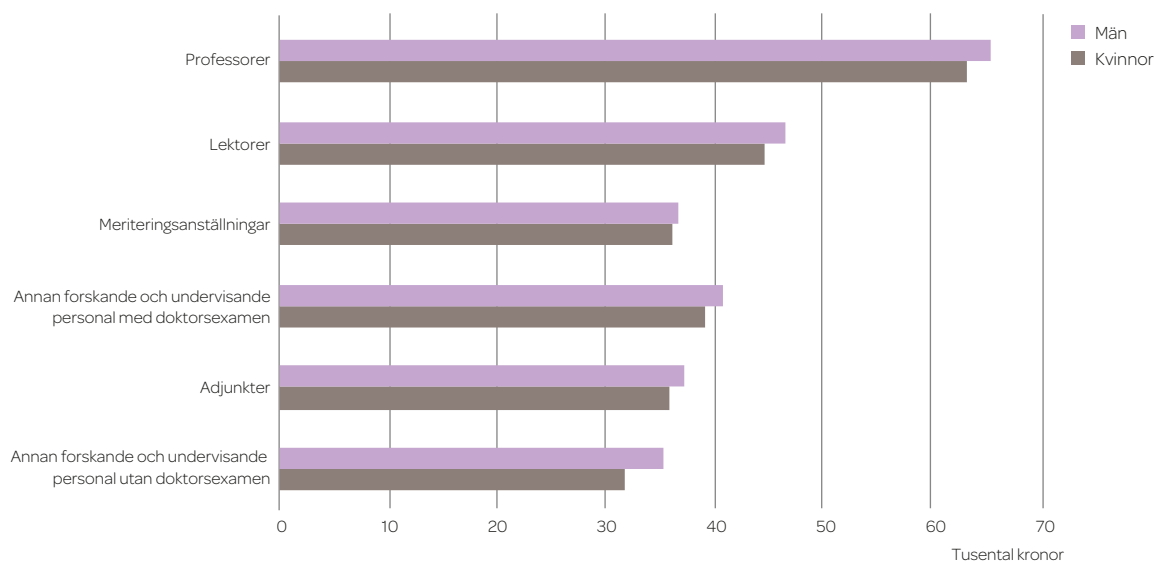
Statistik om löner presenteras ofta i form av medellöner. Medellönen är summan av alla löner i den utvalda gruppen dividerat med antalet personer i gruppen.

Enligt centrala löneavtal inom staten ska lönen vara individuell och differentierad och sättas enligt några grundläggande faktorer: ansvar, arbetsuppgifternas svårighetsgrad samt skicklighet och resultat.

Statistiken om löner bygger på Statistiska centralbyråns register för personal vid universitet och högskolor samt den årliga lönestrukturstatistiken.

Uppgifterna omfattar endast statliga lärosäten. I statistiken har löner för deltidsanställda uppräknats till heltidslöner.

Figur 74. Medellöner 2015 för kvinnor respektive män inom olika anställningskategorier.

personal utan doktorsexamen inom samhällsvetenskap, 30 000 kronor.

År 2015 hade män högre medellön än kvinnor i alla anställningskategorier. På totalnivå var löneskillnaden 3,8–4,1 procent i de flesta anställningskategorierna. Bland meriteringsanställda var dock skillnaden mindre, 1,7 procent och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var löneskillnaden betydligt större, 10,7 procent.

Utöver att lönerna varierar mellan anställningskategorier och kön finns variationer mellan ämnesområden. Män hade högre löner än kvinnor inom i stort sett alla ämnesområden. Undantag är anställda på meriteringsanställningar inom medicin och hälsovetenskap respektive teknik, där män hade 0,3 respektive 0,8 procent lägre medellön än kvinnor.

Andra faktorer som inte analyseras här, men som kan antas ha betydelse för medellönerna är individuella faktorer, bland annat ålder och tid i yrket. Dessutom kan medellönerna variera mellan lärosäten och på en mer finfördelad ämnesnivå.

Vid en jämförelse av lönedifferensen mellan män och kvinnor 2013 och 2015 framgår att skillnaden har minskat i flera anställningskategorier, i synnerhet bland meriteringsanställda. Bland lektorer och bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen har dock löneskillnaden ökat sedan 2013 till männens fördel.

Närmare uppgifter om medellöner för forskande och undervisande personal per ämnesområde och kön finns i tabell 9 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

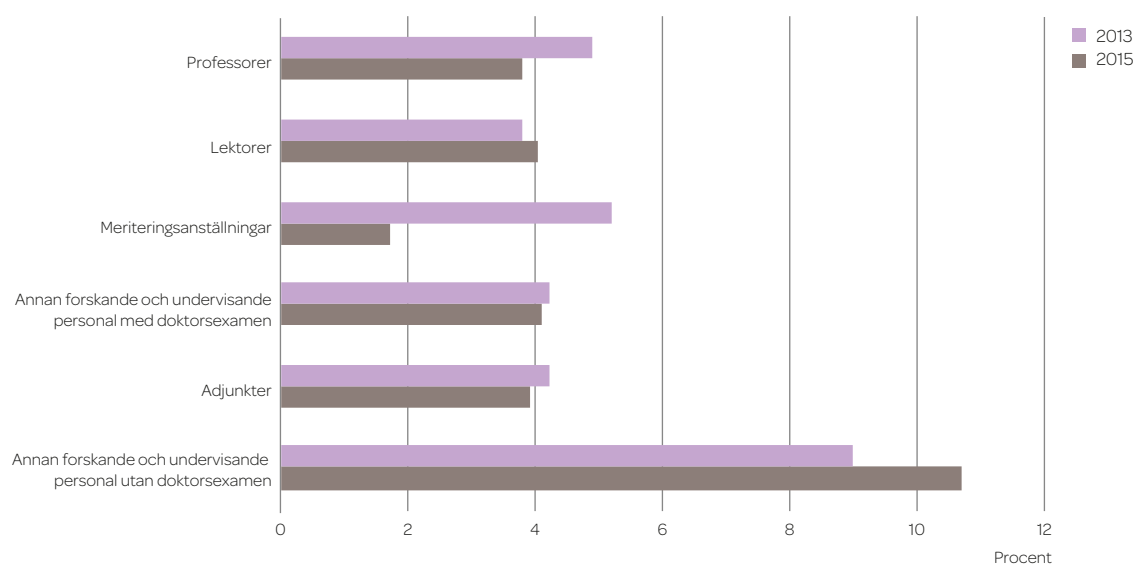
Relativt jämn könsfördelning i lärosätenas ledningsfunktioner

UKÄ har genomfört en undersökning av könsfördelningen i vissa övergripande ledningsfunktioner vid lärosätena. Undersökningen avsåg könsfördelningen bland rektorer, rektors ställföreträdare, vicerektorer eller motsvarande som inte är rektors företrädare men som ansvarar för ett övergripande område inom ett lärosäte, förvaltningschef, universitetsdirektör, högskoledirektör eller motsvarande, dekanus, akademichef eller motsvarande samt chefsbibliotekarie eller motsvarande. Vid sidan av dessa finns ytterligare ledningsfunktioner vid lärosätena som dock är svårare att jämföra på grund av lärosätenas varierande organisation och tjänstebenanämningar. Undersökningen genomfördes i form av en enkät som sändes till 48 lärosäten och svar inkom från 45 lärosäten. Svar saknas från tre mindre enskilda utbildningsanordnare.

Undersökningen visade att könsfördelningen bland rektorer, rektors ställföreträdare, vicerektorer, förvaltningschefer samt dekaner eller akademichefer var relativt jämn, även om männen dominerar på vissa positioner. Andelen kvinnor varierade mellan 39 och 52 procent. Bland chefsbibliotekarier var dock andelen kvinnor högre, 65 procent.

Enligt högskolelagen och högskoleförordningen ska varje statligt lärosäte ha en rektor för ledningen av verksamheten närmast under styrelsen. Rektor utses av regeringen efter förslag från styrelsen. Behörig att vara rektor eller ställföreträdare för rektor är den som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor

Figur 75. Lönedifferens mellan män och kvinnor 2013 respektive 2015 per anställningskategori.

eller lektor. Alla 45 lärosäten som besvarade enkäten har en rektor och 2017 var 42 procent av rektorerna kvinnor.

Lärosätena beslutar om sin interna organisation utöver styrelse och rektor, om inte något annat är föreskrivet, men vid statliga lärosäten ska enligt högskoleförordningen rektor ha en ställföreträdare som tjänstgör i rektors ställe när han eller hon inte är i tjänst. Ställföreträdaren ersätter även i övrigt rektor i den utsträckning som rektor bestämmer. Rektors ställföreträdare utses av styrelsen. Utöver de statliga lärosätena hade även 10 enskilda utbildningsanordnare en ställföreträdande rektor. Andelen kvinnor bland de ställföreträdande rektorerna var 39 procent.

I undersökningen efterfrågades uppgift om vicerektor, prorektor eller motsvarande som *inte* är rektors ställföreträdare, men som har ansvar för ett övergripande område inom ett lärosäte. Av lärosätena uppgav 29 att de har en sådan funktion. Av dessa hade 18 lärosäten 2–4 personer som innehade en sådan roll. Av lärosätena uppgav 15 att de inte har någon sådan funktion och av dessa var 8 enskilda utbildningsanordnare. Andelen kvinnor bland vicerektorerna var 45 procent.

En förvaltningschef, universitetsdirektör, högskoledirektör eller motsvarande som ansvarar för universitetets eller högskolans gemensamma administration och ekonomi fanns på 44 lärosäten. Funktionen fanns inte på ett statligt lärosäte där istället flera personer ansvarade för dessa uppgifter. På fyra lärosäten fanns det två förvaltningschefer eller motsvarande och en enskild utbildningsanordnare uppgav att tre personer delade på den här funktionen. Andelen kvinnor bland förvaltningschefer eller motsvarande var 48 procent.

En dekanus, akademichef eller motsvarande innehar ofta rollen som ordförande för en central nämnd eller fakultetsnämnd på lärosätet, dvs. ett organ som arbe-

tar med frågor som gäller utbildning eller forskning och som innehåller lärarrepresentanter. Enkätsvaren visade dock att den här kategorin inte är helt jämförbar mellan lärosätena beroende på deras olika storlek och organisation. Dekanus eller motsvarande innehar exempelvis inte alltid rollen som ordförande för en central nämnd på lärosätet. Sammantaget uppgav 42 lärosäten att de hade någon liknande funktion. Tre mindre enskilda utbildningsanordnare angav att de inte har någon dekanus, akademichef eller motsvarande. På totalnivå innehöll uppgifterna varierande titlar, bl.a. dekan, ordförande, vd, akademichef och prefekt. Andelen kvinnor bland dessa var 52 procent.

Vid de flesta lärosäten finns en chefsbibliotekarie eller motsvarande, dvs. högsta chef för universitetets eller högskolans bibliotek. Av lärosätena angav 43 att de har en sådan funktion som dock av enkätsvaren att döma varierar utifrån lärosätets storlek. Andelen kvinnor bland chefsbibliotekarierna eller motsvarande funktion var 65 procent.

Utländsk bakgrund och internationell mobilitet

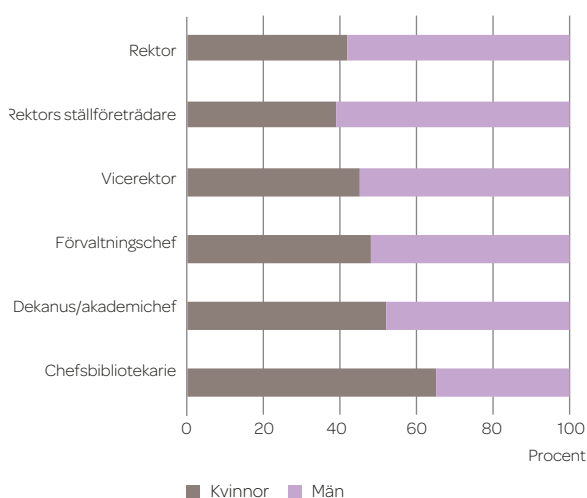
Precis som samhället i stort påverkas högskolesektorn allt mer av en ökad internationalisering och global rekrytering. Bland den forskande och undervisande personalen hade 32 procent utländsk bakgrund 2016 (utrikes född eller inrikes född med två utrikes födda föräldrar). Majoriteten av dem är själva utrikes födda – totalt uppgår andelen utrikes födda av högskolans forskande och undervisande personal till 29 procent. Bland personalen med utländsk bakgrund ingår också utländska gästforskare, dvs. personer som kommit till Sverige i syfte att arbeta vid ett svenskt lärosäte. Denna definition av utländsk bakgrund är dock vidare än den som används för studenter och doktorander, eftersom även anställda som inte är folkbokförda inkluderas i gruppen.

I Sveriges befolkning hade 23 procent utländsk bakgrund 2016. Med den vida definition som här används var andelen anställda med utländsk bakgrund bland högskolans lärare och forskare nästan 10 procentenheter större.

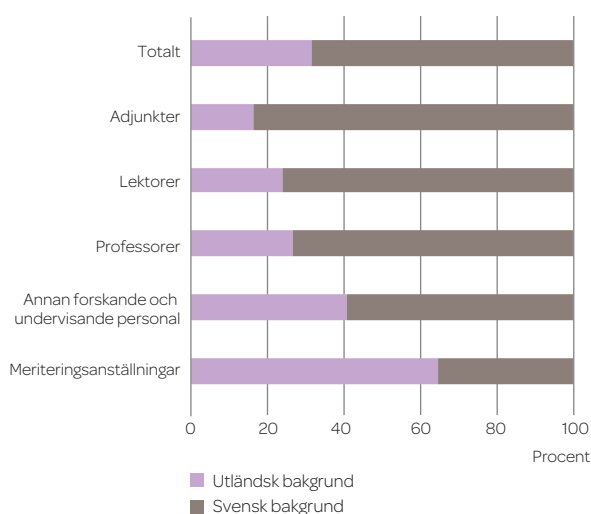
Utländsk bakgrund är vanligast bland meriteringsanställda, 65 procent. Den höga andelen kan förklaras av att vissa anställningar som postdoktor är särskilt avsedda för utländska forskare. Jämfört med 2015 har andelen ökat med 5 procentenheter.

Andelen anställda med utländsk bakgrund varierar också mellan ämnesområdena och är störst inom naturvetenskap (44 procent), följt av teknik (38 procent) samt medicin och hälsovetenskap (33 procent). Sett till

Figur 76. Könsfördelning i ledningsfunktioner 2017.

Figur 77. Andelen med utländsk bakgrund bland anställda i olika anställningskategorier 2016 (helårspersoner).

enskilda lärosäten är andelen anställda med utländsk bakgrund större vid de fackinriktade universiteten Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, samt Chalmers tekniska högskola, än vid övriga lärosäten. Det ämnesområde där andelen anställda med utländsk bakgrund var lägst var samhällsvetenskap där drygt 20 procent hade utländsk bakgrund 2016.

Andelen forskande och undervisande personal med utländsk bakgrund har ökat från 27 till 32 procent mellan åren 2012 och 2016, som är de år som kan följas upp. Ökningen gäller för både män och kvinnor.

Lärares och forskares internationella mobilitet

Ett sätt för att nå högre kvalitet i utbildning och forskning är en ökad internationalisering, och här utgör internationell mobilitet en viktig del. Regeringen tillsatte i februari 2017 en utredning för ökad internationalisering av universitet och högskolor och i direktivet till utredningen framgår bland annat att det är viktigt att mobiliteten ökar (dir. 2017:19).

I detta avsnitt studerar vi den utresande internationella mobiliteten bland den forskande och undervisande personalen vid svenska lärosäten. Studien gäller enbart internationell mobilitet som ägt rum inom den nuvarande anställningen, vilket betyder att vi bortser från mobilitet som sker om den anställda byter arbetsgivare.

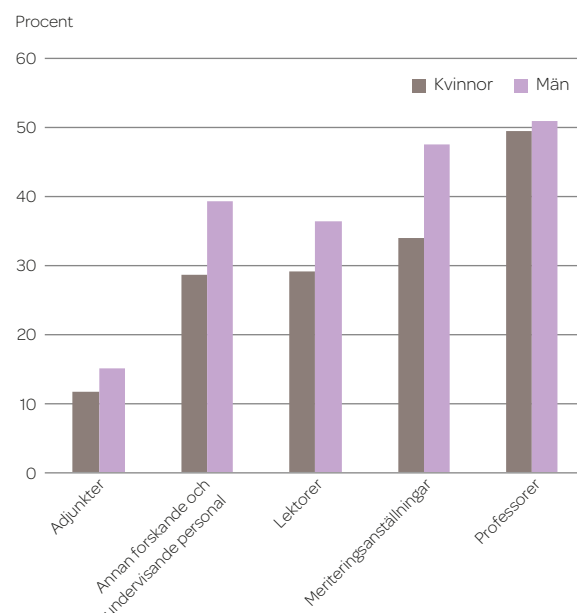
Statistiken bygger på en enkätundersökning som SCB genomförde hösten 2016 där lärosätenas undervisande och forskande personal fick redovisa fördelningen av sin arbetstid. Enkäten innehöll även ett antal frågor kring internationell mobilitet som ställdes på uppdrag av UKÄ. Undersökningen riktades till forskande och undervisande personal, inklusive doktorander, där

de anställda fick svara på i vilken utsträckning de hade varit utomlands inom sin anställning under 2015. Svarspersonerna fick i undersökningen uppge om utlandsvistelsen genomförts med syftet att forska och undervisa, främst forska, främst undervisa eller främst studera. Enkäten gick ut till ett stratifierat urval om ungefär 12 800 anställda fördelade på 38 lärosäten och svarsfrekvensen uppgick till 49 procent.

Enligt enkätsvaren var 33 procent av den forskande och undervisande personalen internationellt mobila under minst en vecka 2015. Totalt uppgav drygt hälften av professorerna att de varit utomlands i tjänsten under året, nära 51 procent av männen och knappt 49 procent av kvinnorna.

Totalt sett var det genomgående en högre andel män än kvinnor inom respektive anställningskategori som varit internationellt mobila. Störst var skillnaden bland anställda med en meriteringsanställning där 48 procent av männen respektive 34 procent av kvinnorna uppger att de hade varit utomlands i tjänsten. Även bland lektorer samt kategorin annan forskande och undervisande personal var det en signifikant högre andel män än kvinnor som varit mobila. Könsskillnaden bland lektorer var 7 procentenheter och inom kategorin annan forskande och undervisande personal uppgick skillnaden till 10 procentenheter. Adjunkter hade enligt svaren varit utomlands i lägst utsträckning, den totala andelen uppgick till 14 procent och även bland adjunkter var andelen högre för männen.

Figur 78. Andelen anställda kvinnor respektive män i olika anställningskategorier som var internationellt mobila minst en vecka under 2015 bland den undervisande och forskande personalen.

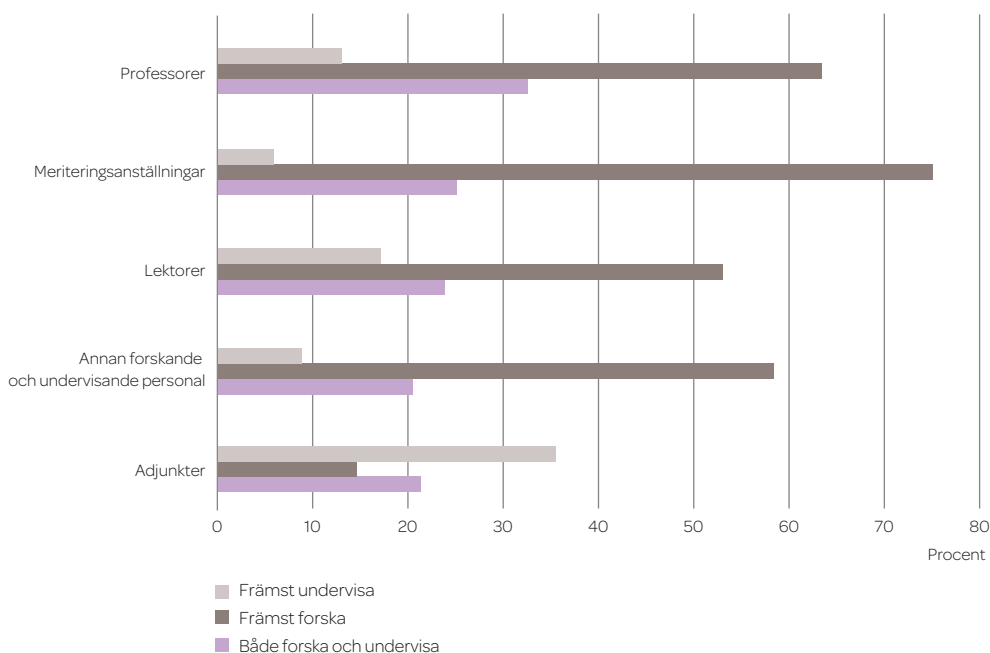
Utlandsvistelser i tjänsten kan äga rum med olika syften och därtill vara olika långa. Totalt var 32 procent av professorerna utomlands under minst en vecka för att både forska och undervisa. Det främsta syftet till professorernas utlandsvistelser var dock forskning – 63 procent av de mobila hade varit utomlands av denna anledning.

Personal inom kategorin meriteringsanställning uppgav i högst utsträckning att de varit mobila med syftet att forska (75 procent). Bland de lektorer som var utomlands i tjänsten under minst en vecka svarade 53 procent att syftet med utlandsvistelsen främst var forskning. Andelen lektorer som svarade att syftet var att både forska och undervisa uppgick till 24 procent. För adjunkterna var undervisning det främsta skälet till utlandsvistelserna i tjänsten – totalt var 36 procent internationellt mobila av denna anledning. Inom kategorin annan forskande och undervisande personal var det främst forskning som uppgavs som anledning till utlandsvistelserna. Andelen anställda inom denna kategori som var mobila i syfte att främst forska uppgick till 53 procent.

Tiden som den forskande och undervisande personalen spenderar utomlands i tjänsten varierar mellan anställningskategorier, se tabell 28. En stor andel av de anställda var utomlands en eller två veckor. Adjunkternas utlandsvistelser var kortare än bland de övriga kategorierna. Bland de adjunkter som var mobila under 2015 var en majoritet av utlandsvistelserna (73 procent) mellan 1 och 3 veckor långa. Även inom kategorin annan forskande personal var andelen hög som varit internationellt mobila under korta perioder. Samtidigt hade 12 procent av de anställda inom kategorin varit mobil i 11 veckor eller mer.

Anställda inom kategorin meriteringsanställda var internationellt mobila under relativt långa perioder 2015. Inom denna anställningskategori hade 21 procent varit utomlands i tjänsten mellan 6 och 10 veckor och 22 procent hade varit mobila i 11 veckor eller mer. Bland de professorer som varit utomlands i tjänsten under 2015 hade 31 procent varit mobila i minst 6 veckor. En majoritet av professorerna (62 procent) hade varit internationellt mobila mellan 1 och 4 veckor.

Figur 79. Andelen anställda som varit internationellt mobila i tjänsten under minst en vecka med syftet att undervisa, forska eller både forska och undervisa.

Tabell 28. Andelen anställda i olika anställningskategorier som var internationellt mobila under minst en vecka 2015 fördelat på utlandsvistelsernas längd.

	Adjunkter	Annan forskande och undervisande personal	Lektorer	Meriterings- anställningar	Professorer
1 vecka	29	16	17	12	9
2 veckor	27	22	30	23	24
3 veckor	17	17	17	7	11
4 veckor	9	14	12	12	18
5 veckor	1	5	5	2	6
6-10 veckor	14	14	12	21	19
11 veckor eller mer	3	12	8	22	12
Totalt	100	100	100	100	100

Högskolans ekonomi och finansiering

Utvecklingen under 2016 låg i linje med trenden av långsiktigt ökade intäkter till högskolan. Mest ökade intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå – med 1,8 miljarder kronor – medan intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå steg med 0,3 miljarder kronor. Den pågående utbyggnaden av utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ännu inte gett avtryck i fler anslagsfinansierade helårsstudenter eftersom tillfälliga utbyggnader samtidigt har upphört.

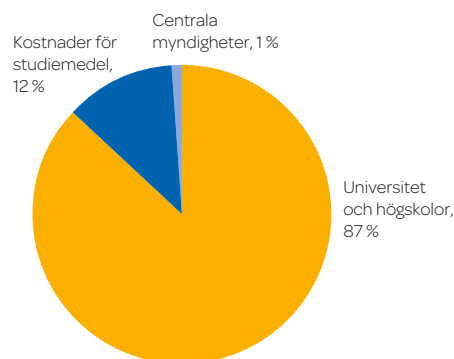
Kostnader används ofta som ett mått på verksamhetens storlek och 2016 uppgick den totala kostnaden för verksamheten vid Sveriges universitet och högskolor till 69 miljarder kronor, vilket är 2 miljarder mer än föregående år. Den totala kostnaden för högskolesektorn inkluderar även statens kostnader för studiemedel och de centrala myndigheter som arbetar med högskolefrågor. Enligt uppgifter från Centrala studiestödsnämnden (CSN) var kostnaden för studiemedel för högskolestudier 9,6 miljarder kronor. Anslagen för de centrala myndigheterna var 0,9 miljarder kronor 2016. Sammantaget innebär det att den totala kostnaden för högskolesektorn var 79,4 miljarder kronor, vilket motsvarar 1,81 procent av BNP.

Lärosätenas storlek varierar betydligt. De största universiteten omsätter miljardbelopp årligen. Störst är Lunds universitet med kostnader på nästan 8 miljarder kronor 2016. För övriga stora universitet varierade kostnaderna mellan 3,2 och 6,6 miljarder kronor. Därefter följer de mindre universiteten samt Malmö högskola som (med undantag för Handelshögskolan i Stockholm) hade kostnader i intervallet 0,9–1,7 miljarder kronor.

Av de statliga lärosätena är de konstnärliga högskolorna samt Gymnastik- och idrottshögskolan minst, med kostnader mellan knappt 0,1 och 0,3 miljarder kronor 2016. I samma storleksordning är några av de specialinriktade enskilda utbildningsanordnarna, medan de minsta enskilda utbildningsanordnarna omsätter bara något tiotal miljoner kronor. Vid övriga högskolor var kostnaderna mellan 0,4 och 0,9 miljarder kronor 2016.

Figur 80. Fördelning av kostnaden för högskolesektorn 2016.

Den totala kostnaden för sektorn var 79,4 miljarder kronor, varav 69,0 miljarder avsåg kostnader för lärosätenas verksamhet.

Mått i ekonomiska termer är alltså de största universiteten tio gånger större än många högskolor. Det innebär att lärosätenas förutsättningar att bedriva sin verksamhet ser väldigt olika ut.

Lärosätenas ekonomi

Lärosätenas verksamhet delas in i två områden: utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. Det betyder att samtliga intäkter och kostnader ska hänföras till något av dessa områden. De statliga anslagen har samma uppdelning; lärosätena får ett anslag för utbildning på grund-

OLIKA TYPER AV INTÄKTER

Lärosätenas intäkter består av anslag, intäkter i form av förbrukade medel från externa finansiärer samt finansiella intäkter.

Lärosätenas intäkter från externa finansiärer delas in i bidragsintäkter respektive avgiftsintäkter beroende på vilken typ av verksamhet medlen finansierar.

Bidragsintäkter, exempelvis forskningsbidrag, är intäkter för forskning utan rätt för bidragsgivaren till resultaten av forskningen.

Avgiftsintäkter består av intäkter från uppdragsverksamhet och övriga avgiftsintäkter. Uppdragsverksamhet finansieras med avgifter som betalas av beställaren och kan vara antingen utbildning eller forskning. Inom utbildning sker uppdragsverksamheten huvudsakligen som uppdragsutbildning enligt särskilda förordningar. Uppdragsforskning definieras som forskning som utförs på uppdrag av en extern finansiär där uppdragsgivarens inflytande på verksamhetens planering och genomförande samt dispositionsrätten till forskningsresultaten regleras i avtal. Uppdragsforskning kan också gälla exempelvis utredningar eller produktutveckling.

Kategorin **övriga avgiftsintäkter** består huvudsakligen av intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen. Det är intäkter för uthyrning av lokaler, konferensavgifter eller intäkter av försäljning av tjänster eller liknande, samt övriga intäkter i verksamheten som försäljning av material och fakturerade kostnader. Eventuella intäkter av sponsring återfinns också här. Lärosätenas intäkter av anmälnings- och studieavgifter ingår också i denna kategori.

De belopp som externa finansiärer betalar till lärosätena bokförs som intäkter av lärosätet först i samband med att de förbrukas, det vill säga när kostnader uppstår. Det innebär att det finns en skillnad mellan finansiärernas betalning och lärosätenas redovisade intäkter från finansiärerna. Forskningsbidrag som inte har förbrukats återfinns under posten "oförbrukade bidrag" i lärosätenas balansräkningar (se avsnittet *Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå*).

Finansiella intäkter består huvudsakligen av ränteintäkter.

nivå och avancerad nivå och ett annat för forskning och utbildning på forskarnivå. Undantag är Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som inte har uppdelat anslag och dessutom har ett tredje verksamhetsområde, fortlöpande miljöanalys.

Finansieringen, dvs. intäkternas sammansättning, skiljer sig åt mellan de två verksamhetsområdena. Medan direkta statsanslag utgör huvuddelen av lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (86 procent), är andelen betydligt lägre inom forskning och utbildning på forskarnivå (44 procent). Men för forskning och utbildning på forskarnivå kanaliseras staten också betydande medel indirekt till lärosätena genom forskningsråd och andra myndigheter.

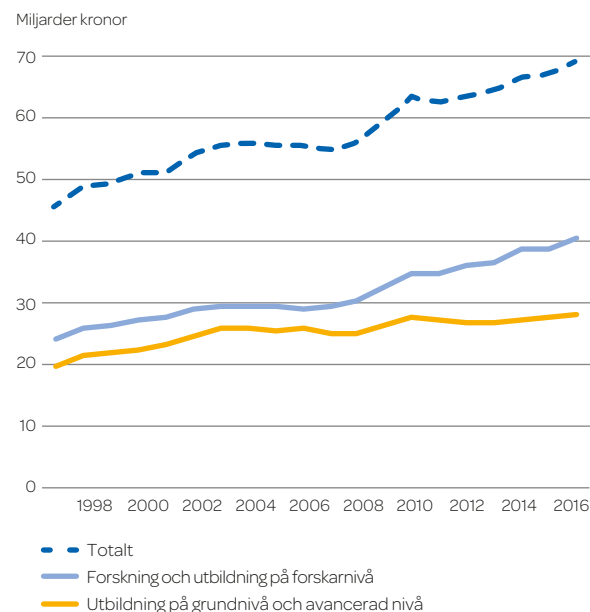
Under de senaste två decennierna har lärosätenas intäkter ökat betydligt. Sedan 1997 har de samlade intäkterna ökat med 23,5 miljarder kronor i fasta priser (SCB:s implicitprisindex för statlig konsumtion), motsvarande 51 procent. Merparten av den offentligt finansierade forskningen bedrivs inom högskolan. Det är förklaringen till att lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå sedan länge varit högre än intäkterna för

Tabell 29. Implicitprisindex för statlig konsumtion

1997–2016, samt årlig förändring. För att illustrera den ekonomiska utvecklingen med hänsyn tagen till inflationen har uppgifterna från 1997–2016 räknats om till 2016 års priser, dvs. vad beloppen motsvarar i 2016 års penningvärde. En sådan beräkning tar bort effekter av inflationen och mäter i stället ändringar av volymen. Vid fastprisberäkningen används Statistiska centralbyråns implicitprisindex för statlig konsumtion.

	Index	Årlig förändring
1997	64,75	
1998	65,24	0,76
1999	67,91	4,09
2000	71,34	5,05
2001	74,22	4,04
2002	76,34	2,86
2003	78,50	2,83
2004	78,76	0,33
2005	80,83	2,63
2006	84,12	4,07
2007	86,53	2,86
2008	89,27	3,17
2009	91,11	2,06
2010	91,43	0,35
2011	94,75	3,63
2012	96,53	1,88
2013	97,75	1,26
2014	98,59	0,86
2015	99,69	1,12
2016	100,00	0,31

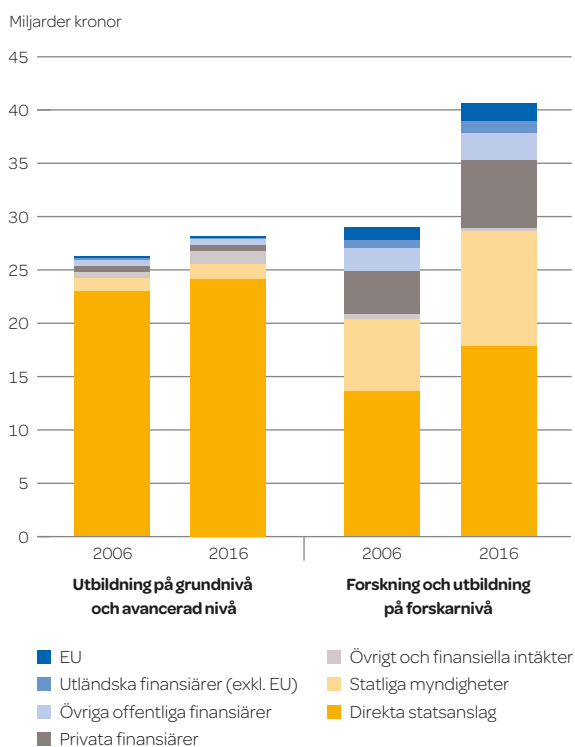
Figur 81. Lärosätenas totala intäkter samt intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 1997–2016, miljarder kronor i 2016 års priser.

utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Under det senaste decenniet har högskolan blivit mer forskningsstung genom att resurserna har ökat snabbare till forskningsverksamheten än till utbildningsverksamheten. I relativa termer låg intäktsutvecklingen under perioden 1997–2006 på ungefär samma nivå för de två verksamhetsområdena. Men efter 2006 har lärosätenas forskningsintäkter stigit betydligt snabbare än intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (se figur 81). Mellan 2006 och 2016 ökade intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå med 11,6 miljarder kronor (motsvarande 40 procent) medan intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade i betydligt mindre utsträckning, med 1,9 miljarder kronor (7 procent). Det har inneburit att andelen intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå har ökat med drygt sex procentenheter, från 52,4 till 58,8 procent, mellan 2006 och 2016.

Utvecklingen under 2016 låg i linje med trenden av långsiktigt ökande intäkter. Sammantaget uppgick lärosätenas intäkter till 69,2 miljarder kronor. Det innebär en ökning med 2,1 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande 3,1 procent, jämfört med 2015. Huvuddelen av ökningen utgörs av ökade intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå, totalt 1,8 miljarder kronor, medan intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå steg med knappt 0,3 miljarder kronor. Det innebär att trenden mot en alltmer forskningstung högskola förstärktes under 2016. Därmed uppgick intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå till 40,7 miljarder kronor, medan intäkterna till utbildning på grund-

Figur 82. Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 2006 och 2016 uppdelat på finansieringskälla, miljarder kronor i 2016 års priser.

nivå och avancerad nivå var 28,1 miljarder kronor. Restande del, omkring 0,4 miljarder, utgjordes av intäkter för fortlöpande miljöanalys vid SLU.

Högst andel forskningsintäkter vid de stora universiteten

Sammantaget avser alltså nästan 60 procent av lärosätenas intäkter forskning och utbildning på forskarnivå. Det finns dock stora variationer mellan lärosäten och grupper av lärosäten. Huvuddelen av forskningen och utbildningen på forskarnivå bedrivs vid de stora universiteten som också har den högsta andelen forskningsintäkter, i genomsnitt 69 procent. Forskningsintäkternas andel var högst vid Karolinska institutet (84 procent) följt av Chalmers tekniska högskola (72 procent) och Uppsala universitet (71 procent).

Vid de mindre universiteten utgjorde medel till forskning och utbildning på forskarnivå omkring 40 procent av intäkterna, medan andelen intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå var 60 procent. Fördelningen vid högskolorna var 25 procent intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå och 75 procent för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Bland högskolorna var forskningsintäkternas andel högst vid Södertörns högskola (36 procent). Andelen forskning och utbildning på forskarnivå var lägst vid de konstnärligt inriktade högskolorna, drygt 11 procent av intäkterna. Av övriga enskilda utbildningsanordnare är det bara Ersta Sköndal Bräcke högskola och Sophiahemmet högskola som har anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. Inom gruppen övriga enskilda utbildningsanordnare domineras annars verksamheten helt av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Utvecklingen inom samtliga lärosätesgrupper har under den senaste tioårsperioden följt den generella trenden i riktning mot en större forskningstyngd i

Tabell 30. Lärosätenas totala intäkter 2006, 2015 och 2016 per finansiärskategori, miljoner kronor i 2016 års priser.

	2006	2015	2016	Förändring 2015–2016		Andel av totalen 2016
				Mkr	Procent	
Statliga	44 853	53 479	54 728	1 248	2,3 %	79,1 %
Direkta statsanslag*	36 790	41 038	42 109	1 071	2,6 %	60,9 %
Statliga myndigheter	8 063	12 441	12 619	178	1,4 %	18,2 %
Övriga offentliga	2 614	3 040	3 113	73	2,4 %	4,5 %
Kommuner och landsting	1 548	1 923	1 916	-8	-0,4 %	2,8 %
Offentliga forskningsstiftelser	1 066	1 116	1 197	80	7,2 %	1,7 %
Privata i Sverige	4 756	6 503	7 005	502	7,7 %	10,1 %
Företag	1 844	1 861	1 863	1	0,1 %	2,7 %
Organisationer utan vinstsyfte	2 912	4 642	5 142	500	10,8 %	7,4 %
EU	1 299	1 731	1 800	69	4,0 %	2,6 %
Övriga utlandet	816	985	1 150	165	16,8 %	1,7 %
Övrigt (inkl. finansiella intäkter)	1 104	1 378	1 405	27	2,0 %	2,0 %
Totalt	55 443	67 116	69 200	2 084	3,1 %	100 %

*Inklusive anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet.

verksamheten. Sedan 2006 har forskningens andel av verksamhetsintäkterna stigit inom samtliga lärosätesgrupper, medan andelen utbildningsintäkter har minskat.

Personalkostnaderna stod för större delen av lärosätens kostnadsökning

Sammantaget uppvisade lärosätena ett mindre överskott i sin verksamhet för 2016. De totala verksamhetskostnaderna var 69,0 miljarder kronor, medan verksamhetsintäkterna alltså uppgick till 69,2 miljarder kronor. Därmed blev verksamhetsutfallet drygt 0,2 miljarder kronor. Jämfört med 2015 ökade verksamhetskostnaderna med 2,0 miljarder kronor i fasta priser varav 0,9 miljarder kronor inom utbildningsverksamheten (utbildning på grundnivå och avancerad nivå) och 1,1 miljarder inom forskningsverksamheten (forskning och utbildning på forskarnivå).

Personalkostnaderna utgör den största kostnadsposten i lärosätens resultaträkningar och de står för större delen av kostnadsökningen mellan 2015 och 2016. Personalkostnaderna ökade med totalt 1,4 miljarder kronor i fasta priser, varav 0,8 miljarder inom utbildningsverksamheten och 0,6 miljarder inom forskningsverksamheten. Inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgjorde personalkostnader nästan hela årets kostnadsökning, även om också lokalkostnaderna ökade något. Inom forskning och utbildning på forskarnivå var kostnadsökningarna jämnare fördelade: stigande personalkostnader utgjorde omkring hälften av verksamhetsområdets kostnadsökning. Därutöver steg avskrivningarna och de finansiella kostnaderna betydligt och så även driftkostnaderna. Förmodligen förklaras detta åtminstone delvis av investeringar i anläggningstillgångar och infrastruktur.

I relativa termer har därmed personalkostnadernas andel av lärosätens totala kostnader ökat mellan 2015 och 2016, medan andelen lokalkostnader har minskat. Detta är i linje med den långsiktiga trenden. En jämförelse mellan lärosätens resultaträkningar 2006 och 2016 visar att personalkostnadernas andel under denna period har ökat från 60,2 till 62,9 procent, medan andelen lokalkostnader har minskat från 14,2 till 12,5 procent.

Ersättningen för klinisk forskning och utbildning utgörs av utbetalningar till landstingen från de sju lärosäten som bedriver läkarutbildning. Medlen ingår i lärosätens statliga anslag, som de i sin tur betalar till landstingen som ersättning för deras medverkan i utbildning och klinisk forskningsverksamhet, enligt avtal som sluts mellan staten och landstingen.

Lärosätena uppvisar överskott inom forskningsverksamheten

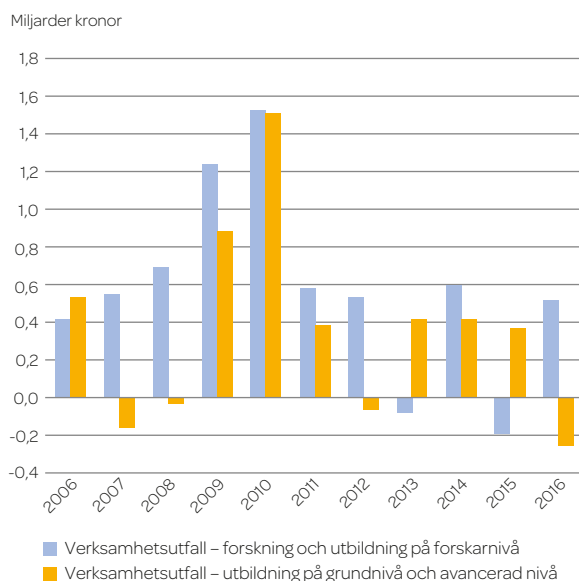
Lärosätens samlade ekonomiska resultat (årets kapitalförändring), dvs. verksamhetsutfall samt resultat från lärosätens andelar i hel- och delägda företag, uppbördsverksamhet och transfereringar, uppgick till knappt 0,3 miljarder kronor för 2016. Resultatet motsvarar 0,4 procent av omsättningen (kostnaderna) under verksamhetsåret. Årets positiva resultat innebär att universitetet och högskolorna sammantagna har redovisat överskott varje verksamhetsår under den senaste tioårsperioden.

Det samlade positiva resultatet för 2016 är en följd av överskott inom forskningsverksamheten. Ser man till verksamhetsutfallet uppvisade lärosätena för forskning och utbildning på forskarnivå ett positivt utfall på 0,5 miljarder kronor, medan utfallet för utbildning på

Tabell 31. Sammanställning av lärosätens resultaträkningar 2016 och 2015 jämfört med 2006, miljoner kronor i 2016 års priser. För uppgifter per verksamhetsområde, se tabell 24 i den separata tabellbilagan.

				Förändring 2015-2016		Andel av totalen 2016
	2006	2015	2016	Mkr	Procent	
Summa verksamhetsintäkter	55 443	67 116	69 200	2 084	3,1 %	100 %
Intäkter av statsanslag	36 313	40 718	41 799	1 082	2,7 %	60,4 %
Intäkter av bidrag	13 069	19 323	20 157	834	4,3 %	29,1 %
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	5 639	6 887	7 083	196	2,8 %	10,2 %
Finansiella intäkter	422	188	160	-28	-14,8 %	0,2 %
Summa verksamhetskostnader	54 485	66 948	68 954	2 006	3,0 %	100 %
Personalkostnader	32 811	41 961	43 339	1 378	3,3 %	62,9 %
Lokalkostnader	7 750	8 510	8 641	130	1,5 %	12,5 %
Ersättning för klinisk utbildning och forskning	2 360	2 393	2 456	63	2,6 %	3,6 %
Övriga driftkostnader	9 174	11 578	11 782	204	1,8 %	17,1 %
Finansiella kostnader	193	160	248	88	54,9 %	0,4 %
Avskrivningar	2 196	2 345	2 488	143	6,1 %	3,6 %
Verksamhetsutfall	958	168	246	78		
Årets kapitalförändring	1 016	213	257	44		

Figur 83. Lärosätenas verksamhetsutfall 2006–2016 uppdelat på verksamhetsområdena forskning och utbildning på forskarnivå samt utbildning på grundnivå och avancerad nivå, miljarder kronor i 2016 års priser.

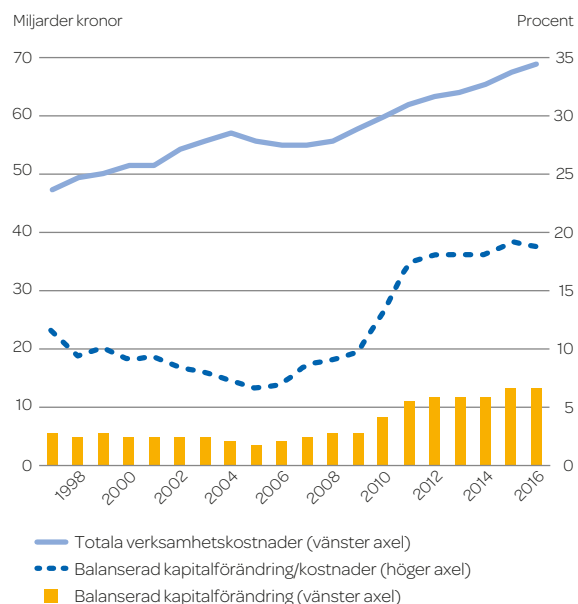
grundnivå och avancerad nivå blev minus drygt 0,2 miljarder kronor. Drygt en tredjedel av lärosätena uppvisade positiva utfall inom utbildningsverksamheten, medan det omvända var fallet inom forskningsverksamheten. Flera av de lärosäten som hade verksamhetsutfall nära noll redovisade underskott inom utbildningsverksamheten men positiva utfall av forskningsverksamheten.

Storleksskillnaderna mellan lärosätena gör att de stora universitetens resultat får stort genomslag. Deras överskott eller underskott kan i storlek ibland motsvara en stor del av verksamheten vid de minsta lärosätena. Något färre än hälften av lärosätena gick med överskott, medan majoriteten redovisade underskott. De största överskotten för 2016 redovisades av Lunds universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Göteborgs universitet, medan Chalmers tekniska högskola redovisade det största underskottet. Se tabell 7 längst bak i rapporten för resultaträkning per lärosäte.

Balanserad kapitalförändring

Universitet och högskolor kan till skillnad från andra statliga myndigheter bygga upp ett myndighetskapital, vilket beror på den särskilda modell för avräkning av anslag som gäller för lärosätena och som innebär att anslagsförbrukningen är frikopplad från verksamhetens kostnader. Det positiva eller negativa resultat som blir resultatet ger upphov till en balanserad kapitalförändring i lärosätenas balansräkningar (se faktaruta). Den externt finansierade verksamheten ger dock i allmänhet inte upphov till någon kapitalförändring eftersom inbetalade medel bokförs som intäkter i takt med förbrukningen.

Figur 84. Lärosätenas totala kostnader respektive balanserad kapitalförändring 1997–2016, miljarder kronor i 2016 års priser, samt kvoten (höger axel) som visar den balanserade kapitalförändringens andel av kostnaderna.

Den balanserade kapitalförändringen utgör den absoluta merparten av lärosätenas myndighetskapital och det senaste decenniets överskott har inneburit att lärosätenas ekonomiska ställning har stärkts betydligt. Vid utgången av 2016 uppgick lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring till 12,9 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,5 procent jämfört med föregående år. För 2016 fördelades lärosätenas samlade balanserade kapitalförändring till lika delar mellan forskning och utbildning på forskarnivå och utbildning på grundnivå och avancerad nivå, med 5,9 miljarder kronor inom vardera verksamhetsgren. Förklaringen till att beloppen inte summerar till den totala balanserade kapitalförändringen är att enskilda utbildningsanordnare inte behöver dela upp den per verksamhetsgren.

Under en följd av år från slutet av 1990-talet låg den balanserade kapitalförändringen relativt konstant mellan omkring fyra och fem miljarder kronor i dagens penningvärde. Därefter redovisade lärosätena under flera år stora positiva resultat, framförallt 2009 och 2010 (se figur 83). Det ledde till att den balanserade kapitalförändringen mer än fördubblades till 11,2 miljarder kronor 2012. Den balanserade kapitalförändringen har därefter fortsatt att öka, men i långsammare takt. Mellan 2015 och 2016 var ökningen knappt 0,2 miljarder kronor.

Under de senaste tio åren har samtidigt lärosätenas verksamhet ökat betydligt i omfattning och ett sätt att mäta deras ekonomiska ställning är att ställa den balanserade kapitalförändringen i relation till lärosätenas omsättning (kostnader). I slutet av 1990-talet uppgick denna kvot till mellan 9 och 11 procent, för att därefter

MYNDIGHETSKAPITAL OCH BALANSERAD KAPITALFÖRÄNDRING

I myndighetskapitalet för statliga lärosäten ingår dels årets ekonomiska resultat (årets kapitalförändring), dels den balanserade kapitalförändringen. Därutöver kan det också ingå resultatandelar i hel- och delägda bolag, och många lärosäten har även statskapital och donationskapital som ingår i myndighetskapitalet. Den balanserade kapitalförändringen utgör den största delen av lärosätenas myndighetskapital och den har byggts upp av gångna års resultat, det vill säga den består huvudsakligen av ackumulerade överskott respektive underskott från tidigare år. Det ekonomiska resultatet, det vill säga överskott eller underskott i resultaträkningen, blir en del i den balanserade kapitalförändringen året efter. Exempelvis överförs 2016 års kapitalförändring till den balanserade kapitalföränd-

ringen 2017 och påverkar alltså inte 2016 års balanserade kapitalförändring. För enskilda utbildningsanordnare motsvaras den balanserade kapitalförändringen av fritt eget kapital exklusive årets ekonomiska resultat.

Anslagsmedel redovisas som intäkt i sin helhet och således inte i den takt de förbrukas. Om anslagsintäkterna inte förbrukas under året påverkar det årets resultat och senare den balanserade kapitalförändringen. Däremot redovisas de erhållna bidragen som inte förbrukats under året som egen post i balansräkningen, oförbrukade bidrag, och dessa påverkar inte den balanserade kapitalförändringen. Oförbrukade forskningsbidrag är bundna till specifika forskningsprojekt (läs mer i avsnittet om Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå).

sjunka till som minst 6,4 procent 2006. Därefter har den ökat stadigt och 2016 uppgick kvoten till 18,6 procent. Det är en liten minskning jämfört med 2015, beroende på att kostnaderna steg relativt mer än den balanserade kapitalförändringen.

En stark balansräkning ger marginaler i lärosätenas verksamhet och möjlighet till satsningar inom utbildning och forskning. Men variationerna mellan lärosätena är stora. De lärosäten som har störst myndighetskapital i relation till omsättningen har balanserade kapitalförändringar som överstiger en fjärdedel av omsättningen. För de lärosäten som hade lägst andel balanserad kapitalförändring i relation till omsättningen understeg kvoten tio procent.

Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid svenska universitet och högskolor finansieras huvudsakligen genom statliga anslag som riksdagen anvisar lärosätena direkt och är avgiftsfri för merparten av studenterna. År 2016 uppgick de direkta statsanslagen (inklusive anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet) till totalt 24,2 miljarder kronor, vilket motsvarar 86 procent av lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Lärosätenas avgiftsintäkter uppgick till drygt 1,7 miljarder kronor. Studieavgifter från betalande studenter utgjorde en tredjedel av de samlade avgiftsintäkterna.

Utöver den ordinarie utbildningen på grundnivå och avancerad nivå bedriver lärosätena även uppdragsverksamhet i form av uppdragsutbildning och beställd utbildning. De sammanlagda intäkterna från sådan uppdrags-

verksamhet uppgick 2016 till drygt 1,5 miljarder kronor, vilket motsvarar omkring fem procent av lärosätenas samlade intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I utbildningsverksamheten förekommer också vissa bidragsintäkter och finansiella intäkter. Sammantaget uppgick lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå under 2016 till 28,1 miljarder kronor vilket är en ökning med knappt 0,3 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande 0,9 procent, jämfört med föregående år.

Liten ökning av de statliga anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Ramanslagen utgör huvuddelen av de statliga anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 2016 uppgick de till 22,9 miljarder kronor. Därutöver finns anslag för särskilda åtaganden inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå och ersättning för klinisk utbildning till de lärosäten som bedriver läkarutbildning, sammanlagt 1,1 miljarder kronor. Därtill fördelades ytterligare 0,2 miljarder kronor i anslag via Kammarkollegiet efter beslut av regeringen. Sammantagna uppgick alltså lärosätenas anslag till utbildning på grundnivå och avancerad nivå till 24,2 miljarder kronor. Jämfört med 2015 är det en ökning med drygt 0,1 miljarder kronor i fasta priser.

Sett till enskilda lärosäten ökade anslagsintäkterna mellan 2015 och 2016 i absoluta tal mest vid Göteborgs universitet och Örebro universitet, medan Chalmers tekniska högskola och Kungl. Tekniska högskolan hade de största minskningarna (en effekt av att den tillfälliga utökningen upphörde). Sedan 2006 har de statliga anslagen till lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökat med 1,2 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande fem procent.

RESURSTILDELNING FÖR UTBILDNING PÅ GRUNDNIVÅ OCH AVANCERAD NIVÅ

Statens ersättning för lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras på registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter) och studenternas avklarade poäng (omräknade till helårsprestationer) inom olika utbildningsområden. Ersättningen är samma för alla lärosäten som omfattas av systemet, men varierar mellan olika utbildningsområden.

Takbeloppet anger den högsta totala ersättning som varje lärosäte kan få i ramanslag och sätter, tillsammans med hur utbildningen fördelas på olika utbildningsområden ramar för antalet studenter.

All utbildning är indelad i kurser, vilka klassificeras till ett eller flera utbildningsområden. Regeringen beslutar inom vilka utbildningsområden respektive lärosäte får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer. För de lärosäten som får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer inom de konstnärliga utbildningsområdena är antalet studenter som får avräknas begränsat. I övrigt är det lärosätet självt som avgör till vilket eller vilka utbildningsområden kursen ska klassificeras. Det är denna klassificering som är grunden för lärosätenas resurstilldelning. För 2017 gäller ersättningsbeloppen enligt tabell 4 per helårsstudent och helårsprestation för olika utbildningsområden.

Över 40 procent av hela utbildningsvolymen (antalet helårsstudenter) fanns 2016 inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi, som har de lägsta ersättningsbeloppen. En tredjedel fanns inom teknik och naturvetenskap, medan de flesta andra utbildningsområden således var små. De konstnärliga utbildningarna, som är de områden som har de högsta ersättningsbeloppen, utgör tillsammans bara några procent av utbildningsvolymen.

Resurstilldelningssystemet med takbelopp omfattar de statliga lärosätena, utom Sveriges lantbruksuniversitetet och Försvarshögskolan, samt Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Vid dessa lärosäten återfinns 97 procent av den totala utbildningsvolymen, räknat som helårsstudenter. Lärosätena kan också ha andra uppdrag som finansieras med direkta statsanslag, exempelvis att erbjuda utbildning i vissa språk och lärarutbildning i minoritetsspråk. För andra uppdrag, som ett antal kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning samt vidareutbildning av behöriga lärare, erhåller lärosätena anslag som fördelas som bidrag via Kammarkollegiet. Enskilda utbildningsanordnare får med några undantag statsbidrag för högskoleutbildning (redovisas här som anslag).

Tabell 32. Ersättningsbelopp 2017, kronor, samt procentuell fördelning av antalet takbeloppsfinansierade helårsstudenter inom olika utbildningsområden 2016. En helårsstudent är en student som är registrerad för heltidsstudier under ett kalenderår (60 högskolepoäng), eller registreringar av flera studenter för utbildningar av mindre omfattning som tillsammans är registrerade för 60 högskolepoäng. En helårsprestation är 60 avklarade högskolepoäng. För att beräkna antalet helårsprestationer räknas alla högskolepoäng under ett kalenderår samman och divideras med 60.

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent 2017, kronor	Ersättning per helårsprestation 2017, kronor	Fördelning av helårsstudenter 2016, procent
Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt, juridiskt	31 308	20 401	41,0
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	53 385	45 020	32,8
Vård	56 755	49 156	8,0
Medicinskt	63 422	77 144	6,6
Undervisning	38 080	39 892	5,2
Övrigt	42 873	34 827	1,9
Verksamhetsförlagd utbildning	53 966	52 358	1,6
Design	151 278	92 169	0,7
Musik	130 511	82 519	0,7
Odontologiskt	46 934	54 673	0,6
Idrott	110 221	51 006	0,4
Konst	214 764	92 202	0,3
Media	306 916	245 852	0,1
Teater	300 751	149 800	0,1
Dans	211 518	116 876	0,1
Opera	311 021	186 056	0,0

Tabell 33. Anslagsförändringar 2016–2021 (miljoner kronor) med anledning av pågående utbyggnader av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Källa: prop. 2016/17:1 samt tidigare budgetpropositioner.

Miljoner kronor	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Summa
Permanent utbyggnad inledd 2015	231	242	233	33	-2		737
Utbyggnad lärar- och förskolläro- utbildning inledd 2017		54	54	54	54	54	270
Tillfällig utbyggnad 2013–2015 upphör 2016	-304						-304
Summa utbyggnad	-73	296	287	87	52	54	703

Pågående dimensioneringsförändringar

Under flera år har det skett relativt stora förändringar av statens ersättning till lärosätena för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, dels på grund av utbyggnader, dels på grund av andra genomförda reformer. Ett antal tillfälliga utbyggnader har genomförts under perioden 2010–2015 och under 2015 inleddes en permanent utbyggnad av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Utbyggnaden, huvudsakligen av hälso- och sjukvårdsutbildningar samt olika lärarutbildningar, innebär att staten tillför ytterligare totalt 1,1 miljarder kronor och den ska vara fullt genomförd 2019. Dessutom inleds under 2017 en utbyggnad av lärar- och förskolläro- utbildningar. När utbyggnaden är fullt genomförd 2021 beräknas den omfatta en anslagsökning på 270 miljoner kronor, se *Budgetpropositionen för 2017* (prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 16).

Samtidigt pågår fortfarande ett antal mindre utbyggnader av hälso- och sjukvårds- samt ingenjörsutbildningar som huvudsakligen finansieras genom omfördelningar av anslag mellan lärosäten. Dessa omfördelningar sker huvudsakligen från mindre lärosäten till större. Sammantaget innebär dock de pågående utbyggnaderna att de flesta lärosätena får ökade anslag i framtiden. Undantag är dock Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Skövde.

För att kunna beskriva storleken på utbyggnaderna respektive år har UKÄ sammanställt uppgifter under rubriken *Resursfördelning* för respektive lärosätes anslag från budgetpropositionerna för 2016 och 2017 (prop. 2015/16:1 samt prop. 2016/17:1), se tabell 33.

Tillfällig kvalitetsförstärkning upphör 2019

En ytterligare förändring kommer att påverka lärosätenas ekonomi i framtiden, även om den inte påverkar utbildningskapaciteten. För att motverka urholkning av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har staten i flera omgångar höjt ersättningsbeloppen. Dessa så kallade kvalitetsförstärkningar har inneburit permanenta resurstillskott och huvudsakligen gällt utbildningsområden med lägst ersättning: humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt och juridiskt. År 2016 höjdes ersättningsbeloppen för dessa utbildningsområden igen och samtidigt höjdes beloppen för utbildningsområdet undervisning samt verksamhetsförlagd utbildning

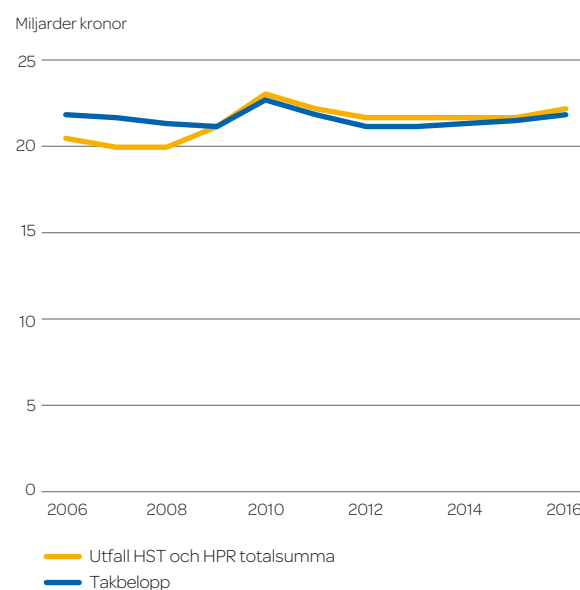
betydligt. En väsentlig skillnad mot tidigare är att denna gång är höjningen inte permanent, utan gäller bara under perioden 2016–2018. År 2019 upphör den tillfälliga kvalitetsförstärkningen, vilket innebär att lärosätenas anslag då kommer att minska med 260 miljoner kronor och ersättningen per student minskar.

Värdet av utbildningsvolymen något över takbeloppen

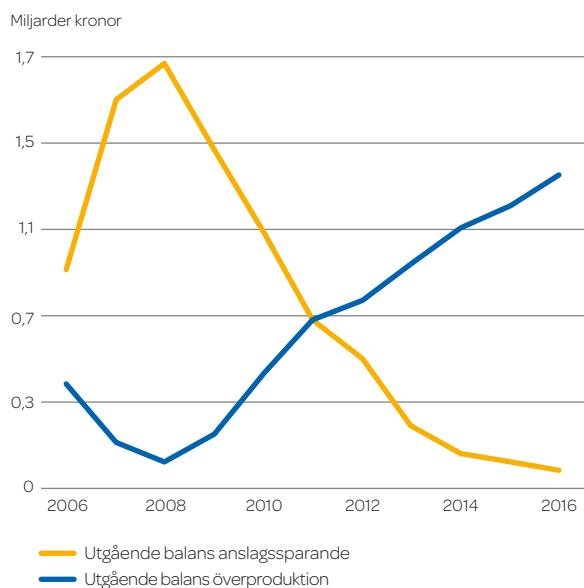
Statens ersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras för de flesta lärosäten på antalet registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter) och studenternas avklarade poäng (omräknade till helårsprestationer). Ersättningsbeloppen varierar mellan olika utbildningsområden. För de lärosäten som omfattas av resurstilldelningssystemet fastställs årligen ett maximalt ramanslag, ett så kallat takbelopp (se faktaruta). Vid årets slut stäms värdet av helårsstudenterna och helårsprestationerna för respektive lärosäte av och avräknas mot takbeloppet.

För 2016 uppgick lärosätenas samlade takbelopp till 21,9 miljarder kronor medan det ekonomiska värdet av helårsstudenter och helårsprestationer (utbildnings-

Figur 85. Lärosätenas samlade takbelopp och det ekonomiska värdet av utfallet helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR), miljarder kronor, 2016 års pris.

Figur 86. Ekonomiskt värde av lärosätenas anslagssparande och överproduktion under perioden 2006–2016, miljarder kronor, 2016 års pris.

volymen) var 22,1 miljarder kronor. De samlade takbeloppen täckte alltså inte den totala utbildningsvolymen och överproduktionen var 250 miljoner kronor, vilket motsvarar 3 200 helårsstudenter. I systemet finns dock möjlighet för lärosätena att spara såväl oförbrukat takbelopp (anslagssparande) som överproduktion mellan budgetåren. Det ger möjlighet att parera skillnader i studenters efterfrågan på utbildning samt deras studiest prestationer och därmed balansera resurser mellan budgetåren. Gränsen för anslagssparande och hur stor överproduktion som ett lärosäte kan spara över åren utan särskilt medgivande från regeringen är tio procent av lärosätets takbelopp.

Av de 31 lärosäten som omfattas av resurstilldelningssystemet med takbelopp var utbildningsvolymen i nivå med takbeloppet vid fyra, medan det fanns överproduktion vid 18 lärosäten. Bland de överproducerande lärosätena var det tio som sedan tidigare hade uppnått, eller uppnådde under 2016, maximal överproduktion, dvs. tio procent av årets takbelopp. Tillsammans genomförde de utbildning till ett värde av 149 miljoner kronor, motsvarande drygt 1 900 helårsstudenter, som de inte kommer att ersättas för. Lunds universitet stod för mer än hälften av den överproduktion som inte kommer att ersättas. Vid nio lärosäten understeg det ekonomiska utfallet av helårsstudenter och helårsprestationer takbeloppet. Alla lärosäten utom ett har dock kunnat avräkna hela takbeloppet eftersom de hade sparad överproduktion sedan tidigare. Se vidare *Färre helårsstudenter i högskolan 2016*, Statistisk analys 2017/2, UKÄ.

Utbildningsvolymen har överstigit lärosätenas samlade takbelopp under större delen av det senaste decenniet. Det innebär att kapaciteten utnyttjas till fullo.

Senast det fanns ledig kapacitet i högskolan var under högkonjunkturen 2006–2007 då studenternas efterfrågan på utbildning var betydligt lägre än idag. Mellan 2008 och 2010 ökade antalet helårsstudenter i högskolan kraftigt, vilket ledde till att utbildningsvolymen totalt sett hamnade i nivå med eller översteg de totala takbeloppen. Detta förhållande har gällt sedan dess, vilket har inneburit minskande anslagssparande under flera år i rad samtidigt som överproduktionen har ökat. Lärosätenas anslagssparande vid utgången av 2016 var mindre än 0,1 miljarder kronor, medan den samlade överproduktionen uppgick till 1,2 miljarder kronor. Därmed har möjligheterna till ersättning för överproduktion minskat.

Genomsnittlig ersättning per student

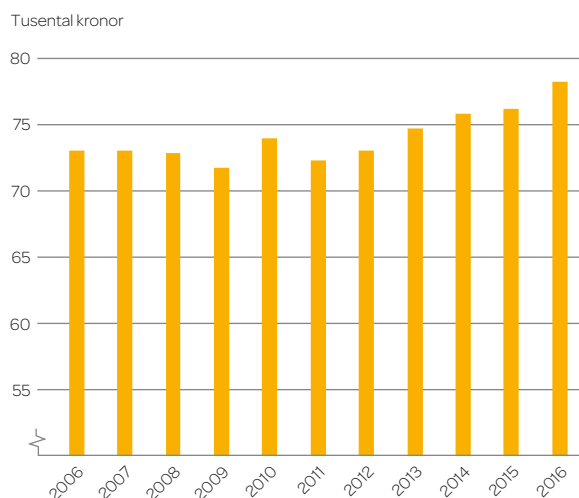
UKÄ har under flera år följt den genomsnittliga ersättningen per student som ett sätt att undersöka hur resurserna till högskolans utbildning på grundnivå och avancerad nivå förändras. Eftersom lärosätenas kostnader i stort sett motsvarar deras intäkter kan den genomsnittliga ersättningen dessutom användas för att uppskatta lärosätenas årliga kostnad för att utbilda en student.

Beräkningen har gjorts med utgångspunkt i uppgifter från lärosätenas årsredovisningar om antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom de olika utbildningsområdena och det ekonomiska värde dessa motsvarar. År 2016 var antalet helårsstudenter 282 977 vid de lärosäten som omfattas av systemet med takbelopp, medan det ekonomiska värdet av utbildningsvolymen var 22,1 miljarder kronor. Därmed uppgick den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent (inklusive ersättning för helårsprestationer) till 78 100 kronor.

Den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent har ökat i fasta priser under de fem senaste åren (se figur 87). Mellan 2015 och 2016 var ökningen knappt 2 000 kronor i fasta priser. Förändringen beror framförallt på att ramanslagen ökade med 250 miljoner kronor med anledning av den tillfälliga höjning av ersättningen för vissa utbildningsområden som diskuterats ovan. Höjningen av ersättningen skedde i två etapper: med 125 miljoner under 2015 och lika mycket under 2016. Men 2015 års höjning lades första året till anslaget för särskilda utgifter och först 2016 höjdes ersättningsbelopp och ramanslag. Därmed blev den anslagstekniska effekten att ramanslagen mellan 2015 och 2016 ökade med 250 miljoner kronor, medan de övriga anslagen minskade med 125 miljoner kronor. Eftersom höjningen inte påverkade den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent under första året blev effekten att förändringen mellan 2015 och 2016 förstärktes. Även 2013 genomfördes reformer som innebar att lärosätena fick mer betalt per student än tidigare, vilket påverkade det genomsnittliga ersättningsbeloppet.

Vid sidan om ersättningsbeloppens utveckling finns flera andra faktorer som påverkar den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent. Skillnader i ersättning

Figur 87. Genomsnittlig ersättning per helårsstudent 2006–2016, tusental kronor, 2016 års pris. Notera den brutna y-axeln.

mellan olika utbildningsområden gör att utbildningsvolymens sammansättning påverkar genomsnittet. Under det senaste decenniet har utvecklingen gått i riktning mot en lägre andel helårsstudenter inom utbildningsområdena med lägst ersättning, bland annat eftersom programutbildningar med högre ersättningsbelopp har prioriterats. Studenternas prestationsgrad har dessutom ökat svagt, dvs. de tar i något högre utsträckning de poäng de registrerat sig för. Det innebär att lärosätena får en högre andel av ersättningen från helårsprestationerna. Att högskolan i detta avseende blivit mer effektiv resulterar därför i en högre genomsnittlig ersättning per student samtidigt som anslagen täcker färre helårsstudenter.

En ytterligare anledning till den ökade genomsnittliga ersättningen per helårsstudent i fasta priser mellan 2015

och 2016 är att pris- och löneomräkningen av ramanslagen översteg förändringen av implicitprisindex.

En faktor som därutöver kan påverka ersättningens storlek, men som är mer svårfångad, är förändringar i lärosätenas kursklassificering. Lärosätena beslutar själva om klassificeringen av kurser, med utgångspunkt i en bedömning av kursernas ämnesinnehåll. Till vilket eller vilka utbildningsområden en kurs klassificeras har därmed betydelse för lärosätets intäkter. UKÄ har konstaterat en liten, men tydlig, utveckling av klassificeringen i riktning mot utbildningsområden med högre ersättningsbelopp. Den samlade effekten i ekonomiska termer är dock liten i relation till lärosätenas ramanslag, se *Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning*, Rapport 2017:6, UKÄ.

Pågående och kommande förändringar i utbildningskapaciteten

Det genomsnittliga ersättningsbeloppet per student var alltså 78 100 kronor 2016. Beloppet fick vi fram genom att dividera det ekonomiska värdet av utfallet helårsstudenter och helårsprestationer 2016 med antalet helårsstudenter.

Därmed kan vi också beräkna hur många helårsstudenter de samlade takbeloppen teoretiskt räcker till att finansiera, den teoretiska utbildningskapaciteten. Det faktiska utfallet helårsstudenter kan ju vara både större och mindre än antalet som kan finansieras av takbeloppen ett givet år. För 2016 motsvarade de samlade takbeloppen 279 800 helårsstudenter. Vid de lärosäten som inte har takbelopp fanns det 9 000 helårsstudenter. Vi antar att den teoretiska utbildningskapaciteten vid dessa lärosäten är lika med det faktiska utfallet helårsstudenter. Därmed var den totala teoretiska utbildnings-

UPPFÖLJNING AV ERSÄTTNINGSBELOPPEN FÖR HÖGRE UTBILDNING

UKÄ har på regeringens uppdrag följt upp användningen av de olika ersättningsbeloppen för högre utbildning. I uppdraget ingick att beskriva hur lärosätenas klassificering av kurser har utvecklats och att analysera om förändrade klassificeringar kan motiveras med ett ändrat ämnesinnehåll. UKÄ skulle även bedöma om klassificeringen av liknande kurser sker likartat inom och mellan lärosätena och analysera vilka konsekvenser utvecklingen av kursklassificeringarna har haft för lärosätenas effektivitet i resursanvändningen.

Inom ramen för utredningen genomförde UKÄ en enkätundersökning och en seminarierie med representanter för landets lärosäten. En del av utredningen bestod av en undersökning av klassificeringen av kurser inom landets socionomutbildningar och ämnet engelska och djupstudier av kursklassificeringen vid

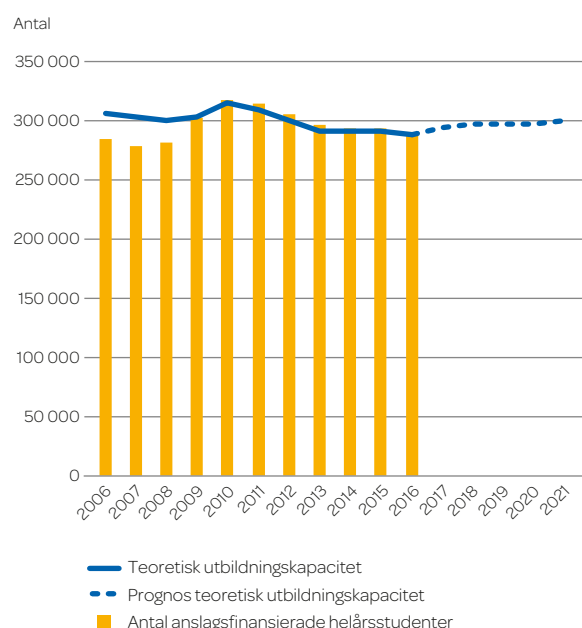
fyra lärosäten. Kostnadsutvecklingen studerades med underlag från Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF).

Undersökningen visar bland annat att ämnesinnehåll är utgångspunkten för lärosätenas kursklassificering, men att det också finns andra faktorer som påverkat förändringarna av klassificeringen. UKÄ bedömer att klassificeringen av kurser i huvudsak sker likartat inom och mellan lärosätena, men att det inom vissa ämnen finns skillnader. Sett över tid går det att se en liten men tydlig utveckling av kursklassificeringen i riktning mot utbildningsområden med högre ersättningsbelopp. UKÄ:s samlade bedömning är dock att detta inte har minskat lärosätenas effektivitet i resursanvändningen. Läs mer i *Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning*, Rapport 2017:6, UKÄ.

Tabell 34. Teoretisk utbildningskapacitet 2016, dvs. takbeloppen omräknade till helårsstudenter, faktiskt utfall helårsstudenter vid övriga lärosäten, samt omfattningen av pågående utbyggnader mätt i helårsstudenter för 2017–2021. Uppgifterna om utbyggnaden har hämtas från tabell 9.1 i prop. 2015/16:1 respektive prop. 2016/17:1 Utgiftsområde 16.

	Förändring i antal helårsstudenter						Summa
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Teoretisk utbildningskapacitet 2016	288 800						288 800
Permanent utbyggnad inledd 2015		3 200	3 175	325			6 700
Utbyggnad av lärar- och förskolläraryt utbildning inledd 2017		720	720	720	720	720	3 600
Summa	288 800	3 920	3 895	1 045	720	720	299 100

Figur 88. Faktiskt antal anslagsfinansierade helårsstudenter respektive teoretisk utbildningskapacitet 2006–2016 samt prognos för teoretisk utbildningskapacitet 2017–2021.

kapaciteten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå å 288 800 helårsstudenter 2016. Det är färre än 2015, då den teoretiska utbildningskapaciteten var 290 100, trots en pågående permanent utbyggnad av högskolan. Minskningen beror på att en sista tillfällig utbyggnad upphörde 2016. Den tillfälliga utbyggnaden var mer omfattande än den del av den pågående permanenta utbyggnaden som genomfördes 2016. Därmed minskade den teoretiska utbildningskapaciteten med 1 300 helårsstudenter 2016.

Den permanenta utbyggnad av högskolan som inleddes 2015 ska fullt utbyggd 2019 motsvara cirka 14 600 helårsstudenter (prop. 2015/16:1). En stor del av utbyggnaden har redan genomförts och för 2017–2019 tillförs successivt medel motsvarande 6 700 helårsstudenter. Utbyggnaden av lärar- och förskolläraryt utbildning som inleddes 2017 sker successivt med 720 helårsstudenter per år under fem år och beräknas fullt genomförd motsvara 3 600 helårsstudenter 2021 (prop. 2016/17:1).

Sammantaget innebär det att den teoretiska utbildningskapaciteten beräknas öka med 10 300 helårsstudenter jämfört med 2016 och uppgå till 299 100 år 2021. Det innebär att utbildningskapaciteten återställs till ungefär samma nivå som 2012, men är lägre än den var 2009, dvs. året innan de olika utbyggnaderna påbörjades. Det beror på att den genomsnittliga ersättningen per student har ökat, vilket beskrivits tidigare. Om denna utveckling fortsätter kommer de pågående utbyggnaderna att bli mindre omfattande än planerat.

Fortsatt ökade intäkter av studieavgifter

Inresande studenter från länder utanför EES och Schweiz som inte deltar i utbytesprogram måste sedan höstterminen 2011 betala anmälnings- och studieavgifter i Sverige. Den studieavgiftsbelagda verksamheten utgör en liten men växande del av lärosätenas verksamhet, och intäkterna från betalande studenter har ökat varje år sedan avgifterna infördes. År 2016 var lärosätenas samlade intäkter av anmälnings- och studieavgifter 580 miljoner kronor. Jämfört med 2015 är det en ökning med 73 miljoner kronor i fasta priser, motsvarande 14 procent. Högst intäkter av studieavgifter under 2016 hade Kungl. Tekniska högskolan (96 miljoner kronor), följt av Lunds universitet (87 miljoner kronor) och Chalmers tekniska högskola (70 miljoner kronor). Dessa tre lärosäten stod tillsammans för knappt 44 procent av de totala studieavgiftsintäkterna under 2016.

I relation till ramanslagen utgjorde intäkterna från den studieavgiftsbelagda verksamheten omkring 2,5 procent av lärosätenas utbildning på grundnivå och avancerad nivå (intäkter av ramanslag plus studieavgifter). Högst andel studieavgiftsfinansiering i utbildningen hade Blekinge tekniska högskola (9 procent) följt av Kungl. Tekniska högskolan (8 procent) och Chalmers tekniska högskola (8 procent).

Med anledning av studieavgiftsreformen minskade staten lärosätenas anslag permanent med 539 miljoner kronor 2013 (medlen återfördes dock till högskolan bland annat genom högre ersättning per helårsstudent). För första gången översteg 2016 alltså lärosätenas intäkter av studieavgifter den indragning som gjordes med anled-

Tabell 35. Lärosätenas intäkter av anmälnings- och studieavgifter 2016, per finansär, tusental kronor.

Totalt	579 918
varav finansiering med stipendier	187 696
Svenska institutet (SI)	73 461
Universitets- och högskolerådet (UHR)	62 297
Andra stipendier som lärosätet administrerar	51 937
varav finansiering från studenterna själva	392 222

ning av reformen. År 2016 finansierades 188 miljoner kronor av de totalt 580 miljoner kronorna i studieavgifter av olika former av stipendier, motsvarande 32 procent. Huvuddelen kom från de statliga stipendieprogram som inrättades i samband med studieavgifternas införande, men flera lärosäten har också byggt upp egna stipendieprogram. För uppgifter om intäkter av anmälnings- och studieavgifter, stipendier och anslagsminskning per lärosäte, se tabell 13 och 14 i den separata tabellbilagan.

För den studieavgiftsbelagda verksamheten gäller full kostnadstäckning. Vid fastställandet av studieavgifternas storlek utgår de flesta lärosäten från de nationella ersättningsbeloppen per utbildningsområde och lägger till dessa ett påslag som ska täcka merkostnader förknippade med verksamheten, bland annat kostnader för ekonomihantering, studieadministration, internationell marknadsföring, språkstöd och bostadsservice. Läs mer i *Kartläggning av studieavgifter*, Rapport 2017:2, UKÄ.

Om man slår ut de samlade intäkterna av anmälnings- och studieavgifter på antalet betalande helårsstudenter blir den genomsnittliga studieavgiften omkring 123 000 kronor. Det kan jämföras med den genomsnittliga ersättningen per anslagsfinansierad helårsstudent på grundnivå och avancerad nivå, som ovan beräknats till 78 100 kronor. Mellanskillnaden ger en viss indikation om påslagets storlek, men siffrorna är inte helt jämförbara, bland annat mot bakgrund av att studieavgiftsskyldiga studenter i lägre utsträckning än svenska studenter läser utbildningar med de lägsta ersättningarna i det anslagsfinansierade systemet.

I lärosätenas årsredovisningar redovisas intäkter och kostnader för den studieavgiftsbelagda verksamheten och det ackumulerade resultatet. De första åren med studieavgifter redovisade många lärosäten underskott, men i takt med att de betalande studenterna har blivit fler har det istället blivit vanligare med överskott.

Oförändrade intäkter av uppdragsverksamhet

Vid sidan av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå erbjuder lärosätena också uppdragsutbildning för myndigheter, företag och andra organisationer. Uppdragsutbildningen finansieras med en avgift från beställaren som ska ge lärosätena full kostnadstäckning för verksamheten. Lärosätenas samlade intäkter

av uppdragsutbildning uppgick förra året till 1,4 miljarder kronor och uppdragen kom huvudsakligen från statliga myndigheter (64 procent av intäkterna), kommuner och landsting (16 procent) samt företag i Sverige (9 procent). Det har inte skett några större förändringar i uppdragsutbildningens omfattning under de senaste åren.

Stora intäkter av uppdragsutbildning hade bland annat Försvarshögskolan, som bedriver officersutbildning åt försvaret, samt Linnéuniversitet och Umeå universitet som anordnar polisutbildning. Vid Södertörns högskola är polisutbildningen under uppbyggnad och intäkterna av uppdragsutbildning ökade med drygt 70 procent mellan 2015 och 2016. Det finns också flera uppdragsutbildningar inom skolområdet.

En mindre del av uppdragsverksamheten utgörs av beställd utbildning, vilket är utbildning på grundnivå och avancerad nivå som utförs av ett lärosäte åt ett annat. Behovet hänger samman med lärosätenas olika inriktningar, som ibland kan göra det motiverat att köpa viss undervisning av varandra. I den beställda utbildningen kan också ingå viss utbildning inom ramen för yrkeshögskolan. De samlade intäkterna av beställd utbildning uppgick 2016 till drygt 0,1 miljarder kronor, och mest intäkter hade Göteborgs universitet följt av Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Sammantaget uppgick lärosätenas intäkter av uppdragsutbildning och beställd utbildning till 1,5 miljarder kronor.

Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå

Universitetens och högskolornas samlade intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå uppgick 2016 till 40,7 miljarder kronor. Jämfört med 2015 ökade forskningsintäkterna med 1,8 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande 4,6 procent. Av de totala intäkterna utgjordes 17,8 miljarder kronor av direkta statsanslag (inklusive anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet) och 22,8 miljarder av externa medel, medan de finansiella intäkterna uppgick till 0,1 miljarder.

Utvecklingen under 2016 innebär att lärosätenas forskningsintäkter har ökat under tio år i följd; sett till perioden 2006–2016 har ökningen varit 11,6 miljarder kronor i fasta priser. En tredjedel av periodens intäktsökning (4,1 miljarder kronor) utgörs av höjda direkta statsanslag medan två tredjedelar (7,7 miljarder kronor) består av ökade externa medel. Resterande del av förändringen beror på att de finansiella intäkterna har minskat.

Lärosätenas intäkter från externa finansärer har alltså ökat relativt sett snabbare än anslagsmedlen och det har inneburit att andelen externt finansierad forskning har ökat. De direkta statsanslagens andel av forskningsintäkterna (exkl. finansiella intäkter) har minskat från 47,6 procent till 43,9 procent mellan 2006 och 2016. Som

jämförelse kan nämnas att 1997, det första året för vilket jämförbar statistik finns tillgänglig, utgjorde de direkta statsanslagen 51 procent av lärosätenas samlade intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå.

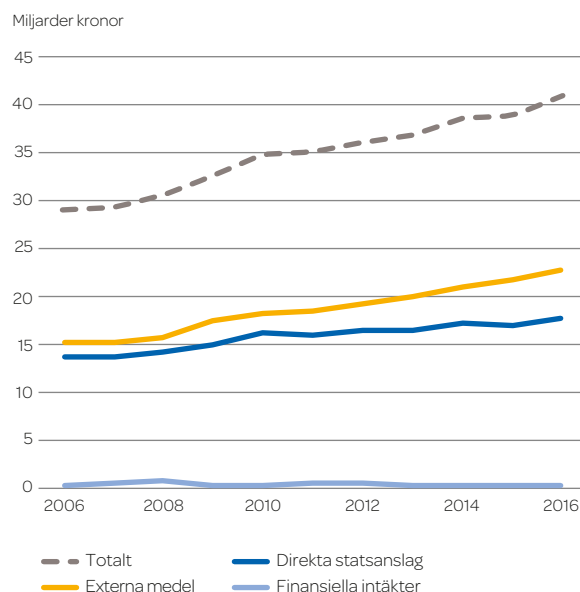
Lika stor ökning av direkta statsanslag och externa medel 2016

Intäktsökningen mellan 2015 och 2016 fördelar sig till lika delar mellan direkta statsanslag och externa medel, som vardera ökade med drygt 900 miljoner kronor. Nästan hälften av de ökade intäkterna av direkta statsanslag, omkring 400 miljoner kronor, förklaras med en transferering som minskade anslagen 2015 då Lunds universitet transfererade 400 miljoner kronor anslagsmedel till forskningsanläggningen ESS. Engångseffekten förstärkte anslagsökningen mellan 2015 och 2016. För 2016 höjdes också lärosätenas ramanslag med 300 miljoner kronor enligt förslagen i den förra forskningspolitiska propositionen (prop. 2012/13:30). Därtill översteg anslagsuppräkningskostnadsutvecklingen enligt implicitprisindex under 2016, vilket bidrog till att de direkta statsanslagen ökade i fasta priser. Under perioden 2017–2020 ska de direkta statsanslagen öka med 1,3 miljarder kronor enligt förslagen i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50).

De direkta statsanslagen uppgick 2016 sammantagna till 17,8 miljarder kronor, men varierar betydligt i storlek mellan lärosätena. Mest anslagsmedel går till de stora universiteten med Lunds universitet, Uppsala universitet, Karolinska institutet och Göteborgs universitet i spetsen. De har vardera direkta statsanslag i storleksordningen två miljarder kronor, medan anslagsmedlen vid de minsta högskolorna uppgår till några tiotal miljoner kronor årligen.

Ramanslagen utgör statsanslagens enskilt största del, sammanlagt 16 miljarder kronor 2016. Dessa kan till största delen disponeras fritt av lärosätena för forskning och utbildning på forskarnivå inom olika områden och är inte öronmärkta för något specifikt syfte. Det finns

Figur 89. Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå uppdelade på direkta statsanslag och externa medel samt finansiella intäkter 2006–2016, miljarder kronor i 2016 års priser. I direkta statsanslag ingår också de anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet.

dock undantag, bland annat medel till strategiska forskningsområden. De övriga anslagen uppgick till 1,8 miljarder kronor och består huvudsakligen av ersättning för klinisk forskning till de sju lärosäten som bedriver läkarutbildning.

Utöver de direkta statsanslagen kanaliseras staten betydande resurser till lärosätena genom forskningsråd och andra myndigheter, totalt 10,9 miljarder kronor 2016. Sammantaget utgjorde statliga medel därmed drygt 70 procent av lärosätenas totala intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå. På denna nivå har statens andel av forskningsfinansieringen legat under de senaste åren. Jämfört med 2006 har andelen statlig finansiering stigit med 0,4 procentenheter. De direkta statsanslagen

RESURSTILLDELNING FÖR FORSKNING OCH UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ

Enligt nuvarande resurstilldelningssystem för forskning och utbildning på forskarnivå fördelas nya medel samt 20 procent av de befintliga direkta statsanslagen baserat på två så kallade kvalitetsindikatorer: externa medel respektive vetenskaplig produktion (publiceringar och citeringar). Denna fördelningsprincip infördes 2009 och då var andelen som omfördelades sammanlagt 10 procent, men andelen höjdes till 20 procent 2014. Nuvarande regering modifierade modellen inför resurstilldelningen för 2016 så att en tredjedel av de ökade anslagen gick till vardera gruppen äldre universitet, nya universitet respektive högskolor.

Effekten blev betydligt större relativa anslagsökningar för de nya universiteten samt högskolorna. I den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) har regeringen föreslagit att samverkan med det omgivande samhället ska tillkomma som kriterium för resurstilldelning.

Utöver direkta statsanslag kanaliseras staten forskningsmedel via forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter. Det är alltså medel som också bygger på politiska beslut men där fördelningen sker i konkurrens.

Tabell 36. Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 2006, 2015 och 2016 per finansiärskategori, miljoner kronor i 2016 års priser.

	2006	2015	2016	Förändring 2015-2016		Andel av totalen 2016
				Mkr	Procent	
Statliga	20 380	27 628	28 692	1 064	3,9 %	70,5 %
Direkta statsanslag*	13 701	16 878	17 798	920	5,4 %	43,7 %
Forskningsråd	3 290	6 250	6 344	94	1,5 %	15,6 %
Vinnova och energimyndigheten	522	1 682	1 653	-30	-1,8 %	4,1 %
Övriga myndigheter inkl. universitet och högskolor	2 868	2 817	2 897	80	2,8 %	7,1 %
Övriga offentliga	2 106	2 502	2 615	114	4,5 %	6,4 %
Kommuner och landsting	1 039	1 407	1 447	40	2,9 %	3,6 %
Offentliga forskningsstiftelser	1 066	1 095	1 168	73	6,7 %	2,9 %
Privata i Sverige	4 072	5 858	6 319	461	7,9 %	15,5 %
Företag	1 458	1 565	1 570	5	0,3 %	3,9 %
Organisationer utan vinstsyfte	2 614	4 293	4 748	456	10,6 %	11,7 %
EU	1 227	1 630	1 670	40	2,4 %	4,1 %
Övriga utlandet	739	867	1 028	161	18,6 %	2,5 %
Övriga inkl. finansiella intäkter	542	417	379	-38	-9,1 %	0,9 %
Totalt	29 066	38 902	40 704	1 802	4,6 %	100 %

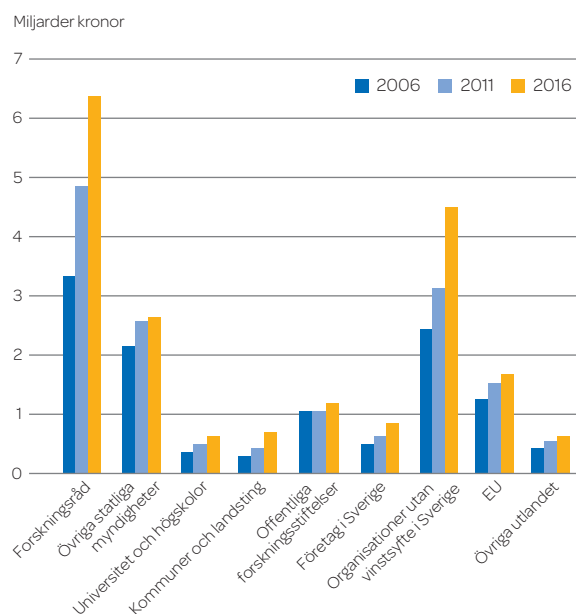
*Inklusive anslag som fördelas efter beslut av regeringen via Kammarkollegiet.

har inte utvecklats i samma takt som de externa intäkterna från statliga myndigheter. Därmed är nu i jämförelse med tidigare en större andel av den statliga finansieringen extern.

Annan offentlig finansiering kommer från kommuner och landsting och från de så kallade offentliga forskningsstiftelserna. Dessa offentliga medel uppgick 2016 till sammanlagt 2,6 miljarder kronor, motsvarande drygt 6 procent av lärosätenas forskningsintäkter. Det betyder att lärosätenas forskning till 77 procent finansierades med svenska offentliga medel. Eftersom den svenska staten dessutom bidrar till EU:s gemensamma forskningsbudget kan även de medel som kommer från EU räknas till den offentliga finansieringen. Medräknat EU-medlen, som 2016 uppgick till 1,7 miljarder kronor, var andelen offentlig finansiering av universitetens och högskolornas forskning 81 procent.

I ett internationellt perspektiv har svenska universitet och högskolor en hög andel externa medel från privata stiftelser och organisationer utan vinstsyfte och 2016 stod de för knappt 12 procent av lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå. Tillsammans med de 4 procent av forskningsintäkterna som kommer från företag i Sverige uppgick andelen privat finansiering 2016 till knappt 16 procent. Resterande dryga 3 procent av forskningsintäkterna kommer huvudsakligen från övriga utlandet (exkl. EU) och finansiella intäkter.

Figur 90. Lärosätenas intäkter av bidrag till forskning och utbildning på forskarnivå från externa finansiärer 2006, 2011 och 2016, uppdelade på finansiärskategorier, miljarder kronor i 2016 års priser. I figuren ingår inte finansiärskategorin Övrigt. Bidragen från universitet och högskolor inkluderar enskilda utbildningsanordnare. Se vidare tabell 37 för uppgifter om intäkter av forskningsbidrag per organisation.

Forskningsbidrag bakom större delen av de ökade externa medlen

Forskningsbidragen utgör huvuddelen av lärosätenas externa finansiering och uppgick 2016 (exklusive bidrag från Kammarkollegiet) till sammanlagt 19 miljarder kronor, motsvarande 84 procent av de externa medlen. Av den totala ökningen externa medel som var 0,9 miljarder kronor 2016 utgjordes 0,8 miljarder kronor av bidrag till forskning och utbildning på forskarnivå. Det innebär att bidragsintäkterna ökade med 4,5 procent jämfört med 2015. Intäkterna av avgifter för uppdragsforskning och de övriga avgiftsintäkterna ökade marginellt.

Forskningsbidragen utgörs till största delen av medel som utlyses och som söks i konkurrens av forskare och forskargrupper vid landets universitet och högskolor och är därför intressanta att studera närmare.

Hälften av forskningsbidragen kommer från statliga myndigheter

Hälften av forskningsbidragen, 9,6 miljarder kronor, kom under 2016 från staten via forskningsråden och andra myndigheter. Jämfört med 2016 är det en ökning med knappt 0,1 miljarder kronor. Merparten av de statliga forskningsbidragen, totalt 6,3 miljarder kronor, kanaliseras genom de tre forskningsråden. Vetenskapsrådets bidrag uppgick till 4,9 miljarder kronor, vilket är en ökning med 54 miljoner sedan 2015. Nästan lika mycket ökade forskningsbidragen från Forte, medan intäkterna från Formas minskade något.

Vid sidan om forskningsrådets finansiering har lärosätena betydande bidragsintäkter från övriga statliga myndigheter, knappt 3,3 miljarder kronor. Nivån är oförändrad jämfört med föregående år, men bidragsintäkterna från de två största finansörerna, Vinnova och Energimyndigheten, minskade något. Bland bidragsintäkterna från övriga statliga myndigheter ingår 0,6 miljarder kronor från statliga universitet och högskolor. Dessa utgörs huvudsakligen av direkta statsanslag som ett lärosäte transfererar vidare till ett annat. Bidragen från universitet och högskolor har ökat betydligt under de senaste åren, vilket delvis hänger samman med regeringens satsning på strategiska forskningsområden. Många av forskningsområdena har sin grund i gemensamma ansökningar från flera lärosäten. Medlen inkluderas i ramanslaget till det huvudsökande lärosätet som sedan transfererar medel vidare (som forskningsbidrag) till samarbetande lärosäten. I statistiken syns därmed en del av de strategiska forskningsmedlen som bidrag från statliga universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare och inte som direkta statsanslag.

Sett i ett längre tidsperspektiv har intäkterna av forskningsbidrag från statliga myndigheter ökat betydligt och det gäller i synnerhet de tre forskningsråden och Vinnova. Mellan 2006 och 2016 ökade lärosätenas bidragsintäkter

från de sistnämnda fyra organisationerna med 3,5 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande 92 procent. Det ska jämföras med de direkta statsanslagen som under samma period ökade med 30 procent. Eftersom en större andel av de statliga forskningsmedlen på detta sätt kanaliseras indirekt, har lärosätenas beroende av rörliga och tidsbegränsade forskningsmedel ökat under perioden.

Fortsatt ökning av forskningsbidragen från Wallenbergstiftelserna

En betydande del av lärosätenas bidragsintäkter för forskning och utbildning på forskarnivå kommer från stiftelser och organisationer utan vinstsyfte i Sverige, totalt 4,5 miljarder kronor eller 24 procent av de samlade forskningsbidragen 2016. Mellan 2015 och 2016 ökade bidragen från den privata icke-vinstdrivande sektorn med 0,4 miljarder kronor i fasta priser, vilket utgör hälften av den totala ökningen av lärosätenas forskningsbidrag.

Bakom förändringen ligger bland annat en kraftig ökning av lärosätenas intäkter av forskningsbidrag från Wallenbergstiftelserna. De ökade med 240 miljoner kronor, motsvarande 21 procent, mellan 2015 och 2016. Förändringen följer en långsiktig trend av stadigt stigande intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå från Wallenbergstiftelserna. Jämfört med 2006 har lärosätenas intäkter av forskningsbidrag från dessa stiftelser stigit med 967 miljoner kronor i fasta priser, eller motsvarande 239 procent. Inriktningen hos stiftelserna är till stor del finansiering av naturvetenskaplig, teknisk och medicinsk forskning och stöd till vetenskaplig infrastruktur och utrustning. Uppsala universitet var 2016 den största bidragsmottagaren, följt av Lunds universitet och Karolinska institutet.

I relativa termer var det emellertid lärosätenas intäkter från stiftelser de själva förvaltade som ökade mest under året, med 85 miljoner kronor, motsvarande 40 procent. Sammanlagt var det åtta lärosäten som under 2016 hade intäkter från egna stiftelser, vars samlade bidrag uppgick till 0,3 miljarder kronor. Merparten av ökningen kommer från stiftelser vid Uppsala universitet, men även vid Göteborgs universitet ökade intäkterna från egenförvaltade stiftelser betydligt.

Forskningsbidragen från ERC minskade något

Även intäkterna av forskningsbidrag från EU ökade något under 2016. De uppgick till knappt 1,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med 47 miljoner kronor i fasta priser jämfört med 2015. Sedan 2006 har bidragsintäkterna från EU ökat med 443 miljoner kronor, motsvarande 36 procent, vilket är något långsammare än forskningsbidragen generellt. Som andel av de samlade forskningsbidragen har EU-medlen alltså minskat något under den senaste tioårsperioden, men de utgör fortfarande en viktig intäktskälla för svenska lärosäten. Huvuddelen av

Tabell 37. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag 2006, 2015 och 2016 per finansiär, miljoner kronor i 2016 års priser. Tabellen särredovisar de finansiärer vars bidrag översteg 50 miljoner kronor 2016. De negativa beloppen under "Övrigt" är ett resultat av periodiseringseffekter vid Göteborgs universitet.

	Miljoner kronor			Förändring (procent)	
	2006	2015	2016	2015-2016	2006-2016
Forskningsråd	3 290	6 250	6 344	2 %	93 %
Vetenskapsrådet	2 521	4 841	4 895	1 %	94 %
Formas	485	932	925	-1 %	91 %
Forte	283	477	524	10 %	85 %
Statliga myndigheter	2 467	3 262	3 262	0 %	32 %
Vinnova	522	974	958	-2 %	84 %
Energimyndigheten*		709	694	-2 %	
Statliga universitet och högskolor	323	593	622	5 %	93 %
Sida / SAREC	375	89	163	83 %	-56 %
Rymdstyrelsen	49	87	92	6 %	89 %
Övriga statliga myndigheter	1 199	809	732	-10 %	-39 %
Stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte i Sverige	2 440	4 125	4 540	10 %	86 %
Wallenbergstiftelser	405	1 131	1 372	21 %	239 %
Cancerfonden	303	387	367	-5 %	21 %
Stiftelser förvaltade av lärosäte	244	213	299	40 %	22 %
Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond	145	275	287	4 %	98 %
Hjärt - Lungfonden*		160	139	-13 %	
Övriga organisationer utan vinstsyfte i Sverige	1 344	1 959	2 077	6 %	55 %
Offentliga forskningsstiftelser	1 066	1 095	1 168	7 %	10 %
SSF	545	513	546	6 %	0 %
KK - stiftelsen	181	250	316	27 %	75 %
Östersjöstiftelsen	163	179	172	-4 %	6 %
MISTRA	125	115	97	-16 %	-22 %
Övriga offentliga forskningsstiftelser	53	37	37	-2 %	-32 %
EU	1 222	1 618	1 665	3 %	36 %
EU:s ramprogram exkl. ERC	1 222	1 157	1 175	2 %	-4 %
EU:s ERC*		329	323	-2 %	
EU, ej ramprogram*		133	167	26 %	
Medel från övriga utlandet	438	509	636	25 %	45 %
Kommuner och landsting	301	590	668	13 %	122 %
Företag i Sverige	499	812	814	0 %	63 %
Övrigt	109	-30	-49		
Totala bidragsintäkter	11 834	18 232	19 048	4 %	61 %

* Särredovisades ej 2006.

de svenska lärosätenas bidragsintäkter från EU utgörs av ramprogramsmedel, sammanlagt 1,2 miljarder kronor.

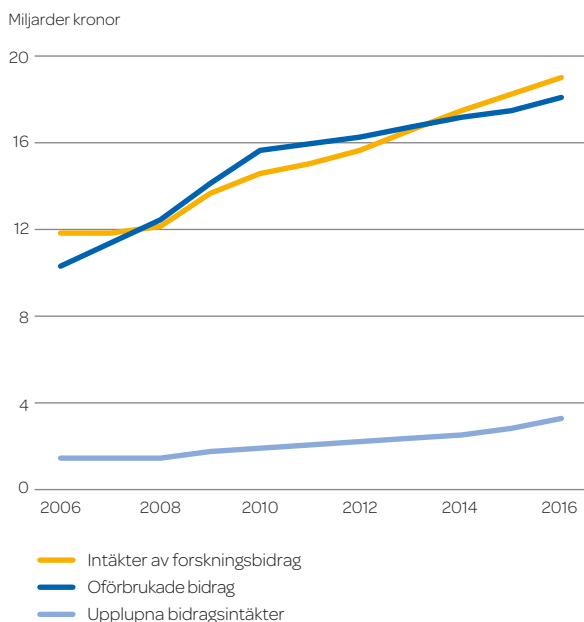
Intäkterna från Europeiska forskningsrådet (ERC), som stödjer spetsforskning och som framförallt ger bidrag till enskilda forskare, är av betydligt mindre omfattning och lärosätenas intäkter härifrån uppgick 2016 till 323 miljoner kronor. Det är en svag minskning jämfört med föregående år och ungefär samma nivå som under de senaste fyra åren. Medlen från ERC är i högre grad än övriga EU-medel koncentrerade till ett fåtal läro-

säten. Mest intäkter av bidrag från ERC hade Uppsala universitet, följt av Karolinska institutet och Lunds universitet.

Lärosätenas oförbrukade forskningsbidrag

Inbetalade bidrag till lärosätenas forskning och utbildning bokförs som intäkter i takt med att de förbrukas. Bidrag som betalats in till lärosätena från externa finansiärer men som ännu inte använts i verksamheten ingår därmed inte i intäkterna, utan redovisas separat

Figur 91. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag samt oförbrukade bidrag respektive upplupna bidragsintäkter 2006–2016, miljarder kronor i 2016 års priser. I oförbrukade bidrag och upplupna bidragsintäkter ingår även vissa bidrag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, men andelen är liten, knappt fem procent av de totala oförbrukade bidragen 2016.

i balansräkningen som oförbrukade bidrag. Dessa medel utgör alltså finansierarnas fordran på lärosätena. De oförbrukade bidragen är bundna till specifika projekt och ska finansiera forskning och utbildning under kommande år.

Vid utgången av 2016 uppgick lärosätenas sammanlagda oförbrukade bidrag till 18,1 miljarder kronor av vilka 17,3 miljarder kronor avsåg forskning och utbildning på forskarnivå. De oförbrukade forskningsbidragen kan ställas i relation till universitetens och högskolornas intäkter (förbrukning) av forskningsbidrag som under 2016 uppgick till 19 miljarder kronor. Tillsammans har lärosätena med andra ord oförbrukade bidrag som motsvarar lite mindre än ett års externt bidragsfinansierad forskningsverksamhet. Jämfört med 2015 ökade de oförbrukade forskningsbidragen med 0,6 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande 3,7 procent. Intäkterna av forskningsbidrag ökade samtidigt med 0,8 miljarder kronor eller 4,5 procent.

Forskningsverksamheten vid universitet och högskolor är beroende av extern finansiering och styrs därför i hög grad av tillgången på projektmedel. Det ger upphov till en fördröjning mellan inbetalning och förbrukning av bidrag. En annan orsak till att det finns oförbrukade bidrag är att bidragsmedlen ibland avser utrustning och infrastruktur, som skrivs av under flera års tid. Under perioden 2006–2010 ökade de oförbrukade bidragen i snabbare takt än intäkterna av forskningsbidrag. Där-

efter har utvecklingen vänt och intäkterna av forskningsbidrag ökat snabbare än de oförbrukade bidragen, vilket innebär att förbrukningstakten har hunnit ikapp inbetalningarna av projektmedel.

De lärosäten som har mest oförbrukade forskningsbidrag är också de som har den största forskningsverksamheten. Lunds universitet och Karolinska institutet hade vid utgången av 2016 vardera oförbrukade bidrag till forskning och utbildning på forskarnivå om drygt tre miljarder kronor.

I de fall lärosätena påbörjar avtalad forskning innan finansieraren har betalat in medlen uppstår istället en fordran på finansieraren, motsvarande lärosätets kostnader för den utförda forskningen. Dessa kostnader redovisas som upplupna bidragsintäkter på tillgångssidan i lärosätenas balansräkningar. År 2016 uppgick de upplupna bidragsintäkterna totalt till 3,3 miljarder kronor, varav 3,1 miljarder kronor inom forskning och utbildning på forskarnivå. Nettoskulden som lärosätena hade till sina finansierare (oförbrukade bidrag minus upplupna bidragsintäkter) uppgick därmed till 14,8 miljarder kronor, varav 14,1 miljarder kronor inom forskningsverksamheten.

Uppdragsforskning

Utöver forskningsbidragen har lärosätena även avgiftsintäkter från uppdragsforskning och övriga avgiftsintäkter. Uppdragsforskningen utförs på uppdrag för externa intressenter och ska bära sina kostnader fullt ut. Förutom forskning kan det handla om utvecklingsarbete och utredningsverksamhet.

Uppdragsforskningen utgör en mindre del av lärosätenas forskningsverksamhet. Intäkterna uppgick 2016 till totalt 1,6 miljarder kronor, vilket motsvarar lite mindre än fyra procent av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå. Jämfört med 2015 ökade intäkterna med drygt 40 miljoner kronor. Störst intäkter av uppdragsforskning under 2016 hade Karolinska institutet, sammanlagt 280 miljoner kronor, av vilket omkring hälften kom från företag och en fjärdedel från kommuner och landsting. Betydande intäkter hade också Umeå universitet, totalt 176 miljoner kronor, med Västerbottens läns landsting som den enskilt största finansieraren enligt lärosätets årsredovisning. Umeå universitet hade dessutom stora intäkter från Skolverket, med uppdrag avseende nationella prov och högskoleprov. Sammantaget för alla lärosäten kom 36 procent av uppdragsintäkterna från statliga myndigheter, 29 procent från företag i Sverige och 14 procent från kommuner och landsting.

Lärosätenas övriga avgiftsintäkter för forskning och utbildning på forskarnivå uppgick 2016 till 2,1 miljarder kronor och utgörs huvudsakligen av olika kostnadsersättningar. Det handlar om bland annat avgiftsintäkter från försäljning av material och tjänster, fakturerade

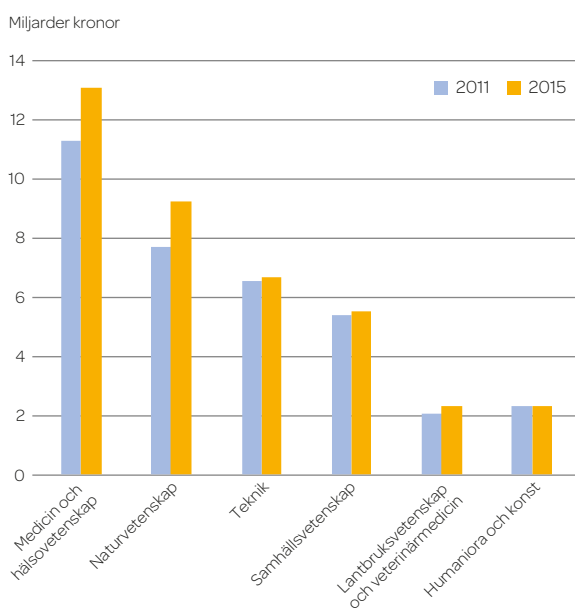
kostnader eller uthyrning av lokaler, men även sponsring ingår här. De övriga avgiftsintäkterna ökade med drygt 50 miljoner kronor jämfört med 2015 och utgör omkring fem procent av de totala intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå.

Intäkter per forskningsämnesområde

UKÄ och SCB samlar båda in uppgifter om intäkterna för universitetens och högskolornas forskning och utbildning på forskarnivå. Insamlingarna skiljer sig åt och i SCB:s insamling, som genomförs vartannat år, redovisas intäkterna på forskningsämnen. På totalnivå stämmer de insamlade uppgifterna men SCB bearbetar sedan uppgifterna till statistik om forskning och utveckling (FoU). Det innebär bland annat att utbildningsmomentet i forskarutbildningen och avskrivningarna tas bort. SCB använder också en annan deflator än UKÄ för fastprisberäkningen eftersom FoU-statistiken spänner över fler samhällssektorer. UKÄ har fått ta del av SCB:s obearbetade uppgifter. Med dessa går det att följa hur intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå fördelas mellan forskningsområden och till vilka områden som de senaste årens ökade forskningsmedel har gått.

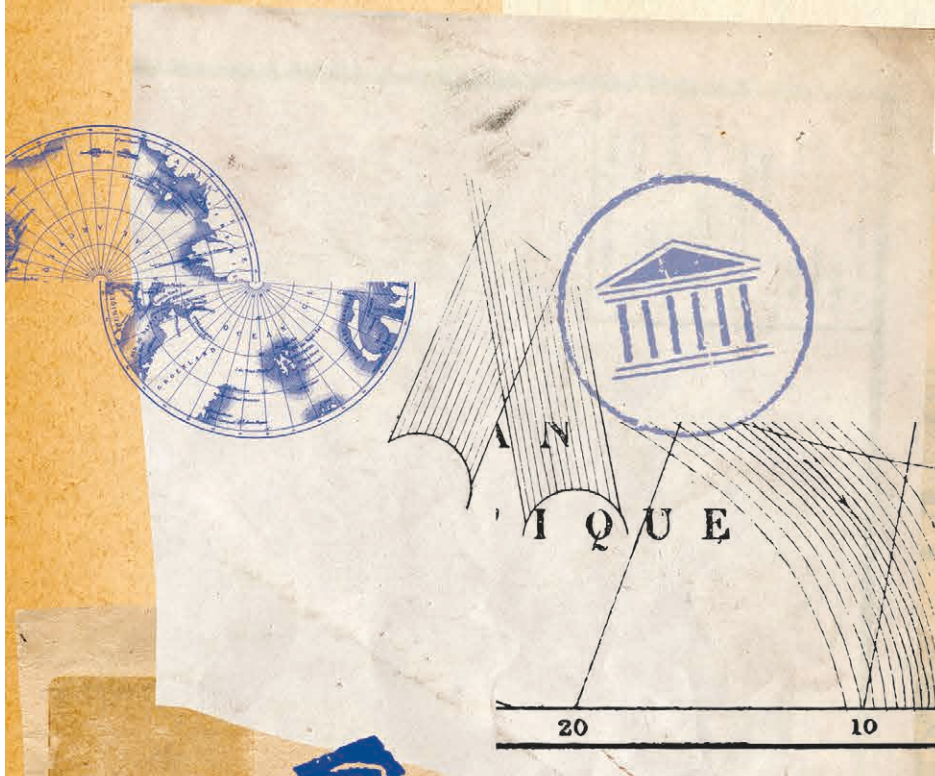
Figur 92. Lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 2011 och 2015 fördelade på forskningsämnesområden, miljarder kronor, 2016 års priser.

Källa: SCB. Figuren bygger på uppgifter från SCB, men intäktsuppgifterna redovisas här obearbetade (utan reduktion för bland annat utbildningsmomentet i utbildningen på forskarnivå) och avser alltså de totala intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå. Fastprisberäkningen har gjorts med SCB:s implicitprisindex för statlig konsumtion.

I SCB:s undersökning redovisas intäkterna uppdelade på sex forskningsämnesområden enligt svensk standard för indelning av forskningsämnen. Den senaste undersökningen avser verksamhetsåret 2015. Då gick drygt hälften av intäkterna till de två största områdena: medicin och hälsovetenskap (33 procent av lärosätenas totala forskningsintäkter) samt naturvetenskap (24 procent). Mellan 2011 och 2015 steg lärosätenas totala forskningsintäkter med 3,9 miljarder (11 procent) till 38,9 miljarder kronor. Huvuddelen av resurstillskottet tillföll forskning inom de två största områdena, där man också kan se de största relativa intäktsökningarna. Inom medicin och hälsovetenskap steg intäkterna med 15 procent (1,7 miljarder kronor) till 13,0 miljarder kronor och inom naturvetenskap ökade de med 21 procent (1,6 miljarder kronor) till 9,2 miljarder kronor. Forskningsintäkterna till humaniora och konst var oförändrade mellan 2011 och 2015, medan ökningarna inom samhällsvetenskap och teknik var marginella.

Varje forskningsämnesområde är i sin tur uppdelat på ett antal forskningsämnesgrupper. En stor del av de ökade forskningsintäkterna inom medicin och hälsovetenskap gick till forskning inom klinisk medicin, som också är den största ämnesgruppen inom området. Inom naturvetenskap gick mer än hälften av ökningen till forskning inom fysik, där intäkterna steg med 942 miljoner kronor mellan 2011 och 2015 till totalt 2,6 miljarder kronor. Även inom geovetenskap och miljövetenskap redovisas betydande intäktsökningar.

Internationella jämförelser

Både inom Europeiska unionen och inom Förenta Nationerna har länderna enats om ett antal strategiska mål som bland annat rör utbildning. Det är en av flera anledningar till att det är intressant att jämföra hur den svenska utvecklingen förhåller sig till den i andra länder. De internationella organisationerna publicerar regelbundet indikatorer som bland annat används för uppföljning av målen. Men länderna organiserar sina utbildningssystem olika och det försvårar jämförelserna.

För att kunna presentera internationellt jämförbara utbildningsdata använder internationella organisationer sedan mitten av 1970-talet UNESCO:s *International Standard Classification of Education* (ISCED). Länderna klassificerar sina utbildningar enligt ISCED:s ramverk, som huvudsakligen bygger på utbildningarnas längd och innehåll, samt var i landets utbildningssystem de är placerade. Eftergymnasial utbildning som är minst två år lång, "tertiary education" på engelska, placeras på någon av nivåerna ISCED 5–8.

Eftersom länderna organiserar sina utbildningssystem olika blir dock inte jämförbarheten fullständig. Exempelvis kan samma typ av utbildning i ett land klassas som en kortare eftergymnasial utbildning (ISCED 5), men i ett annat land som högskoleutbildning motsvarande grundnivå (ISCED 6). Det innebär att högskoleutbildning (ISCED 6–8) utgör en varierande andel av den totala eftergymnasiala utbildningen (ISCED 5–8). Därtill har utbildningssystemen förändrats över tid. Ett exempel från

senare år är många länders anpassning av sin eftergymnasiala utbildning till den så kallade Bolognaprocessen.

För OECD-länderna i genomsnitt är andelen högskoleutbildning (ISCED 6–8) ungefär tre fjärdedelar av den totala eftergymnasiala utbildningen. I Kanada exempelvis utgör högskoleutbildning en betydligt mindre del av den eftergymnasiala utbildningen, drygt hälften, medan i princip all eftergymnasial utbildning i exempelvis Belgien och Polen är högskoleutbildning. Ett annorlunda exempel är Tyskland där den mer praktiskt inriktade eftergymnasiala utbildningen sker i form av lärlingsutbildning och en del av den, exempelvis sjuksköterskeutbildning, överhuvudtaget inte klassas som eftergymnasial utbildning enligt den internationella klassificeringen ("tertiary education", dvs. ISCED 5–8) och därför inte ingår i sammanställningarna i detta kapitel.

I Sverige utgörs merparten av den eftergymnasiala utbildningen av högskoleutbildning. Det beror på att i stort sett all eftergymnasial utbildning införlivades i hög-

ISCED – INTERNATIONELL KLASSNING AV UTBILDNING OCH UTBILDNINGSNIVÅ

Länderna organiserar sina utbildningssystem olika och för att kunna göra internationella jämförelser använder länderna sedan mitten av 1970-talet *International Standard Classification of Education* (ISCED) för klassificering av sina utbildningar. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco) ansvarar för ISCED och efter en omfattande revidering av klassificeringen gäller numera ISCED 2011, med nivåerna 0–8. En betydande förändring i ISCED 2011 är att eftergymnasial utbildning delas in enligt Bolognastrukturen.

I ISCED 2011 är högskoleutbildning och annan minst tvåårig eftergymnasial utbildning placerad på någon av nivåerna 5–8. Nivå 5 motsvarar kortare utbildningar (dock minst två år) som är betydligt mer komplexa än utbildning på gymnasial nivå. Utbildning på nivå 6 (Bachelor degree) är längre (3–4 år) och oftast mer teoretiskt inriktad än utbildning på nivå 5. Utbildning på nivå 7 (Master's degree) är betydligt mer komplex än nivå 6 och ofta mer specialiserad. Den kumulativa längden på en nivå 7-utbildning kan variera mellan 5 och 8 år. Utbildning på nivå 8 ägnas åt avancerade studier och egen forskning, inklusive avhandling. Kumulativ längd för ISCED 8 ska vara minst 7 år (Doctoral degree). I detta kapitel benämns nivåerna 5–8 sammantaget som *eftergymnasial utbildning*. Notera att här ingår inte eftergymnasial utbildning som är kortare än två år.

I och med övergången till en reviderad version av ISCED (ISCED 2011) har en del länder omklassificerat en del av sina utbildningar. Detta gäller främst yrkesinriktade och praktiska utbildningar som tidigare låg på nivån ISCED 5B (och i vissa fall även 4C)

vilket motsvarar nuvarande ISCED 5. Då vissa av dessa yrkesutbildningar enligt ISCED 2011 kunde anses motsvara utbildningar på ISCED 6 eller högre har en viss omklassificering skett. Ett exempel är Norge som tidigare inte hade någon utbildning på 5B, men i samband med övergången till ISCED 2011 klassade om sin tvååriga "fagskoleutdanning" (motsvarande svensk yrkeshögskoleutbildning) från 4C till 5.

I Sverige är utbildning på grundnivå, som kandidatexamen, placerad på nivå 6 och avancerad nivå, exempelvis master och magister, placeras på nivå 7, medan doktorsexamen och licentiatexamen placeras på ISCED nivå 8. Vissa kortare högskoleutbildningar och utbildning inom ramen för yrkeshögskolan som är längre än två år klassas som nivå 5.

När det gäller uppnådd utbildningsnivå i Sverige så inkluderar nivå 5 även studier på fristående kurser inom högskolan motsvarande 2–3 års studier, utöver utbildning inom yrkeshögskolan och kortare högskoleutbildningar. Nivå 6 innebär minst tre års högskolestudier, motsvarande en kandidatexamen (utan krav på examen). Nivå 7 innebär minst 4 års studier, motsvarande en magisterexamen med krav på examen (examenskravet gäller emellertid inte för utländska utbildningar).

Vid en jämförelse mellan länder måste uppgifterna tolkas med försiktighet. Bland annat påverkas OECD-genomsnittet av att antalet OECD-länder har ökat och av att inte alla länder lämnar fullständiga uppgifter. *Education at a Glance* (EAG) bygger delvis på andra definitioner än dem som vanligtvis används i Sverige. Därför kan det finnas skillnader jämfört med uppgifter som redovisas i nationella sammanhang.

skolan 1977, exempelvis sjuksköterskeutbildning och lärarutbildning. Senare har bland annat utbildning inom yrkeshögskolan (huvudsakligen ISCED 5) tillkommit, men sådan utbildning utgör fortfarande en mindre del av den eftergymnasiala utbildningen i Sverige.

Trots svårigheterna med internationella jämförelser är det intressant att studera hur utvecklingen av den svenska eftergymnasiala utbildningen förhåller sig till den i andra länder. I detta kapitel börjar vi med att studera utvecklingen av utbildningsnivån i OECD-länderna (Organization for Economic Development) och nybörjarnas studieinriktning. Därefter följer ett avsnitt där vi belyser kostnaderna för den eftergymnasiala utbildningen och kapitlet avslutas med ett avsnitt huvudsakligen om EU:s utbildningsmål.

Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna

Inom OECD är utbildningsnivån totalt sett högre än för EU-genomsnittet såväl i den yngre som i hela den vuxna befolkningen. Det är resultatet av att flera av de rikare OECD-länderna utanför EU sedan länge har en väl utbyggd eftergymnasial utbildning. Till dessa hör Kanada, Israel, Japan och USA, där omkring 40 procent eller mer av den vuxna befolkningen (25–64 år) redan 2005 hade minst två års eftergymnasial utbildning (ISCED 5 eller högre). Bland de nordiska länderna var också andelen eftergymnasialt utbildade 2005 rela-

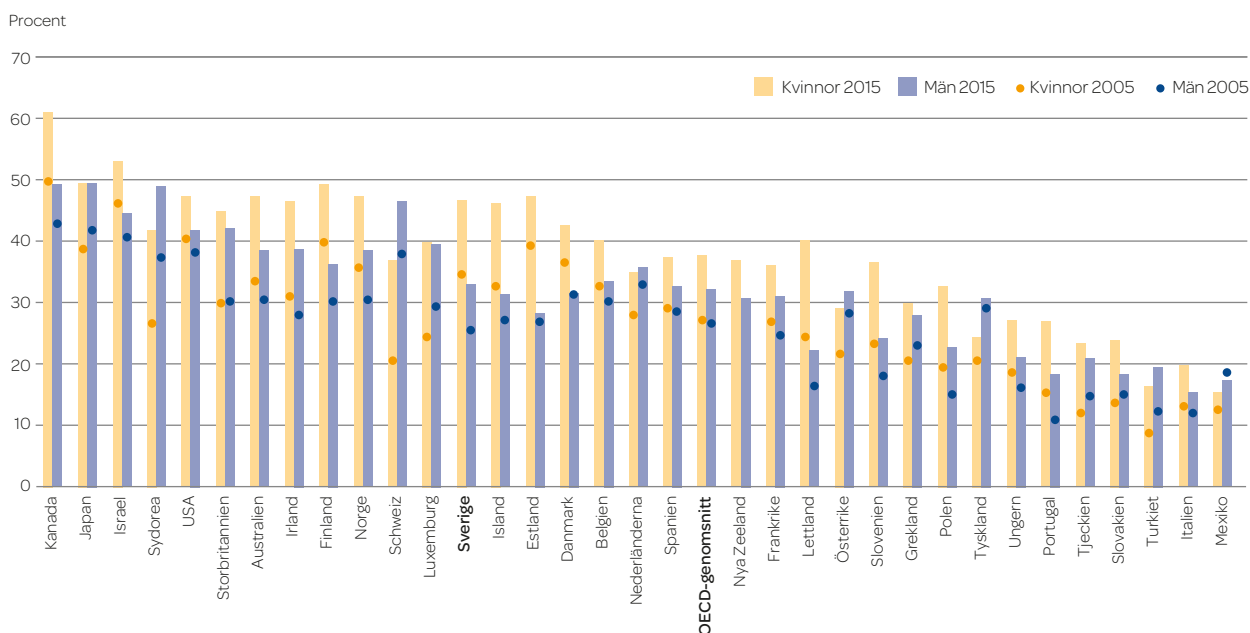
tivt hög i Finland, Danmark och Norge (33–35 procent), medan nivån i Sverige var lite lägre (30 procent).

Sedan dess har utbildningsnivån stigit i många länder och andelen eftergymnasialt utbildade i den vuxna befolkningen har ökat från 27 till 35 procent för OECD-genomsnittet (tabell A1.3, *Education at a Glance 2016*). Snabbast har utvecklingen varit i Sydkorea, Storbritannien och Irland, där andelen eftergymnasialt utbildade ökade med 14 procentenheter mellan 2005 och 2015. I Sverige har andelen med minst två års eftergymnasial utbildning ökat med 10 procentenheter under samma period, från 30 till 40 procent.

I många länder har dock männen halkat efter kvinnorna när det gäller utbildningsnivån. År 2005 var det inom OECD-länderna i genomsnitt knappt någon skillnad alls mellan kvinnor och män vad gäller andelen i den vuxna befolkningen som hade minst två års eftergymnasial utbildning. Bland kvinnorna hade 27 procent uppnått denna utbildningsnivå och bland männen 26 procent. År 2015 var motsvarande andelar 38 procent för kvinnor och 32 procent för män. I den yngre befolkningen är könsskillnaden i utbildningsnivå generellt ännu större, se avsnittet *Utbildningsmål i Europa 2020* nedan.

I Sverige var kvinnorna mer välutbildade än männen redan 2005 och sedan dess har könsskillnaden vidgats. År 2005 hade 34 procent av kvinnorna i den vuxna befolkningen och 25 procent av männen minst två års eftergymnasial utbildning. Motsvarande andelar år 2015 var 47 procent för kvinnorna och 33 procent för männen.

Figur 93. Andel kvinnor respektive män i den vuxna befolkningen (25–64 år) med minst två års eftergymnasial utbildning 2005 och 2015. Uppgifterna för Frankrike avser 2005 och 2014 och för Nya Zeeland saknas uppgifter för 2005. Uppgifterna för Japan är överskattade, viss lägre utbildning inkluderas (max 5 procent). Länderna har sorterats efter högst utbildningsnivå totalt 2015. Källa: OECD.stat.

Skillnaden i utbildningsnivå har alltså ökat från 9 till 14 procent. Denna utveckling är generell: i alla OECD-länder har utbildningsnivån stigit mer bland kvinnorna än bland männen mellan 2005 och 2015. Det finns ett fåtal länder där män fortfarande har högre utbildningsnivå än kvinnor, men utvecklingen tyder på att kvinnorna så småningom kommer att ha högre utbildning än männen i stort sett i alla OECD-länder.

Hur långa är de eftergymnasiala utbildningarna?

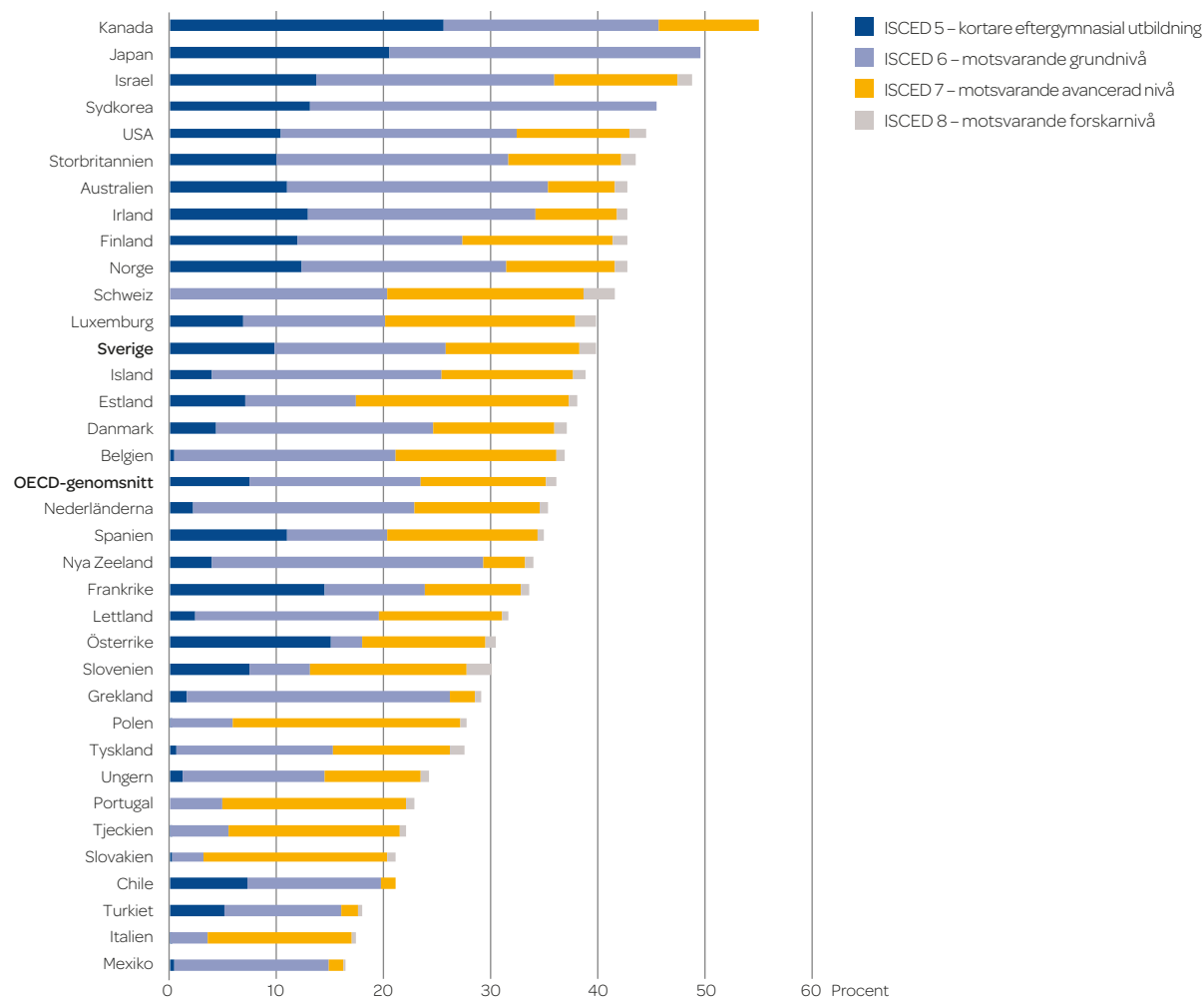
Utbildningsnivån har alltså ökat betydligt i OECD-länderna mellan 2005 och 2015. Med den nya klassificeringen ISCED 2011 kan man mer i detalj studera befolkningens utbildningsnivå enligt den struktur som ett stort antal länder kommit överens om i den så kallade Bolognaprocessen. Även äldre utbildningar har klassats enligt samma struktur utifrån den nivå de var på. Den eftergymnasiala utbildningen kan därmed delas upp i

exempelvis utbildning motsvarande kandidatexamen (ISCED 6) och masterexamen (ISCED 7).

En utbildning motsvarande kandidatexamen är den vanligaste eftergymnasiala utbildningen hos den vuxna befolkningen i OECD-länderna i genomsnitt. År 2015 hade 8 procent av 25–64-åringarna en eftergymnasial utbildning motsvarande 2–3 år (ISCED 5), 16 procent hade utbildning motsvarande grundnivå (ISCED 6), 12 procent motsvarande avancerad nivå (ISCED 7) och 1 procent hade doktorsexamen eller motsvarande (ISCED 8). Sammantaget hade 35 procent av OECD:s vuxna befolkning uppnått minst två års eftergymnasial utbildning 2015.

Även om utbildning motsvarande grundnivå är den vanligaste eftergymnasiala utbildningsnivån finns det flera länder där längre utbildning motsvarande avancerad nivå dominerar. Det gäller Estland, Polen, Portugal, Tjeckien, Slovakien och Italien.

Figur 94. Andel eftergymnasialt utbildade i den vuxna befolkningen (25–64 år) i OECD-länderna fördelat på olika utbildningsnivåer 2016. För Kanada, Japan, Sydkorea och Chile ingår viss utbildning i andra nivåer. Källa: Figur A 1.4 i EAG 2016.

I Sverige hade som redan nämnts 40 procent av den vuxna befolkningen en eftergymnasial utbildning 2015. Liksom för OECD-genomsnittet var utbildning motsvarande grundnivå vanligast i Sverige (16 procent), medan 12 procent hade utbildning på avancerad nivå och drygt 1 procent hade utbildning på forskarnivå. Därtill hade 10 procent en kortare eftergymnasial utbildning, vilket förutom utbildning inom ramen för yrkeshögskolan och kortare högskoleutbildningar också inkluderar 2–3 års studier på fristående kurser inom högskolan, utan krav på examen. Här ingår också de som utbildat sig till exempelvis sjuksköterska innan 1977 (då utbildningarna förlängdes och inleddes i högskolan).

Nybörjarnas studieinriktning

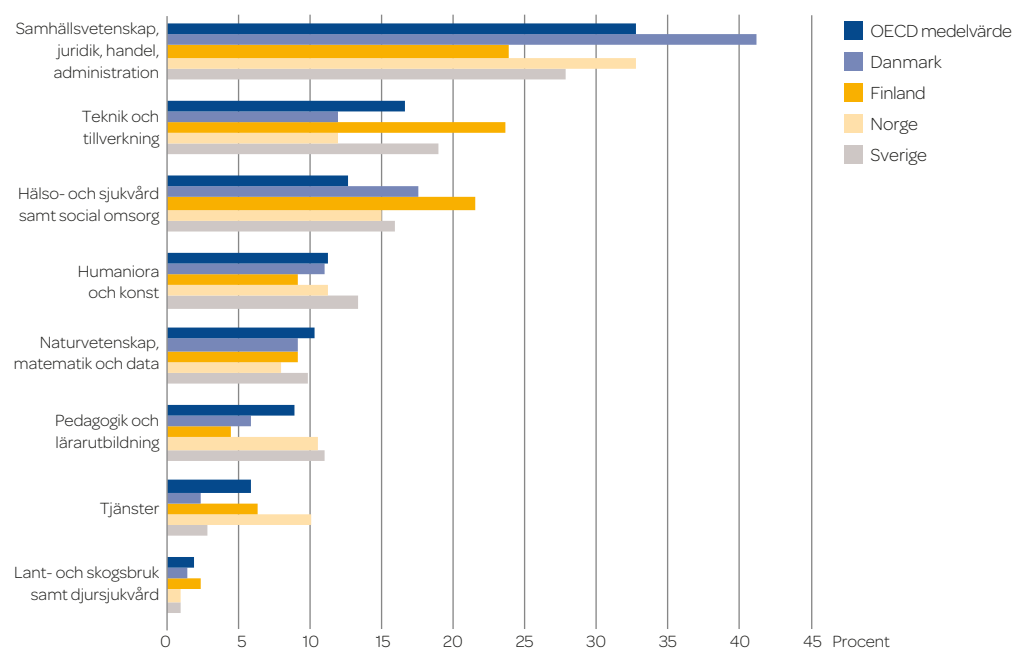
Studieinriktningen för nybörjare som för första gången deltar i eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) skiljer sig åt mellan OECD-länderna. I figur 95 presenteras nybörjarnas studieinriktning för de nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige (uppgifter saknas för Island). I internationella sammanhang klassificeras studieinriktning enligt UNESCO:s *Fields of Education and Training*, som i detta avsnitt översatts till motsvarande SUN-huvudinriktning (svensk utbildningsnomenklatur). Länderna kan klassificera likvärdig utbildning på olika sätt även när det gäller inriktning vilket kan påverka jämförelser i materialet.

Studieinriktningen samhällsvetenskap, juridik, handel och administration var generellt den vanligaste studieinriktningen bland nybörjarna i de OECD-länder det finns uppgift om. Samtidigt var det den studieinriktning där det var störst variation mellan länderna. Bland de nordiska länderna hade Danmark störst andel nybörjare inom samhällsvetenskap, juridik, handel och administration med drygt 41 procent 2014. Det var en avsevärt högre andel än medelvärdet för OECD-länderna som var 33 procent. Av de nordiska länderna hade Finland lägst andel med denna studieinriktning med 24 procent. Bland de svenska nybörjarna i eftergymnasial utbildning fanns knappt 28 procent inom samhällsvetenskap, juridik, handel och administration 2014. Sverige placerar sig därmed också bland de länder som hade lägst andel nybörjare med denna studieinriktning (jämfört med samtliga länder som det finns uppgifter om).

Teknik och tillverkning är också en relativt vanlig studieinriktning bland nybörjarna i de OECD-länder det finns uppgifter om, medelvärdet för länderna var 17 procent 2014. Sverige hade en högre andel med 19 procent, men högst andel nybörjare inom teknik och tillverkning hade Finland med knappt 24 procent. I både Norge och Danmark var andelen nybörjare med denna studieinriktning 12 procent, dvs. lägre än medelvärdet för OECD.

Inom hälso- och sjukvård och social omsorg hade Sverige med 16 procent en något högre andel nybörjare än medelvärdet för OECD, som var 13 procent. I Danmark

Figur 95. Andelen nybörjare i eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) fördelat per studieinriktning i de nordiska länderna 2014. "OECD medelvärde" visar ett beräknat medelvärde för de OECD-länder som rapporterat denna uppgift. Inriktningarna (Fields of Education and Training översatt till motsvarande SUN-huvudinriktning) har sorterats i storleksordning efter OECD medelvärde. Uppgifter för Island saknas. Källa: OECD.stat.

och Finland var dock andelen nybörjare med denna studieinriktning högre (18 respektive 21 procent).

Inom pedagogik och lärarutbildning hade Sverige den största andelen nybörjare (11 procent) bland de nordiska länderna, men även i Norge var andelen hög. Båda länderna hade en högre andel nybörjare med denna inriktning än medelvärdet för OECD (9 procent). Jämfört med samtliga länder som rapporterat data tillhörde Sverige den fjärdedel av länderna som hade störst andel nybörjare inom studieinriktningen pedagogik och lärarutbildning. Finland hade lägst andel med endast 4 procent, vilket var lägre än OECD-snittet. En orsak till det är att blivande ämneslärare i Finland börjar med att studera sitt huvudämne och därmed inte ingår bland nybörjarna i pedagogik och lärarutbildning. Det är ett exempel på att jämförelser mellan länder behöver göras med försiktighet.

Relativt likartad könsfördelning i många länder

Könsfördelningen bland nybörjare i eftergymnasial utbildning håller sig inom intervallet 40–60 procent för de länder som rapporterat data till OECD. Generellt är dock andelen kvinnor större än andelen män. Bland de nordiska länderna är det Sverige som har störst andel kvinnor.

Andelen kvinnor bland nybörjare per studieinriktning kan variera stort. I figur 96 illustreras andelen

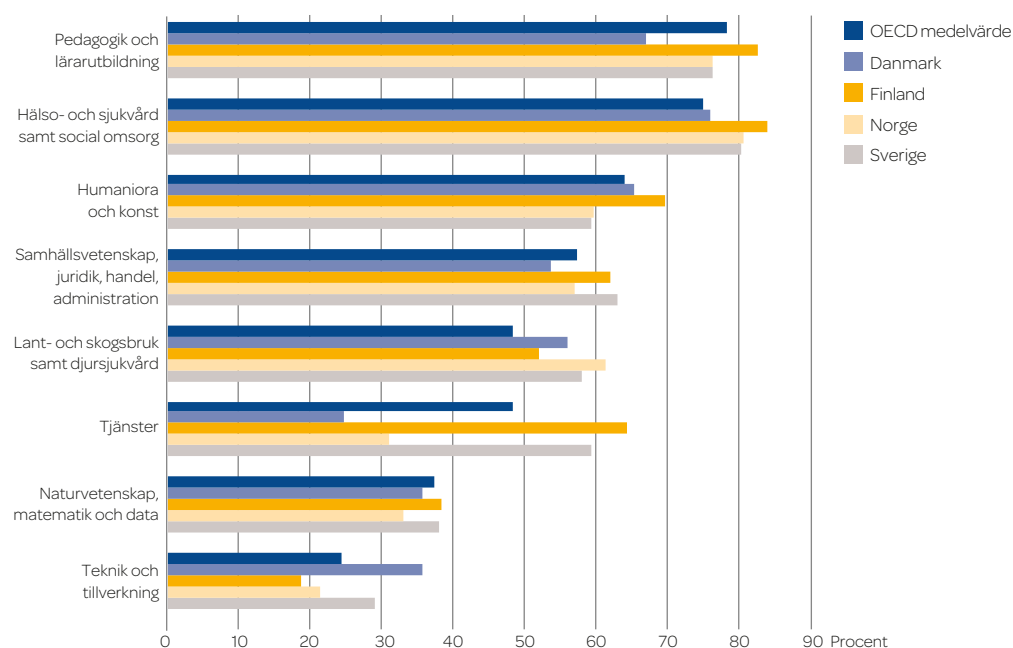
kvinnor per studieinriktning för de nordiska länderna (förutom Island) samt ett beräknat medelvärde för de OECD-länder som det finns uppgifter om. Med undantag från pedagogik och lärarutbildning samt humaniora och konst var andelen kvinnor högre i Sverige jämfört med medelvärdet för OECD. Ett genomgående mönster för de nordiska länderna är att andelen kvinnor är lägst inom studieinriktningarna naturvetenskap, matematik och data samt teknik och tillverkning.

Investeringar i eftergymnasial utbildning

En förutsättning för att höja utbildningsnivån och främja utbildning av god kvalitet är att investera i utbildning. OECD publicerar årligen ett antal indikatorer avseende ländernas investeringar i utbildningsväsendet på olika nivåer. Investeringarna mäts som kostnader och här inriktar vi oss på utbildningsanordnarnas kostnader för minst två års eftergymnasial utbildning. Det ger en bild av ländernas investeringar i eftergymnasial utbildning, men inkluderar också utbildningsanordnarnas kostnader för studentservice samt den forskning som bedrivs inom högskolan.

Det finns stora variationer i kostnaderna, bland annat beroende på hur utbildningssystemen är organiserade.

Figur 96. Andelen kvinnor bland nybörjare i eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) fördelat per studieinriktning i de nordiska länderna 2014. "OECD medelvärde" visar ett beräknat medelvärde för de OECD-länder som det finns uppgifter om. Inriktningarna (Fields of Education and Training översatt till motsvarande SUN-huvudinriktning) har sorterats efter högst andel kvinnor enligt OECD medelvärde. Uppgifter för Island saknas. Källa: OECD.stat.

I vissa länder, exempelvis USA, ingår utbildningsanordnarnas omfattande kostnader för studentbostäder och annan studentservice. I andra länder, som i Sverige, Danmark och Schweiz, utgör istället forskningen en omfattande del av verksamheten. I dessa tre länder utgör forskningens kostnader mer än hälften av lärosätens totala kostnader.

Två mått som ofta används för att mäta investeringar i utbildning är utbildningsanordnarnas totala kostnader utslagna per student, respektive som andel av bruttonationalprodukten (BNP). Men jämförelserna försvåras eftersom det oftast är den totala kostnaden som jämförs, där kostnader för studentservice och forskning alltså ingår. Att forskningens kostnader inkluderas är också anledningen till att kostnaden per student på eftergym-

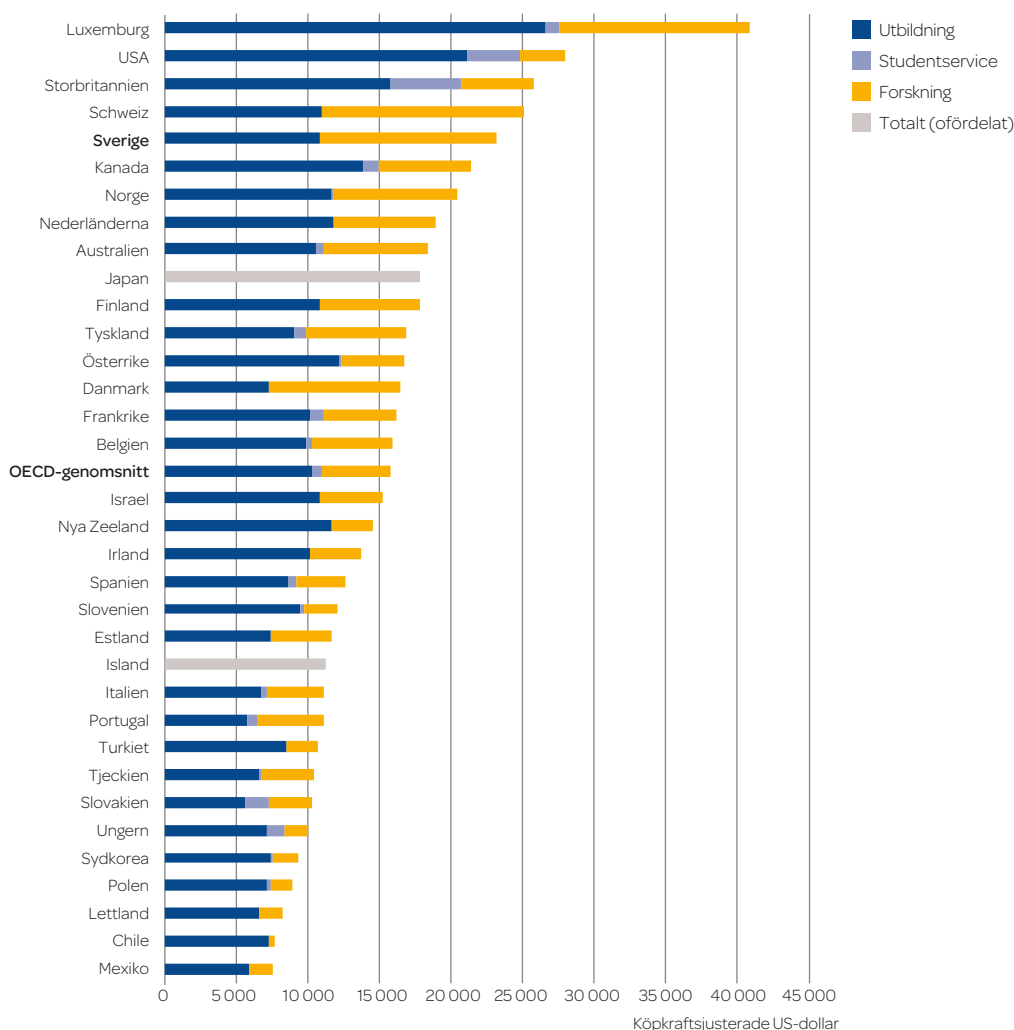
nasial nivå i internationell jämförelse är förhållandevis hög i Sverige.

Mellan länderna finns betydande skillnader. Kostnaderna varierar från 7 600 US-dollar (köpkraftsjusterade) i Mexiko och Chile till över 25 000 i Luxemburg, USA, Storbritannien och Schweiz. I Sverige, som placerar sig som femte land på listan, uppgick den totala kostnaden per student till 23 200 US-dollar (köpkraftsjusterade) 2013, varav lite mindre än hälften avsåg utbildning.

För OECD-genomsnittet utgör forskning 31 procent av de totala kostnaderna och ser man till kostnaden för enbart utbildning ser bilden annorlunda ut. Då är det fortfarande Luxemburg, USA och Storbritannien som har högst kostnad per student, men både Sverige och Schweiz hamnar betydligt längre ner på listan.

Figur 97. Kostnad per student fördelad på olika verksamheter, köpkraftsjusterade US-dollar.

Utbildningsanordnarnas kostnader per student för eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) och forskning inom högskolan i OECD-länderna 2013. Uppgifter för Grekland saknas och för Irland, Kanada, Luxemburg, Polen, Schweiz och Slovakien avser uppgifterna endast statliga lärosäten. För Japan och Island finns endast ofördelade uppgifter. Källa: Tabell B1.2 i EAG 2016.

Kostnader som andel av BNP

Ett annat mått på investeringar i utbildning är utbildningsanordnarnas kostnader som andel av BNP. År 2015 investerade OECD-länderna mellan 1,0 och 2,6 procent av BNP i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. Genomsnittet för OECD-länderna var 1,6 procent, varav 1,1 procentenhet utgjordes av offentliga medel. Mätt på detta sätt var det USA, Kanada, Tjeckien och Sydkorea som investerade mest i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. I dessa länder sker finansieringen huvudsakligen med privata medel. Ser man enbart till den offentliga finansieringen är det istället de nordiska länderna som tillsammans med Estland och Österrike hamnar i topp. Även i dessa länder förekommer viss privat finansiering, men i betydligt mindre utsträckning. Sveriges investeringar i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan var 1,7 procent av BNP 2013, varav 0,2 procentenhet privata medel. För Sveriges del består den privata finansieringen huvudsakligen av forskningsmedel.

Höga avsättningar för eftergymnasial utbildning i förhållande till BNP innebär inte automatiskt höga kostnader per student och vice versa. Det beror på att såväl storleken på BNP i förhållande till befolkningen som utbildningssystemens omfattning varierar mellan länderna. USA och Kanada tillhör dock de länder som oavsett mått investerar mest i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. Tjeckien och Sydkorea investerar mycket i förhållande till BNP men har trots det en låg kostnad per student. Dessa länder har betydligt

lägre BNP per capita än OECD-genomsnittet och i synnerhet Sydkorea har kraftigt byggt ut den eftergymnasiala utbildningen.

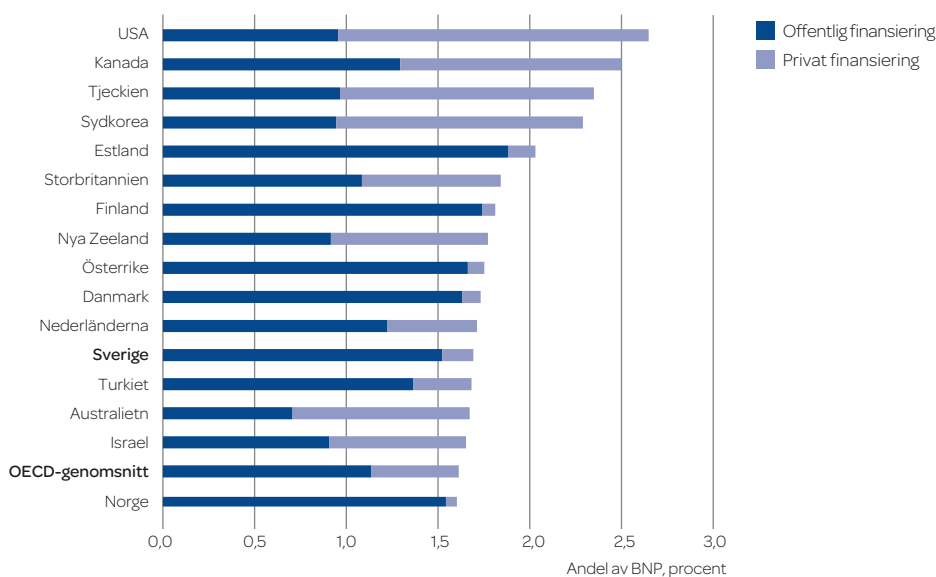
De nordiska länderna har också de en väl utbyggd eftergymnasial utbildning och i Sverige och Norge är kostnaden förhållandevis hög per student, men i förhållande till BNP är kostnaderna inte särskilt höga i internationell jämförelse.

FN:s och EU:s utbildningsmål

FN:s Agenda 2030 antogs av världens ledare i september 2015 och är en handlingsplan med 17 mål som ska leda till hållbar utveckling i hela världen. Målen, som avser perioden 2016–2030, spänner över alla politikområden och ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Mål 4 i Agenda 2030 är att säkerställa en likvärdig och inkluderande utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Ett antal delmål konkretiserar vad som ska uppnås till 2030, bland annat mål om att avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet.

Agenda 2030 bygger på FN:s Millennium Development Goals som gällde 2000–2015 och sedan tidigare finns Europeiska unionens 10-års-strategi Europa 2020 som syftar till att skapa ökad tillväxt och fler jobb. Det finns en samstämmighet mellan målen i Agenda 2030 och Europa 2020 och i Sverige har regeringen tillsatt en delegation som ska stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Figur 98. Kostnader för eftergymnasial utbildning som andel av BNP 2013. Andel av BNP som investeras i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan för de länder som investerar mest, samt OECD - genomsnittet. Källa: Table B2.3 i EAG 2016.

Utbildningsmål i Europa 2020

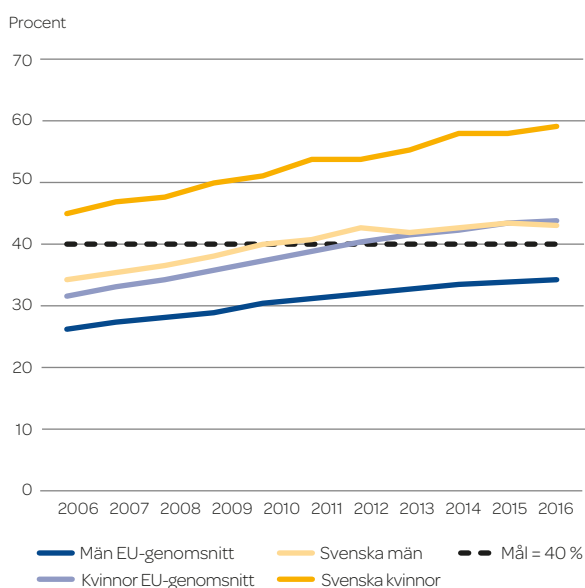
Ett av de två mål i Europa 2020 som rör högskolan är att andelen 30–34-åringar med minst två års eftergymnasial utbildning ska uppgå till 40 procent. För Sveriges del omfattar det högskoleutbildning och utbildning inom ramen för yrkeshögskolan, se faktaruta om ISCED. Det andra målet är att 3 procent av BNP ska investeras i forskning och utveckling (FoU).

Sedan 2006 har andelen eftergymnasialt utbildade i den yngre befolkningen inom EU ökat med 10 procentenheter, och uppgick enligt Eurostats preliminära uppgifter till 39 procent 2016. Utbildningsnivån har stigit mer eller mindre i alla EU-länder förutom Finland, men störst har ökningen varit i flera östeuropeiska länder. Där var utbildningsnivån tidigare relativt låg, men det har skett stora förändringar. Andelen eftergymnasialt utbildade har i flera fall stigit med omkring 20 procentenheter sedan 2006.

Könsskillnaderna i utbildningsnivå är dock stora. Medan det totalt sett var 39 procent av 30–34-åringarna inom EU som 2016 hade minst två års eftergymnasial utbildning, hade bland männen endast 34 procent uppnått denna nivå. Motsvarande nivå för kvinnorna var 44 procent 2016. För kvinnornas del nåddes 40-procentmålet redan 2012 enligt Eurostats uppföljning, medan utbildningsnivån bland männen fortfarande ligger under det uppsatta målet.

Europa 2020-målet är inte uppdelat på kvinnor och män, men med FN:s Agenda 2030 har det blivit mer fokus på att utjämna könsskillnaderna på utbildningsområdet. Ett exempel är delmålet att säkerställa att alla kvinnor

Figur 99. Andel kvinnor respektive män i åldern 30–34 år med minst två års eftergymnasial utbildning för Sverige samt EU-genomsnittet. Källa: Eurostat.

och män har lika tillgång till eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning. Redan 2006 hade kvinnorna i den yngre befolkningen högre utbildningsnivå än männen. Skillnaden var då fem procentenheter och könsskillnaden i utbildningsnivå inom EU har alltså ökat till 10 procent. De senaste åren har dock ökningstakten vad gäller den yngre befolkningens utbildningsnivå avtagit, både för kvinnor och män.

Sveriges nationella mål som det formuleras av regeringen är att andelen 30–34-åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 45–50 procent år 2020. Totalt sett nåddes målets övre intervall redan 2015 och 2016 uppgick andelen eftergymnasialt utbildade i Sveriges yngre befolkning till knappt 51 procent.

I Sverige är samtidigt könsskillnaderna ännu större än för EU-genomsnittet. Skillnaden har också ökat betydligt sedan 2006. Då hade 45 procent av kvinnorna och 34 procent av männen i åldern 30–34 år minst två års eftergymnasial utbildning. 2016 var motsvarande andelar 59 procent för kvinnorna och 43 procent för männen. Könsskillnaden i utbildningsnivå har alltså ökat från 11 till 16 procentenheter. I kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* framgår att övergången till högskolan fortfarande är betydligt högre bland kvinnor än bland män, så sannolikheten att könsskillnaderna i utbildningsnivå ska minska i närtid är inte hög.

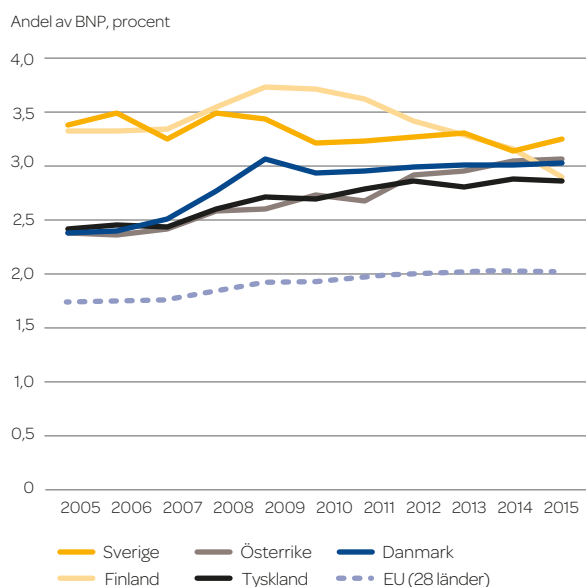
Mål för investeringar i forskning och utveckling

I den senaste forskningspolitiska propositionen lanserade regeringen som sitt nya mål för forskningspolitiken att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation (prop. 2016/17:50). Nytt är att högre utbildning inkluderas som ett medel för att nå målet.

Ett av regeringens delmål för den kommande tioårsperioden är att Sverige ska vara ett attraktivt land för investeringar i forskning och utveckling och att de offentliga och privata investeringarna i FoU även fortsatt bör överskrida EU:s mål (3 procent av BNP). Trots denna lite försiktiga formulering gäller fortfarande Sveriges nationella mål att offentliga och privata investeringarna i FoU ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP år 2020. Eftersom merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs vid landets lärosäten är detta mål betydelsefullt för universiteten och högskolorna. När staten gör satsningar på forskning påverkar det lärosätena direkt.

Enligt uppgifter från Eurostat var Sverige tillsammans med Österrike, Danmark, Finland och Tyskland de EU-länder som 2015 investerade mest i FoU som andel av BNP, omkring 3 procent. Övriga EU-länders investeringar i FoU varierade mellan 0,5 och 2,5 procent av BNP.

Figur 100. Investeringar i forskning och utveckling (FoU) som andel av BNP. I figuren ingår de fem EU-länder som hade högst investeringar i FoU 2015 samt EU-genomsnittet (uppgifterna för 2015 är preliminära). Källa: Eurostat

Till skillnad från övriga länder med höga FoU-investeringar har Sveriges och Finlands investeringar som andel av BNP minskat jämfört med 2006, främst på grund av att företagens investeringar inte har ökat i takt med tillväxten i ekonomin.

Ser man ännu längre tillbaka i tiden är minskningen för Sverige påtaglig. Sveriges investeringar i FoU var som högst omkring år 2000, då de uppgick till omkring 4 procent av BNP. Mellan 2006 och 2015 har FoU-investeringarnas andel av BNP varierat mellan 3,2 och 3,5 procent och 2015 uppgick de till 3,3 procent av BNP. I absoluta tal och löpande priser har Sveriges FoU-investeringar ökat med 24 procent under perioden, men BNP-tillväxten har varit förhållandevis god och ökningen återspeglas därför inte i en högre andel av BNP. I Danmark och Norge har FoU-investeringarna ökat under perioden, både som

andel av BNP och i absoluta tal, medan de i Finland har minskat påtagligt de senaste åren.

För EU-genomsnittet syns en svag uppgång under perioden 2005–2015, men det är långt kvar till målet om 3 procent av BNP 2020. År 2015 uppgick FoU-investeringarnas andel inom EU totalt sett till 2,0 procent. Det är en betydligt långsammare utveckling än i exempelvis Sydkorea, där FoU-intensiteten ökat från 2,6 till 4,3 procent under perioden.

Ökningen beror på att Sydkorea har fördubblat sina investeringar i FoU mellan 2006 och 2015. Den kraftigaste ökningen av FoU-satsningar står dock Kina för; de har mer än fyrdubblats sedan 2006 enligt Eurostats uppgifter. Ökningstakten är betydligt lägre i USA (22 procent) och i EU (38 procent), som dock utgått från en högre nivå. I alla de fyra fallen har investeringsökningarna huvudsakligen skett inom företagssektorn, som i de flesta länder – liksom i Sverige – är den största utföraren av FoU.

Ökad andel forskning inom högskolan

Merparten av Sveriges FoU utförs av företagssektorn och till skillnad från många andra länder bedrivs merparten av den offentligt finansierade forskningen inom högskolan. Det gör att nästan all svensk FoU utförs av någon av dessa två sektorer. I många andra länder bedrivs offentligt finansierad forskning ofta inom statliga forskningsinstitut (ingår i Offentlig sektor i tabell 38), men den svenska institutssektorn är liten.

I Sverige har ökningen av FoU-investeringar i relativa tal varit betydligt högre inom högskolesektorn än inom företagssektorn (i absoluta tal är ökningen ganska jämnt fördelad mellan sektorerna). Som ett resultat av detta har andelen FoU som utförs inom universitet och högskolor i Sverige ökat från 21 procent 2006 till 27 procent 2015. Samtidigt har andelen FoU utförd inom företagssektorn minskat från 75 till 70 procent.

I absoluta tal är det USA, Kina, Japan och Tyskland som satsar mest på FoU, men i relation till landets storlek har Sverige länge tillhört de länder som satsar mycket på FoU – trots avtagande avsättningar. Både i förhållande

Tabell 38. Andel av total FoU per utförande sektor i Sverige respektive EU-genomsnittet 2006 och 2015.

Utförande sektor	Sverige		EU-genomsnitt	
	2006	2015	2006	2015
Företagssektorn	75 %	70 %	63 %	64 %
Offentlig sektor	4 %	3 %	13 %	12 %
Universitet och högskolor	21 %	27 %	22 %	23 %
Privata organisationer utan vinstsyfte	0 %	0 %	1 %	1 %
	100 %	100 %	100 %	100 %

till BNP och i relation till befolkningens storlek är Sveriges investeringar i FoU fortfarande bland de största i internationell jämförelse. Enligt Eurostats uppgifter om EU-länderna samt USA, Japan och Sydkorea är det bara Schweiz som investerar mer än Sverige i FoU per invånare.

Nyckeltal för lärosäten

I detta kapitel redovisas tabeller med uppgifter om svenska universitet och högskolors storlek och verksamhet med ett antal kvantitativa mått, inklusive resultatmått som examina. Ett urval av sammanlagt 69 nyckeltal för lärosäten finns redovisade för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå samt för personal och ekonomi.

Högre utbildning i Sverige bedrivs vid ett femtiotal universitet och högskolor. Svenska lärosäten är av mycket varierande storlek och har olika inriktning på verksamheten. Sammantaget var de totala kostnaderna för utbildning och forskning i Sverige 69 miljarder kronor kalenderåret 2016, varav 40 miljarder för forskning och utbildning på forskarnivå. De tio största lärosätena svarade för drygt 87 procent av forskning och utbildning på forskarnivå. Det totala antalet anställda omräknat till helårs-personer, exklusive doktorander, uppgick till drygt 50 500 hösten 2016. Antalet aktiva doktorander hösten 2016 var nära 18 000. Under läsåret 2015/16 studerade 402 800 studenter vid svenska lärosäten på grundnivå och avancerad nivå.

Tabellerna redovisar ett urval av kvantitativa uppgifter som beskriver verksamheten vid universitet och högskolor. Det är i den meningen UKÄ använder termen nyckeltal för dessa uppgifter. Nyckeltalen i tabellen beskriver skillnader och likheter mellan lärosätena det senaste året (de minsta utbildningsanordnarna med enskild huvudman särredovisas inte). Samtliga nyckeltal finns också redovisade med en totaluppgift som är nettoräknad för riket.

De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. Oftast gäller uppgifterna kalenderåret 2016, men i vissa fall läsåret 2015/16 eller höstterminen 2016. I samtliga fall är de redovisade uppgifterna baserade på de uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentationssystemet Ladok eller lönesystemet till Statistiska centralbyrån eller direkt till UKÄ. I de fall ett nyckeltal har utelämnats beror det på att det grundar sig på individuppgifter och att antalet individer är för litet för att redovisa eller på att uppgiften inte kan förekomma (exempelvis har inte alla lärosäten tillstånd att utfärda examen i utbildning på forskarnivå).

Uppgifterna i tabellen finns också – tillsammans med uppgifter för tidigare år – tillgängliga i en särskild nyckeltalsdatabas på UKÄ:s webbplats, www.uka.se. I databasen finns ytterligare ett trettiotal nyckeltal som inte redovisas i detta kapitel. Nyckeltalen i databasen finns i längre tidsserier vilket gör det möjligt att se skillnader, likheter och utveckling över tid. Sammanslagningar av lärosäten påverkar naturligtvis redovisningen av nyckeltal för lärosäten över tid. Inför redovisningen av nyckeltal för 2016 har inga sammanslagningar av lärosäten skett, endast några enstaka namnbyten. I denna årsrapport redovisas samma urval av nyckeltal som i förra årets. Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Nyborjare vid lärosätet (högskolanyborjare). Uppgiften anger det antal individer som för första gången började studera vid det aktuella lärosätet (till skillnad från högskolanyborjare, se nedan). Uppgiften avser antalet nyborjare läsåret 2015/16. I riksuppgiften för

nyckeltalet ”nyborjare vid lärosäte” räknas en individ varje gång han eller hon byter lärosäte.

Nationell mobilitet för högskolanyborjare. Uppgiften anger andel av högskolanyborjarna (första gången vid aktuellt lärosäte) läsåret 2015/16 som läsåret innan studerade vid ett annat svenskt lärosäte. Uppgiften anges i procent.

Antal inresande studenter bland högskolanyborjare. Uppgiften avser antalet inresande studenter (utbytesstudenter och studenter som på egen hand ordnat sina studier i Sverige, så kallade freemover-studenter) vid respektive lärosäte läsåret 2015/16.

Högskolanyborjare. Denna uppgift redovisar det antal studenter som för första gången påbörjade studier vid det aktuella lärosätet det läsåret 2015/16 och inte tidigare hade studerat vid något annat lärosäte i Sverige. Uppgiften är alltså en delmängd av hela antalet som är nya vid lärosätet.

Samtliga uppgifter nedan om nyborjare i utbildning på grundnivå och avancerad nivå gäller högskolanyborjare.

Andel nyborjare på förstahandsval. Andel av högskolanyborjarna höstterminen 2016 som började på den utbildning de hade sökt i första hand. Uppgiften avser de som fanns med i Universitets- och högskolerådets (UHR) antagningssystem NyA. Uppgiften redovisas inte för de lärosäten där färre än 70 procent av högskolanyborjarna fanns med i NyA. Uppgiften anges i procent.

Kvarvarande år 2. Andel av högskolanyborjarna läsåret 2014/15 som var registrerade på samma lärosäte läsåret 2015/16. I beräkningen är inresande studenter exkluderade liksom studenter som under det första läsåret var registrerade för kurser om högst 3 högskolepoäng. Uppgiften anges i procent.

Medianålder för högskolanyborjare. Medianåldern för de studenter som för första gången börjar studera vid universitet och högskolor i Sverige under läsåret 2015/16, mätt den 31 december 2015.

Andel män. Andel män bland högskolanyborjarna läsåret 2015/16. Uppgiften anges i procent.

Andel med utländsk bakgrund. Andel bland högskolanyborjarna (exklusive inresande studenter) läsåret 2015/16 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar födda utomlands (hit räknas inte adoptivbarn). Uppgiften avser nyborjare i åldrar upp till och med 64 år. Uppgiften anges i procent. Mer ingående uppgifter om studenter med utländsk bakgrund publiceras löpande vartannat år i Statistiska meddelanden, senast i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Jämförelsetal, utländsk bakgrund. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybjörjarna läsåret 2015/16 (upp till och med 64 år) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med utländsk bakgrund skulle ha varit om utländsk bakgrund inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybjörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter med utländsk bakgrund hade varit representerade bland högskolenybjörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybjörjarna kommer från.

Andel med högskoleutbildade föräldrar. Andel högskolenybjörjare, exklusive inresande studenter, läsåret 2015/16 som kommer från en hemmiljö där minst en av föräldrarna har utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Se vidare *Högskolenybjörjare 2015/16 och doktorandnybjörjare 2014/15 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB. Uppgiften gäller nybjörjare i åldrar upp till och med 34 år och anges i procent.

Jämförelsetal, högutbildade föräldrar. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybjörjarna läsåret 2015/16 (upp till och med 34 års ålder) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med högutbildade föräldrar skulle ha varit om föräldrars utbildning inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybjörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter med högutbildade föräldrar hade varit representerade bland högskolenybjörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybjörjarna kommer från.

Antal studenter (hösttermin). Antalet registrerade studenter höstterminen 2016, exklusive studenter i uppdragsutbildning.

Antal inresande studenter. Antalet inresande studenter (utbytesstudenter och freemover-studenter) registrerade höstterminen 2016.

Antal helårsstudenter. Antalet helårsstudenter, exklusive studenter i uppdragsutbildning, läsåret 2015/16. Med helårsstudent avses antalet registrerade studenter

omräknat till heltidsekvivalenter. Nyckeltalet avser antalet studenter som är förstagångsregistrerade respektive fortsättningsregistrerade på ett kurstillfälle multiplicerat med kurstillfällets högskolepoängomfattning under en viss period dividerat med 60.

Antal helårsprestationer. Antalet helårsprestationer (exklusive uppdragsutbildning) läsåret 2015/16. Helårsprestationer avser summan avklarade högskolepoäng på kurser och delkurser dividerat med 60. Helårsprestationer redovisas endast för lärosäten med registreringar i Ladok.

Kurser med jämn könsfördelning. Andelen kurser med jämn könsfördelning vid lärosätet. Uppgiften baseras på registrerade kurspoäng för kvinnor respektive män. Andelsuppgiften anger andel kurser av alla kurser vid lärosätet där andelen kurspoäng för kvinnor och män ligger inom intervallet 40–60 procent. Uppgiften avser alla kurser läsåret 2015/16 och anges i procent.

Utbildningsprofil på grundnivå och avancerad nivå. Andelen helårsstudenter inom ett visst ämnesområde av samtliga helårsstudenter vid lärosätet läsåret 2015/16. Uppgifter redovisas för sju ämnesområden: humaniora och teologi, juridik och samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik, medicin och odontologi, vård och omsorg samt konst. Uppgiften anges i procent.

Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår. Andel helårsstudenter på kurser på avancerad nivå läsåret 2015/16 av det totala antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Antal avlagda examina. Det totala antalet avlagda examina läsåret 2015/16. I tabellen särredovisas även antalet examina för några större examensgrupper: yrkesexamina totalt, kandidatexamina, magisterexamina samt masterexamina.

Förstagångsexaminerade. Med förstagångsexaminerade menas antalet individer (inklusive inresande studenter) som tog ut sin första examen läsåret 2015/16 vid ett universitet eller en högskola i Sverige.

Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands. Antalet förstagångsexaminerade läsåret 2015/16 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller har deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. I uppgiften ingår inte inresande studenter.

Antal inresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet inresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2016, dvs. internationellt studentutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus, bilaterala program och annat studentutbyte som organiseras av lärosätena.

Antal utresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet utresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2016, dvs. internationellt studerandeutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus och bilaterala program som organiseras av lärosätena.

Utbildning på forskarnivå

Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå. Uppgiften avser antalet nybörjare i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016.

Rekrytering från egen högskola. Andel av nybörjarna i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016 som avlagt någon examen på grundnivå eller avancerad nivå vid det lärosäte där personen började sina forskarstudier. Nybörjare utan grundexamen (inte uttagen eller registrerad) ingår i uppgiften om personen har minst fyra registreringsterminer i svensk högskola varav den sista terminen är vid lärosätet där utbildningen på forskarnivå påbörjats. Uppgiften anges i procent.

Andel utländska doktorandnybörjare. Uppgiften anger andel utländska doktorandnybörjare bland samtliga doktorandnybörjare höstterminen 2016 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses doktorander från annat land som kommit till Sverige med syfte att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander. Uppgiften gäller antalet aktiva doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2016. Som aktiva doktorander räknas de som har rapporterats studera minst en procent av heltid.

Antal helårskandidater. Uppgiften gäller antalet doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2016 omräknat utifrån uppgiven aktivitetsgrad till helårskandidater.

Andel utländska doktorander. Uppgiften anger andel utländska doktorander bland samtliga aktiva i utbildning på forskarnivå höstterminen 2016 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses doktorander från annat land som kommit till Sverige i avsikt att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel anställda som doktorand (helårskandidat). Uppgiften anger andelen med doktorandanställning av samtliga aktiva doktorander omräknat i helårskandidater utifrån uppgiven aktivitetsgrad höstterminen 2016. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander per doktorsexamen. Uppgiften anger relationen mellan antalet doktorander (inklusive antagna till licentiatexamen) höstterminen 2016 angivet i helårskandidater och antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2016. Om studietiden per helårskandidat

antas vara fyra år och tillflödet av doktorandnybörjare är konstant blir talet fyra, vilket är lika med den nominella studietiden. Talet påverkas i hög grad av förändringar i inflödet av nya doktorander. Det blir högt i ett skede av ökad tillströmning eller uppbyggnad av utbildning på forskarnivå.

Antal doktorsexamina. Antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2016.

Andel utländska doktorsexamina. Uppgiften anger andel utländska doktorander som avlagt doktorsexamen bland samtliga doktorsexaminerade kalenderåret 2016 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Antal licentiatsexamina. Antalet avlagda licentiatsexamina kalenderåret 2016.

Andel utländska licentiatsexamina. Uppgiften anger andelen utländska doktorander som avlagt licentiatexamen bland samtliga licentiatexaminerade kalenderåret 2016 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Personal

Uppgifterna redovisas för kalenderåret 2016 (mätperiod oktober månad).

Antal anställda (helårspersoner). Uppgiften gäller samtliga anställda, exklusive doktorander med anställning som doktorand.

Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner). Uppgiften avser antalet forskande och undervisande personal exklusive doktorander med anställning som doktorand. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal.

Andel forskande/undervisande personal. Uppgiften gäller andelen forskande och undervisande personal av alla anställda (exklusive doktorander med anställning som doktorand). Antalet anställda respektive forskande och undervisande personal är omräknat till helårspersoner. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal. Uppgiften anges i procent.

Andel kvinnor av forskande/undervisande personal. Andelen kvinnor bland forskande och undervisande personal. Uppgiften anges i procent.

Antal disputerade av forskande/undervisande personal (helårspersoner). Uppgiften gäller antalet personer med doktorsexamen, enligt SCB:s utbildningsregister, bland undervisande och forskande personal, exklusive doktorander.

Andel disputerade av forskande/undervisande personal. Antalet disputerade bland forskande och undervisande personal enligt SCB:s utbildningsregister i relation till hela antalet forskande och undervisande personal, exklusive doktorandanställda. Uppgiften anges i procent.

Antal professorer (helårspersoner). Antal anställda professorer.

Andel professorer av forskande/undervisande personal. Uppgiften gäller andelen professorer av all forskande och undervisande personal, båda talen räknade i helårspersoner. Uppgiften anges i procent.

Ekonomi

Totala intäkter. Uppgiften visar lärosätens totala intäkter kalenderåret 2016 och anges i miljoner kronor.

Totala kostnader. Uppgiften gäller lärosätens totala kostnader kalenderåret 2016 och anges i miljoner kronor. Denna uppgift ger en bild av storleken på lärosätets verksamhet (omsättning).

Andel lokalkostnader. Uppgiften avser lärosätens lokalkostnader för kalenderåret 2016, och anges i procent av de totala kostnaderna. Uppgifterna är inte helt jämförbara mellan lärosätena eftersom det finns skillnader i vilka kostnader som olika lärosäten räknar in i lokalkostnader, till exempel kostnader för lokalvård. Annat som kan försvåra jämförelser är att lärosätena ibland kan ha tomma lokaler som hyrs ut externt. I övrigt beror skillnaderna i lokalkostnader mellan lärosätena på vilken typ av utbildning och forskning som bedrivs och var lärosätet är beläget.

Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2016 som gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Andel kostnad forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2016 som gäller forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Finansiering

Andel extern finansiering (procent). Huvuddelen av verksamheten vid universitet och högskolor finansieras med direkta statsanslag men för forskningen kommer en stor del från externa finansiärer. Den externa finansieringen kommer från forskningsråd, andra statliga myn-

digheter, offentliga forskningsstiftelser, organisationer utan vinstsyfte, kommuner och landsting, privata företag, EU med flera. Här ingår också de anslagsmedel som fördelas som bidrag via Kammarkollegiet. Uppgiften avser de totala externa intäkterna i procent av lärosätets totala intäkter för kalenderåret 2016, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel anslagsmedel. De direkta statsanslagens andel av de totala intäkterna, exklusive finansiella intäkter, för kalenderåret 2016. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsanslag. Intäkter från anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som andel av lärosätets totala anslag för utbildning och forskning för kalenderåret 2016. Uppgiften ger en bild av hur de statliga anslagen fördelas mellan utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive på forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel uppdragsutbildning. Andelen av de totala intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som avser uppdragsutbildning. Uppgiften anges i procent och avser kalenderåret 2016.

Andel uppdragsforskning. Den andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå som avser uppdragsforskning. Uppgiften anges i procent för kalenderåret 2016.

Forskningsfinansiering

Forskningsintäkter. De totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå, dvs. intäkter från direkta statsanslag, externa finansiärer samt finansiella intäkter kalenderåret 2016. Uppgiften anges i miljoner kronor.

Andel extern forskningsfinansiering. De externa intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå redovisas i lärosätens resultaträkningar som intäkter av avgifter och bidrag. Bidrag för forskning lämnas från forskningsråd, statliga myndigheter, offentliga forskningsstiftelser, kommuner, landsting, EU, företag i Sverige, organisationer utan vinstsyfte i Sverige, företag i utlandet, organisationer utan vinstsyfte i utlandet och övriga. Här ingår också de anslagsmedel som fördelas som bidrag via Kammarkollegiet. Uppgiften gäller intäkter från externa finansiärer som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsbidrag. Andelen forskningsbidrag av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från EU:s ramprogram. Intäkter från EU:s ramprogram (inklusive European Research Council, ERC) som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från VR, Forte och Formas. Uppgiften anger andelen intäkter från de tre forskningsråden Vetenskapsrådet (VR), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte, tidigare FAS) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) av de totala intäkterna för utbildning på forskarnivå och forskning under 2016. Uppgiften anges i procent.

Lärosäten i nyckeltalstabellen

Uppsala universitet	UU
Lunds universitet	LU
Göteborgs universitet	GU
Stockholms universitet	SU
Umeå universitet	UmU
Linköpings universitet	LiU
Karolinska institutet	KI
Kungl. Tekniska högskolan	KTH
Chalmers tekniska högskola	CTH
Luleå tekniska universitet	LTU
Handelshögskolan i Stockholm	HHS
Sveriges lantbruksuniversitet	SLU
Karlstads universitet	KaU
Linnéuniversitetet	LNU
Örebro universitet	ORU
Mittuniversitetet	MiU
Blekinge tekniska högskola	BTH
Försvarshögskolan	FHS
Gymnastik - och idrottshögskolan	GIH
Högskolan i Borås	HB
Högskolan Dalarna	HDa
Högskolan i Gävle	HiG
Högskolan i Halmstad	HH
Högskolan Kristianstad	HKr
Högskolan i Skövde	HS
Högskolan Väst	HV
Malmö högskola	MaH
Mälardalens högskola	MdH
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	HJ
Södertörns högskola	SH
Konstfack	KF
Kungl. Konsthögskolan	KKH
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	KMH
Stockholms konstnärliga högskola	SKH

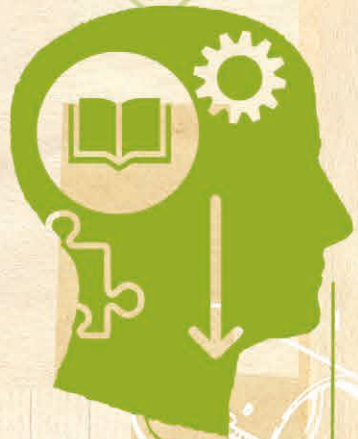
	Riket	UU	LU	GU	SU	UmU	LiU	KI
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nybörjare vid lärosätet, läsår	168 257	14 130	12 213	12 273	16 286	10 673	7 562	3 103
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	31	34	27	28	30	37	22	27
Antal inresande studenter bland nybörjare, läsår	23 127	2 041	3 235	1 402	2 007	1 098	1 421	513
Högskolenybörjare, läsår	86 014	7 023	8 145	6 566	8 332	4 295	4 936	1 328
Andel nybörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	68	71		71	66	67	69	72
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	65	58	66	64	52	68	77	68
Medianålder för högskolenybörjare, läsår	22,0	21,5	21,6	22,1	21,9	22,3	21,7	22,6
Andel män, högskolenybörjare, läsår (procent)	44	44	44	36	37	39	46	27
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	22	20	17	24	29	14	18	49
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	0,9	0,9	0,7	1,0	1,0	0,8	0,8	1,6
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	39	50	53	41	45	39	42	46
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar	1,4	1,6	1,7	1,5	1,4	1,4	1,6	1,5
Antal studenter, hösttermin	343 209	28 808	29 595	30 574	34 084	20 753	19 915	7 253
Antal inresande studenter, hösttermin	27 938	2 707	4 069	1 896	2 820	1 428	1 470	591
Antal helårsstudenter, läsår	294 349	23 857	26 952	24 908	27 903	16 239	17 512	6 162
Antal helårsprestationer, läsår	246 356	19 501	23 070	21 226	21 937	13 569	15 271	5 796
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	27	36	33	29	31	35	27	30
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	14	21	16	16	24	14	11	1
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	41	37	38	51	62	41	35	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	10	17	12	10	10	10	15	2
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	15	9	16		0	7	21	
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	6	7	6	9		11	7	53
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	7	5	5	6		10	8	33
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	2	0	3	4		2	1	
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	20	25	27	23	19	21	24	40
Totalt antal avlagda examina, läsår	81 169	6 028	8 685	6 177	6 237	4 628	5 330	2 752
Antal yrkesexamina, läsår	33 349	2 450	2 783	2 504	2 429	2 191	2 264	1 510
Antal kandidatexamina, läsår	29 740	2 097	3 292	2 371	2 708	1 507	1 620	456
Antal magisterexamina, läsår	6 657	391	1 191	368	261	555	359	611
Antal masterexamina, läsår	9 970	1 017	1 308	915	827	285	1 072	172
Antal förstagångsexaminerade, läsår	53 970	4 313	6 350	4 051	4 638	2 806	3 211	1 130
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	7 026	832	1 140	605	693	303	577	151
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	16 186	1 546	2 191	1 121	1 469	819	1 165	320
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	7 919	999	1 193	471	754	333	578	148
Utbildning på forskarnivå								
Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	2 929	335	385	253	237	147	158	354
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	43	43	57	51	41	61	49	38
Andel utländska doktorandnybörjare, hösttermin (procent)	42	37	37	26	41	21	41	37
Antal doktorander, hösttermin	18 012	2 117	2 472	1 526	1 478	903	1 129	2 283
Antal helårsdoktorander, hösttermin	12 947	1 594	1 666	991	1 133	599	764	1 749
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	35	35	32	21	37	29	26	33
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	68	73	73	67	77	71	65	54
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	4	4	4	4	5	3	4	5
Antal doktorsexamina, kalenderår	2 985	389	460	250	232	177	195	331
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	37	40	30	20	41	31	28	34
Antal licentiatexamina, kalenderår	687	77	48	15	72	13	46	7
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	42	39	29	13	54	23	37	14
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	50 535	4 890	5 474	4 665	3 881	3 181	2 727	4 039
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	29 420	2 994	2 961	2 645	2 403	1 923	1 580	2 071
Andel forskande / undervisande personal (procent)	58	61	54	57	62	60	58	51
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	45	44	39	50	46	47	40	52
Antal disputerade av forskande / undervisande personal (helårspersoner)	16 964	1 782	1 983	1 740	1 360	1 212	1 032	1 229
Andel disputerade av forskande / undervisande personal (procent)	58	60	67	66	57	63	65	59
Antal professorer (helårspersoner)	5 123	584	686	526	472	308	327	386
Andel professorer av forskande / undervisande personal (procent)	17	20	23	20	20	16	21	19
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	69 200	6 643	8 113	6 218	4 930	4 221	3 734	6 667
Totala kostnader, miljoner kronor	68 954	6 636	7 993	6 149	4 924	4 227	3 762	6 578
varav andel lokalkostnader (procent)	12,5	10,9	12,6	10,1	14,4	9,7	13,3	11,5
Andel kostnad utbildning grundnivå / avancerad nivå (procent)	41,1	29,2	30,1	39,6	41,7	40,9	43,0	15,8
Andel kostnad forskning / utbildning på forskarnivå (procent)	58,3	70,8	69,9	60,4	58,3	59,1	57,0	84,2
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	39,5	41,4	45,7	35,7	34,9	36,6	34,3	56,8
Andel anslagsmedel (procent)	60,5	58,6	54,3	64,3	65,1	63,4	65,7	43,2
varav andel forskningsanslag (procent)	42,4	55,7	54,3	46,4	48,3	45,7	38,6	68,4
Andel uppdragsutbildning (procent)	5,0	4,3	3,1	3,1	5,5	5,2	1,0	7,8
Andel uppdragsforskning (procent)	3,8	2,4	2,1	4,5	3,4	7,0	2,0	5,0
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	40 704	4 716	5 717	3 830	3 001	2 498	2 113	5 607
varav andel extern finansiering (procent)	56,3	54,0	58,1	51,4	48,4	51,1	55,2	64,8
varav andel forskningsbidrag (procent)	47,0	45,8	51,0	43,9	41,6	36,2	49,0	53,5
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	3,7	4,3	3,9	2,3	2,2	1,2	3,7	4,2
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	15,6	17,7	21,1	18,1	19,2	14,3	15,6	17,6

	KTH	CTH	LTU	HHS	SLU	KaU	LNU	ORU
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	7 101	3 123	5 127	680	1 716	5 084	12 832	5 046
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	31	24	35	26	35	32	40	28
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	1 975	995	493	305	286	339	1 387	307
Högskolenyborjare, läsår	4 449	2 387	2 277	550	852	2 328	4 882	2 514
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		79	63		84	62	68	59
Kvarvarande år 2 , läsår (procent)	70	85	65	92	80	67	61	71
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,2	21,9	21,8	21,9	22,8	21,9	22,5	21,6
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	68	70	56	59	35	41	40	41
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	30	14	12	13	10	14	17	23
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	1,1	0,7	0,7	0,6	0,5	0,8	0,8	1,0
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	55	53	38	77	42	32	30	34
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,7	1,9	1,5	2,1	1,7	1,4	1,3	1,4
Antal studenter, hösttermin	15 181	9 669	9 309	1 782	4 466	10 265	18 448	
Antal inresande studenter, hösttermin	2 651	1 310	430	440	348	305	1 364	303
Antal helårsstudenter, läsår	12 462	9 063	7 587	1 686	3 781	8 265	13 996	8 865
Antal helårsprestationer, läsår	10 759	8 092	6 335	1 532	3 466	6 944	11 448	7 742
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	27	22	22		16	26	23	30
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	3	2	9	2		9	20	8
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	1	10	29	98	14	57	48	55
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	21	16	12		46	8	7	4
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	71	62	32		23	9	7	6
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	1		4		16	2	4	12
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)			8			7	5	9
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)		0	4			3	5	2
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	41	37	17	58	34	13	11	14
Totalt antal avlagda examina, läsår	3 983	3 145	1 708	670	1 052	2 008	3 081	2 582
Antal yrkesexamina, läsår	1 623	1 090	822		419	1 190	1 372	1 132
Antal kandidatexamina, läsår	898	799	516	321	383	527	1 234	1 082
Antal magisterexamina, läsår	117	7	103	3	9	208	291	156
Antal masterexamina, läsår	1 310	1 247	159	346	240	60	87	122
Antal förstagångsexaminerade, läsår	2 352	1 545	1 310	448	644	1 375	2 400	1 790
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	433	205	117	83	80	101	307	143
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	1 141	727	331	181	219	302	806	262
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	670	420	141	192	98	95	289	139
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	300	199	81	20	93	30	31	99
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	35	42	32	50	28	33	29	32
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	64	50	56	53	64	43	58	35
Antal doktorander, hösttermin	1 790	1 138	504	138	499	229	251	404
Antal helårsdoktorander, hösttermin	1 391	842	369	107	376	137	171	254
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	57	46	52	41	47	25	24	20
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander) , hösttermin (procent)	64	82	72	9	70	70	72	54
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	5	4	5	6	3	5	5	4
Antal doktorsexamina, kalenderår	279	204	78	17	128	25	36	66
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	61	51	58	29	43	16	42	23
Antal licentiatexamina, kalenderår	100	152	43	4	13	12	3	8
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	52	46	65	25	31	8		
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	2 712	2 186	1 126	210	2 573	972	1 616	966
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	1 543	1 266	616	98	1 362	610	993	568
Andel forskande / undervisande personal (procent)	57	58	55	47	53	63	61	59
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	24	23	37	23	47	50	47	51
Antal disputerade av forskande / undervisande personal (helårspersoner)	843	695	399	72	796	318	499	341
Andel disputerade av forskande / undervisande personal (procent)	55	55	65	73	58	52	50	60
Antal professorer (helårspersoner)	308	217	158	32	214	79	116	103
Andel professorer av forskande / undervisande personal (procent)	20	17	26	32	16	13	12	18
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	4 426	3 611	1 639	464	3 350	1 074	1 761	1 313
Totala kostnader, miljoner kronor	4 445	3 811	1 688	427	3 246	1 071	1 763	1 263
varav andel lokalkostnader (procent)	18,2	12,0	12,8	17,5	12,4	11,4	11,9	15,2
Andel kostnad utbildning grundnivå / avancerad nivå (procent)	31,4	27,6	43,1	64,8	16,9	67,0	72,6	63,1
Andel kostnad forskning / utbildning på forskarnivå (procent)	68,6	72,4	56,9	35,2	69,3	33,0	27,4	36,9
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	49,9	53,1	37,5	83,1	48,2	22,1	23,4	17,7
Andel anslagsmedel (procent)	50,1	46,9	62,5	16,9	51,8	77,9	76,6	82,3
varav andel forskningsanslag (procent)	52,8	49,7	35,2		63,8	26,7	23,6	27,5
Andel uppdragsutbildning (procent)	1,0	1,6	0,8		0,4	7,2	11,2	0,5
Andel uppdragsforskning (procent)	3,4	4,4	9,0		4,4	3,7	2,4	2,0
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	3 073	2 584	934	211	2 345	364	493	472
varav andel extern finansiering (procent)	61,9	67,4	61,4	100,0	52,7	38,5	35,4	37,2
varav andel forskningsbidrag (procent)	51,8	57,5	50,2	93,8	33,8	33,8	30,9	31,6
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	7,6	7,9	4,9		1,3	3,2	1,7	2,0
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	12,8	13,5	6,1	2,5	14,1	4,6	7,2	9,1

	MJU	BTH	FHS	GIH	HB	HDa	HiG	HH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nybjörjare vid lärosätet, läsår	7 134	2 640	376	512	3 154	7 110	8 337	3 914
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	46	38	47	33	23	39	48	30
Antal inresande studenter bland nybjörjare, läsår	309	420	2	12	305	431	180	399
Högskolenybjörjare, läsår	2 150	1 240	115	185	1 634	2 316	2 083	1 815
Andel nybjörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	63	60	94	72	59	65	69	63
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	60	54	67	73	71	49	58	64
Medianålder för högskolenybjörjare, läsår	23,2	21,4	23,1	22,0	22,4	23,7	23,0	22,1
Andel män, högskolenybjörjare, läsår (procent)	40	67	71	57	31	43	39	46
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	15	21	9	21	24	22	18	20
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	0,8	1,0	0,4	0,8	1,1	1,1	0,9	1,0
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	30	33	50	32	28	25	27	27
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar	1,3	1,3	1,7	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Antal studenter, hösttermin	8 973	3 941	679	1 013	6 620	8 946	9 402	6 679
Antal inresande studenter, hösttermin	381	547	4	33	288	594	257	420
Antal helårsstudenter, läsår	6 920	3 122	546	767	5 459	6 139	6 045	5 038
Antal helårsprestationer, läsår	5 696	2 506	451	623	4 688	4 777	4 650	4 243
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	22	12	25	35	12	23	29	22
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	16	2	9		9	39	13	13
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	46	5	51	13	50	37	44	43
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	5	8			5	2	9	8
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	14	69	9		16	8	19	19
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	3	2			5	3	2	3
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	11	13		10	11	7	9	9
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	2				2		1	0
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	8	27	9	16	14	7	7	9
Totalt antal avlagda examina, läsår	1 687	766	98	113	1 883	1 254	1 478	1 301
Antal yrkesexamina, läsår	671	174	31	31	783	582	580	479
Antal kandidatexamina, läsår	692	362	46	54	750	493	708	625
Antal magisterexamina, läsår	191	95	21	18	228	104	103	146
Antal masterexamina, läsår	47	121		8	71	9	22	14
Antal förstagångsexaminerade, läsår	1 223	528	79	79	1 056	903	1 041	974
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	46	27	8	4	129	19	27	90
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	341	136	1	3	234	328	133	301
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	54	27	15		164	39	13	78
Utbildning på forskarnivå								
Antal nybjörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	29	16		4	10	2	12	10
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	38	25			30		25	30
Andel utländska doktorandnybjörjare, hösttermin (procent)	73	63		50	80	100		86
Antal doktorander, hösttermin	160	88		17	54	11	37	62
Antal helårsdoktorander, hösttermin	111	56		14	44	8	32	43
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	31	55		12	57	45	19	42
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	73	53		69	49	100	90	65
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	5	6		7	6	8		11
Antal doktorsexamina, kalenderår	23	9		2	7	1		4
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	30	56			29			25
Antal licentiatexamina, kalenderår	9	10			3	1		3
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	33	60			33			33
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	785	352	310	99	570	605	547	493
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	494	220	197	62	342	414	381	290
Andel forskande / undervisande personal (procent)	63	63	63	62	60	69	70	59
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	46	36	27	42	54	56	51	46
Antal disputerade av forskande / undervisande personal (helårspersoner)	249	98	57	32	168	172	166	158
Andel disputerade av forskande / undervisande personal (procent)	50	45	29	52	49	41	44	54
Antal professorer (helårspersoner)	68	36	18	5	29	26	29	32
Andel professorer av forskande / undervisande personal (procent)	14	16	9	8	9	6	8	11
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	927	456	492	141	637	600	611	554
Totala kostnader, miljoner kronor	937	441	495	140	646	613	618	561
varav andel lokalkostnader (procent)	11,8	11,3	10,7	18,2	13,1	11,2	12,1	13,5
Andel kostnad utbildning grundnivå / avancerad nivå (procent)	62,0	69,1	75,7	72,8	79,9	82,0	78,2	74,1
Andel kostnad forskning / utbildning på forskarnivå (procent)	38,0	30,9	24,3	27,2	20,1	18,0	21,8	25,9
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	19,1	25,1	52,6	15,4	17,7	22,7	15,5	22,0
Andel anslagsmedel (procent)	80,9	74,9	47,4	84,6	82,3	77,3	84,5	78,0
varav andel forskningsanslag (procent)	30,8	26,7	26,5	20,5	12,6	13,2	17,6	14,5
Andel uppdragsutbildning (procent)	2,7	0,1	53,5		3,4	9,8	6,6	0,6
Andel uppdragsforskning (procent)	2,9	2,9	33,8		4,0	3,8	1,7	3,1
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	364	146	122	38	146	108	133	144
varav andel extern finansiering (procent)	36,5	37,5	49,4	35,9	54,5	43,2	31,8	56,6
varav andel forskningsbidrag (procent)	32,3	34,4	15,2	33,5	46,6	30,6	29,8	52,2
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	0,9	1,4	1,0		4,2		0,6	2,2
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	1,9	0,2	1,2	0,6	6,3	2,8	5,9	3,9

	HKr	HS	HV	MaH	MdH	HJ	SH	KF
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nybörjare vid lärosätet, läsår	6 587	3 783	3 523	7 165	5 160	5 031	4 216	291
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	49	36	32	30	34	24	34	26
Antal inresande studenter bland nybörjare, läsår	233	187	233	651	252	1 100	199	62
Högskolenyborjare, läsår	1 593	1 510	1 408	3 213	2 049	3 102	1 790	126
Andel nybörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	61	67	60	66	56	69	51	
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	53	56	62	63	67	66	59	75
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,6	22,1	22,2	22,6	22,3	21,9	21,9	24,6
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	33	48	39	34	38	43	33	33
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	22	20	24	34	28	20	34	
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	0,9	1,0	1,1	1,2	1,1	1,0	1,1	
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	29	29	24	33	27	31	33	
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2	1,4	1,1	
Antal studenter, hösttermin	8 058	4 947	6 296	14 600	10 353	8 758	7 259	725
Antal inresande studenter, hösttermin	270	215	180	1 025	369	1 194	263	83
Antal helårsstudenter, läsår	5 109	3 826	4 531	11 807	6 984	7 194	6 827	650
Antal helårsprestationer, läsår	4 067	3 073	3 748	9 925	5 935	6 046	5 493	599
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	21	16	17	19	19	28	28	17
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)	4	13	6	10	10	11	36	1
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)	65	23	59	58	50	43	45	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	6	11	3	2	7	3	7	
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	6	32	13	12	13	21		
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)	5	6	4	5	5	6		
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)	13	14	14	6	13	11	0	
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)		1	0	3	1	1	0	86
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	8	6	7	13	12	14	7	34
Totalt antal avlagda examina, läsår	1 200	1 052	1 481	3 041	2 205	2 479	1 175	110
Antal yrkesexamina, läsår	594	292	483	1 781	1 009	985	295	8
Antal kandidatexamina, läsår	482	560	782	857	942	1 016	754	58
Antal magisterexamina, läsår	88	123	72	228	193	185	69	4
Antal masterexamina, läsår	3	1	4	102	49	203	40	40
Antal förstagångsexaminerade, läsår	738	682	1 086	2 320	1 460	1 536	1 008	85
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	30	38	40	142	108	347	93	20
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	224	165	178	326	220	635	188	43
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	32	29	49	155	81	422	110	40
Utbildning på forskarnivå								
Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår		7	8	26	33	37	9	
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)				50	30	46		
Andel utländska doktorandnybörjare, hösttermin (procent)		100	100	18	45	23	17	
Antal doktorander, hösttermin		39	50	184	206	180	74	
Antal helårskandidater, hösttermin		27	38	115	139	106	60	
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)		28	34	22	38	28	18	
Andel anställda som doktorand (helårskandidater), hösttermin (procent)		70	69	67	51	55	96	
Antal doktorander (helårskandidater) per doktorsexamen, kalenderår		27	10	7	6	7	7	
Antal doktorsexamina, kalenderår		1	4	17	25	16	9	
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)				24	48	38	33	
Antal licentiatexamina, kalenderår		3	5	2	27	11		
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)				20	50	41	36	
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	456	433	474	1 249	728	659	657	139
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	301	284	304	737	478	381	374	69
Andel forskande / undervisande personal (procent)	66	66	64	59	66	58	57	50
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	61	39	56	54	48	55	52	59
Antal disputerade av forskande / undervisande personal (helårspersoner)	140	128	137	364	232	170	245	14
Andel disputerade av forskande / undervisande personal (procent)	46	45	45	49	49	45	66	21
Antal professorer (helårspersoner)	23	24	25	75	47	38	56	13
Andel professorer av forskande / undervisande personal (procent)	8	8	8	10	10	10	15	19
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	487	460	484	1 406	914	931	770	175
Totala kostnader, miljoner kronor	478	463	510	1 378	865	896	758	177
varav andel lokalkostnader (procent)	9,2	12,3	9,2	15,2	11,0	10,2	15,7	24,3
Andel kostnad utbildning grundnivå / avancerad nivå (procent)	86,8	72,9	78,5	81,0	69,9	71,9	64,1	90,6
Andel kostnad forskning / utbildning på forskarnivå (procent)	13,2	27,1	21,5	19,0	30,1	28,1	35,9	9,4
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	14,7	22,0	19,9	23,3	25,4	31,7	41,9	6,9
Andel anslagsmedel (procent)	85,3	78,0	80,1	76,7	74,6	68,3	58,1	93,1
varav andel forskningsanslag (procent)	12,7	13,2	12,9	12,7	15,2	17,3	12,7	5,8
Andel uppdragsutbildning (procent)	8,2	3,1	6,2	6,7	3,3	6,5	17,2	0,4
Andel uppdragsforskning (procent)	1,6	1,9	0,3	7,0	3,4	1,8	1,9	
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	67	127	105	286	275	263	277	14
varav andel extern finansiering (procent)	20,9	61,7	52,3	52,1	62,3	56,6	79,5	34,8
varav andel forskningsbidrag (procent)	19,3	57,0	50,1	43,9	58,6	45,5	76,3	34,7
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)		7,3	0,3	1,1		0,5	0,3	
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	3,4	4,4	3,3	13,5	3,5	8,2	4,9	15,8

	KKH	KMH	SKH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Nybörjare vid lärosätet, läsår	108	546	445
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	19	30	28
Antal inresande studenter bland nybörjare, läsår	31	278	110
Högskolenybörjare, läsår	46	370	180
Andel nybörjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		78	
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	53	77	63
Medianålder för högskolenybörjare, läsår	26,0	23,6	26,7
Andel män, högskolenybörjare, läsår (procent)	30	47	34
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)			
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.			
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)			
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.			
Antal studenter, hösttermin	225	879	642
Antal inresande studenter, hösttermin	52	220	130
Antal helårsstudenter, läsår	200	697	436
Antal helårsprestationer, läsår		657	407
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)		48	33
Andel helårsstudenter inom humaniora - teologi, läsår (procent)		0	
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap - juridik, läsår (procent)		10	16
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom medicin - odontologi, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom vård - omsorg, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	100	89	83
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	64	24	24
Totalt antal avlagda examina, läsår	40	158	106
Antal yrkesexamina, läsår		52	2
Antal kandidatexamina, läsår	18	81	79
Antal magisterexamina, läsår		3	7
Antal masterexamina, läsår	22	22	18
Antal förstagångsexaminerade, läsår	22	114	87
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	5	18	11
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	22	38	16
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	7	19	8
Utbildning på forskarnivå			
Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår			
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)			
Andel utländska doktorandnybörjare, hösttermin (procent)			
Antal doktorander, hösttermin			
Antal helårsdoktorander, hösttermin			
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)			
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)			
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår			
Antal doktorsexamina, kalenderår			
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)			
Antal licentiatexamina, kalenderår			
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)			
Personal, kalenderår			
Antal anställda (helårspersoner)	40	137	190
Antal forskande / undervisande personal (helårspersoner)	27	73	89
Andel forskande / undervisande personal (procent)	66	53	47
Andel kvinnor av forskande / undervisande personal (procent)	60	29	59
Antal disputerade av forskande / undervisande personal (helårspersoner)		7	4
Andel disputerade av forskande / undervisande personal (procent)		9	5
Antal professorer (helårspersoner)	9	18	19
Andel professorer av forskande / undervisande personal (procent)	35	25	21
Ekonomi, kalenderår			
Totala intäkter, miljoner kronor	78	175	263
Totala kostnader, miljoner kronor	78	177	266
varav andel lokalkostnader (procent)	26,7	21,7	23,8
Andel kostnad utbildning grundnivå / avancerad nivå (procent)	92,5	94,8	77,0
Andel kostnad forskning / utbildning på forskarnivå (procent)	7,5	5,2	23,0
Finansiering, kalenderår			
Andel extern finansiering (procent)	11,2	7,9	4,7
Andel anslagsmedel (procent)	88,8	92,1	95,3
varav andel forskningsanslag (procent)	8,7	5,9	19,5
Andel uppdragsutbildning (procent)			0,1
Andel uppdragsforskning (procent)			
Forskningsfinansiering, kalenderår			
Forskningsintäkter, miljoner kronor	6	11	51
varav andel extern finansiering (procent)	5,0	14,9	5,2
varav andel forskningsbidrag (procent)	4,6	14,8	5,0
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)			
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)		14,3	2,5

Q U E

Nyckeltal för yrkesexamensprogram

I detta kapitel redovisas antalsuppgifter och andra karakteristika för ett antal utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå. Ett urval av 16 nyckeltal redovisas för 51 yrkesexamensprogram med sammanlagt nära 150 000 registrerade studenter hösten 2016.

Det finns något fler än femtio yrkesexamina i högskolan. Utbildningar som leder fram till dessa yrkesexamina organiseras i form av program, så kallade yrkesexamensprogram. Hösten 2016 fanns utbildningar mot en yrkesexamen vid närmare 40 lärosäten. Nära 150 000 studenter (62 procent kvinnor, 38 procent män) var hösten 2016 registrerade på utbildningsprogram som leder till yrkesexamen. En stor del av dessa studenter finns på ett fåtal program. Storleksmässigt är det avsevärda skillnader mellan olika yrkesutbildningsprogram. Nära 45 procent av samtliga registrerade studenter på en utbildning mot en yrkesexamen fanns på de fyra största enskilda yrkesexamensprogrammen mot: civilingenjör (med 27 500 registrerade studerande), sjuksköterska (15 000 studerande), högskoleingenjör (12 500 studerande) respektive ämneslärare (12 200 studerande).

Totalt avlades drygt 32 100 yrkesexamina under 2016. Avlagda examina från de fyra enskilda yrkesexamensprogrammen med flest examinerade (sjuksköterska, civilingenjör, förskollärare och högskoleingenjör) utgjorde över 40 procent av samtliga avlagda yrkesexamina.

Av de redovisade yrkesexamensprogrammen avslutas 29 program med examen på grundnivå och 20 program med examen på avancerad nivå. Yrkesexamensprogram mot grundlärarexamen och ämneslärarexamen kan avslutas på antingen grundnivå eller avancerad nivå, men yrkeslärarexamen och förskollärarexamen avläggs endast på grundnivå. Dessa fyra lärarexamensprogram redovisas var för sig i nyckeltalstabellen. Dessutom redovisas särskilt samtliga lärarprogram tillsammans under samlingsnamnet lärarexamen. Där ingår, förutom de fyra lärarutbildningsprogrammen, även den tidigare ospecificerade lärarexamen och de åtta lärarexamina som den ersatte 2001.

Vid några lärosäten, exempelvis Sveriges lantbruksuniversitet, registreras studenter på utbildning mot en generell examen men kan senare avlägga en yrkesexamen efter fullgjorda studier.

Utbildningarna mot en yrkesexamen skiljer sig åt vad beträffar studentgruppens sammansättning bland annat med avseende på social bakgrund, ålder och kön. I påbyggnadsutbildningar på avancerad nivå såsom barnmorskeutbildning, speciallärarutbildning och specialistsjuksköterskeutbildning är till exempel studenterna i genomsnitt betydligt äldre än i övriga utbildningar, vilket är naturligt eftersom dessa utbildningar kräver en tidigare examen. Fler kvinnor än män är registrerade på en utbildning mot en yrkesexamen och i nära 8 av 10 yrkesexamensprogram examinerades flest kvinnor.

I tabellen redovisas ett antal kvantitativa uppgifter som beskriver skillnader och likheter mellan utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen. De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. Oftast gäller uppgifterna läsåret 2015/16, i vissa fall höstterminen 2016.

I samtliga fall är de 16 nyckeltalen baserade på registeruppgifter eller på uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentationssystemet Ladok till Statistiska centralbyrån. I de fall ett nyckeltal för en utbildning har utelämnats beror det på att antalet individer är alltför litet för att redovisas eller att uppgiften inte finns.

På UKÄ:s webbplats, www.uka.se, finns en särskild nyckeltalsdatabas för yrkesexamensprogram. Där finns samtliga nyckeltal redovisade för de senaste nio åren. Därmed finns möjlighet att följa utveckling och förändring över tid avseende nyckeltalsuppgifterna för de olika yrkesexamensutbildningarna.

Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen. I nyckeltalsdatabasen för yrkesexamensprogram finns ytterligare några nyckeltal.

Förklaring av nyckeltal

Lärosäten. Uppgiften gäller antalet universitet och högskolor som hade registrerade studenter på berört yrkesexamensprogram höstterminen 2016.

Sökandetryck. Sökandetryck anger antalet förstahands-sökande per antagen på yrkesexamensprogrammet hösten 2016. Sökandetrycket ger en indikation på hur stor efterfrågan är på en utbildning. Antalet sökande avser de personer (inklusive obehöriga) som i den första sökomgången sökt aktuellt yrkesexamensprogram genom Universitets- och högskolerådets (UHR) antagningssystem. Antalet antagna avser antalet antagna efter den andra antagningsomgången (Urval 2).

Förstahandssökande. Andel av programnybörjarna som har sökt utbildningen i första hand. Uppgiften avser programnybörjare läsåret 2015/16 och anges i procent. För alla nybörjare på programmet, som fanns med som behöriga sökande i UHR:s söksystem, har det undersökts om utbildningen var deras förstahandsval eller ett lägre prioriterat alternativ.

Programnybörjare. Uppgiften gäller antalet programnybörjare läsåret 2015/16, alltså studenter som inte tidigare har studerat på programmet.

Andel högskolenybörjare. Denna uppgift redovisar andel av programnybörjarna läsåret 2015/16 som började sina studier på det aktuella yrkesexamensprogrammet och inte tidigare hade studerat i svensk högskoleutbildning. Uppgiften anges i procent.

Medianålder. Medianåldern för nybörjarna på programmet läsåret 2015/16, mätt den 31 december 2015.

Högutbildade föräldrar. Uppgiften gäller andelen nybörjare på programmet läsåret 2015/16, exklusive inresande studenter, som har minst en förälder med utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Se vidare *Högskolenybörjare 2015/16 och doktorandnybörjare 2014/15 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB. Uppgiften gäller programnybörjare i åldrarna upp till och med 34 år och anges i procent.

Utländsk bakgrund. Uppgiften avser andel bland nybörjarna på programmet läsåret 2015/16 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar som är födda utomlands. I uppgiften ingår inte adoptivbarn och inresande studenter. Uppgiften avser programnybörjare i åldrarna till och med 64 år och anges i procent. Läs mer om studenter med utländsk bakgrund i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2014/15*, UF 19 SM 1601, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Studenter. Uppgiften anger antalet registrerade studenter på yrkesexamensprogrammet höstterminen 2016.

Examinerade. Uppgiften anger antalet personer som avlagt en examen på programmet läsåret 2015/16.

Examinerade, andel män. Uppgiften anger andelen (procent) män bland examinerade på programmet läsåret 2015/16.

Examinerade, andel kvinnor. Uppgiften anger andelen (procent) kvinnor bland examinerade på programmet läsåret 2015/16.

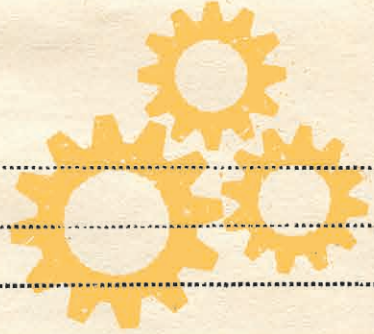
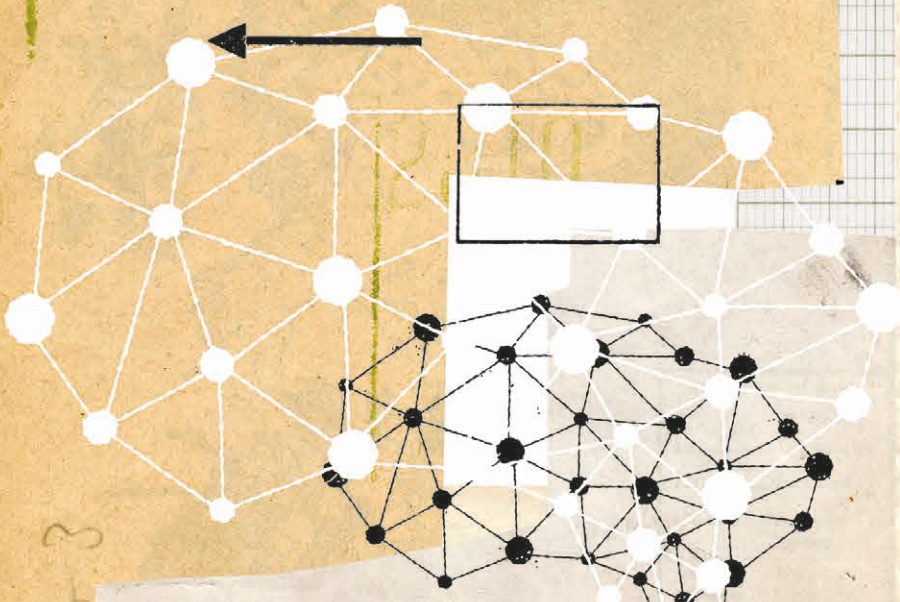
Andel normalstudietid. Uppgiften anger andel av de examinerade på programmet läsåret 2015/16 som har avlagt examen inom normalstudietid. Normalstudietid är den nominella studietiden (antal högskolepoäng i examen) + en termin (för examensregistrering). Uppgiften anges i procent. Uppgifter om genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå har senast publicerats i *Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå till och med 2013/14*, UF 20 SM 1503, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Tidigare examen. Uppgiften anger andelen av samtliga examinerade på programmet läsåret 2015/16 som har en tidigare examen i den svenska högskolan. Uppgiften anges i procent.

Studier utomlands, förstagångsexaminerade. Uppgiften anger antalet förstagångsexaminerade (ffg) på programmet läsåret 2015/16 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte i uppgiften.

Studier utomlands, alla examinerade. Uppgiften avser antalet examinerade på programmet läsåret 2015/16 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte.

Utländsk bakgrund, %	Studenter	Examine- rade	Examinerade Andel män, %	Examinerade Andel kvinnor, %	Normal studietid, %	Tidigare examen, %	Studier utomlands, ffg. examinerade	Studier utomlands, alla examinerade
16,4	1406	387	12	88	81	5	27	27
20,7	243	81	27	73	86	7	3	3
42,2	1377	341	20	80	71	13	17	19
5,3	267	60	62	38	42	0	1	1
7,4	281	76	8	92	86	12	1	1
14,7	93	34	32	68	12	71	0	0
7,3	1789	525	32	68	86	4	30	30
18,3	11631	2343	4	96	86	4	28	28
		5	0	100		0	0	0
25,4	12470	2383	72	28	53	4	221	229
13,6	125	33	24	76	76	3	2	2
0	132	22	77	23	32	5	0	0
4,3	303	31	90	10	21	0	3	3
41,5	221	51	24	76	90	2	0	0
20,7	87	21	33	67	57	0	0	0
64,7	795	197	10	90	65	12	3	3
42	614	210	19	81	80	10	6	6
18,9	14988	4214	13	87	79	3	205	208
15,2	264	58	91	9	5	0	0	0
9	441	95	84	16	9	3	5	5
1,8	162	30	83	17	40	3	1	1
	23							
19,8	7851	2194	14	86	75	20	87	94
13,9	750	221	14	86	78	16	8	9
58,6	507	181	5	95	61	6	1	1
56,9	173	38	37	63	71	0	1	1
		28	25	75		7	2	2
13,9	1231	468	42	58	24	25	2	2
19,4	11318	1391	14	86	91	3	42	44
22,8	11953	922	41	59	97	43	17	28
21,4	38254	7956	22	78	60	13	170	190
8,7	588	91	31	69	16	35	11	20
62,9	1112	237	28	72	61	7	18	18
11,5	1234	226	42	58	14	54	16	67
13,5	570	295	0	100	82	99	0	16
13,1	4729	1013	46	54	70	7	484	503
15,9	27147	4451	68	32	45	13	1129	1289
10	46	4	25	75	75	75	1	2
16	7130	1625	39	61	45	9	588	636
0	335	68	68	32	75	29	6	7
3,5	530	72	19	81	35	36	13	24
16,6	659	109	5	95	86	5	7	8
19	7878	1174	44	56	71	14	157	174
12,6	3127	570	28	72	67	12	46	53
13,5	582	230	18	82	0	94	0	0
63,5	153	39	49	51	72	13	2	2
14,1	4113	2217	13	87	50	99	4	53
8	1433	599	8	92	12	97	0	0
9,3	1403	389	7	93	24	98	0	0
54,8	1494	245	43	57	88	7	33	34
6,7	521	66	6	94	80	27	1	1

№

110

Tabeller

Tabell 1. Antal helårsstudenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2012–2016 samt antal studenter (registrerade) höstterminen 2016 per lärosäte. Alla uppgifter är exklusive uppdragsutbildning.

	Antal helårsstudenter					Antal studenter	
	2012	2013	2014	2015	2016	Ht 2016	Kv/mån %
Universitet							
Uppsala universitet	23 249	23 914	24 643	24 148	23 630	28 808	58/42
Lunds universitet	28 116	27 608	27 776	27 332	26 819	29 595	55/45
Göteborgs universitet	25 401	24 996	24 355	24 636	25 054	30 574	66/34
Stockholms universitet	29 645	29 774	29 190	28 508	27 651	34 084	63/37
Umeå universitet	16 461	16 010	16 133	16 104	16 179	20 753	62/38
Linköpings universitet	17 639	17 722	17 615	17 494	17 482	19 915	56/44
Karolinska institutet	6 140	6 122	6 078	6 116	6 153	7 253	74/26
Kungl. Tekniska högskolan	12 196	12 026	12 094	12 152	12 554	15 181	34/66
Chalmers tekniska högskola	8 485	8 782	9 027	9 104	9 038	9 669	31/69
Luleå tekniska universitet	8 026	8 111	7 737	7 559	7 544	9 309	49/51
Handelshögskolan i Stockholm	1 694	1 739	1 794	1 744	1 665	1 782	43/57
Sveriges lantbruksuniversitet	3 911	3 838	3 819	3 816	3 751	4 466	67/33
Karlstads universitet	8 135	8 037	8 040	8 207	8 298	10 265	64/36
Linnéuniversitetet	14 762	14 087	13 734	13 828	13 831	18 448	63/37
Örebro universitet	9 032	8 688	8 621	8 749	9 126	10 981	61/39
Mittuniversitetet	7 580	6 961	6 816	6 779	6 918	8 973	63/37
Högskolor							
Blekinge tekniska högskola	3 682	2 983	3 208	3 410	3 019	3 941	32/68
Försvärshögskolan	470	495	487	514	568	679	35/65
Gymnastik- och idrottshögskolan	680	695	648	715	785	1 013	47/53
Högskolan i Borås	5 856	5 563	5 495	5 425	5 381	6 620	74/26
Högskolan Dalarna	6 112	6 019	6 109	6 196	5 958	8 946	63/37
Högskolan på Gotland**	2 175	807	-	-	-	-	-
Högskolan i Gävle	5 975	5 923	5 517	5 517	6 127	9 402	62/38
Högskolan i Halmstad	5 184	5 131	5 097	5 104	5 109	6 679	62/38
Högskolan Kristianstad	5 433	5 024	5 041	5 060	5 151	8 058	70/30
Högskolan i Skövde	4 153	3 986	3 882	3 875	3 575	4 947	53/47
Högskolan Väst	4 960	5 001	5 150	4 675	4 569	6 296	68/32
Malmö högskola	12 557	12 566	11 944	12 040	11 688	14 600	67/33
Mälardalens högskola	7 812	7 296	7 048	6 948	7 298	10 353	64/36
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	7 954	7 352	7 020	7 054	7 349	8 758	61/39
Södertörns högskola	6 621	6 741	6 660	6 879	6 660	7 259	69/31
Konstnärliga högskolor							
Beckmans Designhögskola	120	122	121	121	122	122	66/34
Dans- och cirkushögskolan*	154	173	-	-	-	-	-
Konstfack	619	657	696	679	651	725	76/24
Kungl. Konsthögskolan	203	194	212	200	203	225	64/36
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	611	637	662	685	673	879	49/51
Operahögskolan i Stockholm*	39	37	-	-	-	-	-
Stockholms dramatiska högskola*	241	226	-	-	-	-	-
Stockholms konstnärliga högskola*			440	478	450	642	69/31
Övriga enskilda utbildningsanordnare							
Ericastiftelsen	33	35	37	32	29	71	82/18
Ersta Sköndal Bräcke högskola	824	870	845	874	942	1 115	84/16
Gammelkroppa skogsskola	26	26	25	25	23	23	4/96
Johannelunds teologiska högskola	90	98	97	99	89	126	55/45
Newmaninstitutet	48	43	48	42	45	82	33/67
Röda Korsets Högskola	443	458	496	558	657	701	81/19
Sophiahemmet Högskola	447	477	497	521	633	807	87/13
Stockholms Musikpedagogiska Institut	78	73	64	62	64	122	80/20
Teologiska Högskolan, Stockholm	223	241	243	210	222	369	72/28
Örebro Teologiska Högskola	94	83	104	112	123	239	51/49
Övr. ensk. psyko-terapeututb.anordnare	94	88	75	54	49	86	79/21
Totalt	304 482	298 533	295 440	294 441	293 902	343 210	60/40

Uppgifterna om helårsstudenter är registeruppgifter och avser vårtermin plus hösttermin.

Totalt antal studenter höstterminen 2016 är nettoräknade.

* Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola blev Stockholms konstnärliga högskola den 1 januari 2014.

** Uppgifterna för 2013 avser endast vårterminen. Från och med 1 juli 2013 ingår Högskolan på Gotland i Uppsala universitet.

Tabell 2. Programnybörjare på yrkesexamensprogram läsåren 2011/12–2015/16.

Endast examina i 2007 års examensordning.

	2011/12		2012/13		2013/14		2014/15		2015/16	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå	19 504	69/31	20 184	70/30	20 862	68/32	21 151	69/31	21 330	69/31
Arbetssterapeutexamen	561	86/14	554	85/15	507	86/14	554	84/16	548	82/18
Audionomexamen	95	74/26	111	74/26	115	63/37	109	72/28	93	67/33
Biomedicinsk analytikerexamen	585	80/20	618	77/23	641	75/25	619	76/24	572	77/23
Brandingenjörsexamen	82	38/62	85	33/67	82	29/71	77	36/64	77	34/66
Dietistexamen	108	91/9	97	88/12	122	92/8	104	86/14	98	94/6
Folkhögskollärarexamen	57	56/44	59	61/39	56	73/27	51	71/29	69	72/28
Förskollärarexamen	2 976	93/7	3 358	93/7	3 633	92/8	3 801	92/8	3 889	92/8
Högskoleingenjörsexamen	4 214	24/76	4 416	26/74	4 747	26/74	4 712	26/74	4 476	25/75
Landskapsingenjörsexamen	44	73/27	45	69/31	45	76/24	45	69/31	45	62/38
Lantmästarexamen	54	37/63	50	28/72	50	34/66	51	25/75	50	36/64
Officersexamen	86	21/79	95	9/91	101	10/90	111	16/84	117	12/88
Optikerexamen	65	86/14	81	85/15	78	79/21	81	80/20	83	84/16
Ortopedingenjörsexamen	34	56/44	24	54/46	38	66/34	33	73/27	40	63/37
Receptarieexamen	291	83/17	260	84/16	322	85/15	338	80/20	320	80/20
Röntgensjuksköterskeexamen	245	77/23	234	80/20	251	73/27	258	76/24	276	71/29
Fysioterapeutexamen	676	71/29	675	67/33	687	64/36	692	64/36	690	63/37
Sjuksköterskeexamen	5 141	84/16	5 175	86/14	5 385	84/16	5 440	84/16	5 739	82/18
Sjöingenjörsexamen	129	10/90	135	7/93	135	10/90	120	11/89	83	10/90
Sjökaptensexamen	152	16/84	184	13/87	160	18/82	151	15/85	138	8/92
Skogsmästarexamen	69	13/87	54	24/76	50	18/82	54	20/80	55	20/80
Skogsteknikerexamen	25	12/88			25	16/84			24	4/96
Socionomexamen	2 598	83/17	2 603	84/16	2 407	84/16	2 510	83/17	2 585	81/19
Studie- och yrkesvägledarexamen	299	85/15	290	83/17	265	84/16	279	85/15	307	87/13
Tandhygienistexamen	237	92/8	253	94/6	242	92/8	266	85/15	216	88/12
Tandteknikerexamen	102	72/28	86	74/26	77	73/27	80	71/29	67	70/30
Yrkeslärarexamen	579	55/45	642	63/37	641	58/42	615	66/34	673	64/36
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå	14 719	44/56	14 942	44/56	14 666	45/55	14 313	46/54	14 286	46/54
Agronomexamen	168	73/27	155	74/26	162	75/25	168	83/17	154	77/23
Apotekarexamen	300	72/28	301	72/28	300	77/23	292	70/30	293	68/32
Arkitektexamen	352	61/39	394	55/45	345	62/38	335	63/37	319	62/38
Civilekonomexamen	2 024	47/53	2 022	50/50	1 480	53/47	1 398	53/47	1 342	51/49
Civilingenjörsexamen	6 821	29/71	7 168	29/71	7 371	31/69	7 128	31/69	7 073	32/68
Hortonomexamen	15	53/47	11	18/82	14	86/14	14	79/21	20	50/50
Juristexamen	1 893	59/41	1 791	57/43	1 766	59/41	1 717	58/42	1 791	60/40
Jägmästarexamen	89	31/69	82	37/63	86	37/63	78	38/62	60	43/57
Landskapsarkitektexamen	122	82/18	117	81/19	118	75/25	119	72/28	117	79/21
Logopedexamen	159	88/12	153	90/10	189	88/12	209	86/14	205	90/10
Läkarexamen	1 553	53/47	1 562	54/46	1 617	54/46	1 614	55/45	1 639	57/43
Psykologexamen	719	68/32	678	65/35	708	69/31	725	69/31	755	66/34
Sjukhusfysikerexamen	61	46/54	52	54/46	57	61/39	67	64/36	55	62/38
Tandläkarexamen	336	57/43	348	67/33	353	66/34	351	63/37	363	64/36
Veterinärexamen	107	88/12	108	89/11	100	87/13	98	88/12	100	89/11
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå, påbyggnadsutbildning	3 629	88/12	3 674	88/12	3 723	89/11	3 930	89/11	4 240	89/11
Barnmorskeexamen	301	99/1	312	100/0	288	100/0	326	100/0	371	100/0
Psykoterapeutexamen	299	81/19	284	81/19	227	84/16	193	77/23	268	83/17
Specialistsjuksköterskeexamen	2 147	85/15	2 137	85/15	2 283	86/14	2 272	87/13	2 319	86/14
Speciallärarexamen	410	92/8	504	92/8	526	91/9	608	94/6	681	92/8
Specialpedagogexamen	472	92/8	437	92/8	399	94/6	531	91/9	601	93/7
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå	7 263	66/34	7 781	67/33	7 820	65/35	9 091	64/36	9 605	64/36
Grundlärarexamen	2 788	81/19	3 332	80/20	3 388	78/22	3 656	77/23	3 964	78/22
Lärarexamen	1 550	68/32	958	72/28	809	69/31	1 154	64/36	1 014	64/36
Ämneslärarexamen	2 925	52/48	3 491	54/46	3 623	52/48	4 281	52/48	4 627	52/48
Totalt	45 115	62/38	46 581	62/38	47 071	62/38	48 485	63/37	49 461	63/37

1. Den 1 januari 2014 ändrades yrkestiteln för sjukgymnast till fysioterapeut.

Tabell 3. Antal avlagda examina i utbildning på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2011 / 12–2015 / 16.

Generella examina per inriktning (SUN), konstnärliga examina och yrkesexamina.

	2011/12		2012/13		2013/14		2014/15		2015/16	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Generella examina	40817	60/40	43058	59/41	44639	60/40	47148	60/40	46810	61/39
Högskoleexamen	1800	57/43	1822	54/46	1731	54/46	1824	56/44	1405	51/49
humaniora och konst	202	59/41	198	50/50	219	53/47	213	61/39	166	54/46
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	487	75/25	464	74/26	490	73/27	593	72/28	455	71/29
naturvetenskap, matematik och data	153	45/55	194	34/66	195	35/65	193	38/62	144	34/66
teknik och tillverkning	647	32/68	578	25/75	522	27/73	555	32/68	462	26/74
hälso- och sjukvård samt social omsorg	182	84/16	256	90/10	222	87/13	156	85/15	102	93/7
pedagogik och lärarutbildning	60	83/17	43	77/23	48	71/29	55	73/27	48	85/15
tjänster	64	84/16	88	77/23	35	66/34	58	67/33	24	29/71
lant - skogsbruk, djursjukvård	5	20/80	1	0/100			1	0/100	4	50/50
Kandidatexamen	23075	66/34	25385	65/35	27327	64/36	28576	64/36	29058	65/35
humaniora och konst	2192	63/37	2261	62/38	2448	63/37	2554	64/36	2467	63/37
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	9320	64/36	10795	63/37	11423	63/37	12480	64/36	12565	65/35
naturvetenskap, matematik och data	1986	44/56	2271	43/57	2669	42/58	2833	45/55	3018	46/54
teknik och tillverkning	2290	38/62	2652	38/62	3176	39/61	3317	36/64	3274	39/61
hälso- och sjukvård samt social omsorg	5768	86/14	5640	86/14	5851	85/15	5630	86/14	5967	86/14
pedagogik och lärarutbildning	815	86/14	926	85/15	890	85/15	815	86/14	788	85/15
tjänster	580	70/30	674	68/32	701	73/27	764	69/31	832	70/30
lant - skogsbruk, djursjukvård	124	69/31	166	69/31	169	67/33	183	72/28	147	70/30
Magisterexamen (1993)	2850	58/42	1691	56/44	1307	57/43	2130	56/44	865	55/45
humaniora och konst	299	61/39	214	64/36	152	70/30	273	70/30	109	63/37
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	1621	57/43	930	54/46	716	54/46	1159	55/45	483	56/44
naturvetenskap, matematik och data	456	54/46	277	48/52	248	49/51	375	49/51	143	52/48
teknik och tillverkning	160	33/67	81	22/78	58	38/62	144	31/69	71	27/73
hälso- och sjukvård samt social omsorg	222	82/18	140	88/12	90	82/18	113	84/16	33	91/9
pedagogik och lärarutbildning	62	81/19	35	80/20	35	80/20	42	76/24	21	62/38
tjänster	23	61/39	12	75/25	6	100/0	15	40/60	5	80/20
lant - skogsbruk, djursjukvård	7	43/57	2	0/100	2	50/50	9	22/78		
Magisterexamen med ämnesbredd	180	59/41	99	62/38	47	60/40	67	63/37	27	48/52
humaniora och konst	31	81/19	23	74/26	10	90/10	5	80/20		
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	91	47/53	42	48/52	12	42/58	35	49/51	9	44/56
naturvetenskap, matematik och data	8	25/75	3	33/67			3	67/33	4	50/50
teknik och tillverkning	10	30/70	8	63/37	9	22/78	10	60/40	9	44/56
hälso- och sjukvård samt social omsorg	13	92/8	8	75/25	5	100/0	5	100/0	1	0/100
pedagogik och lärarutbildning	18	83/17	8	88/12	6	83/17	6	100/0	2	100/0
tjänster	9	78/22	7	71/29	5	40/60	3	67/33	2	50/50
lant - skogsbruk, djursjukvård										
Magisterexamen (2007)	5530	62/38	5270	65/35	5774	66/34	5880	67/33	5777	69/31
humaniora och konst	283	60/40	250	59/41	306	59/41	261	59/41	279	59/41
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	2163	52/48	2021	55/45	2285	55/45	2115	55/45	2093	58/42
naturvetenskap, matematik och data	474	32/68	355	37/63	310	36/64	274	42/58	271	49/51
teknik och tillverkning	432	35/65	319	39/61	332	37/63	369	34/66	356	32/68
hälso- och sjukvård samt social omsorg	1731	85/15	1851	86/14	2074	86/14	2282	85/15	2317	87/13
pedagogik och lärarutbildning	323	86/14	357	80/20	349	79/21	386	82/18	371	86/14
tjänster	121	48/52	114	43/57	117	58/42	191	52/48	90	60/40
lant - skogsbruk, djursjukvård	3	67/33	3	67/33	1	100/0	2	50/50		
Masterexamen	7382	42/58	8791	42/58	8453	45/55	8671	47/53	9678	47/53
humaniora och konst	301	65/35	375	68/32	444	65/35	414	67/33	474	62/38
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	1814	54/46	2190	58/42	2174	57/43	2404	58/42	2830	58/42
naturvetenskap, matematik och data	1461	42/58	1638	39/61	1554	44/56	1509	45/55	1762	45/55
teknik och tillverkning	3205	28/72	3804	27/73	3500	30/70	3475	30/70	3658	32/68
hälso- och sjukvård samt social omsorg	385	68/32	525	66/34	555	74/26	626	76/24	704	71/29
pedagogik och lärarutbildning	77	81/19	93	85/15	85	76/24	114	77/23	123	86/14
tjänster	81	59/41	69	62/38	61	56/44	71	61/39	61	66/34
lant - skogsbruk, djursjukvård	58	55/45	97	55/45	80	68/32	58	72/28	66	67/33
Konstnärliga examina	714	59/41	977	56/44	844	61/39	974	59/41	1012	58/42
Konstnärlig högskoleexamen	7	86/14	23	61/39	22	59/41	22	50/50	20	60/40
Konstnärlig kandidatexamen	423	58/42	625	55/45	495	60/40	625	58/42	684	58/42
Konstnärlig magisterexamen	34	62/38	31	71/29	20	60/40	28	86/14	16	81/19
Konstnärlig masterexamen	250	60/40	298	54/46	307	62/38	299	60/40	292	59/41
Yrkesexamina	28619	69/31	30738	69/31	32713	69/31	33203	67/33	33349	68/32
Agronomexamen	60	77/23	75	83/17	74	73/27	101	79/21	91	69/31
Apotekarexamen	206	75/25	207	73/27	209	74/26	198	78/22	237	72/28
Arbetssterapeutexamen	392	92/8	358	90/10	408	91/9	423	87/13	387	88/12
Arkitektexamen	197	60/40	162	63/37	196	61/39	286	55/45	226	58/42
Audionomexamen	44	80/20	39	82/18	86	74/26	63	71/29	81	73/27
Barnmorskeexamen	293	99/1	260	99/1	313	100/0	270	100/0	295	100/0
Biomedicinsk analytikerexamen	289	82/18	310	84/16	356	83/17	358	82/18	341	80/20
Brandingenjörsexamen	59	41/59	63	29/71	68	26/74	72	35/65	60	38/62
Civilekonomexamen	718	57/43	1053	56/44	1178	58/42	1244	56/44	1014	54/46
Civilingenjörsexamen	3049	27/73	3348	29/71	3766	31/69	4256	30/70	4453	32/68
Bioteknik	131	60/40	125	66/34	135	69/31	156	62/38	139	69/31
Datateknik	184	5/95	208	6/94	238	9/91	282	10/90	325	10/90
Elektroteknik	158	10/90	141	7/93	179	11/89	196	10/90	191	16/84
Energiteknik	48	25/75	54	39/61	72	36/64	108	31/69	118	36/64
Farkostteknik	74	12/88	76	9/91	79	11/89	101	12/88	119	15/85
Industriell ekonomi	405	30/70	540	30/70	592	35/65	632	34/66	599	35/65
Informationsteknologi	83	10/90	119	10/90	106	16/84	115	17/83	151	16/84
Kemiteknik	148	55/45	144	47/53	171	48/52	152	49/51	187	47/53
Maskinteknik	453	17/83	465	18/82	495	22/78	591	19/81	577	23/77

	2011/12		2012/13		2013/14		2014/15		2015/16	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Medieteknik	74	19/81	57	18/82	65	31/69	74	26/74	111	40/60
Samhällsbyggnadsteknik	102	35/65	135	48/52	149	43/57	137	36/64	153	44/56
Teknisk design	88	49/51	167	46/54	190	48/52	195	55/45	165	59/41
Teknisk fysik	280	19/81	265	18/82	304	16/84	381	20/80	398	19/81
Väg- och vattenbyggnad	189	28/72	216	31/69	237	31/69	213	34/66	239	31/69
Övriga inriktningar	632	35/65	636	40/60	754	35/65	923	38/62	981	41/59
Dietistexamen	83	96/4	101	86/14	70	94/6	98	89/11	76	92/8
Djursjukvårdarexamen	5	80/20	1	100/0	2	100/0	1	100/0		
Folkhögskolläraryxamen	27	67/33	13	23/77	46	65/35	35	77/23	34	68/32
Fysioterapeutexamen	537	71/29	563	72/28	566	72/28	531	70/30	525	68/32
Förskolläraryxamen					17	94/6	1 392	96/4	2 343	96/4
Grundläraryxamen					50	62/38	488	77/23	1 391	86/14
Hippologexamen	15	93/7	9	100/0	8	100/0	11	100/0	5	100/0
Hortonomexamen	3	100/0	2	50/50	8	63/37	3	67/33	4	75/25
Högskoleingenjörsexamen	1 928	24/76	2 173	27/73	2 334	28/72	2 442	27/73	2 390	28/72
Bygg	615	27/73	707	30/70	764	34/66	842	29/71	738	31/69
Data	219	10/90	250	10/90	278	13/87	304	11/89	268	11/89
Elektro	155	12/88	174	10/90	161	8/92	189	13/87	145	11/89
Energi	63	17/83	105	20/80	136	19/81	137	30/70	147	28/72
Industriell ekonomi	95	35/65	104	40/60	156	46/54	159	42/58	160	37/63
Maskin	490	18/82	512	19/81	507	17/83	504	18/82	610	21/79
Övriga inriktningar	291	45/55	321	51/49	332	48/52	307	52/48	322	51/49
Juristexamen	1 406	62/38	1 281	63/37	1 311	61/39	1 400	60/40	1 625	61/39
Jägmästarexamen	80	25/75	62	26/74	68	34/66	69	38/62	68	32/68
Konstnärlig högskoleexamen dans							2	100/0	1	100/0
Konstnärlig högskoleexamen konst o design	15	47/53	13	85/15	10	50/50	12	58/42	26	46/54
Konstnärlig högskoleexamen musik	22	50/50	19	26/74	10	20/80	48	31/69	9	33/67
Konstnärlig högskoleexamen scen o medier	1	100/0	3	100/0	1	100/0			3	67/33
Landskapsarkitektexamen	66	76/24	74	81/19	91	81/19	132	79/21	72	81/19
Landskapsingenjörsexamen	31	81/19	29	66/34	39	64/36	25	92/8	33	76/24
Lantmästarexamen	37	41/59	43	33/67	37	41/59	45	33/67	22	23/77
Logopedexamen	98	90/10	164	88/12	134	89/11	140	94/6	109	95/5
Läkarexamen	1 055	53/47	1 042	52/48	1 112	54/46	1 227	57/43	1 174	56/44
Läraryxamen	6 514	80/20	8 344	81/19	8 715	81/19	5 511	75/25	2 879	69/31
Fritidshem	105	74/26	206	79/21	247	72/28	88	65/35	35	51/49
Fritidshem/grundsk. tidiga år	13	92/8	6	67/33	5	80/20	19	63/37	4	50/50
Förskola/fritidshem/grundsk. tidiga år	1 297	92/8	1 616	91/9	1 702	92/8	878	91/9	396	84/16
Förskola/förskoleklass/grundsk. tidiga år	814	94/6	947	92/8	937	91/9	507	92/8	164	91/9
Förskola/förskoleklass	1 128	97/3	1 634	97/3	1 708	96/4	622	96/4	163	95/5
Förskola/förskoleklass/fritidshem	73	90/10	121	95/5	158	93/7	61	90/10	31	77/23
Grundskolans tidigare år	569	88/12	736	87/13	955	86/14	510	86/14	233	88/12
Grundskolans tidigare och senare år	15	87/13	16	81/19	19	79/21	12	58/42	4	75/25
Grundskolans senare år	653	70/30	794	69/31	801	68/32	827	69/31	623	63/37
Grundskolans senare år/ gymnasieskolan	954	58/42	1 356	62/38	1 426	60/40	1 348	58/42	831	58/42
därav yrkeslärare	2	50/50	10	50/50	8	38/62	7	43/57	2	100/0
Gymnasieskolan	843	55/45	841	58/42	715	56/44	589	55/45	379	55/45
därav yrkeslärare	277	54/46	333	54/46	250	54/46	97	56/44	55	47/53
Övriga kombinationer av verksamheter	50	68/32	71	54/46	42	60/40	50	50/50	16	63/37
Officersexamen	74	8/92	61	8/92	55	13/87	73	18/82	31	10/90
Optikerexamen	70	89/11	40	88/12	49	84/16	64	88/12	51	76/24
Organistexamen	8	75/25	3	33/67	3	0/100	7	86/14	2	100/0
Ortopedingenjörsexamen	23	65/35	23	57/43	30	67/33	18	44/56	21	67/33
Psykologexamen	505	71/29	492	71/29	533	68/32	573	73/27	570	72/28
Psykoterapeutexamen	281	80/20	235	81/19	170	84/16	316	84/16	230	82/18
Receptarieexamen	154	92/8	128	90/10	176	89/11	186	90/10	197	90/10
Röntgensjuksköterskeexamen	184	79/21	146	80/20	174	79/21	164	82/18	210	81/19
Sjukhusfysikerexamen	33	33/67	31	52/48	25	56/44	20	60/40	39	51/49
Sjuksköterskeexamen	3 918	87/13	3 839	86/14	3 915	86/14	3 875	87/13	4 214	87/13
Sjöingenjörsexamen	77	6/94	67	1/99	94	6/94	81	6/94	58	9/91
Sjökaptenexamen	147	17/83	100	18/82	114	14/86	92	18/82	95	16/84
Skogsmästarexamen	31	19/81	23	4/96	29	21/79	25	28/72	30	17/83
Skogsteknikerexamen	5	0/100	12	17/83	3	0/100	25	20/80		
Social omsorgsexamen	34	85/15	17	94/6	20	85/15	31	90/10	12	100/0
Socionomexamen	2 436	87/13	2 370	86/14	2 425	87/13	2 249	87/13	2 194	86/14
Specialistsjuksköterskeexamen	2 046	85/15	1 944	85/15	1 917	85/15	2 122	85/15	2 230	87/13
Specialläraryxamen	189	94/6	200	95/5	220	94/6	334	95/5	600	92/8
Specialpedagogexamen	363	94/6	330	90/10	342	91/9	357	94/6	390	93/7
Studie- och yrkesvägledarexamen	201	89/11	183	94/6	188	89/11	207	83/17	221	86/14
Tandhygienistexamen	205	95/5	184	93/7	203	96/4	175	97/3	181	95/5
Tandläkarexamen	208	71/29	216	59/41	234	64/36	265	62/38	245	57/43
Tandteknikerexamen	57	82/18	75	80/20	41	80/20	53	74/26	38	63/37
Teologie kandidatexamen	37	59/41	33	42/58	21	67/33	31	52/48	17	65/35
Trädgårdsingenjörsexamen	7	71/29	17	82/18	35	80/20	29	72/28	28	75/25
Veterinärexamen	81	84/16	82	79/21	81	88/12	81	88/12	66	94/6
Yrkeshögskoleexamen	15	33/67	7	71/29	5	20/80	9	67/33	3	67/33
Yrkesläraryxamen			63	63/37	207	61/39	454	63/37	468	58/42
Yrkesteknisk högskoleexamen			2	50/50	1	0/100	1	100/0		
Ämnesläraryxamen			4	100/0	120	61/39	403	63/37	934	59/41
Äldre examina ej motsvarande generella eller yrkesexamen	4	50/50	2	50/50	2	100/0	12	33/67	1	100/0

Tabell 4. Antal nybörjare samt antal doktors- och licentiatexamen i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2016, samt antal aktiva doktorander hösten 2016 per lärosäte och forskningsämnesområde.

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin		Samhällsvetenskap		Humaniora och konst		Summa	
	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%	Totalt	Kv/män%
Uppsala universitet														
Nybörjare	96	39/61	32	34/66	123	48/52			53	49/51	31	61/39	335	45/55
Doktorander (aktiva)	613	33/67	192	34/66	698	53/47			395	52/48	219	50/50	2 117	45/55
Doktorsexamina	120	37/63	30	23/77	150	54/46			64	47/53	25	60/40	389	46/54
Licentiatexamen	36	36/64	12	17/83	24	50/50			5	60/40	0		77	39/61
Lunds universitet														
Nybörjare	101	44/56	77	35/65	130	60/40			54	46/54	23	57/43	385	49/51
Doktorander (aktiva)	554	38/62	471	32/68	814	57/43			385	54/46	248	50/50	2 472	47/53
Doktorsexamina	122	43/57	88	36/64	157	59/41			59	49/51	34	44/56	460	48/52
Licentiatexamen	17	18/82	25	28/72	2	50/50			3	67/33	1	0/100	48	27/73
Göteborgs universitet														
Nybörjare	38	42/58	0		144	57/43			46	50/50	25	64/36	253	54/46
Doktorander (aktiva)	190	44/56	1	100/0	736	58/42			399	59/41	200	58/42	1 526	57/43
Doktorsexamina	33	52/48	0		126	60/40			61	59/41	30	60/40	250	58/42
Licentiatexamen	4	0/100	0		1	100/0			8	63/37	2	100/0	15	53/47
Stockholms universitet														
Nybörjare	117	41/59	0		2	100/0			87	59/41	31	61/39	237	51/49
Doktorander (aktiva)	664	42/58	4	50/50	22	68/32			556	53/47	232	65/35	1 478	50/50
Doktorsexamina	121	38/62	2	100/0	2	50/50			59	49/51	48	54/46	232	45/55
Licentiatexamen	59	47/53	0		4	50/50			9	56/44	0		72	49/51
Umeå universitet														
Nybörjare	27	41/59	4	25/75	73	60/40			30	50/50	13	69/31	147	54/46
Doktorander (aktiva)	201	40/60	31	39/61	413	54/46			188	55/45	70	56/44	903	50/50
Doktorsexamina	40	50/50	6	17/83	86	53/47			34	50/50	11	64/36	177	51/49
Licentiatexamen	7	29/71	1	100/0	1	100/0			1	100/0	3	67/33	13	54/46
Linköpings universitet														
Nybörjare	39	28/72	51	18/82	40	53/47			28	71/29	0		158	39/61
Doktorander (aktiva)	274	30/70	229	24/76	379	63/37			223	61/39	27	59/41	1 129	47/53
Doktorsexamina	58	28/72	33	15/85	62	65/35			39	72/28	3	33/67	195	46/54
Licentiatexamen	17	29/71	19	26/74	0				10	80/20	0		46	39/61
Karolinska institutet														
Nybörjare	0		2	100/0	352	58/42							354	58/42
Doktorander (aktiva)	1	100/0	7	71/29	2 275	58/42							2 283	58/42
Doktorsexamina	0		2	0/100	329	60/40							331	60/40
Licentiatexamen	0		0		7	86/14							7	86/14
Kungl. Tekniska högskolan														
Nybörjare	100	30/70	184	27/73	8	13/87			3	100/0	5	80/20	300	29/71
Doktorander (aktiva)	517	26/74	1 159	31/69	38	42/58			24	75/25	54	54/46	1 790	31/69
Doktorsexamina	89	28/72	180	24/76	3	67/33			3	100/0	4	75/25	279	27/73
Licentiatexamen	20	35/65	78	28/72	1	100/0			1	100/0	0		100	31/69
Chalmers tekniska högskola														
Nybörjare	48	27/73	148	25/75							3	67/33	199	26/74
Doktorander (aktiva)	254	26/74	860	31/69							25	64/36	1 138	30/70
Doktorsexamina	46	17/83	154	31/69							4	75/25	204	28/72
Licentiatexamen	39	26/74	110	28/72							3	100/0	152	29/71
Luleå tekniska universitet														
Nybörjare	14	21/79	60	33/67	1	100/0			5	60/40	1	100/0	81	35/65
Doktorander (aktiva)	57	33/67	359	32/68	19	84/16			59	37/63	10	30/70	504	35/65
Doktorsexamina	7	43/57	59	22/78	4	100/0			7	43/57	1	0/100	78	29/71
Licentiatexamen	5	40/60	35	20/80	1	0/100			2	50/50	0		43	23/77
Handelshögskolan i Stockholm														
Nybörjare									20	30/70			20	30/70
Doktorander (aktiva)									138	39/61			138	39/61
Doktorsexamina									17	29/71			17	29/71
Licentiatexamen									4	25/75			4	25/75
Sveriges lantbruksuniversitet														
Nybörjare	36	56/44			0		53	47/53	4	50/50			93	51/49
Doktorander (aktiva)	172	57/43			1	0/100	300	48/52	26	38/62			499	57/43
Doktorsexamina	40	50/50			0		77	60/40	11	45/55			128	55/45
Licentiatexamen	3	67/33			0		10	60/40	0				13	62/38
Karlstads universitet														
Nybörjare	7	29/71	4	0/100	1	100/0			15	60/40	3	33/67	30	43/57
Doktorander (aktiva)	45	33/67	22	27/73	17	82/18			125	58/42	20	34/66	229	50/50
Doktorsexamina	10	30/70	0		2	100/0			11	45/55	2	50/50	25	44/56
Licentiatexamen	4	50/50	1	0/100	0				5	80/20	2	0/100	12	50/50
Linnéuniversitetet														
Nybörjare	9	11/89	4	25/75	4	75/25			9	67/33	5	60/40	31	45/55
Doktorander (aktiva)	76	36/64	31	39/61	36	83/17			73	66/34	35	63/37	251	55/45
Doktorsexamina	11	27/73	3	0/100	7	86/14			15	53/47	0		36	47/53
Licentiatexamen	2	0/100	0		0				1	100/0	0		3	33/67
Örebro universitet														
Nybörjare	16	44/56	0		51	55/45			30	60/40	2	100/0	99	56/44
Doktorander (aktiva)	48	48/52	8	0/100	200	61/39			128	63/37	20	65/35	404	59/41
Doktorsexamina	11	36/64	0		28	61/39			22	64/36	5	80/20	66	59/41
Licentiatexamen	0		0		6	50/50			2	100/0	0		8	63/37

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin		Samhällsvetenskap		Humaniora och konst		Summa	
	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%	Totalt	Kv/mån%
Mittuniversitetet														
Nybörjare	8	38/62	15	27/73	0				6	67/33	0		29	38/62
Doktorander (aktiva)	29	41/59	55	31/69	21	81/19			51	65/35	4	100/0	160	52/48
Doktorsexamina	3	33/67	6	17/83	5	60/40			8	63/37	1	100/0	23	48/52
Licentiatexamina	0		7	29/71	0				2	50/50	0		9	33/67
Blekinge tekniska högskola														
Nybörjare	9	11/89	7	43/57									16	25/75
Doktorander (aktiva)	41	27/73	47	45/55									88	36/64
Doktorsexamina	3	0/100	6	50/50									9	33/67
Licentiatexamina	3	67/33	7	71/29									10	70/30
Gymnastik- och idrottshögskolan														
Nybörjare					4	50/50							4	50/50
Doktorander (aktiva)					17	59/41							17	59/41
Doktorsexamina					2	0/100							2	0/100
Licentiatexamina					0								0	
Högskolan i Borås														
Nybörjare			6	33/67					2	50/50	2	100/0	10	50/50
Doktorander (aktiva)			24	46/54					21	57/43	9	89/11	54	57/43
Doktorsexamina			2	0/100					2	0/100	3	100/0	7	43/57
Licentiatexamina			0						1	0/100	2	100/0	3	67/33
Högskolan Dalarna														
Nybörjare	2	0/100											2	0/100
Doktorander (aktiva)	11	45/55											11	45/55
Doktorsexamina	0												0	
Licentiatexamina	1	0/100											1	0/100
Högskolan i Gävle														
Nybörjare	1	0/100	8	38/62	2	100/0			1	0/100			12	42/58
Doktorander (aktiva)	1	0/100	22	27/73	7	71/29			7	14/86			37	32/68
Doktorsexamina	1	100/0	0		0				0				1	100/0
Licentiatexamina	0		0		0				0				0	
Högskolan i Halmstad														
Nybörjare			7	29/71	2	50/50			1	100/0			10	40/60
Doktorander (aktiva)			36	22/78	11	91/9			15	47/53			62	40/60
Doktorsexamina			2	50/50	0				2	50/50			4	50/50
Licentiatexamina			3	0/100	0				0				3	0/100
Högskolan i Skövde														
Nybörjare	7	14/86											7	14/86
Doktorander (aktiva)	39	23/77											39	23/77
Doktorsexamina	1	0/100											1	0/100
Licentiatexamina	3	67/33											3	67/33
Högskolan Väst														
Nybörjare			4	50/50					4	75/25			8	63/37
Doktorander (aktiva)			29	24/76					21	67/33			50	42/58
Doktorsexamina			2	0/100					2	100/0			4	50/50
Licentiatexamina			5	40/60					0				5	40/60
Malmö högskola														
Nybörjare	1	0/100			12	42/58			13	38/62	0		26	38/62
Doktorander (aktiva)	12	33/67			84	52/48			81	60/40	7	14/86	184	53/47
Doktorsexamina	2	0/100			10	80/20			3	67/33	2	50/50	17	65/35
Licentiatexamina	0				1	0/100			1	100/0	0		2	50/50
Mälardalens högskola														
Nybörjare	10	30/70	13	54/46	6	83/17			4	75/25			33	55/45
Doktorander (aktiva)	67	21/79	79	38/62	31	87/13			29	79/21			206	46/54
Doktorsexamina	9	22/78	13	15/85	2	100/0			1	100/0			25	28/72
Licentiatexamina	6	33/67	19	32/68	0				2	100/0			27	37/63
Stiftelsen Högskolan i Jönköping														
Nybörjare	0		4	50/50	13	69/31			20	65/35			37	65/35
Doktorander (aktiva)	1	0/100	39	33/67	39	85/15			101	60/40			180	59/41
Doktorsexamina	0		1	0/100	5	80/20			10	60/40			16	63/37
Licentiatexamina	0		7	43/57	0				4	25/75			11	36/64
Södertörns högskola														
Nybörjare	2	100/0							5	60/40	2	100/0	9	78/22
Doktorander (aktiva)	18	78/22							26	62/38	30	47/53	74	59/41
Doktorsexamina	3	67/33							0		6	67/33	9	67/33
Licentiatexamina	0								0		0		0	
Ersta Sköndal Bräcke högskola														
Nybörjare					5	100/0			3	67/33			8	88/12
Doktorander (aktiva)					6	100/0			6	67/33			12	83/17
Doktorsexamina					0				0				0	
Licentiatexamina					0				0				0	
Totalt														
Nybörjare	688	37/63	627	29/71	973	57/43	53	47/53	443	55/45	146	64/36	2929	46/54
Doktorander (aktiva)	3 883	36/64	3 697	31/69	5 863	58/42	300	58/42	3 076	55/45	1 209	56/44	18 012	47/53
Doktorsexamina	730	37/63	589	27/73	980	59/41	77	60/40	430	53/47	179	57/43	2 985	46/54
Licentiatexamina	226	35/65	329	28/72	48	56/44	10	60/40	61	64/36	13	69/31	687	37/63

Tabell 5. Doktorandernas försörjning höstterminen 2016 per lärosäte och forskningsämnesområde omräknat till heltidspersoner

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig försörjning	Summa
Uppsala universitet	1 170,6	40,3	2,1	14,5	68,5	102,8	123,9	70,9	1 593,6
Naturvetenskap	427,0	9,7		3,1		19,8	36,5	3,5	499,6
Teknik	113,2	7,1		2,8		2,2	19,9	5,9	151,1
Medicin och hälsovetenskap	291,0	8,7	2,1	7,7	68,5	60,3	20,2	4,6	463,1
Samhällsvetenskap	215,5	11,9		1,0		17,8	27,2	29,9	303,2
Humaniora och konst	124,0	2,8				2,7	20,2	27,0	176,7
Lunds universitet	1 217,1	28,3	0,1	56,2	100,2	38,9	138,3	87,4	1 666,3
Naturvetenskap	381,2	4,2		8,5		1,1	42,5	8,8	446,3
Teknik	238,7	8,9		39,4		11,4	41,0	6,4	345,7
Medicin och hälsovetenskap	279,7	6,5	0,1	4,6	100,2	18,1	22,5	16,2	447,7
Samhällsvetenskap	190,1	7,1		3,5		7,3	24,0	31,6	263,5
Humaniora och konst	127,5	1,7		0,2		1,1	8,2	24,5	163,1
Göteborgs universitet	667,1	21,4	5,5	26,1	108,2	86,1	36,2	40,3	990,7
Naturvetenskap	125,0	4,3	0,1	6,7		1,8	5,0	1,2	144,0
Teknik	1,0								1,0
Medicin och hälsovetenskap	213,1	7,1	5,4	7,1	108,2	60,5	13,0	11,9	426,2
Samhällsvetenskap	219,5	6,4		9,0		20,9	14,3	15,5	285,6
Humaniora och konst	108,5	3,6		3,4		2,9	3,9	11,7	133,9
Stockholms universitet	871,8	55,4	8,1	20,9	0,0	12,3	79,3	85,4	1 133,2
Naturvetenskap	476,4	24,9		9,7		3,5	10,6	13,0	538,2
Teknik	2,6								2,6
Medicin och hälsovetenskap	15,7	2,1					1,0	0,2	18,9
Samhällsvetenskap	252,3	25,1	8,1	11,2		8,6	56,2	50,8	412,2
Humaniora och konst	124,8	3,4				0,2	11,5	21,4	161,3
Umeå universitet	423,1	25,7	2,3	6,3	58,9	40,9	9,4	32,4	598,8
Naturvetenskap	123,6	8,4	0,3	2,0		2,7	5,0	4,4	146,4
Teknik	20,2	0,8		2,5				1,1	24,6
Medicin och hälsovetenskap	121,0	10,6	2,0	1,0	58,9	33,4	1,2	14,6	242,7
Samhällsvetenskap	116,9	5,4		0,8		3,8	3,2	7,1	137,2
Humaniora och konst	41,3	0,5				1,0		5,1	47,9
Linköpings universitet	495,9	31,0	1,9	34,8	58,1	58,5	36,5	47,7	764,5
Naturvetenskap	154,0	9,1		6,9		6,2	23,5	10,2	209,9
Teknik	132,5	2,5		19,8		2,1	6,3	1,3	164,5
Medicin och hälsovetenskap	82,7	14,7	1,4	4,7	58,1	41,3	4,6	30,7	238,2
Samhällsvetenskap	114,7	2,2	0,5	3,4		8,9	2,1	4,5	136,4
Humaniora och konst	12,0	2,6						1,1	15,6
Karolinska institutet	952,4	58,0	0,0	39,6	340,5	151,8	114,4	92,3	1 749,0
Naturvetenskap	1,0								1,0
Teknik	3,4							0,4	3,8
Medicin och hälsovetenskap	948,1	58,0		39,6	340,5	151,8	114,4	91,9	1 744,2
Kungl. Tekniska högskolan	890,9	44,0	0,0	131,0	0,0	13,7	213,7	98,2	1 391,4
Naturvetenskap	298,0	4,5		33,5			48,1	34,9	418,9
Teknik	550,9	34,2		88,7		10,0	158,5	52,1	894,3
Medicin och hälsovetenskap	11,9	2,2		6,1			3,4	1,2	24,8
Samhällsvetenskap	3,1	1,9		2,2		3,7		2,4	13,3
Humaniora och konst	27,1	1,3		0,5			3,7	7,6	40,0
Chalmers tekniska högskola	687,0	10,5	0,0	122,9	0,0	3,5	5,5	12,2	841,7
Naturvetenskap	168,3	1,3		15,8				0,9	186,3
Teknik	506,1	6,5		104,9		3,5	5,5	11,3	637,8
Humaniora och konst	12,6	2,8		2,2					17,6
Luleå tekniska universitet	266,7	32,0	0,0	34,0	0,1	13,7	13,7	8,6	368,6
Naturvetenskap	28,0	6,0		3,6		0,2	4,5	0,5	42,7
Teknik	198,4	22,2		21,3		12,8	7,2	7,3	269,1
Medicin och hälsovetenskap	11,3	0,5		0,7			1,0		13,5
Samhällsvetenskap	23,8	2,8		8,4	0,1	0,5	1,0	0,2	36,7
Humaniora och konst	5,2	0,5				0,2		0,7	6,6
Handelshögskolan i Stockholm	9,1	3,8	0,0	3,0	0,0	0,0	86,8	4,4	107,1
Samhällsvetenskap	9,1	3,8		3,0			86,8	4,4	107,1
Sveriges lantbruksuniversitet	264,9	31,4	0,2	17,8	0,0	19,3	26,3	16,4	376,3
Naturvetenskap	112,0	6,3		7,9		1,4	5,3	5,0	137,8
Medicin och hälsovetenskap	0,9								0,9
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	135,2	25,1	0,2	8,8		17,9	21,0	10,8	219,0
Samhällsvetenskap	16,8			1,1				0,7	18,6
Karlstads universitet	96,0	10,9	0,0	9,6	0,0	14,3	1,5	4,8	137,1
Naturvetenskap	27,8	2,1				1,1			31,0
Teknik	8,2	0,3		4,4		0,1			13,0
Medicin och hälsovetenskap	8,7	0,6				2,8			12,0
Samhällsvetenskap	44,0	6,8		5,2		9,1	1,5	4,5	71,0
Humaniora och konst	7,4	1,2				1,3		0,4	10,1

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig försörjning	Summa
Linnéuniversitet	123,2	15,5	0,0	6,7	0,0	15,4	3,3	6,8	170,8
Naturvetenskap	48,8	6,7		1,3			1,9	3,9	62,5
Teknik	17,0	5,2		2,8				1,0	26,0
Medicin och hälsovetenskap	13,1	1,0		2,6		5,3		0,5	22,5
Samhällsvetenskap	31,2	2,2				4,8	1,3	0,2	39,7
Humaniora och konst	13,2	0,3				5,4		1,2	20,1
Örebro universitet	136,3	10,2	0,0	12,4	40,7	31,1	9,5	13,6	253,7
Naturvetenskap	31,8			5,9		0,3		0,3	38,2
Teknik	3,2			1,0			1,0	1,5	6,7
Medicin och hälsovetenskap	29,6	6,4		0,5	40,7	28,9		2,4	108,5
Samhällsvetenskap	62,7	2,7		5,0		1,5	8,5	7,1	87,5
Humaniora och konst	9,1	1,1				0,5		2,3	12,9
Mittuniversitetet	81,6	8,9	0,3	8,3	0,0	7,2	1,0	3,9	111,0
Naturvetenskap	18,8	1,4		1,3		1,0		0,2	22,7
Teknik	26,5	4,1		6,0		1,9		0,7	39,2
Medicin och hälsovetenskap	6,8	1,8	0,3	1,0		3,3	1,0	0,8	14,8
Samhällsvetenskap	28,4	1,7				1,0		1,0	32,1
Humaniora och konst	1,1							1,2	2,3
Blekinge tekniska högskola	29,6	7,8	0,0	5,7	0,0	0,7	6,1	6,3	56,1
Naturvetenskap	17,0	1,1		2,5			6,1	2,4	29,1
Teknik	12,6	6,7		3,2		0,7		3,9	27,0
Gymnastik- och idrottshögskolan	9,5	1,8	0,0	0,0	0,0	0,5	2,0	0,0	13,8
Medicin och hälsovetenskap	9,5	1,8				0,5	2,0		13,8
Högskolan i Borås	21,8	9,7	0,0	1,8	0,0	0,5	9,6	0,7	44,1
Teknik	8,2	3,7		0,8			7,6	0,3	20,6
Samhällsvetenskap	8,4	5,0				0,5	2,0	0,5	16,4
Humaniora och konst	5,2	1,0		1,0					7,2
Högskolan Dalarna	7,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,6
Naturvetenskap	7,6								7,6
Högskolan i Gävle	28,3	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,5
Naturvetenskap	1,0								1,0
Teknik	15,7	2,5							18,2
Medicin och hälsovetenskap	5,8								5,8
Samhällsvetenskap	5,9	0,6							6,5
Högskolan i Halmstad	27,5	4,4	0,0	3,8	0,0	1,8	4,1	1,0	42,6
Teknik	16,1	2,0		3,2		0,2	4,1		25,6
Medicin och hälsovetenskap	4,9					1,4			6,3
Samhällsvetenskap	6,5	2,4		0,6		0,2		1,0	10,7
Högskolan i Skövde	19,2	5,9	0,0	1,4	0,0	1,0	0,0	0,0	27,4
Naturvetenskap	19,2	5,9		1,4		1,0			27,4
Högskolan Väst	26,4	0,0	0,0	12,1	0,0	0,0	0,0	0,0	38,4
Teknik	12,9			10,0					22,9
Samhällsvetenskap	13,5			2,0					15,5
Malmö högskola	77,0	6,2	0,0	1,8	0,0	24,4	3,0	3,0	115,4
Naturvetenskap	7,0	0,8		1,0					8,9
Medicin och hälsovetenskap	24,9	2,5				16,8	3,0	2,1	49,3
Samhällsvetenskap	40,7	2,8		0,8		7,6		0,9	52,9
Humaniora och konst	4,4								4,4
Mälardalens högskola	71,5	19,5	0,0	30,5	0,0	10,7	4,9	2,0	138,9
Naturvetenskap	25,1	10,4		7,4			4,7		47,6
Teknik	22,3	2,6		23,1		2,7	0,2	0,2	50,9
Medicin och hälsovetenskap	9,5	5,3				6,5		1,0	22,3
Samhällsvetenskap	14,5	1,3				1,5		0,8	18,1
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	58,2	18,6	0,0	5,1	0,0	16,9	4,0	3,5	106,2
Naturvetenskap	0,8								0,8
Teknik	21,9	0,9		3,0				0,5	26,3
Medicin och hälsovetenskap	8,9	5,0		0,1		8,4	0,9	0,6	23,8
Samhällsvetenskap	26,6	12,7		2,0		8,5	3,1	2,4	55,3
Södertörns högskola	57,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	60,1
Naturvetenskap	15,1								15,1
Samhällsvetenskap	22,4								22,4
Humaniora och konst	20,1							2,5	22,6
Ersta Sköndal Bräcke högskola	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	0,0	11,1
Medicin och hälsovetenskap	6,0								6,0
Samhällsvetenskap	3,5					1,6			5,1
Totalt	8 797,2	504,0	20,5	605,9	775,2	667,7	932,9	643,9	12 947,2

Tabell 6. Personalen vid universitet och högskolor oktober 2016, helårspersoner. Exklusive doktorandanställda.

	Anställningskategori								Totalt
	Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	Annan forskande/ undervisande personal med doktors- examen	Annan forskande/ undervisande personal utan doktors- examen *	Biblioteks- personal	Övrig personal **	
Universitet									
Uppsala universitet	584	644	276	229	571	690	116	1 780	4 890
Kvinnor	167	298	110	128	270	353	86	1 090	2 502
Män	417	347	165	102	301	337	30	689	2 387
Lunds universitet	686	871	285	245	441	434	150	2 363	5 474
Kvinnor	174	356	121	132	171	200	98	1 444	2 697
Män	512	515	164	112	270	235	52	918	2 777
Göteborgs universitet	526	888	316	321	324	270	140	1 881	4 665
Kvinnor	161	481	160	205	169	158	103	1 300	2 737
Män	366	407	155	116	155	112	37	581	1 929
Stockholms universitet	472	675	244	207	330	475	64	1 414	3 881
Kvinnor	145	332	102	137	156	245	49	884	2 050
Män	327	343	143	70	174	230	15	530	1 831
Umeå universitet	308	678	170	263	217	288	67	1 191	3 181
Kvinnor	95	316	80	146	106	158	44	744	1 688
Män	213	362	90	117	111	130	23	447	1 493
Linköpings universitet	327	616	210	216	72	140	70	1 077	2 727
Kvinnor	79	253	88	114	36	61	53	709	1 393
Män	248	362	121	102	36	80	17	368	1 334
Karolinska institutet	386	156	709	186	348	286	61	1 907	4 039
Kvinnor	119	92	393	146	194	139	41	1 353	2 476
Män	268	64	315	40	154	147	19	554	1 562
Kungl. Tekniska högskolan	308	285	198	151	253	349	25	1 144	2 712
Kvinnor	48	65	53	47	70	93	17	676	1 070
Män	260	220	144	105	183	255	7	468	1 642
Chalmers tekniska högskola	217	355	265	72	136	221	41	879	2 186
Kvinnor	29	84	70	12	29	67	31	480	802
Män	187	271	196	60	107	154	11	399	1 384
Luleå tekniska universitet	158	251	67	102	16	23	26	484	1 126
Kvinnor	36	106	20	58	5	4	22	297	547
Män	123	145	47	44	11	18	4	187	579
Handelshögskolan i Stockholm	32	32	9	2	17	7	9	103	210
Kvinnor	3	9	3		6	2	7	72	102
Män	29	23	6	2	12	4	2	31	108
Sveriges lantbruksuniversitet	214	118	115	115	430	371	41	1 169	2 573
Kvinnor	63	63	61	83	186	189	26	694	1 365
Män	151	55	54	33	243	182	16	475	1 208
Karlstads universitet	79	265	19	225	5	17	21	340	972
Kvinnor	24	124	7	139	1	9	18	237	560
Män	55	141	12	87	4	8	3	103	411
Linnéuniversitetet	116	438	56	294	9	81	40	583	1 616
Kvinnor	29	211	28	143	4	47	30	368	860
Män	87	227	28	151	4	34	10	215	756
Örebro universitet	103	236	49	145	11	24	29	370	966
Kvinnor	32	127	24	85	5	16	20	239	547
Män	71	109	25	61	6	8	9	131	419
Mittuniversitetet	68	178	22	158	27	42	30	261	785
Kvinnor	19	79	10	93	10	17	21	170	418
Män	49	99	12	64	17	25	9	91	367
Högskolor									
Blekinge tekniska högskola	36	77	11	68	4	24	2	130	352
Kvinnor	7	25	2	33	2	12	1	84	165
Män	29	52	9	36	2	12	1	46	187
Försvarshögskolan	18	33	4	46	7	89	13	100	310
Kvinnor	3	7	3	21	2	18	8	56	118
Män	15	25	1	25	5	71	5	45	192
Gymnastik- och idrottshögskolan	5	22	2	23	4	6	4	33	99
Kvinnor	2	11	1	8	1	3	4	21	51
Män	3	11	1	15	3	3		13	48
Högskolan i Borås	29	138	7	139	9	21	19	209	570
Kvinnor	8	73	2	85	4	11	14	143	340
Män	21	64	5	53	4	10	5	66	229
Högskolan Dalarna	26	146	7	210	5	21	17	174	605
Kvinnor	10	78	2	133	1	10	11	93	337
Män	16	68	5	77	4	11	6	81	268
Högskolan i Gävle	29	140	5	170	3	34	15	151	547
Kvinnor	5	66	1	105	0	17	12	97	305
Män	24	74	4	65	3	17	3	54	243
Högskolan i Halmstad	32	135	10	100	5	7	15	188	493
Kvinnor	6	68	4	53	1	0	11	117	259
Män	27	68	6	47	4	7	4	72	233
Högskolan Kristianstad	23	131	1	142	1	3	10	145	456
Kvinnor	6	71		105		2	7	92	283
Män	17	61	1	37	1	1	3	52	172
Högskolan i Skövde	24	135	21	85		20	13	136	433
Kvinnor	8	52	11	36		4	10	85	204
Män	16	83	10	49		17	3	51	229

	Anställningskategori								Totalt
	Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	Annan forskande/ undervisande personal med doktors- examen	Annan forskande/ undervisande personal utan doktors- examen *	Biblioteks- personal	Övrig personal **	
Högskolan Väst	25	122	2	127	4	24	13	158	474
Kvinnor	7	68	1	83	4	7	11	105	285
Män	17	54	1	44	0	17	2	53	189
Malmö högskola	75	316	20	254	11	60	41	471	1 249
Kvinnor	27	162	7	154	6	42	30	324	752
Män	49	155	13	100	5	19	11	147	497
Mälardalens högskola	47	191	28	189	6	17	19	231	728
Kvinnor	16	90	8	106	3	5	13	154	395
Män	31	101	20	83	3	12	6	77	333
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	38	149	6	161	9	18	21	257	659
Kvinnor	13	82	3	97	3	10	9	143	361
Män	24	67	3	64	6	8	12	115	298
Södertörns högskola	56	194	9	77	13	25	22	261	657
Kvinnor	17	111	5	43	6	12	19	172	385
Män	39	83	4	34	7	13	3	89	272
Konstnärliga högskolor									
Beckmans Designhögskola		9		1		1	1	7	18
Kvinnor		3				1	1	6	11
Män		6		1				1	7
Konstfack	13	25		19	3	9	3	67	139
Kvinnor	8	16		9	2	7	1	45	86
Män	5	10		11	1	2	2	22	53
Kungl. Konsthögskolan	9	5		11		1	1	13	40
Kvinnor	6	3		6		1	1	9	25
Män	3	2		6				5	15
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	18	25	0	24	0	5	3	62	137
Kvinnor	2	10	0	8		2	3	30	53
Män	17	16	0	16	0	4		32	84
Stockholms konstnärliga högskola	19	47		19		5	3	98	190
Kvinnor	9	31		9		3	2	58	113
Män	10	16		10		2	1	40	77
Övriga enskilda utbildningsanordnare									
Ericastiftelsen		2		8		5		6	21
Kvinnor		2		5		5		5	16
Män				3		1		1	4
Ersta Sköndal Bräcke högskola	6	32		30	9	7	9	30	123
Kvinnor	3	22		28	5	4	7	19	88
Män	3	10		2	4	3	2	11	35
Gammelkroppa skogsskola				3		1		0	4
Kvinnor						1		0	1
Män				3				0	3
Johannelunds teologiska högskola	0	8		2	1		1	5	16
Kvinnor		1		1				2	5
Män	0	7		1	1		1	3	12
Newmaninstitutet	2	4			1	1	0	6	14
Kvinnor		2			0		0	4	6
Män	2	3			0	1		2	8
Röda Korsets Högskola	2	13	2	19	5	1		15	56
Kvinnor	0	11	2	18	3	1		13	47
Män	2	2		1	2			2	9
Sophiahemmet Högskola	4	15	2	32	1	3	6	21	84
Kvinnor	4	11	2	27	1	3	6	16	69
Män	1	4		5				6	15
Stockholms Musik - pedagogiska Institut		2		6	0	2		3	13
Kvinnor		1		3	0	2		1	6
Män		1		3	0	0		2	6
Teologiska Högskolan, Stockholm	2	10					2	6	20
Kvinnor		4					1	4	9
Män	2	6					1	2	11
Örebro Teologiska Högskola		4		4		1	2	1	12
Kvinnor				2			1	0	2
Män		4		3		1	1	1	9
Övriga enskilda psyko- terapeut - utbildningsanordnare	1	1		2	0	5		5	14
Kvinnor		0		2	0	3		5	10
Män	1	0			0	2			3
Totalt	5 123	8 816	3 143	4 900	3 307	4 132	1 182	19 933	50 535
Kvinnor	1 390	4 076	1 384	2 846	1 464	1 941	846	12 657	26 604
Män	3 733	4 740	1 759	2 054	1 843	2 190	336	7 276	23 931

* Inklusiv personal för vilka uppgifter om utbildning saknas.

** Teknisk personal, administrativ personal, arvodister.

"0" i tabellen betyder att det är ett tal som är t.ex. 0,2 och har avrundats till 0.

Tabell 7. Lärosätenas intäkter, kostnader, verksamhetsutfall, årets kapitalförändring och balanserad kapitalförändring enligt fastställda resultaträkningar, budgetåret 2016, tkr. Tabellen är en sammanställning av de statliga universitetens och högskolornas

	Verksamhetens intäkter					Verksamhetens kostnader			
	Stats- anslag	Avgifter o andra ersätt- ningar	Bidrag	Finan- siella intäkter	Summa intäkter	Personal- kostnader	Lokal- kostnader	Klinisk utbildn. och forskning *	Övriga drift- kostnader
Universitet									
Uppsala universitet	3 887 145	567 983	2 183 097	4 728	6 642 953	4 301 780	722 685	285 924	1 012 447
Lunds universitet	4 399 760	731 971	2 964 422	17 187	8 113 340	4 944 621	1 004 212	428 785	1 139 456
Göteborgs universitet	3 987 269	472 492	1 738 964	19 141	6 217 866	3 845 522	622 648	515 372	948 301
Stockholms universitet	3 206 368	393 259	1 325 444	5 014	4 930 085	3 364 914	707 384		724 705
Umeå universitet	2 676 225	614 926	927 327	2 854	4 221 332	2 617 577	408 460	325 990	678 483
Linköpings universitet	2 450 253	204 239	1 077 766	1 737	3 733 995	2 402 985	499 553	214 476	495 993
Karolinska institutet	2 866 622	737 684	3 025 029	37 290	6 666 625	3 461 875	755 257	614 619	1 473 849
Kungl. Tekniska högskolan	2 215 352	543 086	1 662 645	5 114	4 426 197	2 669 311	807 880		731 618
Chalmers tekniska högskola	1 691 703	386 628	1 532 397	46	3 610 774	2 371 077	458 588		826 597
Luleå tekniska universitet	1 023 890	132 955	481 319	1 145	1 639 309	1 077 801	215 992		346 097
Handelshögskolan i Stockholm	77 425	47 265	333 999	4 841	463 530	259 174	74 757		91 351
Sveriges lantbruksuniversitet***	1 731 902	687 628	923 703	6 906	3 350 139	1 961 862	403 528		735 984
Karlstads universitet	836 258	86 890	150 247	629	1 074 024	765 962	122 346		158 203
Linnéuniversitetet	1 347 184	208 789	203 607	946	1 760 526	1 188 301	209 798		333 272
Örebro universitet	1 079 633	67 728	164 917	602	1 312 880	780 835	191 559	70 371	185 562
Mittuniversitetet	749 556	47 119	129 988	510	927 173	640 187	110 125		155 381
Högskolor									
Blekinge tekniska högskola	341 600	51 201	62 990	160	455 951	315 309	49 726		67 887
Försvarshögskolan	233 193	239 695	18 706	238	491 832	298 909	53 008		136 432
Gymnastik- och idrottshögskolan	119 225	8 679	13 043	50	140 997	84 369	25 568		24 684
Högskolan i Borås	523 612	39 499	73 286	475	636 872	436 595	84 472		98 940
Högskolan Dalarna	463 483	71 770	64 705	229	600 187	433 313	68 877		93 881
Högskolan i Gävle	516 088	45 942	48 994	212	611 236	426 828	74 738		101 625
Högskolan i Halmstad	431 912	35 707	85 848	297	553 764	375 478	75 526		83 771
Högskolan Kristianstad	414 943	53 925	17 649	157	486 674	343 688	44 233		78 796
Högskolan i Skövde	354 313	22 310	77 904	4 974	459 501	328 566	56 990		60 945
Högskolan Väst	387 919	35 732	60 472	230	484 352	373 318	46 999		70 745
Malmö högskola	1 077 613	165 298	161 931	1 154	1 405 996	944 128	209 353		189 559
Mälardalens högskola	681 336	45 369	187 225	355	914 285	592 166	95 542		155 549
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	609 233	138 662	143 835	39 398	931 128	568 726	91 522		204 066
Södertörns högskola	447 123	104 288	218 061	145	769 617	491 013	118 873		139 548
Konstnärliga högskolor									
Beckmans Designhögskola	29 395	1 993	460	592	32 440	14 330	11 002		5 807
Konstfack	162 847	6 114	6 034	75	175 070	101 527	42 985		27 702
Kungl. Konsthögskolan	68 982	5 958	2 723	22	77 685	33 421	20 935		22 363
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	160 479	3 372	10 451	422	174 724	105 379	38 354		25 853
Stockholms konstnärliga högskola	250 610	3 887	8 552	160	263 209	152 029	63 387		41 426
Övriga enskilda utbildningsanordnare									
Ericastiftelsen	7 099	1 627		44	8 770	7 361	523		904
Ersta Sköndal Bräcke högskola	105 079	41 167	26 509	64	172 819	100 244	16 492		49 837
Gammekroppa skogsskola	2 424	5 361	748		8 533	4 903	2 738		947
Johannelunds teologiska högskola	3 359	41	4 796		8 196	4 845	2 869		756
Newmaninstitutet	5 019	2 489	4 287	47	11 842	7 488	293		3 741
Röda Korsets Högskola	75 172	2 960	6 000	1 943	86 075	46 904	13 103		27 034
Sophiahemmet Högskola	73 547	12 706	16 877		103 130	64 651	10 959		23 581
Stockholms Musikpedagogiska Institut	12 353	1 143	72	1	13 569	8 546	3 396		1 539
Teologiska Högskolan, Stockholm	10 416	1 287	6 159	28	17 890	12 738	2 204		3 396
Örebro Teologiska Högskola	4 576	4 070	4 212		12 858	8 678	1 182		3 319
Riket totalt	41 799 495	7 082 894	20 157 400	160 162	69 199 950	43 339 234	8 640 621	2 455 537	11 781 932

* Ingår i övriga driftskostnader i de fastställda resultaträkningarna.

** Exkl. årets kapitalförändring.

*** Intäkter från Fortlöpende miljöanalys (SLU) ingår med 426 878 tkr, varav anslag 133 698 tkr. Kostnader för Fortlöpende miljöanalys (SLU) ingår med 446 014 tkr.

fastställda resultaträkningar samt motsvarande ekonomiska uppgifter som högskolor med enskild huvudman har lämnat till UKÄ. Summeringarna har gjorts för att ge en bild av omfattningen på den totala verksamheten vid Sveriges universitet och högskolor.

Verksamhetens kostnader				Resultat från andelar i hel- och delägda företag	Uppbördsverksamhet			Transfereringar			Årets kapitalförändring	Balanserad kapitalförändring **
Finansiella kostnader	Avskrivningar	Summa kostnader	Verksamhetsutfall	Saldo	Intäkter av uppbörd	Varav inlevererat	Saldo	Erhållna medel	Lämnade bidrag	Saldo		
19638	293398	6635872	7081					528415	528415	0	7081	1307130
28539	447016	7992629	120711	2968				267807	267807	0	123679	1271109
32650	184466	6148959	68907	13120				231669	231669	0	82027	1090041
14593	112804	4924400	5685	-558				181391	181391	0	5127	1238342
7822	188836	4227168	-5836	39				153139	153139	0	-5797	502417
6215	143215	3762437	-28442	-974				167024	167024	0	-29416	607897
28294	244452	6578346	88279	-10315	1849	1818	31	204807	204807	0	77995	1390391
8552	227156	4444517	-18320	4059				481629	481629	0	-14261	755127
47376	107396	3811034	-200260								-200260	724912
2933	45366	1688189	-48880	-511				57205	57205	0	-49391	342624
258	1179	426719	36811	7788							44599	309817
7673	137170	3246217	103922	-447				167347	167347	0	103475	520282
1348	23228	1071087	2937	3692				10532	10532	0	6629	115347
3515	28451	1763337	-2811	-11				35874	35874	0	-2822	252153
4197	30701	1263225	49655	2				23610	23610	0	49657	460594
1946	29179	936818	-9645	-354				12136	12136	0	-9999	207882
791	6809	440522	15429					9371	9371	0	15429	65848
557	5718	494625	-2793					5629	5629	0	-2793	43877
236	5299	140156	841					18149	18149	0	841	25824
831	25024	645862	-8990	-1574				14722	14722	0	-10564	46278
1550	15352	612973	-12786					3967	3967	0	-12786	134886
1398	13887	618476	-7240					8990	8990	0	-7240	191373
844	25300	560919	-7155	132				7464	7464	0	-7023	71355
900	10825	478442	8232	-329				6162	6162	0	7903	77122
736	15656	462893	-3392					34977	34977	0	-3392	132674
1011	17525	509598	-25246					7357	7357	0	-25246	116435
2580	32148	1377768	28228		2474	2474	0	9736	9736	0	28228	170406
2588	19226	865071	49214					21565	21565	0	49214	204412
15732	16087	896133	34995		5942	0	-5942				29053	241683
1872	6371	757677	11939					6903	6903	0	11939	105111
77	705	31921	519								519	
173	4575	176962	-1892					2608	2608	0	-1892	21507
68	1483	78270	-585					971	971	0	-585	8774
435	6880	176901	-2177					593	593	0	-2177	54560
345	8992	266179	-2970					1637	1637	0	-2970	30281
		8788	-18								-18	
	1074	167647	5172								5172	17324
38	239	8865	-332								-332	
4	77	8551	-355								-355	
		11522	320	142							462	
20	2169	89230	-3155								-3155	
5	2875	102071	1059								1059	1059
3	85	13569	0								0	
		18338	-448								-448	
		13179	-321								-321	
248343	2488394	68954062	245887	16869	10265	4292	-5911	2683386	2683386	0	256845	12856854

Tabell 8. Lärosätenas totala intäkter till forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå 2016, per finansiär, tkr. Uppgift per finansiär har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

	Anslag	Vetenskapsrådet	Forte	Formas	Vinnova	Kammar-kollegiet*	Statliga universitet/högskolor	Övriga statliga myndigheter
Universitet								
Uppsala universitet	2 165 722	728 619	26 216	78 131	42 251	11 922	165 347	201 732
Lunds universitet	2 389 584	1 020 958	65 611	118 355	118 603	3 924	52 583	229 836
Göteborgs universitet ¹	1 852 069	539 082	64 202	89 190	34 275	7 397	82 704	182 814
Stockholms universitet	1 548 487	419 278	96 060	60 031	28 480		45 466	245 376
Umeå universitet	1 221 843	251 158	52 783	53 869	20 778	8 468	116 618	186 355
Linköpings universitet	945 216	272 284	32 971	23 906	83 048	274	107 200	126 108
Karolinska institutet	1 959 429	825 430	133 319	26 093	31 987	7 916	181 577	81 242
Kungl. Tekniska högskolan	1 170 065	318 399		74 543	168 922	15 197	183 182	279 330
Chalmers tekniska högskola	841 266	268 660	300	79 022	172 810	15 754	122 092	269 641
Luleå tekniska universitet	360 594	17 818	5 411	33 419	106 225	485	27 866	118 714
Handelshögskolan i Stockholm		5 256			15 330		-257	696
Sveriges lantbruksuniversitet ²	1 102 472	78 964		250 745	26 541		52 625	214 512
Karlstads universitet	223 616	11 325	4 786	731	8 687		3 826	24 549
Linnéuniversitetet	318 453	25 431	2 927	7 315	6 071		11 409	21 960
Örebro universitet	296 589	24 515	10 741	7 524	4 284		3 543	16 480
Mittuniversitetet	230 942	3 548	445	2 783	4 484	2 815	4 629	22 607
Högskolor								
Blekinge tekniska högskola	91 134	279			7 024		2 806	8 081
Försvårshögskolan	61 902		165	1 290			1 803	47 506
Gymnastik- och idrottshögskolan	24 387	211			32		983	2 482
Högskolan i Borås	66 201	6 627	1 770	792	10 451		923	4 339
Högskolan Dalarna	61 333	2 105		914			4 596	13 931
Högskolan i Gävle	90 963	191	7 655		1 804		3 208	5 957
Högskolan i Halmstad	62 494	3 574	1 416	671	8 645		2 198	3 253
Högskolan Kristianstad	52 657	1 811	455		872		500	2 293
Högskolan i Skövde	46 706	785	3 158	1 595	5 497		4 267	3 071
Högskolan Väst	50 000	2 120	1 379		6 068	70	1 279	1 778
Malmö högskola	137 103	27 044	6 213	5 507	8 582		11 859	27 722
Mälardalens högskola	103 690	8 639	781	282	17 240		13 280	11 681
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	105 453	10 954	3 272	7 349	17 354	81	6 402	12 886
Södertörns högskola	56 920	11 963	449	1 272	310		4 485	3 529
Konstnärliga högskolor								
Beckmans Designhögskola								
Konstfack	9 371	2 230		46	1 845		89	11
Kungl. Konsthögskolan	6 010						62	
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	9 465	1 598					56	
Stockholms konstnärliga högskola	48 744	1 268				1 062	266	
Övriga enskilda utbildningsanordnare								
Ericastiftelsen								
Ersta Sköndal Bräcke högskola	7 000	1 694	1 200				389	
Gammelkroppa skogsskola								
Johannelunds teologiska högskola								
Newmaninstitutet								
Röda Korsets Högskola								1 000
Sophiahemmet Högskola	5 000	1 015					365	
Stockholms Musikpedagogiska Institut								
Teologiska Högskolan, Stockholm								
Örebro Teologiska Högskola								
Totalt	17 722 880	4 894 834	523 684	925 375	958 500	75 365	1 220 225	2 371 474

Forte = Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Formas = Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

* Avser anslagsmedel som utbetalats av Kammarkollegiet enligt regeringens beslut.

** Avser bidrag från STINT, KK - stiftelsen, MISTRA, SSF, Vårdalstiftelsen, Östersjöstiftelsen.

*** Bidrag från Cancerfonden, Hjärt - Lungfonden, Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond, Wallenbergstiftelserna samt övriga stiftelser och organisationer utan vinstsyfte i Sverige. Här ingår också intäkter från stiftelser förvaltade av lärosätet.

**** Avser finansiella intäkter inom såväl forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå som inom uppdragsforskning.

1) Göteborgs universitet redovisar inkomster per finansiär i stället för intäkter. Periodiseringen sker i kategorin "övrigt".

2) Sveriges lantbruksuniversitet har redovisat 2 517 tkr anslag inom uppdragsforskningen. Dessa medel ingår här under Övriga statliga myndigheter.

	Enskilda utbildningsanordnare	Kommun/landsting	EU	Företag i Sverige	Offentliga forskningsstiftelser **	Organisationer utan vinstsyfte i Sverige ***	Företag i utlandet	Organisationer utan vinstsyfte i utlandet	Övrigt	Finansiella intäkter ****	Summa
	1 438	119 280	213 055	129 328	61 503	662 944	34 973	53 965	15 366	4 123	4 715 916
	3 167	215 190	226 087	158 917	87 956	801 470	47 873	132 294	28 635	15 831	5 716 874
	49 858	178 525	95 127	91 529	53 087	454 929	26 030	75 336	-65 012	19 114	3 830 256
		18 285	83 342	34 634	29 803	294 928	5 431	16 871	72 299	2 390	3 001 161
	3 426	130 562	44 638	56 191	32 707	283 631	6 021	14 538	12 953	1 095	2 497 634
	867	112 977	79 873	50 820	54 854	196 990	19 502	3 949	897	1 695	2 113 431
	631	390 064	237 258	300 269	112 098	925 292	146 533	199 552	11 353	37 290	5 607 333
	3 687	22 377	249 149	166 999	82 071	252 816	25 784	25 419	31 340	4 029	3 073 308
		40 608	215 371	140 440	95 545	236 205	13 552	60 214	12 153	36	2 583 669
		12 268	69 128	105 808	8 160	49 160	5 066	12 095	1 620	619	934 456
		2 000		47 507	13 132	124 186	150	-1 243	1 216	3 398	211 370
		17 588	37 739	166 540	27 464	168 439	31 539	43 319	119 525	6 826	2 344 838
		15 822	17 028	7 778	25 920	16 720	763	1 144	921		363 616
		9 566	9 172	17 341	13 276	46 215	273	2 284	1 018	213	492 924
	248	18 585	10 350	8 643	43 605	19 163	2 464	3 144	2 378	192	472 448
	1 558	11 452	21 889	10 332	35 054	8 851	738	1 142	360	211	363 839
		5 805	2 891	3 827	20 684	3 360	-187			92	145 797
		1 598	1 191	3 104		2 100	1 126	570	14	60	122 429
		1		846	1 200	7 791		43	70	13	38 059
	172	18 063	8 392	6 735	6 784	13 118	842	138	193	42	145 582
	197	10 284		5 056		6 880	870	1 071	679	34	107 950
		6 277	6 847	1 223	2 752	6 071	18	347	27	46	133 385
	218	6 871	9 052	4 790	33 759	5 136	338	567	902	77	143 961
		3 000	182	750	1 377	1 179	584	871			66 532
		6 861	9 316	8 414	28 220	4 173		8	14	4 734	126 819
	530	13 776	6 719	1 337	16 074	2 275	582	598	128	32	104 745
		13 088	6 752	8 182	13 545	15 042	2 280	3 166	313	80	286 477
		31 152	2 190	21 898	62 294	337	475		897	108	274 944
		11 038	4 864	8 128	29 939	18 761	1 141	1 131	4 418	19 565	262 736
	833	4 401	2 090	1 727	174 048	14 253		497	601	53	277 431
											0
					646	122			10		14 370
						230			23		6 325
										21	11 140
									79	40	51 459
											0
				1 203		20 165		202	1 624	9	33 486
											0
											0
						5 000					6 000
				193	576	13 727					20 876
											0
											0
											0
	66 829	1 447 363	1 669 693	1 570 489	1 168 132	4 681 658	374 762	653 232	257 013	122 069	40 703 576

Tabell 9. Lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt uppdrag i regleringsbrev, per typ av finansiering, samt omfattningen av beställd utbildning respektive uppdragsutbildning budgetåret 2016, tkr.

	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
	Ramanslag eller motsvarande*	Övriga anslag **	Anmälning- och studieavgifter	Övriga avgiftsintäkter (exklusive studieavgifter)
Universitet				
Uppsala universitet	1 634 435	86 988	42 585	56 978
Lunds universitet	1 893 747	116 429	86 919	169 515
Göteborgs universitet	1 971 453	163 747	20 184	73 118
Stockholms universitet	1 602 990	54 891	16 030	67 179
Umeå universitet	1 301 247	153 135	26 415	128 182
Linköpings universitet	1 432 386	72 651	18 952	36 638
Karolinska institutet	673 580	233 613	19 514	20 652
Kungl. Tekniska högskolan	1 045 288		95 606	110 458
Chalmers tekniska högskola	850 437		70 069	42 560
Luleå tekniska universitet	634 937	28 359	1 474	20 981
Handelshögskolan i Stockholm	77 425		9 250	28 388
Sveriges lantbruksuniversitet	493 215		4 965	71 499
Karlstads universitet	612 642		1 105	17 490
Linnéuniversitetet	1 012 220	16 511	35 495	31 956
Örebro universitet	754 957	28 087	2 429	30 026
Mittuniversitetet	518 614		2 713	11 596
Högskolor				
Blekinge tekniska högskola	250 466		24 143	19 541
Försvarets högskola	171 291			25
Gymnastik- och idrottshögskolan	94 838			7 173
Högskolan i Borås	457 411		3 810	7 100
Högskolan Dalarna	402 150		5 008	14 826
Högskolan i Gävle	425 125		3 641	5 249
Högskolan i Halmstad	369 418		17 552	6 301
Högskolan Kristianstad	362 286		3 671	12 988
Högskolan i Skövde	307 607		4 546	7 370
Högskolan Väst	337 919		4 675	3 731
Malmö högskola	866 470	74 040	5 902	61 014
Mälardalens högskola	573 660	3 986	5 093	7 989
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	503 780		44 205	11 738
Södertörns högskola	386 119	4 084	910	9 128
Konstnärliga högskolor				
Beckmans Designhögskola	29 395		90	1 903
Konstfack	152 181	1 295	1 113	3 270
Kungl. Konsthögskolan	61 679	1 293	300	5 635
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	125 007	26 006	255	3 104
Stockholms konstnärliga högskola	194 650	7 216		3 693
Övriga enskilda utbildningsanordnare				
Ericastiftelsen	7 099			586
Ersta Sköndal Bräcke högskola	96 156	1 923		6 892
Gammelkroppa skogsskola	2 424			3 291
Johannelunds teologiska högskola	3 295	64		
Newmaninstitutet	5 019			2 489
Röda Korsets Högskola	75 172			1 309
Sophiahemmet Högskola	68 547		666	1 095
Stockholms Musikpedagogiska Institut	11 543	810	633	479
Teologiska Högskolan, Stockholm	10 337	79		720
Örebro Teologiska Högskola	4 576			4 070
Totalt	22 865 193	1 075 207	579 918	1 129 925

* För enskilda utbildningsanordnare disponeras anslagen av Kammarkollegiet och är därför i teknisk mening inte anslag utan bidrag. För att möjliggöra totalsammanställningar väljer UKÄ ändå att gruppera dessa medel bland anslag.

** Avser ersättning för klinisk utbildning samt särskilda åtaganden för universitet och högskolor.

*** Avser finansiella intäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå enl. uppdrag i regleringsbrev. Finansiella intäkter från uppdragsverksamheten ingår under posterna beställd utbildning samt uppdragsutbildning.

Summan utgör verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgifterna har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		Uppdragsverksamhet		Summa
Bidrag	Finansiella intäkter ***	Beställd utbildning	Uppdragsutbildning	
19 344	596	2 677	83 434	1 927 037
49 757	1 325	3 781	74 992	2 396 465
56 562	10	28 495	74 041	2 387 610
77 203	2 624	2 343	105 664	1 928 924
23 929	1 756		89 034	1 723 698
42 936	42	413	16 545	1 620 563
22 668		6 295	82 968	1 059 290
69 407	1 041	17 850	13 240	1 352 890
47 465	10		16 564	1 027 105
12 675	520		5 907	704 853
135 654	1 442			252 159
6 621	41		2 082	578 423
27 376	629		51 166	710 408
28 700	594		142 126	1 267 602
15 753	410	4 789	3 981	840 432
12 368	299	2 342	15 402	563 334
12 765	68	2 800	371	310 154
128	85	95	197 779	369 403
289	37	601		102 938
5 405	425	343	16 796	491 290
22 058	184		48 011	492 237
9 188	166	2 972	31 510	477 851
10 764	220	3 026	2 522	409 803
4 822	157	1 795	34 424	420 143
2 660	240		10 259	332 682
7 978	197	1 653	23 454	379 607
35 922	1 039		75 132	1 119 519
26 184	247	956	21 225	639 340
17 621	19 833	27 781	43 434	668 392
6 472	92	657	84 723	492 185
460	592			32 440
1 045	75	1 041	680	160 700
2 431	22			71 360
8 797	401	14		163 584
5 956	120		114	211 749
	44		1 041	8 770
2 509	43		31 810	139 333
748			2 070	8 533
4 796			41	8 196
4 287	47			11 842
	1 943		1 651	80 075
-436			12 382	82 254
72	1		31	13 569
6 159	28		567	17 890
4 212				12 858
851 710	37 645	112 719	1 417 173	28 069 490

Statistikens kvalitet

Årsrapporten ger en samlad bild av den svenska högskolesektorn, huvudsakligen baserad på officiell statistik på högskoleväsendets alla områden. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) är statistikansvarig myndighet för högskoleväsendet. Detta enligt en till lagen om den officiella statistiken (2001:99) anslutande förordning (2001:100). Enligt förordningen ska den officiella statistiken dokumenteras, kvalitetsdeklarerats och hållas allmänt tillgänglig enligt föreskrifter som Statistiska centralbyrån (SCB) meddelar.

Fram till detta år har årsrapporten varit en officiell statistikprodukt. Från och med 2017 har dock UKÄ beslutat att årsrapporten inte längre ska vara en officiell statistikprodukt, eftersom den till stor del innehåller bearbetningar av officiell statistik, samt även annan statistik, exempelvis från OECD.

Källorna till UKÄ:s uppföljning av högskoleväsendet är uppgifter från universitets- och högskoleregistret och registret över högskolans personal vid SCB, samt de ekonomiska uppgifter som UKÄ samlar in direkt från lärosätena. Därutöver har vissa uppgifter inhämtats från Centrala studiestödsnämnden och SCB:s forskningsstatistik samt från lärosätenas årsredovisningar. Vissa uppgifter samkörs också med uppgifter som ingår i andra register, exempelvis registret över befolkningens utbildning.

Uppgifterna om studenter hämtas från de lokala studieregistrarna till Universitets- och högskoleregistret. Uppgifterna till registret över högskolans personal rapporterar de statliga lärosätena via sina lönesystem till SCB:s konjunkturlönestatistik. De enskilda utbildningsanordnarna har lämnat uppgifter till SCB som motsvarar uppgifterna från de statliga lärosätena. De uppgifter som hämtats från universitets- och högskoleregistret samt registret över högskolans personal har kvalitetsdeklarerats i primärpublikationerna.

Den ekonomiska statistiken samlar UKÄ in direkt från lärosätena, såväl statliga som enskilda utbildningsanordnare. Resultaträkningarna överensstämmer med lärosätenas fastställda resultaträkningar. Uppgifterna avseende finansiering har lärosätena sammanställt från sina internredovisningar och även dessa uppgifter överensstämmer i summeringarna med lärosätenas resultaträkningar.

Kvalitetsdeklarationer för den officiella statistiken finns tillgängliga på UKÄ:s och SCB:s hemsida. UKÄ gör bedömningen att samtliga uppgifter som omfattas av UKÄ:s statistikansvar håller hög kvalitet.

UKÄ:s årsrapport om universitet och högskolor ger en samlad bild av den svenska högskolesektorn. Årsrapporten tar upp det som har hänt det senaste året, men även långsiktiga tendenser. Här finns också internationella jämförelser.

Årsrapporten baseras på statistik från flera källor. Framför allt utgår statistiken från registeruppgifter om studenter och personal som Statistiska centralbyrån (SCB) samlar in på vårt uppdrag samt ekonomiska uppgifter som vi själva samlar in direkt från högskolorna.

UKÄ bidrar till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och bevakar studenternas rättssäkerhet.

Läs mer på vår webbplats www.uka.se
